

**HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE
GERÇEKLEŞTİRİLEN
MÜZE UYGULAMALARI
H. Bilge TOSUN
(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir 2015**

**HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN
MÜZE UYGULAMALARI**

H. Bilge TOSUN

63553351012

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Burçin TÜRKCAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos 2015

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

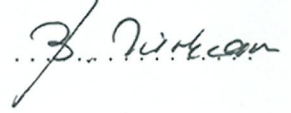
Hacer Bilge TOSUN'un "Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamaları" başlıklı tezi 24.08.2015 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı)

: Doç.Dr. Burçin TÜRKCAN

Üye

: Doç. Necla COŞKUN

Üye

: Doç.Dr. Pınar GİRMEN

Prof.Dr. Esra CEYHAN

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ÖZET

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN MÜZE UYGULAMALARI

H. Bilge TOSUN

İlköğretim (Sınıf Öğretmenliği) Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ağustos, 2015

Danışman: Doç. Dr. Burçin TÜRKCAN

İlkokul, öğrencilerin kendini ve çevresini tanımasını, kendini geliştirerek çevresine uyum sağlamasını ve yaratıcı düşünme, problem çözme, eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Hayat Bilgisi dersi bu amaçlara ulaşmak için kullanılan en etkin derslerden biridir. Hayat Bilgisi dersi, çocuğun içinde yaşadığı doğal ve toplumsal olayları, olguları tanımasını, anlamasını, yorumlamasını, ilke, genelleme ve yöntemleri kullanarak analiz etmesini, yeni çözümler önerip değerlendirme yapmasını sağlar. Özellikle 2004 yılında değişen Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, öğrencilerin aktif olduğu öğrenme ortamları önerilmiştir. Etkili ve kalıcı öğrenmeler için öğrenme ortamları öğrencilerin gözlem, araştırma ve keşif yapmasına olanak tanımalı, öğrencilere gerçek yaşantılar ve somut nesneler vasıtasıyla ilk kaynaktan veri sağlamalıdır. Geleneksel okulların sınırlı fiziksel imkânlarının aksine müzeler, öğrencilere kendilerini özgür hissettikleri bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Özellikle soyut düşünme becerileri henüz gelişmemiş ilkokul öğrencileri için, beş duyuyu kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak öğrenme ortamı sağlayan müzelerde yapılan eğitim daha etkili ve kalıcı olabilecektir.

Bu araştırmanın amacı, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarını öğretmen ve öğrenci görüşleri ile bu uygulamalar için yapılmış

etkinliklere ilişkin hazırlanmış dokümanlara dayalı olarak incelenmesi olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak gerçekleştirilen bu araştırmanın katılımcılarını, Eskişehir ilinde 2012-2013 öğretim yılında görev yapan daha önce Hayat Bilgisi dersi içinde müze uygulaması yapmış 20 sınıf öğretmeni ile bu uygulamalara katılmış 2., 3. ve 4. sınıfta okuyan 30 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formları ve doküman incelemesi ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, sınıf öğretmenlerinin müzelere ilişkin yeterli ve doğru bilgilerinin olmadığı, uygulamalarda ön hazırlığa önem vermediği, daha çok davranışsal boyutta kuralları hatırlattığı, soru cevap ve sohbet dışında öğretmenlerin müze uygulaması öncesinde, sırasında ve sonrasında öğrencilerin kalıcı ve etkili öğrenmeleri için yeteri kadar etkinlik yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi içinde müze uygulamaları yapmayı ders ile bağlantı kuran, dersi pekiştiren, öğrencilerin düşünce becerilerini geliştiren, kalıcı ve etkili öğrenme sağlayan, eğlenceli, faydalı, olumlu uygulamalar olarak değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Bu olumlu görüşlerin yanında sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı da müze uygulamalarını zaman alıcı, riskli, zor ve sıkıcı bulmuştur. Araştırmada müze uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmının müze uygulamalarını güzel, eğlenceli, dikkat çekici, heyecanlı, bilgilendirici, yararlı, etkili öğrenmeyi sağlayan uygulamalar olarak değerlendirdikleri görülürken, küçük bir kısmının müze uygulamalarını gürültülü, sıkıcı ve korkutucu bulduğu ve Hayat Bilgisi dersine katkısının olmadığını düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Araştırmada son olarak öğretmenlerin müze uygulamaları öncesinde ön hazırlık yapması, müzelerin öğrenci seviyesine uygun olarak belirlenmesi, müze uygulamalarının MEB tarafından yapılması ve ücretsiz olması önerilmiştir. Müze uygulamalarında drama, rehber anlatımı, oyun yoluyla öğrenme, bulmaca çözme, canlandırma, arkeolojik kazı ve beyin fırtınası gibi öğrencilerin dersi daha iyi anlamalarını sağlayacak etkinlikler yapılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İlkokul, Hayat Bilgisi Dersi, Müze, Müze Uygulamaları.

ABSTRACT

MUSEUM PRACTISES IN THE COURSE OF SOCIAL STUDIES

H. Bilge TOSUN

Department of Primary Education

Anadolu University Graduate School of Educational Sciences

August, 2013

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Burçin TÜRKCAN

Primary school education aims to raise individuals who know self, others and the environment around them, suit into the society, have problem solving, critical thinking, and reflective thinking abilities. The course of social studies is one of the most effective course in order to achieve these goals. This course ensures that students know, understand, interpret, analyze, evaluate and offer new solutions to natural and social issues around them. Especially in the revised curriculum, launched in 2004, proposes student centered teaching environment. To achieve effective and long term learning; teaching environments should give opportunities like observation, research and explore to students and should provide hands-on learning opportunities. On contrary of the limited physical facilities of traditional schools, museums give an environment that students feel the free. Especially for the students who don't have the abstract thinking ability, learning by using the five senses, exploring, researching, and practising can be more effective.

The aim of this study is determined as to investigate and analyse museum practises in the course of social study. To achieve this aim the opinions of teachers and

students, and activities which prepared for museum practises is used as primary data. The participants of this research which conducted as a quantitative research is determined among the teachers who used the museum practises in the course of social science in 2012-2013 in Eskişehir and the students who participated to museum practises in the course of social science before. So 20 primary school teachers and 30 students from grade 2, 3, and 4 had been interviewed. The data of the research collected with semi-structured interview forms that created by researcher and document review. Descriptive analyses is used as method.

The findings of the research are as follows; primary school teachers don't have efficient and right perception about museums. They don't give enough attention to preliminary preparations for visits to museums. They don't provide enough activities apart from talking and question-answer teaching method to students before, during or after museum practises. Primary school teachers think that museum practises create a bound with the topic of the course, solidify the informations, enhance students thinking abilities, provide long term and effective learning. And they also describe the museum practises as fun, useful and positive activities. Beside these positive opinions some primary school teachers also think that museum practises are time consuming, risky, hard and boring. This research also focuses on students' opinions about museum practises. A major part of the students who participate the research think that museum practises are nice, fun, remarkable, exciting, informative, helpful, and provide effective learning. A small part of the students think that museum practises are noisy, boring, frightening and don't contribute to course of social science.

The following recommendations offered for museum practices; teachers should prepare some activities before visits, museums should be determined according to level of students, museum practises should be supported by Ministry of Education and the visits should be free for students. In addition to these; activities like drama, guided tours, learning by games, solving puzzles, acting, archaeological experiences, and brainstorm should be used for making students more engaged to the course.

Key Words: Primary School, Course of Social Science, Museum, Museum Practises.

ÖNSÖZ

Sınıf öğretmeni olarak görev yaptığım ve yapacağım sınıflarda nitelikli bir öğretmen olmak, eğitimde kullanılan yeni yönelimleri izlemek ve bunları sınıfımda uygulamak, sınıfımı dünya standartlarında öğretim yapan etkili, kalıcı ve olumlu bir ortam haline getirmek için yüksek lisans yapmaya karar verdim. Büyük heveslerle başladığım ve oldukça yorucu ve aksaklıklarla geçen yüksek lisans ders dönemimi, talihsizlikler ile devam eden tez dönemim izledi. Bütün bunlara rağmen yüksek lisansımı tamamlamaktan dolayı mutluyum.

Tez konumun belirlenmesinden, bulguların yazımına kadar her süreçte görüşleriyle bana destek olan, kıymetli eleştirileriyle tezimin şekil almasını sağlayan, tezimi tamamlamak için beni motive eden değerli tez danışmanım Doç. Dr. Burçin TÜRKCAN'a teşekkür ediyorum. Tezimin birçok aşamasında bana yol gösteren, tezimin güvenilirlik çalışmasında akademik destek sağlayan sevgili ablam ve akademisyen Arş. Görv. Aybiçe TOSUN'a teşekkür ediyorum. Varlığıyla beni mutlu eden, benim için zorlukları kolaylaştıran, hayat arkadaşım Adem ESATOĞLU'na bu süreçte moral kaynağım olduğu için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZGEÇMİŞ

H. Bilge TOSUN

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

Eğitim Durumu

Lisans	2010	Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Programı, Kayseri
Lise	2005	Kozan Anadolu Lisesi, Adana

İş Durumu

2011 -	Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Sınıf Öğretmeni
--------	--

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı	: Aksaray – 1987
Cinsiyeti	: Kadın
Yabancı Dili	: İngilizce

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
ÖZGEÇMİŞ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
 BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Hayat Bilgisi Dersi	2
Tarihsel Süreç İçerisinde Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	4
İlkokulda Hayat Bilgisi Dersinin Yeri ve Önemi	9
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	11
Hayat Bilgisi Dersinin Amaçları.....	12
Hayat Bilgisi Dersinin İçeriği.....	13
Hayat Bilgisi Dersinin Öğrenme Öğretme Süreci.....	15
Hayat Bilgisi Dersinde Ölçme ve Değerlendirme.....	17
Eğitimde Müze Kullanmanın Yeri Ve Önemi.....	18
İlkokulda Müze Kullanımı.....	21
İlkokulda Müze Uygulamalarında Gerçekleştirilen Etkinlikler.....	23
Hayat Bilgisi Dersinde Müze Uygulamaları.....	31
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan	
Müze Kavram ve Kazanımları.....	35
İlgili Araştırmalar.....	39

Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	39
Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	47
Araştırmanın Amacı.....	50
Araştırmanın Önemi	51
Sınırlılıklar.....	52
Tanımlar.....	53
 İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM.....	 54
Araştırmanın Deseni.....	54
Katılımcılar.....	55
Katılımcıların Özellikleri.....	57
Verilerin Toplanması.....	60
Verilerin Çözümlemesi.....	61
 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	 66
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzelerden Yararlanma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	66
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzeyi Kullanım Sıklıklarına İlişkin Görüşleri.....	67
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müze Uygulamaları Yaptıkları Durum ve Konulara İlişkin Bulgular.....	68
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersine Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Öncesinde Yaptıkları Hazırlıklara İlişkin Bulgular.....	73
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Sırasında Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular.....	84

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde	
Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Sonrasında	
Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular.....	92
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde	
Gerçekleştirdikleri Müze Uygulamalarına İlişkin	
Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular.....	103
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde	
Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarına Yönelik	
Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	103
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını	
Müze Uygulamalarına Yer Verme Durumu Bakımından	
Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular	116
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen	
Müze Uygulamalarının Etkin Kullanımına Yönelik	
Önerilerine İlişkin Bulgular	120
Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersindeki Müze Uygulamalarına	
İlişkin Görüşleri	130
Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleşen Müze	
Uygulamalarına Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular	131
Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleşen Müze	
Uygulamalarında Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular.....	140
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	159
Sonuçlar	159
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde	
Müzelerden Yararlanma Durumlarına Yönelik Sonuçlar	159
Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersindeki	
Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	165

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersindeki Müze	
Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar.....	176
Öneriler.....	178
Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	179
Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	180
 EKLER.....	 181
EK-1 : ÖĞRETMEN SÖZLEŞMESİ.....	182
EK-2 : ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU.....	183
EK-3 : VELİ İZİN FORMU.....	184
EK-4 : ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU	185
EK-5 : ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ.....	186
 KAYNAKÇA.....	 188

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. <i>Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Programında Yer Alan “Müze” İle İlgili Kazanımlar.....</i>	36
Tablo 2. <i>İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Programında Yer Alan “Müze” İle İlgili Kazanımlar.....</i>	37
Tablo 3. <i>Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Programında Yer Alan “Müze” İle İlgili Kazanımlar.....</i>	38
Tablo 4. <i>Araştırma Öncesinde Eskişehir İli’nde Görüşme Yapılan Müzeler.....</i>	56
Tablo 5. <i>2012-2013 Yılında Eskişehir’deki Müzeleri Ziyaret Eden İlkokullar.....</i>	56
Tablo 6. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri.....</i>	58
Tablo 7. <i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri.....</i>	59
Tablo 8. <i>Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Kodlama Anahtarında Bulunan Soruların Güvenirlilik Yüzdeleri.....</i>	64
Tablo 9. <i>Öğrencilerin Görüşme Kodlama Anahtarında Bulunan Soruların Güvenirlilik Yüzdeleri.....</i>	64
Tablo 10: <i>Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzeyi Kullanım Sıklıkları.....</i>	67
Tablo 11. <i>Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf Öğretmenlerinin Müze Uygulamaları Yaptıkları Durum ve Konular.....</i>	69
Tablo 12. <i>Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf Öğretmenlerinin Müze Uygulamaları Öncesinde Yaptığı Hazırlıklar.....</i>	74
Tablo 13. <i>Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Gerçekleştirilen Müze Uygulamaları Sırasında Sınıf Öğretmenlerinin Yaptığı Etkinlikler.....</i>	84
Tablo 14. <i>Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf Öğretmenlerinin Müze Uygulamaları Sonrasında Yaptığı Etkinlikler.....</i>	92

Tablo 15.	<i>Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşleri.....</i>	104
Tablo 16.	<i>Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarının Etkin Kullanımına İlişkin Önerileri.....</i>	116
Tablo 16.	<i>Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını Müze Uygulamalarına Yer Verme Durumu Bakımından Değerlendirmeleri.....</i>	121
Tablo 18.	<i>Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşleri.....</i>	132
Tablo 19.	<i>Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarında Yaptıkları Etkinlikler</i>	140

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.	<i>Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzeyi Kullandıkları Durum ve Konuların İlişkileri.....72</i>
Şekil 2.	<i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-2'nin Müze Gezi Planı Örneği75</i>
Şekil 3.	<i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-11'in Müze Gezi Planı Örneği76</i>
Şekil 4.	<i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-12'in Müze Gezi Planı Örneği.....77</i>
Şekil 5.	<i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-6'nın Müze Uygulaması Sonrasında Öğrencilere Yazdırdığı Gözlem Örneği.....98</i>
Şekil 6.	<i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-11'in Müze Uygulaması Sonrasında Öğrencilere Yazdırdığı Gözlem Örneği.....99</i>
Şekil 7.	<i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerden T-25'in Müze Uygulaması Sonrasında Yazdığı Kompozisyon Örneği.....154</i>
Şekil 8.	<i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerden T-3'ün Müze Uygulaması Sonrasında Yazdığı Kompozisyon Örneği.....156</i>
Şekil 9.	<i>Araştırmaya Katılan Öğrencilerden T-5'in Müze Uygulaması Sonrasında Yazdığı Kompozisyon Örneği.....157</i>

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB : Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı
ICOM : Uluslararası Müze Konseyi (International Council of Museum)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Problem Durumu

İlkokul, 6-11 yaş arası çocuklara bilgi, beceri, tutum, olumlu davranışların kazandırıldığı, örgün eğitim sisteminin ilk basamağıdır. İlkokullar, çocukların hazır bulunuşlukları, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim öğretim gerçekleştirerek onları hayata ve bir üst eğitim kurumuna hazırlamaktadır. Toplum değerleri ile karar verme, problem çözme ve eleştirel düşünme gibi çeşitli becerilere sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan ilkokullar bunu çeşitli dersler kanalıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Günümüzde dünyanın değişen sosyo-kültürel yapısına, daha çok uygulamaya dayanan yeni eğitim paradigmalarına, küreselleşen dünyaya paralel olarak bireyler geleneksel eğitimin onlara biçtiği pasif alıcı rolünden sıyrılmışlardır. Artık bireyler, öğrenme sürecinde kendi öğrenmelerinden sorumlu, daha yaratıcı, işbirlikçi ve katılımcı olmaya başlamışlardır. Çocuğun çevresine etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlamasını amaç edinen ilkokulları, bu amaçlarına ulaşabilmek için kullandığı derslerden biri Hayat Bilgisi'dir. Hayat Bilgisi dersi öğrencileri bir üst kademeye, gerçek hayata, yaşam boyu öğrenmeye hazırlayan önemli bir derstir. Hayat Bilgisi dersi öğrencilere gerçek hayatın bilgisini vermek için öğrencileri okul dışına çıkartarak, somut nesnelerle ve olaylarla karşılaştırarak, öğrencilerin kendi deneyimleri yolu ile birincil kaynaktan öğrenmeler gerçekleştirebileceği ortamlar hazırlamaktadır.

Hayat Bilgisi dersi, çocuğun içinde yaşadığı doğayı, doğanın düzenini kendi deneyimine dayalı olarak keşfetmesi, içinde yaşadığı doğanın kültürel değerlerine uyum sağlayarak, kendi kişiliğini oluşturma ve yapılandırma süreci olarak tanımlamaktadır (Güleryüz, 2008; Akt: Karabağ, 2009, s.3-4). Hayat Bilgisi dersinin bu kazanımlara ulaşmak için kullandığı araçlardan biri müzelerdir. Müzeler okulların amaçlarında yer alan ancak kolaylıkla gerçekleştirmediği kazanımların çocuklarda oluşmasını sağlayabilecek güce sahiptirler. Sahip olduğu nesnelerle çocukların hayal gücünü, yaratıcılığı ve “güzel” duygusunun oluşmasını ve gelişmesini sağlayabilmektedirler (Maccario, 2002, s.3). Her çocuk için yeni bir yere gitmek, yeni insanlarla tanışmak,

yeni bilgi toplama yöntemlerini denemek ve gerçek objelerle karşılaşmak çok güdüleyici ve uyarıcı olmakta ve okulda edindikleri bilgileri farklı bir bakış açısına göre yerleştirebilmektedirler (Hooper-Greenhill, 1999, s.175).

Müzeler özellikle küçük yaş gruplarına, akademik öğrenmelerin yanında, duyuşsal ve yaşantısal öğrenmeyi de gerçekleştirebilecek ortamlar sağlamaktadır. Sergileme, bilgi verme, açıklama ve kanıtlama işlemiyle ilgili ortamlar sağlayan müzede yapılacak uygulamaların, örgün eğitimle birleşmesi gerekmektedir (Modan, 1995, s.8). Küçük yaştaki öğrencilerin dünyaya uyum sağlamasında yardımcı olmak, geçmiş ve şimdiki yaşam arasında bağ kurmalarını sağlamak, günümüzün sorularına ve çatışmalarına yönelik anlayış kazandırmak, sergilenen objeler ve insanlar arasında köprü kurarak, objelerin onların yaşantıları ile bütünleşmelerini sağlamak ve çocukların araştırmacı kimliğini geliştirmek için müze uygulamalarının erken yaşta başlaması gerekmektedir (Museum für Völkerkunde, Hamburg, 1995; Akt: Paykoç ve Baykal, 1999).

Müzeler, okulların sahip olduğu kısıtlı fiziksel ortamlarının aksine, geçmiş kültürle ve insanların oluşturdukları birikimle duygusal bağlar kurabilmektedir (Adıgüzel, 2000). Öğrencilerin özgür ve rahat bir ortamda, beş duyusunun da birlikte kullanarak gerçekleştirdiği müze uygulamaları, Hayat Bilgisi dersinin amaçladığı; keşfederek, araştırarak, hissederek, gözlemleyerek yapılan öğrenmelere ortam hazırlamaktadır. Gerçek yaşantılar ve somut nesnelerle yapılan bu öğrenmeler, öğrenciler için kalıcı olmaktadır (Hooper ve Greenhill, 1999, s.175).

Hayat Bilgisi Dersi

İlkokulun temel amacı, çocukları “hayata ve üst öğrenime” hazırlamaktır. Hayat Bilgisi dersi bu amaca ulaşmak için kullanılan en etkin derslerden biridir. Bu ders, ilkokulun ilk üç sınıfında okutulan, çocukların iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlaması için gerekli olan temel davranışları kazanmasını sağlayan bir ders olarak tanımlanmaktadır (Akınoğlu, 2002, s.2).

İlkokulun 1, 2. ve 3. sınıflarında okutulan Hayat Bilgisi dersinin, ilkokulun hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir yeri vardır. İlkokulun bu döneminde yaşamı bir bütün olarak algılayan çocukta, genelde tek tek olgu ve olaylar yoktur. Bunun için Türk eğitim sisteminin ilkokul basamağındaki dersler bu dönemde, Sosyal

Bilgiler ve Fen Bilgisi olarak ayrılarak sanat, çağdaş düşünce ve değerlerin bir bileşkesi olan Hayat Bilgisi dersi olarak düzenlenmiştir (Sönmez, 1999, s.10).

Hayat Bilgisi dersini farklı eğitimciler tanımlamışlardır. İlkokulun ilk üç sınıfından okutulan Hayat Bilgisi dersi, çocukların iyi bir insan ve iyi bir yurttaş olarak yetişmesinde ve bu konularda gerekli olan temel bilgi, beceri, değer duygusu ve davranışların kazandırılmasını sağlayan derstir (Erdoğan, 2007, s.7). Bir başka tanımda Hayat Bilgisi dersi, doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak da ifade edilmektedir (Narin, 2007, s.23). Hayat Bilgisi dersi aracılığıyla öğrencilere doğal ve toplumsal yaşama dair temel bilgiler aktarılırken ayrıca, onların bu bilgileri günlük yaşantılarında kullanabilmeleri, yeni durumlara uyum sağlayabilmeleri için gerekli düşünsel beceriler de kazandırılmaktadır (Çakır, 2007, s.37).

Öztürk'e (2006, s.3) göre Hayat Bilgisi dersi; bilgi temelini sosyal bilimlerle doğa bilimlerinden alan, çocuk gelişimine uygun bir şekilde oluşturulmuş, olabildiğince yaşama dönük ve somut bir şekilde işlenerek öğrencilerin daha etkin bireyler ve vatandaşlar olarak yaşam sürmelerine zemin hazırlayan ve aynı zamanda ikinci devre derslerine temel oluşturan bir öğretim programıdır. Binbaşoğlu (1991, s.17) ise, eğitimin önemli öğelerini oluşturan ve ahlaki nitelik taşıyan toplumsal değerlerin bu ders aracılığıyla kazandırıldığını belirtmektedir. Gülaydın'a (2002, s.82-85) göre Hayat Bilgisi dersi, çocuğun okula başladığı yıllarda onun bütün olarak gelişmesini sağlamaktadır. Okula başlamadan çocuğun çevresi hakkında öğrendiği yanlış ve eksik bilgiler bu aşamada düzeltilir ve tamamlanır.

2004 yılında yeniden yapılandırılan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, Hayat Bilgisi dersinin konu merkezli değil çocuk merkezli olduğu, öğrencinin bakış açısının esas alındığı vurgulanmıştır. Programda ayrıca, ezberleme yerine aktif katılım yoluyla öğrenmenin, öğrencinin ihtiyacı olan ve sürekli yenilenen bilgiyi öğrencinin kendisinin yapılandırması gerektiği belirtilmiştir.

Öğrencinin yeteneklerini ve kişiliğini geliştirmeyi öncelik olarak belirleyen Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, dersin zevkli ve eğlenceli olması ve yaşamın insanın bütünlüğüne paralel olarak olguların da bütüncül ve tematik bir yaklaşımla ele alınmasının gereği üzerinde durulmaktadır. 2004 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının vizyonunda; öğrenmekten keyif alan, kendisini ve çevresini tanıyan ve

onlarla barışık olan, temel bilgiler ve yaşam becerilerine sahip, değişime uyumda esnek ve mutlu bireyler yetiştirmeyi temel olarak almıştır. Bireylerde oluşması ve gelişmesi amaçlanan on beş kişisel nitelik ve değer; “öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, yeniliğe açıklık, doğruluk, dürüstlük, adalet, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme” olarak programda yer almıştır (MEB, 2009).

İlkokulun ilk yıllarında somut işlemler döneminde olan çocuk mümkün olduğunca gerçek nesnelere yaklaştırılmalı, onları görmeli, dokunmalı, koklamalı duyu organlarından edindiği veriler vasıtasıyla nesne hakkında kendi düşüncelerini oluşturmalıdır. Hayat Bilgisi dersi aracılığı ile çocuk hayata ve bir üst döneme hazırlanmalıdır. Çocuğun içinde bulunduğu psikolojik, sosyolojik, fiziksel, ahlaki ve cinsel gelişim evreleri dikkate alınmalı, çocuğun demokratik, hoşgörülü, kendisini ve çevresini olduğu gibi kabul edip geliştirmeye çalışan, öğrenmekten keyif alan, yaratıcı birey olmasını sağlamaya yönelik bir eğitim verilmelidir.

Tarihsel Süreç İçerisinde Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı

Hayat Bilgisi dersinin genel yapısının ne olması gerektiği geçmişten günümüze kadar tartışılan bir konudur. Hayat Bilgisi dersi, dünyada meydana gelen siyasi, sosyal, ekonomik gelişmelerden etkilenecek zaman içinde değişikliklere uğramıştır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının dayandığı felsefe, kapsamı, amaçları, vizyonu, ilkeleri, içeriği, kazanımları, öğrencilerde ortaya çıkması beklenen beceri türleri, içinde barındırdığı öğretim yöntem ve teknikleri, değerlendirme türleri sık sık değişime uğramıştır.

Sönmez (1999, s.16), Hayat Bilgisi dersinin ne zaman ve nerede başladığı kesin olarak bilinmediğini ancak, insanoğlunun var olduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitiminin başladığını belirtmiştir. Hayat Bilgisi dersinin düşünce temeli Platon’a kadar dayandığı düşünülmektedir. Platon, günümüzdeki Hayat Bilgisi dersinin amaçları ile örtüşen düşüncesini; “Öğrenciler mümkün olduğunca eşyaya yaklaştırılmalı, eşyayı gözlemlemeli ve kullanmalı” şeklinde açıklarken, Platon’un öğrencisi Aristo ise, eğitimde gözlem ve deneye önem vermek gerektiğini belirterek bugünkü Hayat Bilgisi dersi öğretim ilkelerinin temellerinin oluşmasına katkı sağlamıştır (Öztürk ve Dilek, 2003, s.67; Karabağ, 2009, s.9; Karagülle, 2003, s.5).

Hayat Bilgisi dersinin kurucusu olarak kabul edilen Çek araştırmacı Johann Amos Comennius, “Orbus Sensualium Pictus (Gözle Görülen Resimli Dünya, 1658)” adlı yapıtında geçen; “Çünkü biz tıpkı ecdadımız gibi tabiatın bahçesinde oturuyoruz. Niçin biz de onlar gibi gözlerimizi, kulaklarımızı ve burnumuzu kullanmayalım? Niçin duyu organlarımızdan başka öğreticiler yoluyla doğayı öğrenelim? Niçin ölü kitaplar yerine doğanın canlı kitabını açmayalım? Bu canlı kitapta ötekilerden herhangi birinin bize anlatabileceği çok daha fazla görülecek şeyler vardır” ifadesi ile öğrencilerin herhangi bir araç olmadan duyu organlarını kullanarak doğaya, doğanın bilgisine ulaşması gerektiğini anlatmaya çalıştığı eserinde Hayat Bilgisi dersini dil konularına bağlamıştır. Comenius ayrıca çocukların bir yetişkin olarak görülmemesi gerektiğini, çocuğun yapısına uygun olmayan şeylerin zorla öğretilmeyeceğini savunarak, öğretimde basamak basamak ilerlemek gerektiğini söylemiştir (Baysal, 1995, s.67; Karagülle, 2003, s.5).

18. Yüzyılda Avrupa’da meydana gelen sosyo-ekonomik değişim ve gelişmeler ışığında ilköğretim programlarında reforma gidilmiştir. Fransız düşünür Jean Jaques Rousseau “Emile” adlı eserinde hayali bir erkek çocuk olan Emile’nin bebekliğinden yetişkinliğine kadar nasıl iyi bir eğitim alacağını anlatmıştır. Eğitim ile ilgili olarak Rousseau; “Bitkiler tarımla, insan eğitimle yetiştirilir. Zayıf doğuyoruz, kuvvete ihtiyacımız var. Budala doğuyoruz, muhakemeye ihtiyacımız var. Doğuştan sahip olduğumuz ve büyüyünce muhtaç olduğumuz her şeyi bize eğitim vermiştir. Bu eğitim bize doğadan veya insanlardan yahut eşyalardan gelir. Düşüncelerimizin ve organlarımızın sürekli gelişimi doğanın eğitimidir. Bize etki eden konular üzerinde kendi deneyimlerimizde kazandığımız da, eşyanın eğitimidir” sözleri ile eğitim ile ilgili düşüncelerini açıklamıştır (Güleryüz, 2008; Akt: Karabağ, 2009, s.10). Kitaba göre Rousseau, insan eğitiminde temel kaynak olarak doğanın, toplumun ve eşyanın kullanılması gerektiğini söylemektedir. Rousseau’nun bu düşüncelerinden hareketle Hayat Bilgisi dersi, çocuğun içinde yaşadığı doğayı, doğaya ait bilgileri kendi deneyimine dayalı olarak keşfetmesi, içinde var olduğu ve yaşadığı doğanın düzenine ve değerlerine uyum sağlayarak, kendi kişiliğini oluşturması ve hayatını şekillendirmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bu eser, eşya ve yurt bilgisi bakımından Hayat Bilgisi dersinin içeriğini oluşturmasına yönelik önemli düşüncelere sahiptir (Bektaş, 2001, s.12).

Dewey'e göre okul hayata hazırlık değil hayatın doğrudan kendisidir. Bu yüzden okulda her türlü soruna yer verilmeli, hayatta hangi sorunlar varsa hepsi okulda yer almalı ve öğrenci yaşamına girmelidir. Derslerin içeriği toplumsal açıdan istenilen etkinliklere, öğrencilerin hemen kullanabileceği ve ilgisini çeken bilgi ve becerilere, tasarım ve problemlere göre düzenlenmelidir. Karakter eğitimi ise gruplar halinde karar vermeyi, birlikte çalışmayı sağlayacak biçimde işe koşulmalıdır. Ondan önceki eğitimcilerin aksine eğitimin sosyal yanı ile ilgilenen John Dewey yaparak-yaşayarak öğrenmenin önemine dikkat çekerek düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir (Bender, 2005, s.16):

“Dinlenmek, kulak ve kitap! Gerçekten kelime rüzgârından başka bir şey esmeyen en gözde araçlar bunlardır. Yani bunlar yaşam ihtiyaç duyan çocuklar için soğuk ve ölü bir rüzgardır. Yaşam, gerçek yaşam. Eğer yaşam istiyorsak, kendimizi yaşamın içine atalım. Çocuğu olduğu gibi bütün istek ve yönelimleri ile görelim. Kalbinin nasıl çarptığını dinleyim ve onu ileriye itecek bir çevre içinde bulunduralım. Ya öğrenmek? Kuşkusuz öğrenmek de gerek fakat önce öğrenmek ve yaşayarak öğrenmek başta gelir.”

Dewey'in bu düşüncelerine dayanarak Hayat Bilgisi dersi, çocuğun ruhunu dikkate alarak onu yaşama hazırlayan, yaparak-yaşayarak öğretim yoluyla çocukların iyi bir insan olmalarını sağlayan ve bir üst eğitim basamağına ve gerçek hayata hazır hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Hayat Bilgisi dersinin şekillenmesinde katkısı olan diğer bir önemli isim Pastelozzi, çocuğun eğitiminde yakın çevreden yola çıkılarak, çevreye dayalı ve bütüncül bir bakış açısı ile Hayat Bilgisi dersinin işlenmesi gerektiğini söylemiştir. Herbart ise irade eğitime dikkat çekerek, eğitim ve öğretimin amaçlarından birisinin karakter gelişimi olduğunu belirtmiş, eğitim ve öğretimin çocuğun kendi yaptığı etkinliklerden yola çıkılarak düzenlenmesi gerektiğini dile getirmiştir. John Locke tabiatçı eğitimini öne çıkartarak Hayat Bilgisi dersinin şekillenmesinde katkısı olmuştur (Karagülle, 2003, s.5).

Avrupa'da kilisenin etkisinin eğitim sistemi üzerinde azalmasıyla birlikte öğrencileri diğer dünyaya hazırlamaktan çok bu dünyadaki gerçekliklere hazırlamak, onları eşya ile karşı karşıya getirerek, kendi deneyimleri ile öğrenmelerini sağlama düşüncesi öne çıkmıştır. Bu düşünceler ışığında, Ludwig Vives ve Fransız Michael de

Montaigne sıkı sıkıya kitaba bağlı kalmak yerine somut yaşantılar ve eşyalar yoluyla öğrenmeyi önermiş, Bjcon von Verilam da öğrenme için bizzat eşyaları kullanmak gerektiğini, kişisel olarak uygulama yapmayı savunmuştur. Wolfgang Ratichius, ezbere karşı çıkarak öğrencinin kendi deneyimleri ile öğrenmesi gerektiğini söylemiştir. François Rabelais, Batı’da ilk defa planlı olarak eşyayı ders konusu haline getirerek Hayat Bilgisi dersinin ilkokul için önemini vurgulamıştır (Bektaş, 2001, s.12).

Dünyada eğitim sistemine bakıldığında Almanya ve Türkiye dışında, diğer ülkelerde Hayat Bilgisi dersinin konu içeriği farklı isimlendirilen ders ya da derslerle verildiği görülmektedir. ABD’de bu dersin içeriği ‘Social Studies’ (Sosyal Bilimler) ve ‘Life Studies’ (Yaşam Bilimi) olarak iki ayrı derste işlenirken, Fransa’da Hayat Bilgisi dersinin içeriğini oluşturan konular; “Dünyayı Keşfetme ve Vatandaşlık Bilgisi” adlı iki farklı derste ele alınmaktadır. İngiltere’de ise tüm disiplinler kendi başlarına ayrı dersler olarak işlendiği için Hayat Bilgisi dersini oluşturan konular; Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık, Psikoloji gibi dersler aracılığı ile öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır (Öztürk ve Dilek, 2003, s.67). Hayat Bilgisi dersi konularını kapsayan dersler genellikle disiplinlere ayrılarak ayrı ayrı okutulduğu halde, dünyadaki bu genel uygulamanın aksine Türkiye’de toplu öğretim esası temel alınarak birleştirilerek okutulmaktadır.

Cumhuriyet döneminde 1924 yılında hazırlanan ilk müfredat programı incelendiğinde; "Musahabat", "Tabiat Tetkiki", "Tarih", "Coğrafya" gibi derslerin Hayat Bilgisi dersinin konularını içerdiği görülmektedir. Bu programda, dersler arasında ilişki kurulmamış ve dersler birbirinden bağımsız olarak ele alınmıştır (Çelenk ve diğerleri, 2000, s.40). 1926 yılı programında Türk eğitim sistemini incelemeye gelen Dewey’in büyük etkisi olmuştur. Dewey, programa; “Hayat Bilgisi”, “toplular” ve “iş okulu” gibi kavramları dâhil ederek daha önce “Tabiat Tetkiki”, “Ziraat ve Hıfzıssıhha”, “Coğrafya” ve “Tarih Mebadisi”, “Musabakat-ı Ahlâkiye” ve “Malûmat-ı Vataniye” adı altında verilen dersleri, Hayat Bilgisi adı altında toplanmasını sağlamıştır (Gülaydın, 2002, s.6). Bu programda Hayat Bilgisi dersinde toplu öğretim esası kabul edilerek, diğer dersler ve üst sınıflardaki okutulacak dersler ilişkilendirilmiş ve programın temel hatlarını oluşturacak bir biçimde ilkokulun ilk 3 yılında okutulmaya başlanmıştır (Cicioğlu, 1983, s. 95; Çelenk ve diğerleri, 2000, s.40; Türkyılmaz, 1972; Başgöz,1995; Akt: Karabağ, 2009, s.13).

1936 yılında dünyada ve Türkiye’de meydana gelen değişikliklere göre düzenlenen programda daha önce “mihver” olarak kabul edilen Hayat Bilgisi dersinin 3. sınıfın sonlarına doğru, öğrencilerin olayları ve nesneleri bilimsel kurallara göre inceleyebilme yeteneklerinin artırılması amacıyla basamak basamak disiplinlere ayrılması gerektiği vurgulanmıştır. Dördüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinin, “Tarih”, “Coğrafya”, “Yurt ve Tabiat Bilgisi” olarak dallara ayrılıp işlenilmesi uygun görülmüştür (Cicioğlu, 1983 s.97; Akbaba, 2004, Akt: Karabağ, 2009, s.14). 1948 yılı İlkokul Programında Hayat Bilgisi dersi yine “mihver” ders olarak görülerek toplu öğretim esasına göre hareket edilmiştir. Bu programda amaçlar bir önceki programa göre daha kapsamlı olarak ifade edilmesine rağmen, yine soyut olarak kalmıştır. Hayat Bilgisi dersinin, çevre özellikleri dikkate alınarak işlenmesinin önemi vurgulanarak, öğretmene daha çok yetki verilmiştir. Ayrıca, programda konunun sonunda öğrencinin kendisinin edinmesinin beklendiği “eğitsel sonuçlar” bölümü eklenmiştir Bu program 20 yıl süreyle uygulamada kalmıştır (Dündar, 2002; Binbaşıoğlu, 2003; Karabağ, 2009, s.14; Karagülle 2003, s.6).

1968 yılı İlkokul programında üniteler ayrıntılı olarak belirtilmiş, ancak konuların seçimi, ünitelerinin düzenlenmesi, ilkokul öğrencilerinin ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması, bireysel yeteneklerinin geliştirilmesi, onların etkinliğe yöneltilmesi ve eğitim amaçlarına uygun davranışların meydana getirilmesi gibi esaslar kabul edilmiştir (MEB, 1968, s.16). Bu programda Hayat Bilgisi dersi, diğer dersler için her üç sınıfta da mihver ders olarak belirlenmiştir. (Belet, 1999, s.14). Ayrıca, 1948 programında yer alan “Eğitsel Sonuçlar” bölümü çıkarılmış, “Belirli Gün ve Haftalar” ve “Hayat Bilgisi Dersinin Amaçları” bölümleri programa dâhil edilmiştir (Dündar, 2002; Güleriyüz, 2008; Akt: Karabağ, 2009, s.14). 1990 yılına gelindiğinde Milli Eğitim Bakanlığı, okulların çağın gerekleri doğrultusunda öğrencilerin eğitim gereksinimine yanıt verebilecek nitelikler taşıması, eğitimin niteliğini geliştirmek ve öğrenci başarısını arttırmak için, “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” başlatmıştır. 1998 yılında tüm yurttan uygulanmaya başlanan bu programda, genel amaçların yanında her ders ve her sınıf düzeyi için özel amaçlar yer alırken, öğrenme-öğretme etkinlikleri, yöntemler, kaynaklar, öğretim materyalleri ve ölçme-değerlendirme bölümlerine de yer verilmiştir (Binbaşıoğlu, 2003; Belet, 1999, s.14). Bu programın diğer programlardan farkı, derslere ilişkin genel hedeflerin yanı sıra her derse ilişkin özel hedeflere ve davranışsal

hedeflere de yer verilmesi ve uygulama sürecinde çağdaş program geliştirme ilkelerine uygun hareket edilmesidir. (Belet, 1999, s.79; Acat, Anılan ve Girmen, 2005, s.13).

Dünyadaki gelişmeler ve değişen eğitim paradigmalarına göre hazırlanan 2005 yılı İlköğretim Programı önemli farklılıklar içermektedir. Daha önceki yıllar da programların temelini oluşturan davranışçı yaklaşım yerini yapılandırmacılığa bırakmış, “hedef” ve “davranış” kavramları yerine “kazanım” kavramı kullanılmıştır. Ayrıca, ünite yaklaşımı yerini “tematik” anlayışa bırakmıştır. Programda tüm derslere yönelik genel becerilerin yanında Hayat Bilgisi dersine özel becerilere de yer verilmiştir. Yeni Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı; beceri ve etkinlik esaslı, öğrencinin aktif olduğu bir programa dönüşmüştür (MEB, 2009). Yeni Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına göre öğrenci, çevresi ile bağ kurarak, hayata ve üst öğrenime hazırlanmak için gerekli olan bilgileri etkin bir şekilde, kendi yaşantıları yoluyla, yaparak-yaşayarak oluşturan, öğrenmekten keyif alan, kendisi ve çevresi ile barışık, mutlu bireyler olarak görülmektedir.

İlkokulda Hayat Bilgisi Dersinin Yeri ve Önemi

İlkokul, öğrencilerin kendini ve çevresini tanımasını, kendini geliştirerek çevresine uyum sağlamasını ve yaratıcı düşünme, problem çözme, eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Bu amaçlara ulaşmak için ilkokulun kullandığı en önemli derslerden biri Hayat Bilgisi’dir. Hayat Bilgisi dersi, çocuğun içinde yaşadığı doğal ve toplumsal olayları, olguları tanımasını, anlamasını, yorumlamasını, ilke, genelleme ve yöntemleri kullanarak analiz etmesini, yeni çözümler önerip değerlendirme yapmasını sağlar.

Bireyin doğumundan okula başlayana kadar geçen süredeki öğrenmeleri genellikle plansız ve rastlantısal bir şekilde gerçekleşmektedir. Çocuk, ilkokul çağına geldiğinde yeni bir toplum, yeni otoriteler ve yeni rollerle karşılaşmaktadır. Ailesinin yanında rastlantısal olarak öğrenmeye başladığı hayatı öğretmenler rehberliğinde, örgütlü bir eğitimin içinde planlı ve programlı olarak öğrenmeye devam etmektedir. Hayat Bilgisi dersi çocuğun yakın çevresinden ve nesnelerden yola çıkarak, yaşam ile ilgili ilk düşüncelerini, duygularını ve hareketlerini biçimlendirmesi bakımından önemlidir (Özdemir, 1998, s.1). Çocuğun okula başlamadan önce çevresi hakkında edindiği yanlış ve eksik bilgiler Hayat Bilgisi dersi aracılığı ile düzeltilmekte ve

tamamlanmaktadır (Gülaydın, 2002, s.5). İlkokulda; 1., 2. ve 3. sınıflarında okutulan Hayat Bilgisi dersi, çocuğun sağlıklı biyo-sosyal ve kültürel bir varlık olarak gelişimini destekleyerek, çevresine etkin ve uyumlu olmasını sağlayacak biçimde yetişmesini amaçlamaktadır. Hayat Bilgisi dersi gerçek yaşamda kullanılabilecek doğal, beşeri, sosyal bilimlerle ilgili ilke ve becerileri kapsamaktadır (Bayram, 2005, s.446; Akt: Uğur, 2006, s.7).

İçinde pek çok farklı disiplini içeren Hayat Bilgisi dersi, çocuğa içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel çevreyi inceleterek eğitim süreci ile iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin bir biçimde uyum sağlaması için gereken temel davranışları kazanmasına aracılık eden ilk derstir (Tay, 2007, s.95). Küçük yaşlardan itibaren içinde bulunduğu çevre ve sosyal sorunlar hakkında doğru ve sağlam bilgileri Hayat Bilgisi dersi ile edinen çocuk toplumsal uyumda gerekli olan berileri bu derste kazanmaktadır (Binbaşioğlu, 2003, s.40-41). Ayrıca bu ders aracılığı ile eğitimin önemli öğelerini oluşturan ve ahlaki nitelik taşıyan toplumsal değerler, çocuğun içinde yaşadığı doğal ve sosyal gerçeği, onun seviyesine uygun olarak çocuğa aktarmaya çalışmaktadır (MEB İlkokul Programı 1995, s.261; Gülaydın, 2002, s.5).

Hayat Bilgisi dersi içeriğini, toplumsal yaşamın boyutları olan insan, toplum ve doğa üzerine düzenleyerek öğrencilere gerçek hayatın bilgisini ve gerçek hayatta kuracağı ilişkileri çok boyutlu olarak sunmaktadır. Bu bakımdan Hayat Bilgisi dersi, birinci dönem derslerinin bel kemiğini, ikinci dönem derslerinin de temelini oluşturarak diğer derslerden farklı ve öncelikli öneme sahiptir (Sabancı ve Şahin, 2005, s.38; Akt: Uğur, 2006, s.5). Ayrıca, cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, Hayat Bilgisi dersleriyle öğrencilerin yaşadıkları doğayı tanıması ve toplumla bütünleşmesi, yaşadığı çevreye etkin uyumu, fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı, zihinsel açıdan güçlü olmalarının sağlanması amaçlanırken, çocukların ulusal değerlerin yanında evrensel değerlerle de donatılmış olarak yetiştirilmeleri öne çıkartılmıştır (Sabancı ve Şahin, 2005; Akt: Narin, 2007, s.24). Hayat Bilgisi dersinin, çocuğun aile ve okuldan başlayarak, yakın çevresini tanıması ve bu çevredeki nesne, kişi ve olaylarla iyi ve etkili bir uyum içinde bulunması, kendi becerilerini de bunlarla bağlantılı olarak geliştirmesi bakımından öğrencilerin kendilerini geliştirmelerinde önemli bir rolü üstlendiği görülmektedir. Öğrencilerin belli değerler sistemi geliştirmesi ve toplumdaki sosyal yaşama katılması

için temel oluşturmaya çalışan bu dersin İlkokulun genel amaçlarına ulaşması açısından önemi büyüktür (Belet, 1999, s.5-10).

Hayat Bilgisi dersinde, çocuklar okul ve sınıf kurallarını, toplumda yaşamının kurallarını, insanların birbirlerine saygılı, hoşgörülü, dürüst davranmaları gerektiğini, sınıfta yapılan seçimler sayesinde de demokrasiyi ve eşitliği öğrenmektedirler. İlkokulun demokratik davranışlar kazandırma yönünden amaçları, Hayat Bilgisi dersi ile gerçekleştirilmeye başlanmaktadır. Aile içinde ve toplumda insanlarla yardımlaşmayı, evde ve okulda işbirliğini, dayanışmayı, başkalarının haklarına saygı göstermeyi çocuklar yine bu derste aracılığıyla öğrenmektedir. Bu ders ile çocuklar yaşamda karşılaşılabilecekleri sorunlara karşı çözüm yolları üretmeyi, etkinliklerde verilen örnek olaylardan sonuçlar çıkarmayı ve toplumda uygar bir biçimde yaşamının kurallarını öğrenirler (Narin, 2007, s.26).

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı

2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı çalıştaylar, incelemeler, araştırmalar, yüksek lisans ve doktora tezleri; yazılan makaleler ve araştırma raporları doğrultusunda hazırlanmış ve 2004-2005 eğitim yılında yürürlüğe girmiştir. Bu program 2009 yılında tekrar düzenlenerek Talim Terbiye Kurulu'nun 14.05.2009 tarih ve 70 sayılı kararı ile 2009 Hayat Bilgisi Dersi (1-3) Öğretim Programı olarak kabul edilmiştir. İçinde pek çok farklı dersi, disiplinler arası bir anlayışla öğrenciye sunan mihver ders bir ders olarak karşımıza çıkan Hayat Bilgisi dersi, çocuğa içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel çevreyi inceleyerek daha küçük yaşlardan başlayarak çevresi ve sosyal sorunları hakkında doğru ve sağlam bilgiler ile çevreye uyumda iyi alışkanlık ve gerekli beceriler öğretmeyi amaç edinmiş bir derstir (Binbaşoğlu, 2003, s.36).

2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının vizyonu; öğretmen rehberliğinde öğrencilerin kendi girişimleri ile gerçekleştirecekleri öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine sadece yol göstereceği etkinlikler aracılığıyla öğrenmekten keyif alan, kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık, kendini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren, gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanımına sahip, değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek, mutlu bireyler yetiştirmektir (MEB, 2009, s.9). Program geleneksel eğitim anlayışındaki öğrencilere

bilgi aktarımının aksine, öğrencilerin bilgiyi kendisinin deneyimleyip yapılandırmasını anlayışı üzerine kuruludur. Bu bağlamda program yapılandırmacılık yaklaşımına dayalı olarak hazırlanmıştır.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı öğrencinin merkeze alındığı, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin aktif olduğu, öğrencilerin günlük hayatta kullanabileceği bilgi ve becerilerin öncelikli olduğu, öğrencinin zihinsel yetenekleri ve kişiliğinin her yönden geliştirildiği, öğrencinin eğlendiği ve zevk aldığı, olayların bütüncül ve tematik bir yaklaşımla ele alındığı bir program anlayışını benimsemiştir (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi dersinin amaçları. İlkokulun amacı, çocukları hayata ve üst öğrenime hazırlayarak yaşadığı doğal ve toplumsal çevresine uyumunu sağlamaktır. Bu amaca ulaşmada Hayat Bilgisi dersinin önemi büyüktür. İlkokulun ilk yıllarında genellikle somut düşünen çocuk, gerçek nesnelere dokunabilmeli, ölçebilmeli, sınıflandırabilmeli, karşılaştırabilmeli ve onu kendi cümleleriyle ifade edebilmelidir. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersi mümkün olduğunca çocuğun nesne ve olayları kavramada duyu organları ile temasa geçebileceği şekilde düzenlenmelidir.

Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak eski programlarda yer alan “hedef” ve “davranışlar” yerini “kazanımlara” bırakmıştır. Kazanım; bireylerin doğrudan gözlenebilen davranışlarının yanı sıra; bilgi, beceri, tutum ve değerlerini de içeren bir ifadedir. Kazanımlarda konu bütünlüğünden çok beceriler dikkate alınmış, öğrenciler tarafından gerçekleştirilecek etkinlikler aracılığıyla kazanımların elde edilmesine dikkat edilmiştir. Çocukların temel yaşam becerilerinin yanı sıra, olumlu kişisel nitelikler geliştirmeleri amaçlanmıştır. Hayat Bilgisi dersi ile diğer derslerin kazanımları ve ara disiplinlere ait kazanımlar ilişkilendirilmiştir. Kazanımların türüne ve niteliğine göre uygun ölçme araçlarının kullanılmasına izin verilmiştir (MEB, 2009).

Programda öğrencilere kazandırılması gereken 14 ana beceri yer almıştır. Beceri; uygun öğrenme ve öğretme ortamında bireyin hazırbulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu, bir işi kolaylıkla ve ustalıkla yapar hale gelmesidir (Vural, 2005; MEB, 2009, s.14). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması istenen çeşitli kişisel nitelik ve değerler belirtilmiştir. Ayrıca bu program, afetten korunma ve güvenli yaşam girişimcilik, insan hakları ve

vatandaşlık, kariyer bilinci geliştirme, özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma, sağlık kültürü, spor kültürü ve olimpiik eğitim gibi ara disiplinleri de kapsamaktadır.

Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri, çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. İlkokullar bu işlevi özellikle Hayat Bilgisi dersi aracılığı ile gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Hayat Bilgisi dersi, çocuğun iyi bir vatandaş olması için toplumsallaşmasını, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumları tanımasını ve çocuğa toplumdaki rollerin gerektirdiğı davranışları, toplumun kendine sağladığı olanakları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB, 2009). İlkokullar bu işlevi yerine getirmek için çeşitli araçlardan yararlanmaktadır. Müze, özellikle dünyayı somut nesneler ve birden çok duyu organlarının birlikte kullanarak daha iyi anlayan somut işlemler dönemindeki ilkokul öğrencileri için değerli bir eğitim aracıdır. Müze sahip olduğu nesneler aracılığı ile çocukları çoğu zaman edilgen-dinleyen rolde oldukları okulun kısıtlı fiziksel ortamlarından çıkartarak onlara gözlem yapma, dokunma, izleme, deneme, keşif yapma gibi kendi deneyimleri ile yaparak-yaşayarak öğrenecekleri bir öğrenme ortamı oluşturmaları bakımından önemlidir.

Hayat Bilgisi dersinin içeriğı. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında tema, birbirleriyle ilişkili ünite, konu ve kavramaların bir bütün olarak görülebildiğı, öğrenmeyi organize eden bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” temaları programda yer almıştır. İlkokul 1.,2. ve 3. sınıflarında Hayat Bilgisi dersinde aynı adlandırmayla devam eden temalar sarmal bir yapıya sahiptir. Bu temaların, kazanımların pekiştirilmesine, önceki öğrenme temelleri üzerine yenilerinin eklenmesine ve çocuğun ihtiyaçları ile gelişim düzeylerine uygun içerik belirlenmesine ve bunun uygulanmasına hizmet etmesi beklenmektedir (MEB, 2005).

Hayat Bilgisi dersi çocuğun yaşadığı doğal ve toplumsal çevresine uyumunu sağlamaktır (Özdemir, 1998, s.1). Hayat Bilgisi dersi çocuğun hayatı, hayattan kopmadan, hayatla bir bütün olarak okulda öğrenmesini amaçladığı için, dersin içeriğini; “birey, sosyal çevre, fiziksel ve doğal çevre, beceriler, tutum ve değerler, diğer dersler ile ilişkiler” başlıkları altında toplamak mümkündür. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında (2009) birey; biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak ve değişimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır.

Yakından uzağa ilkesinden yola çıkarak çocuğun önce kendisini tanıması gerekmektedir. Bu yüzden Hayat Bilgisi dersinin içeriğinde bireyin fiziksel özellikleri, diğer bireylerle benzer ve farklı yönleri, hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları, güçlü ve zayıf yanları, kendinde meydana gelen değişiklikler gibi beceri ve değerler yer almaktadır. Birey bir sosyal çevre içerisinde yaşadığı için, ailesinden başlanmak üzere çocuğun içinde yaşadığı sosyal çevre ile ilgili tüm bilgi, beceri ve tutumlar Hayat Bilgisi dersinin içeriğini oluşturmakta ve bir üst kademede okuyacağı Sosyal Bilgiler dersine zemin hazırlamaktadır (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında insan biyolojik, psikolojik ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak ve değişimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır. Buna göre programında konular belirli öğrenme alanlarına göre yapılandırılmıştır. Programda, öğrencilere kazandırılacak, birbiriyle ilişkili tema, kavram, becerileri, anlayış, tutum ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği bilgi ve becerileri organize eden yapı olarak tanımlanan öğrenme alanları, “birey, toplum ve doğa” olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Bu üç öğrenme alanına ek olarak “değişim” alanı ise diğer alanları kapsayıcı genel bir boyut olarak düşünülmüştür.

Çocuğun içinde bulunduğu fiziksel-doğal çevreye ilişkin bilgi, beceri ve tutumlar Hayat Bilgisi dersinin içeriğinde yer almakta ve Fen Bilgisi ile Sosyal Bilgiler dersinin temelini oluşturmaktadır. Yine Hayat Bilgisi dersinin içerisinde çocukların hayatta kullanabilecekleri, onlara gerekli olan beceriler yer almaktadır. Bu beceriler MEB’nda (2009) şu şekilde sıralanmıştır:

1. Eleştirel düşünme
2. Yaratıcı düşünme
3. Araştırma
4. İletişim
5. Problem çözme
6. Bilgi teknolojilerini kullanma
7. Girişimcilik
8. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
9. Karar verme
10. Kaynakları etkili kullanma
11. Güvenlik ve korunmayı sağlama
12. Öz yönetim
13. Bilimin temel kavramlarını tanıma
14. Temalarla ilgili temel kavramları tanıma

Beceriler öğrencilerin yaş ve gelişim düzeyine uygun bir şekilde içerikte yer almaktadır. Çocuklara bilgi aktarımından çok onlara gerçek hayatta kullanabilecekleri

beceriler kazandırmayı amaçlayan Hayat Bilgisi dersi ayrıca bir karakter eğitimini de içeriğine dâhil etmektedir. Çocukların olumlu kişisel özellikler kazanmalarına yardımcı olmak üzere tutum ve değerler ders kapsamında içerikte yer almaktadır. Hayat Bilgisi dersi içerisinde pek çok farklı disiplini barındıran mihrap bir derstir. Çocuklara hayatı bütüncül bir şekilde öğreten Hayat Bilgisi dersi içeriği diğer dersler ile ilişkilendirilerek zenginleşmektedir (Karabağ, 2009, s.5-6). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması istenen çeşitli kişisel nitelik ve değerler şunlardır:

- Öz Saygı
- Öz Güven
- Toplumsallık
- Sabır, Hoşgörü
- Sevgi
- Saygı
- Barış
- Yardımseverlik
- Doğruluk
- Dürüstlük
- Adalet
- Yeniliğe Açıklık
- Vatanseverlik
- Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan önemli bir konu da Atatürkçülük olarak karşımıza çıkmaktadır. Atatürkçülük, milli egemenlik ve tam bağımsızlıktan hareketle, bilim ve aklın egemen olduğu bir toplum oluşturmak, sosyal ve tarihi kimliği kaybettirmeden Türk milletini, batı uygarlığı içinde hak ettiği yere getirmektir. Atatürkçülük konularının öğretiminde; milli bayramlar, belirli gün ve haftalar, okul gösterileri, inkılap müzeleri gibi pek çok farklı etkinlik ve kurumdan yararlanılabilir (Ata, 2008; Akt: Nalçacı, 2009, s.37).

Hayat Bilgisi Dersinin öğrenme öğretme süreci. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında daha önceki yıllarda uygulanan programlardan farklı olarak amaç ifadelerine yer verilmemiş bunun yerine “çocukların doğrudan gözlenebilir davranışlarının yanı sıra bilgi, beceri, tutum ve değerlerini de içeren ifadeler” olarak tanımlanan kazanımlara yer verilmiştir. Kazanımların öğrenciler tarafından gerçekleştirilecek etkinlikler aracılığıyla elde edilmesi söz konusu olduğundan öğrenme öğretme etkinlikleri bu programda en kritik öge olarak görülmüştür.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında kazanımlara ulaşmak için etkinlikler yapılması önerilmiştir. Etkinlikler, kazanımları gerçekleştirmek amacıyla belli teknik ve yöntemlere göre düzenlenen davranışlar bütünüdür (MEB, 2009, s.13). Programda sınıf-okul içi, okul dışı ve inceleme gezisi olmak üzere üç tür etkinlikten söz etmek mümkündür. Sınıf ve okul içi etkinlikler; öğrencilere resim, fotoğraf, nesneler, hikâyeler, gazeteler, dergiler, şarkılar, drama, örnek olaylar, internet, eğitim CD'leri, tepegöz asetat gibi araçlarla sınıf ve okul içinde sunulabilecek etkinliklerdir. Okul dışı etkinlikler; ev, kütüphane, konu ile ilgili kurum ve kuruluşlarda, öğrencilerin okulda öğrenmelerini destekleyecek etkinlikler olarak programda yer almaktadır. İnceleme gezileri ise öğrencilerin gözleme dayalı olarak park, çarşı, pazar, müze, tarihi mekânlar, resmi daireler, fabrikalar ve benzeri yerlere geziler düzenlenen inceleme ve araştırma gezilerini kapsamaktadır.

Programda öğrenme-öğretme süreci, öğrenme stilleri, zekâ alanları, konularda yer alan kavramlar, öğrenme-öğretme etkinliklerinin uygulama yaklaşımları, öğretmenin bu uygulamalardaki rolü, programın süresi, belirli gün ve haftalar, okul ve aile ilişkisi dikkate alınarak yapılandırılmıştır. Buna göre öğretme-öğrenme sürecinde öğretmenler öğrencilerin bireysel farklılıklarını, hazırbulunuşluklarını, sahip oldukları öğrenme stilleri ile zekâ alanlarını dikkate almalıdır. Öğretmenin bilgi aktarımı yapması ve bilgiyi öğretmesi yerine, öğrencilerde sürekli değişen ve gelişen dünyanın bilgisini güncellenme becerisi kazandırması gerekmektedir. Programa göre öğretme-öğrenme süreci öğrencilerin aktif olduğu yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Öğretmen bu süreçte öğrencilerin merak duygularını harekete geçirerek onları derse ve konuya güdülemeli, zengin bir öğrenme ortamı hazırlamalı, öğrencilerin aktif katılımını sağlamalıdır. Programda öğretmenin anlatıcı, aktarıcı rolünden sıyrılarak yol gösterici ve rehber gibi davranması uygun görülmüştür.

Programda etkili öğrenme ortamı, öğrencilerin dersi pasif bir şekilde izleyip dinlemek yerine sürece etkin olarak katıldıkları, gerektiğinde birer araştırmacı gibi hareket edebildikleri bir ortam olarak tanımlanmıştır. Hayat Bilgisi dersi etkinliklerinin özü ve başlangıç noktası olarak çocukla bir olgu/olay arasındaki doğrudan karşılaşma, çocukla çevresindekinin doğrudan etkileşimi ve bu deneyimler sonucunda çocuğun kendi fiziksel ve zihinsel çabasıyla doğrudan öğrenmesi belirlenmiştir. Sonuç olarak, Hayat Bilgisi eğitimiyle çocukların bir olgu ya da olay hakkında kendilerinin

deneyimledikleri etkinlikler yoluyla uyarıcıları anlamlandırmaları ve bilgiyi yapılandırmaları beklenmektedir (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, öğrencilerin günlük hayatta kullanabileceği ayrıca Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerine temel oluşturacak kavramlar temalara göre ayrılarak belirlenmiştir. Belirlenen kavramların öğrenciye doğrudan aktarımı yerine öğrencilerin bu kavramları etkinlikler yoluyla kendilerinin bulması ve yapılandırması gerektiği programda yer almıştır.

Programda öğretim etkinlikleri uygulanırken öğrenme-öğretme stratejileri, yöntem ve teknik seçiminde bazı ilkelerin göz önünde bulundurulmasına dikkat çekilmiştir. Buna göre aktif öğrenmenin öğrenciyi merkeze alan bir süreç olduğu, öğrenmenin bireysel ya da grupça yapılabileceği, öğrenmenin her öğrencide farklı düzeyde gerçekleşebileceği, öğrenme sürecinde öğretmenin rehberliğine ihtiyaç duyulduğu ve güvene dayalı bir sınıf atmosferinin süreç için çok önemli olduğu öne çıkartılmıştır. Bunların yanında olumlu bir sınıf ortamı oluşturmak için, öğrencilerin kendilerini mutlu ve rahat hissedebilecekleri bir ortam sağlanarak birlikte çalışmalarına olanak tanınması, adil bir ödüllendirme sisteminin geliştirilmesi, öğrencilerin kavramlara ulaşmak için gerekli sessizliğin sağlanarak yeterli zamanın verilmesi, öğrencilerin tartışmalara katılarak kendine güveninin ve saygısının artırılması ve öğrencinin ders planlamasının içine dâhil edilmesi gerektiği programda yer almıştır.

Son olarak, okul ve aile ilişkisi Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında öğrenme-öğretme uygulamaları sırasında göz önünde bulundurulması gereken diğer önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Programın başarıya ulaşması için, çocuğun okula istekli bir biçimde devam etmesine, benlik saygısının yükselmesine ve okula yönelik olumlu tutum geliştirmesine olanak tanınması bakımından öğrenme-öğretme sürecinde veli ile ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi önemlidir (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi dersinde ölçme ve değerlendirme. Hayat Bilgisi dersinde değerlendirmenin amacı, öğrencilerin eğitiminde yapılandırmacı ve geliştirici bir rol oynamalarını sağlamaktır. Programda değerlendirmenin, öğrencinin gelişim düzeyinin ölçmesi işlevinin yanında eksik olduğu kazanımlar, kavramlar ve beceriler konusunda öğrencilere yol gösteren ve yapıcı özellikte olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve içinde bulundukları gelişim düzeyini dikkate alarak yapılan

değerlendirmelerde öğrenci merkezilik esas alınmıştır. Buna göre öğrencilerin zekâ alanları ve öğrenme stilleri göz önünde bulundurularak programda yer alan kazanımlara ulaşma düzeyi ile becerileri uygulama düzeylerinin farklı olabileceği kabul edilmiştir. Bu nedenle öğrencilerin sadece klasik yöntemlerle başarısının ölçülmesinin doğru olmadığı vurgulanmış ve değerlendirmelerde öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için çoklu değerlendirmeler kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Programda test, boşluk doldurma, eşleştirme gibi geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin yanı sıra; performans ödevleri, açık uçlu sorular, öz değerlendirme, akran değerlendirme, gözlem formları, çalışma kâğıtlarının da kullanılarak öğrencilere çoklu değerlendirme yapılması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2009, s.79- 80). Daha sonra performans görevleri, 26 Temmuz 2014 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nce kaldırılmıştır. Ayrıca Resmi Gazete'nin aynı sayısında İlkokul 1, 2 ve 3'üncü sınıflarda öğrencilerin başarısı; gelişim düzeyleri dikkate alınarak öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilen ders etkinliklerine katılımları ile öğretim programlarında belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkelerine göre tespit edilmesine ve karnede “çok iyi”, “iyi” ve “geliştirilmeli” şeklinde gösterilmesine karar verildiği duyurulmuştur (Resmi Gazete, 2014, Sayı, 29072, madde. 29). Buna göre 2014-2015 eğitim yılının başından itibaren ilkokulun ilk üç sınıfında okutulan Hayat Bilgisi dersi için öğrencileri, 100 ve ya 5 üzerinden herhangi bir puanlamaya gidilmeden ve sınav yapılmadan değerlendirme yaklaşımı benimsenmiştir.

Eğitimde Müze Kullanmanın Yeri ve Önemi

Müze, kültür varlıklarının ve doğa nesnelerinin korunarak sergilendiği bir kuruluştur. Müzelerin koleksiyon yapma ve insanların koleksiyonlarla bağlantı kurmasını sağlama gibi iki temel işlevi bulunmaktadır (Hooper ve Greenhill, 1999, s.23). Uluslararası müze komitesi (ICOM) müzeyi, kültürel değer taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü türlü biçimlerde korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın beğenisinin yükselmesi ve eğitimi için sergilemek amacıyla toplum yararına sürekli yönetilen bir kurum olarak tanımlamıştır. Eğitim için değerli bir kurum haline gelen müzeler zaman içinde çocukların ve gençlerin eğitim sürecinde ve yaşantılarına etki etmek amacıyla oyuncak müzeleri, eğitim müzeleri, okul müzeleri, etkileşimli bilim, teknoloji ve keşif müzeleri gibi alt türlere ayrılmıştır (Karadeniz, 2012, s.69). Uluslararası Müzeler

Konseyi (ICOM) tarafından kabul edilen ve halen de geçerli olan müzeler yedi grupta toplanmaktadır (Çetin, 2002, s. 57);

1. Sanat Müzeleri
2. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri
3. Etnografya Müzeleri
4. Tabiat Tarihi Müzeleri
5. Bilim ve Teknoloji Müzeleri
6. Bölge Müzeleri
7. Özel Amaçlı Müzeler

Hooper-Greenhill'e göre uzun yıllar boyunca müzede yapılan eğitim, müzelerin birincil görevi olan toplama ve korumanın yanında ikincil bir görev olarak görülmüştür. Bu düşünce uygulanan farklı eğitim etkinliklerine rağmen uzun süre değişmemiştir. Dewey, Pestalozzi ve Montessori gibi eğitimcilerin savundukları ilerlemeci eğitim yaklaşımları ve eğitimin gerçek deneyimler üzerinde durması ile birlikte müzeler, ideal öğrenme ortamlarına dönüşmüştür (1994, s.133-137). Böylece müzelerin temel işlevleri toplamak, arşivlemek, korumak, sergilemek ve eserlerle kültür ortamları oluşturmanın yanında, sahip olduğu objelerle bireye eğitim verme işlevi de ortaya çıkmıştır. Bu işlevi müzeleri, eğitime doğrudan katkı sağlayabilecek ortamlar haline getirmiştir (Adıgüzel, 2000, s.131).

Müzeler, toplumun öğrenim ve eğitiminin gelişmesine, estetik olgusunun yerleşmesine, yaşanan anın, geçmişin ve giderek geleceğin açıklanmasına, yorumlanmasına, toplumsal değişmelerin yönlendirilmesine, halkın eğlenirken gelişmesi ve zamanını değerlendirilmesine hizmet eden kurumlara dönüşmüştür. Müzeler bu işlevleri ile toplumu eğiten eğitim kurumları olarak bir nitelik kazanmışlardır (Atagök, 1982, s.1). Müzelerin sahip olduğu bu nitelik, bireylerin siyasi, tarihi, kültürel, sosyal, sanatsal ve ekonomik boyutlarda sürekli olarak eğitilmesine katkı sağlayarak, yaşam boyu öğrenmelerine katkı sağlamaktadır.

Adıgüzel (2000, s.131), yaşadığımız yüzyıldaki disiplinler arası etkileşim, müze ve müzecilik anlayışındaki değişiklik ve yeni gelişmeler göz önüne alındığında öğrenmenin sadece okulla sınırlı olmaması gerekliliğini vurgulamıştır. Ayrıca, eğitim

bilimlerdeki müzecilik anlayışındaki değişimlerden yola çıkılarak müzelerin, okula alternatif ya da sınıftaki öğrenmeleri destekleyecek düzeyde bir öğrenme ortamı oluşturduğunu savunmuştur. Onur (2000, s.18) da günümüz müzelerinin çocuğa, gence, yaşlıya eğitim veren ve bireye, aileye, topluma yaşam boyu eğitim yapan bir kurum olduğunu belirterek müzelerin bireyin gelişmesine ve toplumun kalkınmasına katkıda bulunan gerçek bir eğitim kurumu niteliği taşıdığını ifade etmiştir. Böylelikle müzeler, her yaş gurubu bireyin hem okul öğrenmelerini destekleyen hem de okul dışında öğrenmelerine ortam hazırlayan mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geçmişe tanıklık etmiş nesneleri görebildiğimiz ve geçmişte yaşanmış bir olaya, geçmişe ilişkin duygusal deneyimler yaşayabileceğimiz müzelerde yer alan nesneler ve eserlere ilişkin anlamlandırmaları her birey kendi bilgi birikimi ve deneyimlerine göre yapılandırmaktadır. Müze uygulamaları sürecinde ortaya çıkan öğrenmeleri her birey kendisi öznel olarak yapılandığı için müzede yapılan uygulamalar, yapılandırmacı bir öğrenme olarak karşımıza çıkmaktadır (Clutterbuck, 2007, s.74-75). Bireyler müzede duyu organlarının tamamını kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha etkili ve kalıcı yaşantılar elde edebilirler. Bu nedenle müzelerde yapılan uygulamalar çocukların eğitiminde ve gelişim sürecinde önemli bir yeri vardır.

Geleneksel okulların sınırlı fiziksel imkânlarının dışında müzeler çocuklara özgür bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Özellikle soyut düşünme becerileri henüz gelişmemiş ilkökul öğrencileri için, beş duyuyu kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak öğrenme ortamı sağlayan müzelerde yapılan eğitim daha etkili ve kalıcı olabilecektir (Onur, 1998, s.7). Müze uygulamaları, okullarda öğrencilere aktarılan bilgiler vasıtasıyla gerçekleştirilmeye çalışılan öğrenmelerin aksine geçmiş kültürle ve insanların oluşturdukları birikimle duygusal bağlar kurabilir. Bir müzenin küçük yaş grubu çocuklar için en büyük önemi bilgiyi daha dokunulabilir ve canlı sunmasıdır. Çocuklar müzelerde beş duyularını kullanarak keşifler yapabilir, araştırarak bizzat uygulamalara katılarak daha etkili ve kalıcı yaşantılar elde edebilirler (Adıgüzel, 2006, s.37). Eğitimde başarıya ulaşmak için mümkün olduğu kadar çok duyu organının işe koşulması gerektiği pek çok eğitimci tarafından dile getirilmektedir. Kalıcı ve etkili öğrenmeler için öğrencilerin müzelerde derslerine konu olan nesnelerle karşılaştırılması, bilgiyi yapılandırmasına ortam sağlanması gerekmektedir.

Müze uygulamaları; çocukların yaparak-yaşayarak; zihinsel, bedensel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunabilecek fırsatlar sunmaktadır. Müzede yapılan uygulamalar vasıtasıyla çocukların o toplumun bir bireyi olduklarını kavramalarına, kişilikleri ve özgüvenlerini geliştirme yolunda temeller atılmasına yardımcı olunmaktadır. Özellikle çok kültürlü ve insanların sosyo-ekonomik düzeyinin farklı olduğu toplumlarda müzeler, çeşitli grupların birbirine kaynaştırılmasında da önemli bir rol oynamaktadırlar (Akmehmet, 2002, s.29).

İlkokulun ilk yıllarında somut düşünme döneminde olan çocuklar, daha çok duyu organları yoluyla gözlem ve deneyime dayalı olarak bilgi edinmektedirler. Bu nedenle bu dönemde çocuklara duyu organlarını kullanacakları ve yaparak-yaşayarak öğrenme ortamlarının sunulması gereklidir (Fidan ve Erden, 1998, s.142). Müzeler ise bu konuda çocuklara bulunmaz fırsatlar tanımaktadır. Çocuk müzede günlük yaşantısında karşılaşamayacağı eser, nesne ve uygulamalarla buluşur. Bu durum çocuğun özellikle zihinsel gelişimini olumlu yönde desteklemektedir. Sahip olduğu birincil öğrenme kaynakları ile öğrencilere ilk elden somut bilgiler sunan müzeler, özellikle duyu organlarını kullanarak, gerçek nesneler aracılığı ile en iyi şekilde öğrenen ilkokulun ilk yıllarındaki çocuklar için ideal öğrenme ortamları sunmaktadır. Özellikle okuldaki derslerin kazanımlarına yönelik olarak gerçekleştirilecek müze uygulamaları, okuldaki öğrenmeleri destekleyerek bilginin kalıcı olmasını sağlayacaktır.

İlkokulda Müze Kullanımı

İlkokul; sorgulayan, düşünen, yaratıcı bireyler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Değişen eğitim sistemine göre artık eğitim öğrencilerin sadece yazılı kaynakları ezberlediği, öğrenme sürecinde edilgen olduğu, okulun fiziksel imkânları ile sınırlı yürütüldüğü bir süreç değildir. Günümüz eğitim anlayışı içinde öğrenci, öğrenme sürecinin her aşamasında aktif olarak yer alan, araştırma yapan, sorgulayan, gözlemleyen ve öğrenme sürecinde okulun dışına çıkarak birincil veri kaynaklarından da öğrenebilen birey konumundadır. İlkokulun ilk sınıflarından itibaren öğrenci bütün öğrenmelerinden sorumlu olduğunun bilincinde olmalı ve bütün eğitim öğretim etkinliklerinde etkin rol almalıdır.

Dünyada, eğitimdeki gelişmelere paralel olarak ülkemizde de son yıllarda öğrenciler birincil kaynaklara yönlendirilerek öğrencilere etkili, farklı ve zevk alacağı

öğretim teknikleri farklı ortamlarda uygulanmaya çalışılmaktadır. Öğrencilere ve öğretmenlere yeni, etkili ve değişik öğretim imkânları sunabilecek ortamlardan biri de müzelerdir. Müze, objelerin sadece sergilendiği bir ortam değil, sürekli yaşayan, canlı ve ziyaretçileri ile objeler arasında birebir iletişim kurma çalışmalarının yoğunlaştığı bir anlayışa yönelmektedir.

Adıgüzel'e (2004, s.33-34) göre müzeler, okulların aksine geçmiş kültürlerle ve insanların oluşturdukları birikimle duygusal bağlar kurarak, tarihi daha dokunulabilir ve canlı yapmaktadırlar. Buna göre müzelerin, geçmiş ve şimdiki zaman arasında, insan yaşantıları ve objeler arasında bağ kurma, geleceğe yönelik yordamlarda bulunma, yaratıcı eğitim sağlama, eleştirel düşünce becerilerini geliştirme, eğitimin kalitesini geliştirme ve bireylerin yaşam boyu öğrenmesine destek verme güçleri vardır. Ayrıca müzeler, bireylerin sanatsal ve estetik bakış açılarını geliştirmek, kendi kültürünü olduğu kadar diğer kültürleri de tanıyarak hoşgörülü bir yaklaşımı benimsemek, kültürel mirasa sahip çıkarak bir sonraki kuşaklara aktarılmasını sağlamak, çevreyi ve kültürel varlıkları koruma bilincini kazandırmak ve yaşantıya dayalı öğretim sağlamak için gerekli donanımı bünyesinde bulundurmaktadır.

Müzelerde veya sınıf ortamında oluşturulabilecek müze uygulamaları ile ilkokulun 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerine gözlem yapma, düşünce ve duygularını ifade etme, hayal gücünü kullanma, objeleri okuma, kültürel değerleri ve yaşamı paylaşma, gerçeği arama, uygulamalar yapma ve değerlendirme gibi özellikler kazandırılarak gelişim süreçlerine olumlu katkılar sağlanabilir (Baykan, 2007, s.4). Piaget, eğitimin bir çevre içinde ve somut nesneleri dokunularak elde edilebileceğini savunarak, çocukların keşfetme özgürlüğüne sahip olması gerektiğini vurgular ve her nesnenin sadece ve sadece keşfedildiği sürece değer kazandığını, gözlemlendiği sürece anlaşılabilirliğini vurgular (Shabbar, 1991, s.71). Müze, koleksiyonları aracılığıyla düşgücünü ateşler. Müzede sergilenen nesneler sahip oldukları öykü ve bilgiler vasıtasıyla öğrenciler için zengin öğrenme kaynağı oluşturur (Gartenhaus, 2000, s.12).

Öğrencilere müze uygulamalarında eğlenceli zaman geçirebilecekleri, etkili ve kalıcı öğrenmeleri gerçekleştirebileceği pek çok farklı etkinlikler yapılabilmektedir. İlkokulun ilk yıllarında somut düşünen çocuklar yönelik, gelişim dönemine uygun yapılan bu etkinlikler ile öğrenciler özgür yaşantılar yoluyla yaparak-yaşayarak öğrenmekte ve bilgiyi kendisi inşa etmektedir. Birden çok duyu organlarının

kullanıldığı bu etkinliklerle çocuklara eşsiz deneyimler yaşatılabilmektedir. Müze uygulamalarında yapılan etkinlikler vasıtasıyla öğrenciler, öğretimin amaçlarının bilincinde olarak müzede sergilenen nesne ve kavramları daha iyi anlayabilmekte ve ders kazanımlarına ulaşmada daha etkin rol alabilmektedir.

İlkokulda Müze Uygulamalarında Gerçekleştirilen Etkinlikler

Öğrenciler için güdüleyici ve uyarıcı olan müze uygulamaları öğrencilere, fiziksel deneyim ve kalıcı öğrenme sağlayıcı fırsatlar sunmaktadır (Hooper-Greenhill, 1992, s.146). Müzeler, ziyaretçilerine farklı dönemlerden ve uygarlıklardan kalmış nesneleri görme, yapıları inceleme, elektronik ortamlarla bilgi edinme, meslekleri deneme gibi ortamlar sağlamaktadır (Adıgüzel, 2004, s.34-35). Müze uygulamasında öğretmen, öğrencilerin dikkatini artırmak, nesneleri ayrıntılı bir şekilde incelemek, gözlem becerisini geliştirmek, etkili ve kalıcı öğrenmeler inşa etmek gibi amaçlar için müze uygulaması öncesinde, uygulama sırasında ve sonrasında çeşitli etkinlikler yaptırabilmektedir.

Hooper-Greenhill (1992, s.146), müzelere en iyi ziyaretlerin, “ön hazırlık, müze ziyareti ve izleme çalışması” olmak üzere üç aşamadan oluştuğunu ifade etmiştir. Ayrıca etkili bir müze uygulamasından önce, okul içinde veya dışında öğrencilerin hazırlanmasına yardımcı olacak, ön çalışmaların yapılması gerektiğini ve müze uygulamasından sonra, sınıfa döndüğünde deneyiminin anımsanarak tartışılması ve değerlendirilmesi gerektiğini aksi takdirde kazanılanların çoğu kaybedilebileceğini belirtmiştir.

Denizci ve Mirza (2012, s.71) müze uygulamaları sırasında; dikkat ve ilgi çeken eserler üzerine odaklanma, müzede bulunan eserler hakkında var olan bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz etme, “ne, niçin, ne zaman, ne ile, ne kadar, nasıl, kim” gibi sorularla bilgiyi ve düşündürme sürecini geliştirme, müzelerde yer alan eserlerden hareketle geçmişteki yaşantılar ile içinde bulunulan zamandaki yaşantılar arasında bağ kurma, müzelerdeki eserlerden hareketle ürün veya proje ortaya koyma, eserle ilgili çıkarımlar yapılırken kişisel fikirleri savunabilme ve bunları başkalarıyla paylaşma, müzelerde bulunan tanıtıcı levhalar ve teknolojik aygıtlardan yararlanmak için, müzede çeşitli etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Müze uygulamaları temel olarak müze uygulamaları öncesinde, müze uygulamaları sırasında ve müze uygulamaları sonrasında yapılan etkinlikler olarak üç başlık altına toplanabilir. Müze kurallarını belirleme çalışması, ara-bul etkinliği, dokunma gibi kimi etkinlikler bu üç başlığın sadece birinin altında toplanabilirken, drama, tartışma, nesnelerle çalışma, kolaj tekniği uygulama gibi kimi etkinlikler ise bu üç aşamanın her basamağında gerçekleştirilebilecek özellikler göstermektedir. Müze uygulaması öncesi, uygulama sırası ve uygulama sonrasında yapılan etkinliklerin niteliğini öğrencilerin gelişim dönemleri, okul ve müzelerin olanakları, öğretmenin yetkinliği belirlerken; yapılma sırasını, ders ve konunun amaçları belirlemektedir. Müzelerde yapılabilecek temel etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir;

- *Müze Kurallarını Belirleme Çalışması:* Müze uygulamasından önce yapılan bu çalışma ile öğrenciler iyi ve verimli bir müze gezisinin nasıl yapılacağına ilişkin görüşlerini beyin fırtınası yöntemiyle ortaya koymaktadırlar. Öğretmen liderliğinde fikirler, tahtaya yazılarak öğrencilerin, kendi kurallarını belirlemesi amaçlanmaktadır. Bu etkinlik ile öğrencilere müzenin nasıl bir ortam olduğunun düşündürülmesi ve gidilecek müzede nasıl davranacağına ilişkin farkındalık kazandırılması amaçlanmaktadır.

- *Müze Tanıtım Kaynakları:* Müze uygulaması öncesinde çocukların hazırbulunuşluğunu yükseltmek, müze ile ilgili ilgi ve merakını artırmak için kullanılabilecek çeşitli görsel ve yazılı kaynakları kapsamaktadır. İl Kültür Müdürlüklerinden de temin edilebilen bu kaynaklar müze haritası, tanıtım kitapçıkları, afişleri, broşürleri, CD'leri içermektedir.

- *Bulmaca/Ara - Bul Çalışması:* Bu etkinlikte öğretmen, müze içinden seçilen bir nesneye ilişkin resimlerden ve sorulardan oluşan kâğıtlar dağıtarak öğrencilerden nesne ile ilgili bilgileri yazmasını istemektedir. (İlhan ve diğerleri, 2011, s.34). Öğretmenin müze uygulaması öncesinde planlayıp hazırladığı bulmacalar vasıtası ile öğrenciler, müzeyi kasıtlı bir şekilde inceleyerek, eserler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olması konusunda güdülenmektedirler.

- *Drama*: Öğrencilerin müze uygulamaları sırasında yaptığı önemli bir diğer etkinlik dramadır. Drama, gerçek yaşam durumlarını oyunda var olan “kurallar içinde özgürlük” ögesini kullanarak yaratıcı süreçlere dönüştürmek yoluyla katılımcılara kendini keşfetme, tanıma, başkalarını tanıma, kendini başkalarının yerine koyabilme fırsat ve olanaklarını verir. Böylece drama bir disiplin, bir öğretim yöntemi ve bir sanat eğitim alanıdır. Drama, hareket içinde bulunmak, hayal kurmak, taklit etmek ve oynamak gibi insanın içgüdülerinden yola çıktığından çocuklar için hoşlanılan bir etkinlik dizisidir (Üstündağ, 2002, s.246).

Earl’a (1997, s.35) göre, müzede uygulanacak drama çalışmalarında amaç geçmişi yorumlamak ve böylece şimdiki zamana eğilebilmektir. Buna göre dramada çocuklar tamamen özgür bir ortamda, rahat bir şekilde doğaçlama yaparak, etkili ve olumlu duyuşsal öğrenmeler ortaya çıkartmaktadırlar (Akt; Baykan, 2007, s.32). Müze uygulamalarında yapılan drama çalışmalarında öğrenciler hem nesnelerle hem diğer katılımcılarla etkileşime girerken dramanın; canlandırma, rol alma, heykel olma, geriye dönüş, gerçek an, ritüeller, seremoniler, rol kartı, donuk imge, fotoğraf karesi gibi tekniklerini kullanarak öğrenme sürecinde etkin bir rol üstlenirler (Okvuran, 2012, s.51).

- *Rol Kartları*: Öğretmen, müze koleksiyonundan sergilenen eserlerden yola çıkarak ya da herhangi özel dönem ya da süreci vurgulamak için rol kartları hazırlamaktadırlar. Rol kartları, canlandırılacak karakterler ve kullanılacak içerik hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Rol kartlarında yazılan yer, zaman, tarih, saat gibi ayrıntılar diğer rol kartlarında da bulunduğu için katılımcılar hazırlık yapmadan, birbirlerinin kartlarına bakmadan role girmektedirler. Böylece öğretmenler, önceden yazılmış bir metin olmaksızın öğrencilerin doğaçlamalar yapmasına, hızlı düşünmesine, karar vermesine, role girmesine olanak tanıyan fırsatlar vererek onların özgüvenlerini geliştirmektedir. (İlhan ve diğerleri, 2011, s.33).

- *Tartışma*: Eser karşısında tartışma, orijinal bir eserin karşısında eseri tanımaya, çözümlemeye ve yargı getirmeye yönelik bir etkinliktir (Abacı, 1996, s.58). Yine müzede uygulanabilecek tartışmanın farklı tekniklerinden, fikir taraması, fikir

değiştirme, vızıltı gurupları, altı şapkalı düşünme, münazara da kullanılarak öğrenciler düşünce geliştirme sürecinde desteklenmektedir.

- *Karşılaştırma:* Müzelerde sergilenen nesnelerin farklılıklarını ve benzerliklerini bulmaya yönelik yapılan bu etkinlik vasıtasıyla öğrencilerin belli nesneleri farklı özelliklerine göre karşılaştırarak bilimsel sınıflama becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır.

- *Tarih Şeridi Çalışması:* Tarih şeridi, bir dönemi baştan sona kadar kronolojik sırayla gösteren uzunca hazırlanmış bir görseldir. Tarih şeridi, müze uygulamaları sırasında öğrenciler ile farklı şekillerde kullanılabilir. Öğretmen müze uygulamasından önce öğrencilerden müzede sergilenen nesnelere ait dönemleri ve önemli olayları not etmelerini isteyerek müze uygulamasının sonunda alınan notlar, tarih şeridine kronolojik sıraya göre yazılabilir. Yine öğretmen, müze uygulamasından önce müzede sergilenen dersin kazanımı için önemli gördüğü nesneleri veya dönemleri duyurarak öğrencilerden görseller oluşturmalarını, karalamalar yapmalarını isteyerek müze uygulaması sonunda bu görseller, kronolojik sıraya göre tarih şeridine yapıştırılabilir. Müze uygulamasında tarih şeridinin kullanımı müzede uygulanabilecek diğer etkinlik ve teknikler gibi öğretmenin bilgisine, yaratıcılığına, öğrencilerin seviyelerine, hazırbulunuşluk düzeylerine, müzenin türüne, dersin kazanımına göre farklılık gösterebilir.

- *Öykü Anlatma:* Öykü anlatma müzede bulunan bir eserle ilgili olarak ilk ve son cümleleri belli olan ya da belli bir yerden kesilen bir öyküyü çocukların yaratıcıklarını, hayal güçlerini kullanarak tamamlaması etkinliğidir (Abacı, 1996, s.58). Böylece çocuklar müzede kullanılan her bir nesnenin bir öyküsü olduğunu kavrayabileceklerdir.

- *Dilsiz Harita:* Müzede sergilenen eserlerin çıkarıldığı bölgeleri sınırlarının gösterildiği bir haritadır. Dilsiz haritada, ülke sınırları çizilmekte fakat coğrafi ya da fiziksel bilgiler yer almamaktadır. Öğretmen dilsiz haritayı kullanarak öğrencilere, şehir bulma, yer tahmin etme, nesnelerin çıkarıldığı bölgeleri işaretleme gibi etkinlikler yaptırmaktadır (İlhan ve diğerleri, 2011, s.34). Bu etkinlik ile

öğrencilerin uzamsal yetenekleri geliştirilmeye çalışılmakta, yakından uzağa ilkesine göre hareket edilerek önceki tarihlerde bölgede yaşamış farklı devletlerin olduğu, bu devletlerin ülke sınırlarının güncel haritalardan farklı olduğu kavratılmaya çalışılmaktadır.

- *Koleksiyon avı:* Müze uygulamaları sırasında gerçekleştirilebilecek bir diğer etkinlik olan koleksiyon avında öğretmen öğrencilere müzedeki bazı eserlerin fotoğraflarını önceden çoğaltarak dağıtır. Dağıtılan çalışma kâğıdında müzeden bulunan nesnelere ait sorular yer alır. Öğrenciler fotoğraflardan yola çıkarak çalışma kâğıdındaki sorulara cevap aramaya çalışır. Bu etkinlikte öğrencilerin, müzeyi eğlenceli bir oyun havasında gezerek, eserler hakkında kendi kendine öğrenmeler gerçekleştirmesi, belli nesne ve objeleri bulmaya yönelik incelmelerde bulunması amaçlanmaktadır.

- *Atölyede Çalışması:* Müzelerin sahip olduğu ve ziyaretçilerini kullanıma izin veren atölyelerde ya da müze uygulaması sonrasında okulların ilgili sınıflarında atölyeler kurulabilmektedir. Bu atölyelerde, müzede sergilenen eserlerle ilgili, serbest kil, duvar resmi, yontu, kalıp, tablet, seramik tamamlama, sikke yapma, çalışmaları yapılabilmektedir (Denizli, 2008, s.161).

- *Dokunma:* Küçük yaştaki çocukların öğrenme sırasında ne kadar çok duyu organını kullanırsa o kadar iyi öğrendiği bilinmektedir. Müze uygulamalarında gerçekleştirilen dokunma etkinliği ile öğrencilerin müzede sergilenen nesneleri dokunma duyusu ile kavraması, bireysel olarak hissetmesi, içselleştirmesi amaçlanmaktadır. Dokunma etkinliği, aracı olmadan, çocuklara gerçek deneyimler edinmelerini sağlayan bir öğrenme ortamı sunmaktadır (Adıgüzel, 2012, s.63).

- *Nesnelerle Çalışma:* Dokunma etkinliğinin bir sonraki adımı olan nesnelerle çalışma uygulamasında çocuk, duyu organları ile hissettiği, kavradığı eseri iki boyutlu kâğıt üzerinde kalem çizimi ya da üç boyutlu heykeller olarak yeniden yapmaktadır. Böylece çocuk, derinlemesine gözlem yaparak nesneleri tanımlamayı, sınıflandırmayı, keşfetmeyi kendi yaşantıları yoluyla öğrenmektedirler. Nesneler yoluyla gerçekçi bir kurgu bağlamı oluşturan çocukların düşünmelerine, keşfetmelerine,

deneme yapmalarına, zevk almalarına olanak tanıyan bu çalışma öğrenciler için eğlenceye dönüşmektedir (Gökmen, 2004; Akt: Çıldır, 2011, s.99).

- *Seramik Çalışması Tekniği:* Seramik, genellikle kil, kaolen gibi maddelerin yüksek sıcaklıkta pişirilmesi ile meydana gelir. Öğrenciler, müze uygulamalarında müzede sergilenen nesnelerin benzerlerini çamur, kil ve seramik kalıpları kullanarak yapılabilirler. Öğrencilerin toprağa özgürce şekil verebildikleri bu etkinlik sayesinde yaratıcılık-yapıcılık becerilerinin gelişebilir. Ayrıca öğrenciler seramik çalışması tekniği ile farklı meslekleri de deneme fırsatı bulabilir.

- *Pastel Boya Tekniği:* Müze uygulamalarında, müzeyi tanıtmak, afiş, broşür hazırlamak, geçmiş ya da gelecek zamanlara ilişkin tanıtıcı resimler yapmak için pastel poya tekniği de kullanılabilir. Genellikle, kalın ve geniş dokulu kâğıtlara, renkli fon kâğıtlarına, yağlı ya da kuru pastel boya kullanarak resim yapmaya dayanan bu etkinlikte öğretmen, öğrencilerin bildiği bir uygulamadan yola çıkarak, müze farkındalığının artırmasını sağlamamaktadır (İlhan ve diğerleri, 2011, s.34). Öğrenciler bu teknikle kendi yaşadıkları zamandan uzaklaşarak başka bir zamanı hayal güçlerine dayanarak diledikleri gibi renklendirebilirler.

- *Kolâj Tekniği:* Kolâj tekniği, düz bir yüzey üzerine resim, fotoğraf, gazete kâğıdı, atık malzemeler gibi nesnelerin uygun bir şekilde yapıştırılmasıyla oluşan bir resimleme tekniğidir. Öğrenciler, müzede sergilenen eserlerle ilgili resim, fotoğraf, atık malzemelerle belirlenen bir konuda kolâj çalışması yapabilir.

- *Öykü Bulma Çalışması:* Bu etkinlikte öğrencilerin, müzede sergilenen nesnelerin ait oldukları dönemlere / uygarlıklara ilişkin tarihi belgelere, efsanelere ilişkin kaynaklara ulaşması sağlanmaktadır. Kaynaklarda bulunan kişilere, efsanelere dayanılarak seçilen karakterler, yer, zaman, ilişkiler ağı rol kartlarına yazılarak öğrencilere verilmektedir. Öğrenciler kendilerine verilen bu rol kartlarını inceleyerek bu tarihi karakterleri rol oynama yöntemiyle canlandırmaktadırlar (İlhan ve diğerleri, 2011, s.34-35).

- *Öntest-Sontest ve Çalışma Kâğıtları:* Öğretmen, müze uygulaması öncesi öğrencilerin müzeye ve müze aracılığı ile öğrenilen ders konusuna yönelik bilgilerini ölçmek için öncelikle öntest, müze uygulamasından sonra ise sontest yaparak etkili bir değerlendirme yapabilmektedir. Müze uygulaması öncesinde, uygulama sırasında ya da sonrasında dağıtılan çalışma kâğıtları ile öğrenciler, müze uygulamasının amaçlarından haberdar olarak etkin ve kalıcı öğrenme gerçekleştirmektedirler (Buyurgan, 2011, s.146).

- *Afiş Çalışması:* Müze uygulamasının sonunda yapılan bu etkinlikte müzede sergilenen nesnelerden, müzenin türünden ya da müzeden seçilen bir temadan yola çıkarak müzeyi tanıtan görseller oluşturulur. Öğrenciler görülebilecek büyük kraft kâğıtlarına benzer yüzeylere müze ile ilgili eserler, bitkiler, canlılar, deneyler, kıyafetler, araç-gereçler, paralar gibi nesnelerden yola çıkarak bir tanıtım afişi hazırlayabilir. Afiş çalışması öğrencilerin işbirlikçi çalışma, yaratıcı düşünme, gözlem yapma ve araştırma becerileri ile ortaya çıkan bir ürün olması bakımından önemlidir.

- *Müze Broşürü Hazırlama Çalışması:* Uygulama yapılan müzeyi tanıtmayı amaçlayan bu çalışma afiş çalışmasına benzer özellikler göstermektedir. Müze hakkında ayrıntılı bilgiler vermek için yapılan bu çalışmada müze ile ilgili görseller ve yazılı kaynaklar kullanılır. Bireysel olarak da yapılabilen bu çalışma genellikle küçük öğrenci gruplarının işbirlikçi çalışmaları ile gerçekleştirir. Müze broşürü çalışmasında, müze ile ilgili resimler, fotoğraflar, çizimler, müzede sergilenen nesnelere ve dönemlere ait yazılar fon kartonları, el işi kâğıtları, renkli keçeli kalemler, kraft kâğıtları, pastel boya, simli kalemler gibi dikkat çeken materyallerle hazırlanabilir. Öğrencilerin müze ile ilgili ayrıntılı bir çalışma yapmasını ve bunu görsellerle yansıtmayı amaçlayan bu çalışma öğrencilerin kalıcı öğrenmeler oluşturmalarını, yaratıcılık-yapıcılık becerilerinin artmasını ve grupla çalışma becerilerinin artmasını sağlayabilir.

- *Arkeolojik Kazı Havuzu:* Arkeolojik kazı, yüz yıllarca toprak birikintisinin ya da su tabakasının altında kalan mimari, sanat yapıtı, eşya gibi her türlü arkeolojik belgeyi gün yüzüne çıkaran bilimsel bir çalışma alanıdır. Çocuklara uygulama olanağı veren arkeolojik kazı havuzunun içinde genellikle müzede yer alan

nesnelerin taklitleri bulunmaktadır. Çocuklar arkeolojik kazının temel süreçlerini müze görevlileri ve arkeologların gösterilerini izleyerek öğrendikten sonra, nesneleri toprak üstüne çıkartarak farklı bir mesleği denemektedirler. Arkeolojik kazı havuzunun müzede olmadığı durumlarda öğretmen okul bahçesine arkeolojik kazı havuzu hazırlayarak öğrencilerin bu deneyimi yaşaması sağlanabilir.

- *Kostümler ve Aksesuarlar ile Çalışma:* Müze uygulamalarından biri de, öğrencilerin müzede nesneleri sergilenen uygarlıklara ait kostüm ve aksesuarların benzerleri ile çalışmasıdır. Kostüm, belirli bir kültürü, yaşam tarzını ya da karakteri tanıtmak için kullanılan giysiler bütünü olarak tanımlanırken; aksesuarlar, bir toplumda bir zaman dilimi içerisinde öne çıkan giyim tarzlarını tamamlamak ve zenginleştirmek için kullanılan çanta, şapka, eldiven, takı gibi malzemeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzede öğrenciler, dönem kostümleri, peruklar, keçe ve kumaş parçaları, renkli yünler ve ipler, örtüler ve şallar, farklı renkte cam ya da ahşap boncuklar, ip, misina, tüller, tüylü kumaşlar, danteller, şapkalar, kemerler gibi nesnelerle çalıştırılarak öğrenme süreci daha etkili ve eğlenceli hale getirilmeye çalışılmaktadır (İlhan ve diğerleri, 2011, s.35-36).

- *Zaman Kapsülü Çalışması:* Bir tartışma ve fikir yürütme etkinliği olan zaman kapsülü çalışmasında farklı uygarlıklara ait, müzede sergilenen nesnelerin ne olduğu, kullanım amaçları, hangi zamanda kullanıldığı öğrencilere buldurulmaya çalışılmaktadır. Tartışmadan çıkan fikirler ışığında “dün, bugün, yarın” olarak ayrılmış çizelgeye seçilen nesneler gerekçeleri ile yerleştirilmektedir. Bu etkinlikte öğrencilere, zamanın gelişimle ilerleyen bir bütün olduğunu kavratılarak öğrencilerin iraksak düşünme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşüncelerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

- *Takı Tasarımı:* Genellikle gezisi sonrasında yapılan bu çalışmada öğrenciler müzede sergilenen takıları dikkatli bir şekilde gözlemleyerek resimlerini çizer, fotoğraflar çeker. Öğrenciler müze uygulamasından sonra, müzede sergilenen takılardan ve nesnelerden yola çıkarak, taş, boncuk, pul, ip, zincir, pens gibi malzemeleri, yaratıcı bir biçimde bir araya getirerek orijinal ürünler ortaya koymaktadırlar. Küçük motor kaslarının kullanıldığı bu çalışma, öğrencilerin yaratıcı

düşüncelerini geliştirmek, orijinal bir ürün ortaya koymasını ve farklı meslekleri denemesini sağlamak gibi amaçlarla yapılmaktadır.

İlkokul öğrencilerinin özellikle duyularına yönelik yapılan bu çalışmalara ek olarak; rehberle müzeyi gezme, fotoğraf ve video çekme, taslak çizimler yapma, müzede alışveriş yapma, duygu ve düşüncelerini yazma, slogan bulma, şiir ve metinleri kullanarak hikâye yazma, mektup yazma, film ve belgeseller izleme, üç boyutlu videolar izleme, simülasyonlara ve dia gösterilerine katılma, meslekleri deneme, müze envanter fişi yazma, keşif tutanağı tutma, arkeolojik sit alanı haritası hazırlama gibi pek çok farklı etkinlik yapılabilmektedir (Denizli, 2008, s.162; İlhan ve diğerleri, 2011, s.33-34). Ayrıca, müze uygulaması öncesinde, uygulama sırasında ve sonrasında, öğretmen dersin amaçlarına göre farklı yöntem ve teknikler geliştirilip eğitim ve öğretim sürecini etkinleştirip ve zenginleştirebilir. Bu çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerin müze eğitimi kapsamında yer alan bu uygulamalara bilinçli bir biçimde yer vermemeleri nedeniyle “müze eğitimi” kavramı yerine “müze uygulamaları” kavramının kullanılması uygun görülmüştür.

Hayat Bilgisi Dersinde Müze Uygulamaları

İnsan yaşamında önemli bir yeri olan temel eğitimde vatandaşlık, sosyalleşme ve vatanseverlik gibi amaçlar; uluslararası anlayış, barış ve kültürlerarası hoşgörü gibi amaçlarla bir bütünlük içinde ele alınmaktadır. Çağdaş eğitim programlarının dayandığı temel felsefe bilgilerin kazanılmasına, konulara ve öğretmene ağırlık veren yaklaşımlardan ziyade öğrenci merkezli, problem çözmeye, duyuşsal özelliklere ve değer gelişimine ağırlık veren yaklaşımlara yönelmektedir (Paykoç ve Baykal, 2000, s.102).

Güleryüz (2008; Akt: Karabağ, 2009, s.3-4) Hayat Bilgisi dersini; “çocuğun içinde yaşadığı doğayı, doğanın düzenini deneyimine dayalı olarak keşfetmesi, içinde yaşadığı doğanın kültürel değerlerine uyum sağlayarak, kendi kişiliğini oluşturma ve yapılandırma süreci” olarak tanımlarken, Çilenti (1988, s.28) ise; öğrencilerde kendini ve çevresini tanıma, kendini geliştirerek çevresine uyum göstereme, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temellerinin atıldığı bir ders olarak görmüştür. Bu tanımlara paralel olarak müzelerin Hayat Bilgisi dersi içinde kullanımı,

çocuğun içinde yaşadığı toplumun tarihini, kültürel, doğal değerlerini somut yaşantılar yoluyla çocuğa aktarırken çocuğun üst düzey düşünme becerilerini geliştirmektedir. Günümüz öğrenme kuramlarına göre öğrenmek için aktif katılım gereklidir. Çocuklara, bizzat nesneler ile bağ kurarak, öğrenmelerini kendinin yapılandıracağı, uygulama yapma, tahminde bulunma, sonuçlar çıkarma olanağı veren ortamlar öncelik sağlanmalıdır. Bu ortamlardan biri de, sahip olduğu nesneler vasıtası ile çocukların, yaratıcılığı kışkırtarak, düş gücünü uyandıran, etkin bir şekilde öğrenmesine olanak sağlayan müzelerdir (Gartenhaus, 2000, s. 33. Akt; Buyurgan ve Bingöl, 2011, s.161).

Müzeler, özellikle somut işlemler döneminde olan ilkokulun ilk yıllarındaki çocukların, yaparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayan, zihinsel, bedensel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunan ideal ortamlardır. Canlı bir öğrenme merkezi olan müzeler, “Düşünerek, dokunarak, hissederek öğrenme” sağlanmaktadır (Bayraktaroğlu, 2011, s.105). Tarihi daha dokunabilir ve canlı yapan müzeler aracılığı ile çocuklar çok değişik dönemlerden ve kültürlerden kalma nesneleri görebilir, inşa edilmiş ortamları keşfedebilir, slayt gösterilerine katılabilir, filmler izleyebilir, meslekleri deneyebilir (Siedel ve Hudson, 1999, Akt, Buyurgan ve Bingöl, 2011, s.152).

Müzeler genellikle eski eserlerin korunduğu, saklandığı yer olarak algılanmakla beraber asıl işlevi geçmişle gelecek arasında bağlar kurmak olan etkin eğitim ortamlarıdır (Başbuğ ve Aykaç, 2012, s.187). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan, “Dün, bugün, yarın” teması, çocukların geçmişi anlayarak, bugünü anlamasını ve geleceğe yönelik sağlıklı düşünceler geliştirmesini amaçlamaktadır. Bu bakımdan müzeler, çocuğun içinde yaşadığı toplumun kültürünün, değerlerinin, bilim ve sanatının geçmişine, bugüne ve geleceğine ışık tutan ortamlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca müzeler, çocukların gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusu oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek yaygın eğitim kurumları olma özelliğini göstermektedir (Atagök, 1999, s.137).

Hayat Bilgisi dersi içinde Coğrafya, Antropoloji, Tarih, Fen Bilimleri, Kültür, Ekonomi gibi pek çok disiplini barındıran mihver bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Hooper- Greenhill’e (1994) göre müze, içinde yer aldığı toplumun bir ürünü olarak, o toplumun ekonomik, sosyal ve politik yönden gelişmesi için önemli bir role sahiptir. Bu rol çerçevesinde bir toplumun kendi kimliğini geliştirmesi ve hızlı değişimlere ayak

uydurmasında kültürün önemi ortaya çıkmaktadır (Akt: Paykoç ve Baykal, 2000, s.103). İlkokulun, kültürün yeni kuşaklara aktarılmasında kullandığı ilk derslerden biri olan, Hayat Bilgisi dersinde müzelerin kullanımı burada önemli bir yere sahiptir.

Öğrencilerde kendini ve çevresini tanıma, kendini geliştirerek çevresine uyum göstereme, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temellerinin atıldığı Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilecek müze uygulamaları ile çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmesine fırsatlar verilerek; sağlıklı zihinsel, bedensel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal gelişimi desteklenecektir (Binbaşoğlu, 2003, s.10-12). İlkokulun ilk üç sınıfında okutulan Hayat Bilgisi dersi yaşam, deneme, gözlem ve uygulama dersi olarak değerlendirildiğinde bu ders kapsamında yapılacak müze uygulamalarının, öğrencilerin somut nesnelerden yola çıkarak gözlem yapması, hayal gücünü kullanması, yaratıcılığını ve estetik duygusunun gelişiminde yardımcı olması bakımından müze kullanımının önemli bir öğrenme aracı olarak öne çıktığı görülmektedir.

Müzede, Hayat Bilgisi dersi içeriğinde yer alan birey, toplum ve doğa öğrenme alanları ile ilgili çeşitli eserler, belgeler sunularak çocukların o toplumun bir bireyi olduklarını kavramaları sağlanmakta; kişilikleri ve özgüvenlerini geliştirme yolunda temeller atılmasına yardımcı olunmaktadır. Özellikle çok kültürlü toplumlarda müzeler çeşitli grupların birbirine kaynaştırılmasında, çocuğun çevresine başarılı ve olumlu bir şekilde uyum sağlamasında önemli rol oynamaktadır. Müzelerde sergilenen eserler öğrencilerin geçmişin nasıl yorumladığını görmelerini sağlayarak geçmiş hakkında eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Marcus, 2007; Akt: Yılmaz ve Şeker; 2009, s.23). Müzelerde sergilenen nesneler ve eserler bir ulusun tarihini, kültürünü, kimliğini ve belleğini koruyarak bu değerlerin yeni nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Gerçek hayatın bilgisini vererek, üst öğrenmeler ve yaşam boyu öğrenmelere temel atan Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilecek müze uygulamaları, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında belirtilen birçok amacın etkili bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanıyan güce sahiptir.

Hayat Bilgisi dersinin içeriğinde yer alan vatandaşlık, sosyalleşme, vatanseverlik, uluslararası anlayış, barış ve kültürlerarası hoşgörü gibi amaçlar bütünlük içinde ele alınmaya ve öğrenciye kazandırılmaya çalışılmaktadır. 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının dayandığı öğrencinin merkeze alındığı anlayışa göre öğrencilerin bilgi aktarımından daha çok duyuşsal özelliklere ve değer gelişimine

ağırlık veren yöntem ve tekniklere de önem verilmelidir. Bu bakımdan, özellikle çocuğun duyuşsal ve zihinsel gelişimini olumlu yönde etkileyecek okuldaki öğrenmelere paralel ve okuldaki öğrenmeleri destekleyen öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.

Geleneksel okul eğitiminde yer alan, kitabi bilgi aktarımı ile öğrenciye verilmeye çalışılan soyut kavramlar sürekli tekrarlanarak öğrencilerin zihinlerinde bilgi yığınları oluşturmakta ve bu bilgiler belli bir süre sonra unutulmaktadır. Ancak öğrencinin kendi deneyimleriyle yaparak-yaşayarak gerçekleştirdiği öğrenmeler daha kalıcı olmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda, insanların okuduklarının % 10'unu, duyduklarının % 20'sini, gördüklerinin % 30'unu, hem görüp hem duyduklarının % 50'sini, görüp, duyup, söylediklerinin % 80'ini son olarak da görüp, duyup, yapıp, söylediklerinin % 90'ını hatırladıkları ortaya çıkmıştır (Üstündağ, 2001, s.28).

Öğrenme için yeni ortamların oluşturulmasında disiplinlerarası yaklaşımların işbirliği önemli bir koşuldur. Pedagoji, eğitim bilimleri, müze, müzecilik, yaratıcılık, yaratıcı drama, sanatlar bilimi, kültür pedagojisi gibi kavramlar eğitim ve öğrenme ortamları oluşturmak için birbirine bağlı kavramlardır (Adıgüzel, 2002, s.21-28). Müzeler sahip oldukları eserler vasıtası ile öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap ederek öğrencilerde daha kalıcı öğrenmeler sağlayabilir. Öğrencilerde kendini ve çevresini tanıma, kendini geliştirerek çevresine uyum göstereme, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temellerinin atıldığı derslerden biri olan Hayat Bilgisi dersini Dündar (2003, s.17) “Bir yaşam, deneme, gözlem ve iş dersi” olarak tanımlamıştır. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere gözlem ve deneme fırsatları veren öğrencileri okulların sahip olduğu kısıtlı fiziksel koşullardan uzaklaştırarak onlara daha özgür daha renkli bir öğrenme ortamı sunan müze uygulamalarına önem verilmesi gerekmektedir.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı incelendiğinde Hayat Bilgisi dersi için çok önemli olan müze uygulamalarına ve müze konularına sınırlı sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. Bu programda aktif yöntemlere yer verileceği belirtilmesine karşın, Hayat Bilgisi dersi için, büyük öneme sahip olan gezi-gözlem yöntemi ile gerçekleştirilen müze uygulamalarının oldukça kısıtlı olarak yer aldığı görülmektedir.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan Müze Kavram ve Kazanımları

Okulların sınırlı fiziksel yapılarının dışında müzeler, öğrencilerin birincil kaynaklara ulaşabileceği, gözlemleyebileceği, dokunabileceği, yorumlayabileceği, oyun oynayabileceği, nesneler ile ilişki kurabileceği aktif öğrenme ortamları sağlamaktadır. Tarih, coğrafya, antropoloji, fen bilimleri gibi hayata dair bilgilerin çocukların yaş seviyesine indirgenerek verildiği ilk derslerden biri olan Hayat Bilgisi dersinde yapılan müze uygulamaları, programda da önerilmektedir.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, öğrencilerde oluşturulması amaçlanan “Kültürel değerleri koruma ve geliştirme” kazanımı müze ziyaretleri ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan, “Müze, tarihî yer ve doğa gezilerinin, pikniklerin, hobilerin (kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma, el sanatları, sinema, tiyatro) eğlenmeye aracılık ettiğini / eğlenme yolları olduğunu fark etme” kazanımı öğretmenleri, öğrencilerin bu derste müze uygulamaları yapmaya yöneltmektedir. Programda, öğrencilerde oluşturulması amaçlanan kişisel niteliklerden biri olan vatanseverliğin içinde, “müzelerden yararlanma”, kültürel değerleri koruma ve geliştirme içinde “müzeleri ve tarihi mekânları koruma ve geliştirme” ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca programda “müze” kavramı öğrencilere tanıtılması gereken bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Programın içinde yer alan belirli gün ve haftalar içinde, Müzeler Haftası, 18-24 Mayıs’ta etkinliklerin yapılması gereken önemli bir hafta olarak yer almıştır.

2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında müze ile ilgili kazanım, etkinlik ve açıklamalar sınıflara göre aşağıda tablolastırılarak verilmiştir.

Tablo 1

Birinci Sınıf Hayat Bilgisi Programında Yer Alan ‘Müze’ ile İlgili Kazanım, Etkinlik ve Açıklamalar

TEMA	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR
OKUL HEYECANIM	A.1.26. Atatürk’ün hayatını öğrenmeye istekli olur.	Atatürk de Bir Zamanlar Çocuktu Atatürk’ün Selanik’te dünyaya geldiği eve ait fotoğraf veya resim gösterilir. Yıllar önce bu evde kimin/kimlerin yaşadığı sorularak öğrencilerde merak uyandırılır. Atatürk’ün hayatı (doğum yeri ve tarihi, ailesi, ölüm yeri ve tarihi, Anıtkabir’in yeri) ile ilgili resimler inceletilerek düzeye uygun bilgi verilir. İmkân varsa gezi düzenlenir. İnternet, eğitim CD’leri aracılığıyla veya Atatürk Orman Çiftliği’nde bulunan ve Selanik’tekinin benzeri olan Atatürk’ün evine ve Anıtkabir’e yapılacak inceleme gezisiyle Atatürk’ün hayatı ile ilgili olaylar ve olgular hakkında öğrencilerin bilgi edinmeleri sağlanır (s.108).	☐ Öz Yönetim (Öğrenmeyi Öğrenme) becerisini geliştirmeye yöneliktir. [!] Atatürkçülük ile ilgili konular (A.1.26 - 1) [!] Bu kazanım Atatürk Haftası’na denk gelecek günlerde işlenecektir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, 1. sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında müze ile ilgili doğrudan bir kazanım, etkinlik ve açıklama bulunmamaktadır. Ancak Okul Heyecanım temasında yer alan; ‘Atatürk’ün hayatını öğrenmeye istekli olur’ kazanımına ilişkin etkinliklerde dolaylı olarak Anıtkabir’de yer alan müzelerin ve Atatürk Orman Çiftliği’nde bulunan, Selanik’tekinin benzeri olan Atatürk Evi Müze’sinin ziyaret edilmesi önerilmiştir.

Tablo 2

İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan ‘Müze’ ile İlgili Kazanım, Etkinlik ve Açıklamalar

TEMA	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR
BENİM EŞSİZ YUVAM	B.2.33. Ailesiyle birlikte gezmek, tatillerini geçirmek ve eğlenmek için plan yapar ve bu planı ailesiyle paylaşır.	Gülelim Eğlenelim “Beyin fırtınası” tekniği ile tatilde neler yapabileceklerini belirlerler. Belirlenen seçeneklerden (kitap okuma, oyun oynama, akraba ziyareti, yeni bilgi ve beceriler öğrenme, hobilerle uğraşma vb.) uygun olanlarla bir tatil planı yaparlar. Müze, tarihî yer ve doğal güzelliklerle ilgili film seyredilir. Aileleriyle oynayabilecekleri üç oyun sınıfta oynatılır. Aileleri ile başka hangi oyunları oynayabileceklerine ilişkin fikirler üretirler ve fikirlerini aileleriyle paylaşırlar (s.157).	Öz Yönetim (Eğlenme) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Öz Yönetim (Katılım, Paylaşım, İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Toplumsallık üzerinde durulacaktır. B.2.33 numaralı kazanımı için Türkçe dersi Konuşma öğrenme alanı: Kendini Sözlü Olarak İfade Etme (Kazanım 8) B.2.33 numaralı kazanım ürün dosyası ile değerlendirilebilir.
DÜN, BUGÜN, YARIN	C.2.10. Atatürk’ün önderliğinde ülkemizde gerçekleştirilen köklü değişiklikleri görsel materyaller kullanarak açıklar.	Atatürk’ün Önderliğinde Gerçekleştirilenler İnternet, eğitim CD’leri aracılığıyla ya da Anıtkabir’e ve Ankara’da Cumhuriyet Müzesi’ne yapılacak bir inceleme gezisiyle Atatürk’ün önderliğinde Cumhuriyet ile birlikte elde edinilen kazanımlar fark ettirilir. Atatürk’ün verdiği hizmetler hakkında bilgi verilir. Öğrencilerden topladıkları görsel materyaller aracılığıyla ülkemizde gerçekleştirilen köklü değişiklikleri açıklamaları istenir (s.164).	Araştırma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Kaynakları Etkili Kullanma (Zaman, Para ve Materyal Kullanma) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma (Değişim) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Yeniliğe açıklık üzerinde durulacaktır. İnsan Hakları ve Vatandaşlık (5) C.2.10 numaralı kazanım için Türkçe dersi Görsel Okuma ve Görsel Sunu öğrenme alanı: Görsel Sunu (Kazanım 6) [!] Atatürkçülükle ilgili konular (C.2.10 - 14)

Tablo 2’de görüldüğü gibi 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında; ‘Benim Eşsiz Yuvam’ temasında; ‘Ailesiyle birlikte gezmek, tatillerini geçirmek ve

eğlenmek için plan yapar ve bu planı ailesiyle paylaşır’ kazanımına ilişkin etkinliklerde, ‘Müze, tarihî yer ve doğal güzelliklerle ilgili film seyredilir’ ifadesinin yer aldığı görülmektedir. Yine bu programda yer alan ‘Dün, Bugün, Yarın’ temasında “Atatürk’ün önderliğinde ülkemizde gerçekleştirilen köklü değişiklikleri görsel materyaller kullanarak açıklar” kazanımına ilişkin, “İnternet, eğitim CD’leri aracılığıyla ya da Anıtkabir’e ve Ankara Cumhuriyet Müzesi’ne yapılacak bir inceleme gezisiyle Atatürk’ün önderliğinde cumhuriyet ile birlikte elde edinilen kazanımlar fark ettirilir” etkinliği yer almaktadır. Ancak; 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretmen Kılavuz kitabında bu kazanım ve dolayısıyla müze ile ilgili plan bulunmamaktadır. Sonuç olarak 2. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında müze ile ilgili doğrudan bir kazanımın olmadığı görülmektedir.

Tablo 3

Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan ‘Müze’ ile İlgili Kazanım, Etkinlik ve Açıklamalar

TEMA	KAZANIMLAR	ETKİNLİKLER	AÇIKLAMALAR
DÜN, BUGÜN, YARIN	C.3.24. Müzelerden ve tarihî mekânlardan bir eğitim ortamı olarak yararlanır; nesnelerin müzelerdeki eski hâli ile yeni hâlini karşılaştırarak zaman içindeki değişimi kavrar.	Müzeye Gidiyoruz Müze veya tarihî mekân gezisi düzenlenir. Gruplar oluşturulur. Grupların müzedeki eserleri çeşitli yönlerden (tarz, biçim, görünüş, kullanım, renk, desen, büyüklük) incelemeleri sağlanır. Bulgularını, verilen çalışma kâğıtlarına not ederler. Sınıfta hem bulgular hem de nelerin, nasıl değiştiği tartışılır (s.202).	Öz Yönetim (Öğrenmeyi Öğrenme) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma (Değişim) becerisini geliştirmeye yöneliktir. Vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme üzerinde durulacaktır. C.3.24 numaralı kazanım araştırma kâğıdı ile değerlendirilebilir.

Tablo 3’te görüldüğü gibi 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan “Dün, Bugün, Yarın” temasında “Müzelerden ve tarihî mekânlardan bir eğitim ortamı olarak yararlanır; nesnelerin müzelerdeki eski hâli ile yeni hâlini karşılaştırarak zaman içindeki değişimi kavrar” kazanımı bulunmaktadır. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, ‘Belirli Gün ve Haftalar’ başlığı altında, 18-24 Mayıs “Müzeler Haftası”

olarak yer almıştır (MEB, 2009, s. 76). Ayrıca programda, ‘Hayat Bilgisi Dersi İçinde Yer Alan Kavramlar’ başlığı altında ‘müze’ kavramına yer verilmiştir (MEB, 2009, s.72). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında müze ile ilgili tek doğrudan kazanıma 3. sınıfta yer verilmiştir.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, ‘Öğrencilerde Kazandırılacak Beceriler’ başlığı altında yer alan ‘Öz Yönetim’ becerisinin içerisinde ‘Eğlenme’ alt başlığında; ‘Müze, tarihî yer ve doğa gezilerinin, pikniklerin, hobilerin (kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma, el sanatları, sinema, tiyatro) eğlenmeye aracılık ettiğini/eğlenme yolları olduğunu fark etme’ kazanımı yer almıştır (MEB, 2009, s.22). Yine Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında, öğrencilerde kazandırılması gereken kişisel nitelikler içerisinde yer alan ‘Vatanseverlik’ başlığı altında; ‘müzelerden yararlanma’ ‘Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme’ başlığı altında ‘Müzeleri ve tarihi mekanları koruma ve geliştirme’ ifadelerinin yer aldığı görülmektedir (MEB, 2009, s.36).

İlgili Araştırmalar

Ülkemizde müze uygulamalarına ilişkin olarak yapılan çalışmaların genellikle Sosyal Bilgiler Dersi ile Sanat Eğitimi dersleri içinde ve daha büyük öğrenci grupları üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Yurt dışında müze uygulamaları üzerine yapılmış çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların daha çok Fen Bilgisi dersinde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Ata (2002), “Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri” adlı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın amacı, müze ve tarihî mekânlarla tarih öğretiminin tarihî, eğitim bilimsel ve psikolojik temellerini irdelemek ve tarih öğretmenlerinin "müze eğitime" ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak ve değerlendirmek olarak belirlenmiştir. Araştırma doküman incelemesi ve anketin yer aldığı karma yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde ilköğretim okullarında görevli tarih lisanslı Sosyal Bilgiler dersi öğretmeni ile liselerde görevli 204 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda gezi-gözlem ile yapılan bir dersin unutulmadığını, ömür boyu hatırlandığı,

müze uygulaması öncesi, sonrasının çok iyi planlanması gerektirdiği öne sürülmüş ve tarih öğretiminde en önemli kaynağın nesnenin kendisi olması gerektiği savunulmuştur. Ayrıca, müze gezilerinin sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemesi gerektiği, bu yüzden her aşamasının planlanması ve değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, tarih öğretmenleri, müze eğitimine ilişkin olumlu görüş sahibi olmasına karşın, aldığı tarih eğitiminin onu müzelerde etkin kılmadığının farkındalar. Bununla birlikte, tarih öğretmeni, müze görevlileri ile ortaklaşa ve işbirliği içinde çalışmanın önemli olduğunu düşünmekte ve bu konuda müze görevlilerinin yardımlarını beklemektedir.

Güleç ve Alkış'ın (2003), "Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu" adında gerçekleştirdikleri çalışmanın amacı, ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin alternatif bir eğitim ve iletişim ortamı olan müzeleri ders kapsamında kullanıp kullanmadıkları, ne tür uygulamalarda yer verdikleri ve sınıf öğretmenlerinin müze gezileriyle ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Karma yöntem kullanılarak sınıf öğretmenlerine 10 adet açık uçlu sorunun yöneltildiği bu çalışmanın sonucunda, öğretmenlerin yarısının müzelerde öğrencilerin eğitimine yönelik etkinliklerin yapıldığını düşünürken yarısının ise yapılmadığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın örneklemini Bursa'da farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki semtlerden seçilmiş üç ilköğretim okulunda çalışan 30 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin hepsinin müzeye gitmeden önce öğrencileri bilgilendirmeye yönelik olarak sözlü açıklamalar yaptıkları, müze ile ilgili ön bilgiler ve araştırma ödevleri verdikleri ortaya çıkmıştır. Yine bu araştırmanın sonucuna göre, öğretmenlerin müzelerde bu işin uzmanlarının bilgi vermesinin gerektiği ve öğretmenlerin müzeler konusunda kendilerini yetersiz hissettiği ortaya çıkmıştır. Araştırmaya göre öğretmenlerin çoğunun müzelerde öğrencilere sanat eleştirisi, öykü anlatma, müzede bilmece çözme yaratıcı drama gibi etkinlikleri yaptırmadıklarını ve yapıldığını görmedikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmada ayrıca, sınıf öğretmenlerinin müze uygulamalarının verimli geçmesi için müzeleri, müzelerdeki eserlerini iyi tanımaları ve müzeyi önceden incelemeleri, bilgilennemeleri, değerlendirmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Buyurgan'ın (2004), "Effective learning at the museum" adlı çalışmasında ilköğretim 1. kademe 4. sınıf öğrencileri programlı bir müze ziyareti ile Anadolu

Medeniyetleri Müzesine götürülmüştür. Araştırmanın amacı, müzelerin çocukların eğitim sürecinde en iyi nasıl kullanılması gerektiğini belirlemektir. Müze ziyareti, öncesi ve sonrası planlanmıştır. Eğitimci tarafından gruptaki çocukların yaşlarına uygun olarak önceden hazırlanan müze rehberi gezi sürecinde öğrencilere rehberlik etmiş ve gerçekleştirilen etkinlikleri şekillendirmiştir. Müze rehberinde, müzenin planı, müze ile ilgili kısa bir bilgi, Kral Midas'ın eşek kulaklarının hikâyesi, müze kuralları, ön anket, zaman kapsülü etkinliği, çalışma kâğıdı, çizim yapabilecekleri ve yazabilecekleri boş sayfalar, son anket yer almaktadır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin müze ziyareti sürecinde ilgili ve heyecanlı oldukları gözlemlenmiş, yapılan değerlendirme sonucu müzede etkinlikler aracılığı ile gerçekleştirilen öğrenmelerin etkili ve kalıcı olduğu belirlenmiştir.

Yıldırım (2006), “Yeni ilköğretim programına göre hazırlanmış Hayat Bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği)” adlı yüksek lisans çalışmasında, Hayat Bilgisi ders kitaplarını öğretmen görüşlerine dayanarak incelemeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışmada Elazığ il merkezinde görev yapan 403 sınıf öğretmeni katılımcı olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan anket yoluyla veriler toplanmış ve elde edilen veriler SPSS 10.0 paket programı ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, Hayat Bilgisi ders kitaplarında kullanılan renklerin öğrencilerin motivasyonunu arttırdığı, kitaplarda akıcı bir dilin kullanıldığı, kitaplarda yer alan konuların günlük hayatla ilişkilendirilmediği ve öğrencileri keşfetmeye, yaratıcı düşünmeye yönlendirmediği ve kitapların öğrencilerin kişisel gelişimini sağlayan unsurlara kısmen yer verdiği bulunmuştur.

Akbulut (2007), “İlköğretim 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik bakımından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi” adlı çalışmasında, ilköğretim 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini yapmayı amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışmalarının katılımcılarını İstanbul'da görev yapan 320 tane sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcılardan anket yoluyla bilgi toplanılmış ve elde edilen bu bilgiler SPSS paket programı ile çözümlenmiştir. Araştırmada, Hayat Bilgisi ders kitapları içeriğinin programda belirtilen kazanımlarla tutarlı olduğu, temaların ve kazanımları işlenmesinde ilköğretim programında belirtilen ilke ve açıklamaları karşıladığı, öğrenci ilgi ve

ihtiyaçlarını karşıladığı, dil ve anlatım yönünden öğrenci seviyesine uygun olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Baykan (2007), “2005 ve 2006 İlköğretim Programlarının müze eğitimi açısından değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde, 2005 ve 2006 İlköğretim Programlarında müze eğitimi ile ilgili mevcut durumu saptayarak uygulamada ortaya çıkan sorunları öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmada 2005 ve 2006 (1–5. sınıflar) İlköğretim Programlarında yer alan müze eğitimine ilişkin kazanımlar incelenmiş, Ankara ili, Yenimahalle ilçesi 58. Bölge okullarındaki sınıf öğretmenleri ile görüşme yapılmış ve Alacaatlı İ.Ö.Okulu 4. sınıf öğrencileri ile katılımcı gözlem yoluyla müzede uygulama yapılmıştır. Araştırma sonucunda, 2005 ve 2006 ilköğretim programlarında müze eğitimine ilişkin kazanımların Görsel Sanatlar dersi dışında yeterli olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin müze eğitimi etkinliklerini uygulamada zorluklar yaşadıkları ortaya çıkmış, yapılan müze eğitimi uygulaması sonucunda, bu tür etkinliklerin öğrenciler üzerinde olumlu sonuçlara ulaşılmasında etkili olduğu saptanmıştır.

Bozdoğan’ın (2007), “Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi” adlı doktora tezi, bilim ve teknoloji müzelerine yapılan gezilerin sıklığı, gezilerde karşılaşılan sorunların betimlenmesi; bu sorunlara çözüm yolları getirilmesi ve fen öğretiminde kullanımının artırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırmada, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşan anket formları Ankara il merkezi ve ilçelerinden tesadüfi olarak seçilen 17 ilköğretim okuluna posta yolu ile gönderilmiştir. Bu okullardaki 31 idareci, 50 Fen Bilgisi dersi öğretmeni, 349 ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencisi ile 93 öğrenci velisinin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucuna göre, Ankara’da bulunan bilim ve teknoloji müzelerine yapılan ziyaretlerin büyük oranda okullar aracılığıyla yapıldığı, ailelerin çocukları ile müzelere gitme oranının ise oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Müzelere gidilememesinin nedenleri, okulların ve öğrencilerin maddi imkânsızlıklar içerisinde olması, ulaşım vasıtası sağlanamaması, bürokratik işlemlerin fazla olması, müfredat konularının ağır olması nedeniyle bu tür etkinliklere gerekli zamanın ayrılamaması, aile bireylerinin yoğun çalışma temposu, eğitimsizlik ve ilgisizlik olarak belirlenmiştir.

Aktekin'in (2008), "Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri" adlı çalışmasında okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerinin durumunu müze uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak ortaya koymayı amaçlamıştır. Nitel yöntemlerden görüşme tekniğiyle yapılan çalışma için Ankara ve Ahlat'taki dört ayrı müzede çalışan uzmanlar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda uzmanların hiçbirisinin mevcut okul ziyaretlerinin etkili ve verimli olduğuna inanmadığı ve öğrencilerin bu ziyaretlerden hiç bir şey öğrenmediğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Mevcut eğitim çalışmalarının daha etkili yürütülebilmesi için öğretmenlerin müzeler ve tarihi eserlerin eğitimde kullanımı ile müzelerin imkânları konusunda bilgilendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Baysal (2008), "2005 İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki öğrenci etkinliklerine yönelik öğretmen görüşleri" adlı yüksek lisans tezinde, 2005 İlköğretim Hayat Bilgisi dersi öğretim programındaki öğrenci etkinliklerine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmış ve veriler SPSS 15.0 paket programı ile çözümlenmiş bu değerler frekans ve % ile gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerinin cinsiyet, eğitim düzeyi, mezun oldukları bolum, çalıştıkları yere göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için X2 (Kay kare) testi yapılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, Muğla ili merkez İlköğretim okullarında görev yapan 1. , 2. ve 3. sınıfları okutan 93 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kitabında yer alan etkinliklerin dersin içeriğine uygun olduğunu düşündüğü ve öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kitabında yer alan etkinlikleri uygulamada karşılaştıkları en büyük sorunun zamanın yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karadeniz'in (2009), "Dünyada çocuk müzeleri ile bilim, teknoloji ve keşif merkezlerinin incelenmesi ve Türkiye için bir çocuk müzesi modeli oluşturulması" adlı bir yüksek lisans tezi tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı, çağdaş bir müze türü olan çocuk müzesi ile bilim, teknoloji ve keşif merkezlerinin ayrıntılı olarak tanıtılması, Türkiye için bir "çocuk müzesi" modeli oluşturulmasıdır. Araştırmanın sonucunda dünyadaki örneklerine bakılarak, çocuk ve gençlerin kültürel kimliğe sahip çıkan, evrensel değerlere saygılı, araştıran, sorgulayan ve bilimin takipçisi

bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayan bu kurumların Türkiye'nin de önemli bir ihtiyacı olduğu vurgulanmıştır.

Önder, Abacı ve Kamaraj'ın (2009), "Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara örnekleme" adlı çalışması, İstanbul'da tarih boyunca yaşamış olan farklı uygarlıkların giyim tarzları ve farklı işlevlerinin, beşinci sınıf öğrencileri tarafından öğrenebilmesini amaçlamıştır. Bu çalışma, deney-kontrol gruplu ön test-son test deneme modelinde gerçekleştirilmiştir. Gezi öncesi, gezi ve gezi sonrası olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilen bu çalışmada kompozisyon yazma, drama, çalışma sayfası, sanat eğitimi, öykü tamamlama gibi çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Değerlendirme anketi hazırlanılarak öğrencilere uygulamalara başlanmadan önce "ön test" uygulamalar tamamlandıktan "son test" olarak uygulanmıştır. Hazırlanan değerlendirme formu iki bölümden ve toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Değerlendirme formunun birinci bölümü öğrencilerin Arkeoloji Müzeleri ile ilgili düşüncelerine ilişkin soruları, ikinci bölümü, çağlar boyunca İstanbul'da kullanılan giysilere ilişkin bilgi sorularını içermektedir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Ümraniye ilçesinde, MEB'e bağlı Zahide Zehra Garring İlköğretim Okulu'nun 5-A sınıfında toplam 32 öğrenci (16'sı kontrol, 16'sı da deney gruplarında olmak üzere) oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerinden "Arkeoloji Müzesi ile ilgili bilgi düzeyi" ve araştırmanın temasını oluşturan "giysilere ilişkin bilgi düzeyleri" açısından daha başarılı oldukları bulunmuştur.

Yılmaz ve Şeker'in (2009) yaptığı "İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi" adlı çalışmada, İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüş ve değerlendirmelerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışma nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın örneklem grubu, A büyükşehir ilinin üç ilçesinde yer alan 6 ilköğretim okulunda 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 210 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında 5'li likert ölçeği içeren bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük bir kısmının bilgi, görsellik ve genel kültür açısından müze gezilerinin kendilerine çok yarar sağladığını, müzelerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını, tarih, coğrafya ve genel kültür alanında kendilerini

geliştirmelerine yardım ettiğini düşündükleri ve sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğuna inandıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin araştırma temelli ve nesne merkezli öğretim yöntemlerini kullanarak müzelerdeki eserleri öğrencilerin incelemelerini sağlamaları ve böylece geçmiş ile günümüz arasındaki ilişkiyi görmeleri ile geçmişi onlar için anlamlı ve ilgi çekici hale getirmeleri önerilmektedir.

Koçak (2010), “İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri” adlı çalışmasında öğrencilerin, öğretmenlerin ve müze yetkililerinin Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde müze etkinliklerine yer verilmesine yönelik düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nitel yöntemle gerçekleştirdiği bu çalışmasında veriler bilgi toplama formu ile elde edilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, Ankara ve Tokat ilindeki 48 ilköğretim okulunda 6., 7., 8. Sınıflarda okuyan öğrenciler, Ankara, Tokat, Rize, Trabzon, Kayseri, Kastamonu, ve Tekirdağ illerinde görev yapan 30 Görsel Sanatlar Dersi öğretmeni ve Ankara, İstanbul, Tokat, Amasya, Kütahya ve Afyonkarahisar illerinde çalışan 18 müze yetkilisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin müze uygulamasından önce öğrencilere bilgi verdiği ve müze içerisindeki uyulması gereken kuralları hatırlattığı ortaya çıkmıştır. Araştırmada öğrenciler ve öğretmenlerin müze uygulamalarının öğrencilerin sanatsal ve estetik açıdan beğenilerini güçlendirdiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Yine bu araştırmada, müze uygulamalarının öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştiğini, sanat tarihi ve arkeoloji gibi bilim dallarına ilgilerini arttırdığını sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada, öğretmenlerin müze uygulaması öncesinde ve sonrasında yapılan etkinliklerin istenilen düzeyde olmadığı ve öğretmenlerin çoğunun uygulama sonrasında Görsel Sanatlar Eğitimi dersinde etkinlik yapmadıkları bulunmuştur.

Güler (2011), “Planlı müze gezisinin ilköğretim öğrencileri üzerindeki etkisi” adlı çalışmasında planlı bir müze eğitim paketi uygulamasının öğrencilerin tutumlarına olan etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Ön-test son-test kontrol gruplu deneysel yöntemin kullanıldığı araştırmada araştırma grubu olarak 2007–2008 eğitim-öğretim dönemi bahar yarıyılında Ankara ili Yenimahalle ilçesi Şehit Mahmut Özdemir İlköğretim Okulu üçüncü sınıf öğrencileri belirlenmiştir. Sanat Etkinlikleri dersi öğretim programında yer alan “Müzede Yaşadığım Duygular” ünitesi, kontrol grubunu

oluşturan 38 öğrenciye geleneksel yöntemle, deney grubunu oluşturan 37 öğrenciye de “müze eğitim paketi” etkinlikleri ile işlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarıyla Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne bir gezi düzenlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tutum ölçeği geliştirmiştir. Araştırmanın sonucunda deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin tutum düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmada programlı bir müze gezisi gerçekleştirmenin, eğlenmenin, oyun oynamanın, müze rehberi içerisindeki çalışma yapraklarıyla eserleri incelemenin, gözlem yapmanın ve tartışmaların öğrencilerin tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca müze uygulamalarının her aşamasının dikkatle planlanan ve ön hazırlık gerektiren eğitici özellikte olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Karakuş, (2012) “Müzelerde uygulanabilecek müze eğitim etkinlikleri” adlı makalesinde, müze eğitimi ile ilgili bilgi vermeyi amaçlamıştır. Tarama modelinde gerçekleştirilen bu araştırmada, Alanya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı Konaklı Menderes İlköğretim Okulu öğrencileri ile kapsamlı bir müze uygulaması yapılmıştır. Müze uygulamalarından sonra öğrencilerin müzede seçtikleri eserler ile ilgili canlandırmalar yapmış ve seçtikleri eseri kum tozu, boncuk vb. materyallerle tekrar üretmişlerdir. Öğrencilerin yaptığı bu çalışmalar betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, müzelerden daha aktif ve verimli bir şekilde yararlanılabilmesi için, müze uygulamalarında farklı etkinlikler yapılması gerektiği, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütleri ve çeşitli kuruluşların okul ile işbirliği içinde olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kısa (2012), “Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi” adlı doktora tezi gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini, öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılar ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemek olarak belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında eğitim gören farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılan 577 ilköğretim ikinci kademe 6. ,7. ve 8.sınıf öğrencisi, farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılmayan 423 ilköğretim ikinci kademe

6., 7. ve 8.sınıf öğrencisi ile Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında görev yapan 65 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Genel tarama modelindeki bu araştırma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerinin müze gezilerinden beklentilerinin daha fazla olduğu ve 8.sınıf öğrencilerinin müze etkinliklerine daha az katıldıkları görülmüştür. Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin çoğunun okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle müzeleri ziyaret ettikleri ve müze rehberiyle yapılan gezilerin daha verimli geçtiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun müze kurallarını hatırlattıkları ve müze gezilerinde yaşadıkları en büyük sıkıntının sınıfların kalabalık olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Lucas (2000), “Öğretmenin interaktif bir bilim merkezine yapılan sınıf gezisi günlüğü” adlı çalışmasında, öğretmenlerin hazırladıkları müze gezi planı ve uygulama çalışmaları ile öğrencilerinin gezi boyunca müzedeki sergilerle nasıl etkileşimde bulunduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma nitel yöntemle, görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Avustralya’nın Brisbane bölgesinde bulunan St. Stephen Koleji’nden 28 tane 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin hazırladığı gezi planının ve uygulamalarının müzenin misyonu ile paralellik gösterdiği, planların müfredatla ilişkilendirilmesi ile öğrencilerin daha bilinçli ve duyarlı bir şekilde bilim merkezini ziyaret ettiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırmada, bu şekilde iyi planlanmış gezilerin müzelerde nitelikli etkileşime olanak sağlayacağı ve öğrencilerin fen ile günlük yaşamda karşılaştıkları olaylar arasında ilişki kurmalarına ve bu olayları anlamalarına yardımcı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Henriksen ve Jorde (2001) “Lise öğrencilerinin radyasyon ve çevre ile ilgili anlayışları: Müzeler bir rol alabilir mi?” adlı çalışmalarında, müzenin lise öğrencilerinin radyasyonun çevreye etkilerini anlamada bir rolünün olup olmadığı ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmada 16 yaşındaki lise öğrencileri, Fen Bilgisi dersini Norveç Bilim ve Teknoloji Müzesi’nde işlemişlerdir. Araştırmada, öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli benimsenmiştir. Öğrencilerin radyasyon ve çevre ile ilgili kavramları anlama düzeyleri ile tutumlarına etkisi hazırlanan ön-test ve son-test ile kullanılarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin müze uygulaması

sonrası radyasyonun çevreye etkilerini kavrama düzeylerinde artış olduğu ve öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları Fen Bilgisi dersi ile ilgili kavramları müze uygulamasında öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda, müzelerde etkili bir Fen Bilgisi dersi öğretimi için müzede yer alan sergilerin en iyi öğrenmeye uygun olması gerektiği ve okulların Fen Bilgisi dersi içeriğinin kazanımlarını müzede öğretim yapma yönünden tekrar değerlendirmeleri gerektiği vurgulanmıştır

Piscitelli ve Anderson (2001) “Küçük çocukların müze yapıları ve deneyimleri ile ilgili görüşleri” adlı çalışmalarında, küçük yaşlardaki çocukların müzeye bakış açılarını ve geçmiş deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırma yarı-yapılandırılmış anket ve doküman incelemesinin kullanıldığı tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, Avustralya’nın Brisbane bölgesinde bulunan 72 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada çocuklara geçmişte gerçekleştirdiği müze uygulamalarına ilişkin resimler çizmeleri istenmiş ve çocuklara yarı-yapılandırılmış anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre çocuklar, müzeleri ilgi çekici, zevkli, öğrenmeye olanak sağlayan ve birçok fikir kazandıran ortamlar olarak görmektedir. Ayrıca araştırmada, katılımcıların müzeleri bazen sıkıcı olmakla birlikte genellikle zevkli ve eğlenceli ortamlar olarak gördüğü ortaya çıkmıştır.

Jarvis ve Pell (2002) “Ortaokul öğrencilerinin etkin olarak rol aldıkları deneyimlerinin bilim ile ilgili tutumlarına etkisi” adlı çalışmalarında ilkokul öğrencilerinin fen ve uzay bilimlerine karşı tutumlarını ve bu tutumlara etki eden faktörleri ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini İngiltere Uzay Merkezi’ni ziyaret eden, 10 ve 11 yaşlarındaki 650 ilkokul öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak tutum ölçeği geliştirilmiş ve bu tutum ölçeği müze ziyaretinden hemen sonra ve müze ziyaretinden 5 ay sonra öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin fen ve uzay bilimlerine karşı karşı tutumlarında olumlu yönde bir artış olduğu görülmüştür. Araştırmada 5 ay sonra yapılan tutum ölçeği sonuçlarına göre, kız öğrencilerin fen ve uzay bilimlerine karşı tutumlarının erkek öğrencilere göre daha uzun süre devam ettiği ve bilim adamı olmayı erkek öğrencilerden daha fazla istedikleri görülmüştür. Ayrıca araştırmada, öğrencilerin tutumlarına etki eden faktörler, müze uygulaması öncesi yapılan hazırlıklar, öğretmenlerin müze uygulamasına olan ilgisi,

rehberlerin müze uygulaması sırasındaki davranışları ve ailelerin çocuklarını bilinçlendirme ve yönlendirmesi olarak sıralanmıştır.

Bowker (2004) “Eden projesinin ardından öğrencilerin bitkiler ile ilgili bakış açıları” adlı çalışmasında, geniş çaplı eğitim programının müze uygulaması boyunca ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin eğitimine etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir ve öğrencilerle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 8 farklı ilköğretim okulunda öğrenim gören, yaşı 7 ile 11 arasında değişen, 72 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, öğrencilerin müze uygulamasından çok hoşlandıkları, bitkilere ve yaşama alanlarına olan ilgilerinin arttığı tespit edilmiştir. Araştırmada, müze uygulaması sırasında kullanılan duyu organı sayısı arttıkça, öğrencilerin hatırlama düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler, müze uygulaması boyunca birbirleri ile etkileşim içinde olmuş ve yaşadıkları deneyimleri birbirlerine anlatmışlardır. Ayrıca araştırma sonucunda, müze uygulaması projesi kapsamında öğretmenlerin ön hazırlık yaparken ve ders içeriklerini müze uygulaması ile ilişkilendirirken zorluk yaşadıkları görülmüştür. Yine araştırma sonuçlarına göre, çocukların erken yaşlarından itibaren çevreye olan duyarlılıklarının olumlu bir şekilde gelişmesi bakımından, müzede yapılan bu tür uygulamaların önemli olduğu vurgulanmıştır.

Tenenbaum ve diğerleri (2004) “Öğrencilerin müze ve sınıfta su konusunu ile ilgili öğrenmeleri” adlı çalışmalarında, sosyo-ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin Fen Bilgisi dersini öğrenmelerinde okul ile müze işbirliğinin etkisini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmada Fen Bilgisi dersi konularından sıvıların kaldırma kuvveti, yüzme, batma ele alınarak öğrencilerin bu konulardaki bilgileri ve kavram yanılgıları ve bunların değişimi incelenmiştir. Bu çalışma, deney-kontrol gruplu ön test-son test deneme modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 30’u deney, 18’i kontrol grubundan olmak üzere toplam 48 anaokulu öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada, müzede yapılan bu uygulamanın, öğrencilerin Fen Bilgisi dersinde karmaşık kavramları daha iyi öğrendiği ve fen okuryazarlığının gelişmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada, Fen Bilgisi dersi içeriğinin müze ile birleştirilerek verilmesinin öğrencilerin daha doğru bilgiler edinmesi ve Fen Bilgisi dersini daha iyi anlaması bakımından etkili olduğu savunulmuştur.

Guisasola, Morentin ve Zuza (2005) “Bilim müzelerine okul ziyaretleri ve bilim öğretimi: Karmaşık bir ilişki” adlı çalışmalarında müzelerdeki eğitim materyallerinin iyi bir öğrenmeye olanak vermesi bakımından nasıl düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma tarama modelinde geliştirilmiştir ve örneklem olarak San Sabastian’daki bilim müzelerini ziyaret eden yaşları 17-18 olan lise öğrencileri seçilmiştir. Araştırmanın sonucunda, bilim müzelerinde sergilenen eğitim materyallerinin okuldaki derslerle ilişki kuran, öğrencileri bilgilerini ve düşüncelerini geliştirici nitelikte olması gerektiği ortaya konmuştur. Ayrıca araştırmada müzede sergilenen materyallerin öğrencilerin fen okur-yazarlıklarını geliştirmesi ve fen bilimlerine yönelik tutumlarını artırması gerektiği savunulmuştur.

İlgili alan yazına bakıldığında müze uygulamaları ile ilgili benzer araştırmalara rastlanmıştır. Ancak yurt içinde yapılmış küçük yaş gruplarının Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamalarını inceleyen araştırma bulunmaktadır. Bu araştırma ile öğretmen ve öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarına yönelik görüşleri ile ilgili bilgi edinilecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarını öğretmen ve öğrenci görüşleri ile uygulamalarda kullanılan dokümanlara dayalı olarak incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde müzelerden yararlanma durumları nelerdir?
 - Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde müzeleri kullanma sıklıkları nelerdir?
 - Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinde müze kullanımına ilişkin etkinlikleri nasıl planlamaktadır?
 - Sınıf öğretmenlerinin müze uygulamaları öncesinde yaptığı hazırlıklar nelerdir?
 - Sınıf öğretmenleri müze uygulamaları sırasında neler yapmaktadır?
 - Sınıf öğretmenleri müze uygulamaları sonrasında neler yapmaktadır?

2. Sınıf öğretmenlerinin müze uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

- Sınıf öğretmenleri müze uygulamalarını genel olarak nasıl değerlendirmektedirler?
- Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamaları açısından nasıl değerlendirmektedir?
- Sınıf öğretmenlerinin müzelerin etkin kullanımına ilişkin önerileri nelerdir?

3. Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersindeki müze kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Öğrenmenin yalnızca okulla sınırlı olmadığı, farklı mekânları kullanmanın eğitimde daha etkili ve kalıcı sonuçlar verdiği düşüncesi giderek daha çok önem kazanmaktadır. Müze gezileri ile öğrenciler, gözlem yapma, düşünce ve duygularını ifade etme, hayal gücünü kullanma, objeleri okuma, kültürel değerleri ve yaşamı paylaşma, gerçeği arama, uygulamalar yapma ve değerlendirme gibi özellikler kazandırılarak gelişim süreçlerine olumlu katkılar sağlanabilir (Baykan, 2007, s.4). Ziyaretçilerine eğlenme ve eğitimin fırsatlarını sunduğu modern müzeler, ideal öğrenme ortamları sunmaktadır (Hooper-Greenhill, 1999, s.140).

İlkokul öğrencileri yaşları 6 ile 11 arasında değişen somut işlemler döneminde yer alan çocuklardır. Bu dönemde yer alan çocuklar mantıklarını somut nesneler üzerinde geliştirebilir. Bu dönemdeki çocukların zihinsel becerileri şimdi ve burada gibi anlık durumlara bağlıdır. Müzeler sahip oldukları somut nesneler aracılığı ile çocuklara araçsız olarak birincil kaynakları sunmaları, çocukların bu dönemde olayları ve durumları daha iyi kavramaları bakımından önemlidir. Müzelerin sunduğu gerçek nesneler ve gerçek deneyimler, çocukların içinde bulundukları bu dönemdeki düşünme yeteneklerini geliştirerek onları soyut düşünmeye hazır hale getirmektedir.

Müzelerde öğrencilerin herhangi bir araç olmadan, duyu organlarını kullanarak doğaya, tarihe, sanata, bilime ulaşması Hayat Bilgisi dersinin keşfederek, araştırarak, hissederek ve gözlemleyerek öğrenme amaçlarıyla örtüşmektedir. İlkokul öğrencileri içinde bulundukları bu bilişsel dönemde, geçmiş olayları ve durumları zihinsel olarak

yeniden kurma yeteneğini geliştirmesi beklenmektedir. Öğrencilerin kavramakta zorlandıkları geçmiş ile ilgili konular, müzelerde sergilenen nesneler ve çocukların bu nesneler ile çoklu duyu organlarıyla yaptıkları etkileşimle daha rahat kavranılabilir. Bu dönemde verilecek eğitimin niteliği çocukların düşünme becerilerini ve soyut kavramları anlayabilme yeteneğini geliştirebilme niteliğine sahip olmalıdır. Çocukların okulda öğrendikleri bilgiler ile doğrudan ilişki kuran müzeler, çocukların bilgi edinmeleri, kavramaları, keşfetmeleri için zengin öğrenme ortamı oluşturmaktadır.

Ülkemizde ilkokullarda müze uygulamalarının daha çok Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri, Görsel Sanatlar dersi kapsamında gerçekleştirildiği bilinmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada; müze ile eğitim ilişkisi dikkate alınarak, ilkokulda görev yapan sınıf öğretmenlerinin alternatif bir eğitim ortamı olan müzeleri Hayat Bilgisi dersi kapsamında kullanıp kullanmadıkları; sınıf öğretmenlerinin ve müze uygulamalarına katılmış öğrencilerin müze uygulamaları ile ilgili görüşleri incelenecektir. Yapılan taramalar sonucunda müze uygulamalarının Hayat Bilgisi dersi içinde incelenmediği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle araştırmanın ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

- Bu araştırma Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamaları yaptığını ifade eden sınıf öğretmenleri ve bu öğretmenlerin uygulamalar için hazırladıkları dokümanlar ile sınırlıdır.
- Araştırma, bu uygulamalara katılmış 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- Araştırmada yer alan ‘müze’ kavramı, Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) tarafından kabul edilen Sanat Müzeleri, Arkeoloji ve Tarih Müzeleri, Etnografya Müzeleri, Tabiat Tarihi Müzeleri, Bilim ve Teknoloji Müzeleri, Bölge Müzeleri, Özel Amaçlı Müzeler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Hayat Bilgisi Dersi: Çocukların eğitim süreci ile iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması, çevresine etkin bir biçimde uyum sağlaması için gereken temel davranışları kazanmasına aracılık eden bir ders (Sönmez, 1999, s.10).

Müze: Sanatsal, kültürel, tarihsel veya bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan ya da kendisi sıralanan bu nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapı (Sözen ve Tanyeli, 1987, s.168).

Müze Eğitimi: Öğrencileri maddî kanıtlar ile karşı karşıya getirerek, öğrencilerin bilgiyi ilk elden aktif bir şekilde oluşturabilmeleri için alternatif bir öğrenme ortamı olarak müzenin eğitimde kullanılması (Hooper-Greenhill, 1999, s.175).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma problemine uygun olarak seçilen araştırma deseni, araştırmanın katılımcılarının belirlenmesi, araştırmada kullanılmış olan veri toplama araçları ve araştırmada elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikler ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamaları ve bu uygulamalar ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma, öğretmen ve öğrencilerin müze uygulamalarına ilişkin düşüncelerini derinlemesine anlamak ve betimleyebilmek için nitel bir araştırma yaklaşımı ile tasarlanmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanarak, sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.39).

Araştırma verilerinin toplanmasında nitel veri toplama tekniklerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile doküman analizi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar, ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin verir (Ekiz, 2003, s.62). Böylece araştırmacı konu ile ilgili derinlemesine bilgi almış olur. Bu çalışma, veri almanın zor olduğu 8-9 yaş aralığındaki çocukları da içermektedir. Araştırmacının ek sorularla bu çocukların sahip oldukları düşünceleri ortaya çıkarması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler 2012-2013 öğretim yılında Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamaları yapmış sınıf öğretmenleri ile bu uygulamalara katılmış 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri yapılmıştır. Görüşme formlarından elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Ayrıca bu araştırmada müze uygulamaları sırasında kullanılan dokümanları incelemek için nitel araştırma yaklaşımının veri toplama araçlarından biri olan, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de

kullanılabilen doküman incelemesi, hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içerir. (Yıldırım ve Şimşek 2006, s.187). Bu araştırmada öğretmenlerin ve öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirdiği müze uygulamaları hakkında daha sağlıklı bilgi edinmek amacıyla doküman incelemesi yapılmıştır.

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcılarını, Eskişehir ilinde 2012-2013 öğretim yılında görev yapan daha önce Hayat Bilgisi dersi içinde müze uygulaması yapmış 20 sınıf öğretmeni ile bu uygulamalara katılmış 2., 3. ve 4. sınıfta okuyan 30 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama araçları Eskişehir ili Tepebaşı ve Odunpazarı merkez ilçeleri evreninde uygulanmıştır. Veriler açısından farklılık gösterme olasılığı olduğu için hem devlet hem de özel okullarda görev yapan öğretmenler ve bu okullarda okuyan öğrenciler ile görüşülmüştür.

Bu araştırmada katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme; birçok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında kullanılmaktadır. Amaçlı örneklemede kullanılan bir yöntem olan ölçüt örneklemede temel anlayış; önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Bu ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulacağı gibi daha önceden belirlenmiş ölçüt listesinden de seçilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.112). Bu araştırmada araştırmacı tarafından belirlenen temel ölçüt, Hayat Bilgisi dersi içinde öğrencilerine müze uygulaması yaptırmış sınıf öğretmenleri ve bu uygulamalara katılmış öğrenciler olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmada katılımcıları belirlemek amacıyla Eskişehir ilinde bulunan müzeler ile görüşülerek 2012-2013 yılında müze ziyareti yapan okulların listesi oluşturulmuştur. Ön görüşme yapılan müzeler ve bu görüşmeler sonucunda hazırlanan liste Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Araştırma Öncesinde Eskişehir İli 'nde Görüşme Yapılan Müzeler

Müzeler	Görüşme Yapılan Bölüm
Eti Arkeoloji Müzesi	Danışma
Cumhuriyet Tarihi Müzesi	Danışma
Çağdaş Sanatlar Müzesi	Danışma
Çağdaş Cam Sanatları Müzesi	Danışma
Lülütaşı Müzesi	Müze Uzmanı
Esoğü Hayvan Müzesi	Müze İdaresi
Hava Müzesi	Müze İdaresi
Demiryolları Müzesi	Müze İdaresi
Karikatür Müzesi	Danışma
Sazova Bilim Müzesi	Müze İdaresi
TOPLAM	10

Tablo 4’te isimleri verilmiş müzeler araştırmacı tarafından ziyaret edilerek idareleri ile görüşülmüş ve 2012-2013 öğretim yılında bu müzelerde uygulama yapan ilkokullar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu verilere göre oluşturulan liste Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

2012-2013 Yılında Eskişehir’deki Müzeleri Ziyaret Eden İlkokullar

Okullar	İlçe
İbrahim Karaoğlu İlkokulu	Odunpazarı
Özel Çağdaş İlkokulu	Tepebaşı
Mustafa Kemal İlkokulu	Tepebaşı
Porsuk İlkokulu	Odunpazarı
Meserret İnel İlkokulu	Odunpazarı
Şehit Ali Gaffar Okkan İlkokulu	Odunpazarı
Adalet İlkokulu	Odunpazarı
Cengiz Topel İlkokulu	Odunpazarı
Fatih Sultan Mehmet İlkokulu	Odunpazarı
Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu	Odunpazarı
Milli Zafer İlkokulu	Odunpazarı
Plevne Özel İdare İlkokulu	Odunpazarı
Şeker İlkokulu	Odunpazarı

Zübeyde Hanım İlkokulu	Odunpazarı
Ata İlkokulu	Tepebaşı
Cumhuriyet İlkokulu	Tepebaşı
Gazi İlkokulu	Tepebaşı
Melahat Ünügür İlkokulu	Odunpazarı
İki Eylül İlkokulu	Tepebaşı
Özel Çağfen İlkokulu	Tepebaşı
TOPLAM	20

Araştırmacı Tablo 5’te yer alan okullara giderek müze uygulamalarını gerçekleştiren öğretmenlerle görüşmüştür. Bu öğretmenlerden öncelikle müze uygulamalarını Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirenler tespit edilmiş, ardından araştırmaya katılanlar gönüllü olarak belirlenmiştir. Böylece araştırma Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı; İbrahim Karaoğlu İlkokulu, Meserret İnel İlkokulu, Özel Çağdaş İlkokulu, Mustafa Kemal İlkokulu, Porsuk İlkokulu ve Şehit Ali Gaffar Okkan Ortaokulu’nda görev yapmakta olan 22 öğretmen ile yapılabilmektedir. Bu öğretmenlerden iki tanesi pilot görüşmeye dâhil edildiğinden araştırmaya 20 öğretmen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler de bu öğretmenlerin sınıflarında okuyan ve gönüllü olanlar arasından seçilmiştir. Bu okullara tekrar gidilerek gönüllü öğretmenler ve öğrenciler belirlenmiştir. Gönüllü öğrencilere Veli İzin Formu (EK-1) dağıtılarak bir sonraki gün izin formları toplanılmış ve ailesi izin veren öğrenciler ile randevu alınmıştır. Bu ölçütlere göre belirlenen bu katılımcıların isimleri araştırmada doğrudan kullanılmamış ve hepsine bir kod isim atanmıştır.

Katılımcıların Özellikleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin özellikleri Tablo 6’da gösterilmiştir

Tablo 6

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Özellikleri

<i>Kod İsim</i>	<i>Kurum Türü</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Eğitim</i>	<i>Yaş</i>	<i>Hizmet Süresi</i>	<i>Okuttuğu Sınıf</i>	<i>Görüşme Yapılan Yer</i>
Ö-1	Devlet okulu	Erkek	Ön-lisans	46	25	3	Laboratuvar
Ö-2	Devlet okulu	Kadın	Ön lisans	47	27	4	Veli görüşme odası
Ö-3	Devlet okulu	Kadın	Ön lisans	46	23	4	Veli görüşme odası
Ö-4	Devlet okulu	Erkek	Lisans	41	20	3	Veli görüşme odası
Ö-5	Devlet okulu	Erkek	Lisans	42	20	3	Laboratuvar
Ö-6	Devlet okulu	Erkek	Ön lisans	48	22	3	Veli görüşme odası
Ö-7	Devlet okulu	Kadın	Ön lisans	42	24	3	Veli görüşme odası
Ö-8	Devlet okulu	Kadın	Lisans	40	14	2	Laboratuvar
Ö-9	Devlet okulu	Erkek	Ön Lisans	45	22	3	Laboratuvar
Ö-10	Devlet okulu	Erkek	Ön lisans	42	20	3	Laboratuvar
Ö-11	Devlet okulu	Erkek	Ön lisans	50	30	3	Boş sınıf
Ö-12	Devlet okulu	Kadın	Ön lisans	45	22	3	Veli görüşme odası
Ö-13	Devlet okulu	Erkek	Ön lisans	47	24	4	Kütüphane
Ö-14	Devlet okulu	Kadın	Ön lisans	41	23	3	Veli görüşme odası
Ö-15	Devlet okulu	Kadın	Ön lisans	50	16	3	Öğretmenler odası
Ö-16	Özel okul	Kadın	Ön lisans	56	38	2	Veli görüşme odası
Ö-17	Özel okul	Kadın	Ön lisans	60	40	3	Öğretmenler odası
Ö-18	Devlet okulu	Erkek	Lisans	46	24	3	Sosyal bilgiler sınıfı
Ö-19	Devlet okulu	Erkek	Lisans	44	23	3	Veli görüşme odası
Ö-20	Devlet okulu	Kadın	Yüksek lisans	30	7	3	Öğretmenler odası
TOPLAM 20							

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin 18’i devlet okullarında, 2’si özel okullarda çalışmaktadır. Bu öğretmenlerin yarısını kadınlar yarısını erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun ön-lisans mezunu olduğu yalnızca 1 öğretmenin yüksek lisans yaptığı geri kalanın lisans mezunu oldukları görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet yıllarının en az 7, en çok 40 yıl olduğu görülmektedir. Ayrıca tabloya göre, görüşmeler kütüphane, veli görüşme odası, laboratuvar, öğretmenler odası gibi okul içinde yer alan ortamlarda yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri ise Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri

<i>Kod İsim</i>	<i>Kurum Türü</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Sınıf</i>	<i>Görüşme yapılan yer</i>
T-1	Devlet okulu	Erkek	2	Laboratuvar
T-2	Devlet okulu	Erkek	3	Laboratuvar
T-3	Devlet okulu	Kız	2	Laboratuvar
T-4	Devlet okulu	Kız	3	Müdür yardımcısı odası
T-5	Devlet okulu	Kız	3	Müdür yardımcısı odası
T-6	Devlet okulu	Erkek	3	Müdür yardımcısı odası
T-7	Devlet okulu	Erkek	2	Laboratuvar
T-8	Devlet okulu	Erkek	3	Laboratuvar
T-9	Devlet okulu	Kız	3	Laboratuvar
T-10	Devlet okulu	Kız	3	Laboratuvar
T-11	Devlet okulu	Erkek	4	Laboratuvar
T-12	Devlet okulu	Kız	4	Boş sınıf
T-13	Devlet okulu	Kız	4	Veli görüşme odası
T-14	Devlet okulu	Kız	3	Laboratuvar
T-15	Devlet okulu	Erkek	3	Veli görüşme odası
T-16	Devlet okulu	Kız	3	Veli görüşme odası
T-17	Devlet okulu	Kız	3	Veli görüşme odası
T-18	Devlet okulu	Erkek	3	Kütüphane
T-19	Devlet okulu	Erkek	3	Kütüphane
T-20	Devlet okulu	Kız	4	Laboratuvar
T-21	Devlet okulu	Kız	4	Boş sınıf
T-22	Devlet okulu	Kız	3	Kütüphane
T-23	Özel okul	Kız	3	Veli görüşme odası
T-24	Özel okul	Erkek	3	Veli görüşme odası
T-25	Devlet okulu	Erkek	3	Veli görüşme odası
T-26	Özel okul	Erkek	3	Veli görüşme odası
T-27	Özel okul	Kız	3	Veli görüşme odası
T-28	Devlet okulu	Kız	4	Müdür yardımcısı odası
T-29	Devlet okulu	Kız	3	Müdür yardımcısı odası
T-30	Devlet okulu	Kız	3	Veli görüşme odası

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 26’sı devlet okullarında, 4’ü özel okullarda okumaktadır. Öğrencilerin 18’ini kız, 12’sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin 2, 3, ve 4. sınıflarda okuduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerle görüşmelerin okul içinde; müdür yardımcısı odası, boş sınıf, kütüphane, veli görüşme odası, laboratuvar gibi ortamlarda yapıldığı görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman incelemesi ile toplanmıştır. Araştırmada öğretmenler ve öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme arasında yapılan görüşmelerdir (Karasar, 2006). Yarı-yapılandırılmış görüşmede, görüşmeci genel olarak bir yol haritasına sahiptir; ancak, görüşülen kişinin ilgi ve bilgisine göre bu genel çerçeve içerisinde farklı sorular sorarak konunun değişik boyutlarını ortaya çıkarmaya çalışır. Böylece görüşmecinin, önceden hazırladığı konu ve alanlara sadık kalarak hem konuyu daha ayrıntılı bir şekilde inceleme hem de görüşülen kişinin vurguladığı diğer önemli konuları tanıma fırsatı olur (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmada; sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında yaptıkları müze uygulamaları ile ilgili görüşlerini almak için, araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretmen Görüşme Formu (Ek-2) kullanılmıştır. Ayrıca Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarına katılan öğrencilerin görüşünü almak için Öğrenci Görüşme Formu (Ek-4) kullanılmıştır. Öğrencilerle görüşme yapmak için öncelikle öğrenci velilerinden Veli İzin Formu ile (Ek-3) izin alınmıştır. Görüşmede gönüllülük esas olarak kabul edilmiştir. Görüşmeler süresince öğretmenlerin ve öğrencilerin kendilerini rahat hissedebilecekleri sessiz bir ortam seçilmiştir. Görüşmeler öğrencilerin ve öğretmenlerin ders saatleri dışında okulda oldukları zamanlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler çoğu zaman laboratuvar, kütüphanede, boş sınıflarda ve öğretmenler odasında yapılmıştır. Yapılan görüşmeler, öğrencilerin ve öğretmenlerin derslerini ve okul etkinlikleri aksatmayacak şekilde, yaklaşık 15 - 20 dakika sürmüştür. Görüşmeler, 15 Mart 2013 ve 15 Nisan 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden önce katılımcılardan izin alınmış ve görüşme sırasında ses kayıt cihazı ile kayıt yapılmıştır.

Araştırmada verileri araştırmacı tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış öğretmen ve öğrenci görüşme formları kullanılmıştır. Öğretmen ve öğrenci görüşme formları, ilgili alanyazın ve akademisyenlerden oluşan alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Görüşme formları uygulanmadan önce bir öğretmen ve iki öğrenci ile pilot uygulama yapılmış soruların işlevselliği ile ilgili uygun düzeltmeler ve eklemeler yapılarak görüşme formlarına araştırmacı son şeklini vermiştir. Gerçekleştirilen pilot uygulamalardan sonra öğretmen ve öğrencilerle görüşmeler yapılmış her bir görüşme ayrı ayrı kayıt altına alınıp katılımcının araştırmadaki kod ismine göre dosyalanmıştır. Alınan ses kayıtları görüşme döküm formuna uygun şekilde yazıya aktarılmıştır.

Araştırmada ayrıca veri toplamak amacıyla doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak olgu ya da olaylarla ilgili yazılı materyallerin incelenmesini içermektedir. Dokümanlar diğer araştırma yöntemleriyle birlikte kullanılabileceği gibi tek başlarına da bir araştırmanın tüm veri setini de oluşturabilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.187). Araştırmada, öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersinde yaptırdığı müze uygulamalarına ilişkin yaptırdıkları etkinliklerin belirlenmesinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrenci ve öğretmenlerden müze uygulamalarında kullandıkları dokümanların olup olmadığı sorulmuş ve elde edilen dokümanlar çoğaltılarak tekrar katılımcılara teslim edilmiştir. Araştırmada doküman olarak; öğretmenlerin müze ziyareti için hazırladıkları ve idareye sunulan izin dilekçeleri, müze ziyareti planları, öğrencilerin müze uygulaması sonrasında yaptığı resim, şiir, yazılar incelenmiştir. Bu dokümanlardan elde edilen bilgiler de analiz edilerek kodlara ayrılmış ve bulgular bölümünde öğrenci ve öğretmen görüşleri ile birlikte sunulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırma verilerinin çözümlemesinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen verilere göre belirlenen temalar sistematik ve açık bir biçimde betimlenir ve bu betimlemeler özetlenip yorumlanır. Bu yorumlardan yola çıkılarak neden-sonuç ilişkileri sorgulanır ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.224). Betimsel analizde görüşülen kişilerin aynı soruya verdikleri farklı cevaplar sistematik bir şekilde aktarılır. Betimsel analizde yapılan görüşmeler metin olarak yazıya dökülür, elde edilen cevaplar sınıflandırılır ve kodlama sistemi ile sayısal

verilere dönüştürülür. Karmaşık ve zor bir yöntem olmasına rağmen ulaşılması oldukça zor veriler elde edilmiş olur. Betimsel analizde gözlem, görüşme, dokümanlar yoluyla elde edilen nitel araştırma verileri genel başlıklar olarak dört aşamada analiz edilmektedir (Altunışık ve diğerleri, 2010, s. 322).

- Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma
- Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
- Bulguların tanımlanması
- Bulguların yorumlanması

Betimsel analizin ilk aşaması olan, betimsel analiz için bir çerçeve oluşturmada araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve/veya gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında organize edileceği ve sunulacağı belirlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.224). Bu aşamada görüşme yapılan kişilere kodlar atanmış, yapılan görüşmeler sıra numaraları ile görüşme döküm formuna eksiksiz olarak işlenmiştir. Görüşme metinleri araştırmacı ve bir uzman tarafından okunarak değerlendirilmiştir. Bu araştırmada veriler genel bir çerçeve içinde kodlanmıştır. Böylelikle veri analizinden önce genel bir kavramsal çerçeveye göre oluşturulmuş kod listesine araştırma sonucunda ortaya çıkan yeni kodlar da eklenerek araştırma sonuçları daha derin bir şekilde analiz edilmiştir. Bu aşamada, müze ve müze uygulamalarına yönelik kavramlar seçilmiştir. Ardından öğretmenler ve öğrenciler ile müze uygulamalarına ilişkin yapılan görüşmede toplanan veriler önceden belirlenmiş kod listesine göre düzenlenmiştir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan yeni kavramlar da kod listesine eklenmiştir.

Betimsel analizin ikinci basamağı olan tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesinde daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve organize edilir. Bu aşamada veriler tanımlanarak anlamlı bir şekilde seçilir. Veriler oluşturulan temalara göre dağıtılır ve tekrar organize edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.224). Bu aşamada müze, müze ziyaretleri ve müze uygulamaları ile ilgili yapılmış bilimsel araştırmalardaki tanım ve ifadeler, araştırma sorularına ve elde edilen görüşme verilerine dayanarak temalar bulunmuştur. Buna göre, “sınıf öğretmenlerinin Hayat

Bilgisi dersinde müzelerden yararlanma durumları”, “sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarına ilişkin görüşleri” ve “öğrencilerin Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarına ilişkin görüşleri” olmak üzere toplam üç tema bulunmuştur.

Betimsel analizin üçüncü aşaması olan bulguların tanımlanmasında, elde edilen bulgular ilk elden okuyucuya sunulurken araştırmacının kendi görüş ve yorumlarına yer vermemesine dikkat edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.224). Bu aşamada, araştırmada ortaya çıkan müze uygulamaları ile ilgili kod ve temalar birbirleriyle ilişkili bir biçimde sunulmuştur. Önceden hazırlanmış kod listesine ek olarak öğrenci ve öğretmenler ile yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler sonucunda ortaya çıkan yeni kod ve temalar ortaya konmuştur. Araştırma bulguları öznel ifadelerden kaçınılarak durum objektif bir biçimde tanımlanmıştır. Bu aşamada çizelgeler oluşturularak görüşler bu şekilde sistematik ve kolay anlaşılabilir şekilde sunulmuş katılımcıların ilgili tema ve kodlarla ilgili görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aktarılmıştır.

Betimsel analizin dördüncü ve son aşaması bulguların yorumlanmasıdır. Analizin diğer aşamalarında derinlemesine tanımlanan ve sunulan bulgular bu aşamada yorumlanmış ve sonuçlandırılmıştır. Kod ve temalar arasında neden sonuç ilişkileri kurularak, sonuçlar araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Bu araştırmada, daha öncesinde kod ve temalara ayrılmış müze uygulamalarına ilişkin kavramlar öğretmen ve öğrencilerle yapılacak görüşmelere göre incelenmiştir. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin en çok hangi kavramları öne çıkardığı, hangilerini göz ardı ettiği bulunmuştur. Öğretmen ve öğrencilerin yarı-yapılandırılmış görüşmede verdikleri cevaplara göre müze uygulamalarından ne anladıkları, etkili bir müze uygulamasının nasıl yapılması gerektiği, müze uygulamalarında ortaya çıkan olumsuzluklar ve bunların nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma güvenilirliğini sağlamak amacı ile görüşme kodlama anahtarı 20 öğretmen ve 30 öğrenci için boş olarak çoğaltılmıştır. Araştırmacı ve alandan bir uzman birbirinden bağımsız olarak 20 öğretmen ve 30 öğrencinin görüşlerinin yer aldığı görüşme dökümlerini okuyup, ilgili görüşme kodlama anahtarındaki her sorunun yanıtını içeren uygun seçeneği kodlamışlardır. Her öğretmen için birer görüşme kodlama anahtarı oluşturulduktan sonra, araştırmacı ve uzmanların doldurduğu görüşme kodlama anahtarının tutarlılığı karşılaştırılmıştır. Uzman ile araştırmacının işaretlediği

her soru maddesini kapsayan yanıt seçeneği tek tek kontrol edilerek, “Görüş Birliği” ya da “Görüş Ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılmıştır. Araştırmacı ile iki uzman aynı yanıt seçeneğini işaretlemişlerse görüş birliği, farklı seçenekleri işaretlemişlerse görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Görüşme kodlama anahtarlarına işaretlemeler yapılırken, uzman katılımcıların yanıtlarını kodlama anahtarında bulamamışsa kendi anladığı biçimi ile yeni bir seçenek oluşturmuştur. Gerçekleştirilen çalışmanın güvenirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994, s.64) önerdiği, “Güvenirlik = $\frac{\text{Görüş Birliği} \times 100}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}}$ ” formülü kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşme kodlama anahtarında bulunan soruların güvenirlik yüzleri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Kodlama Anahtarında Bulunan Soruların Güvenirlik Yüzdeleeri

<i>Sorular</i>	<i>Güvenirlik Yüzdeleeri</i>
1. Soru	95
2. Soru	100
3. Soru	90

Tablo 8 incelendiğinde araştırmacının ve uzmanın “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” oranlarının %90 ile %100 arasında değiştiği ve ortalamanın %95 olduğu görülmektedir. Miles ve Huberman’a (1994, s.64) göre formülden ortaya çıkan sonucun %80’e yaklaşması ya da geçmesi durumunda ya da % 90’a yaklaşması ya da geçmesi durumunda değerlendiriciler arası güvenirlik sağlanmış olmaktadır.

Öğrencilerin görüşme kodlama anahtarında bulunan soruların güvenirlik yüzleri Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Öğrencilerin Görüşme Kodlama Anahtarında Bulunan Soruların Güvenirlik Yüzdeleeri

<i>Sorular</i>	<i>Güvenirlik Yüzdeleeri</i>
1. Soru	95
2. Soru	85
3. Soru	100

Tablo 9 incelendiğinde araştırmacının ve uzmanın “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” oranlarının %85 ile %100 arasında değiştiği ve ortalamanın %93 olduğu görülmektedir. Araştırmada kullanılan öğrenci görüşme formunda yer alan soruların güvenilirliği de ortaya çıkan yüzdeye göre sağlanmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelirken; güvenilirlik, araştırma sürecini ve verileri açık ve ayrıntılı bir biçimde, yani bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek biçimde tanımlanması anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Nitel araştırmalarda geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelirken; güvenilirlik, araştırma sürecini ve verileri açık ve ayrıntılı bir biçimde, yani bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek biçimde tanımlanması anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Akt: Tomris, 2012, s.93). Geçerlik çalışmaları genel olarak iç ve dış geçerlik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu araştırmanın iç geçerlik (inandırıcılık) ve dış geçerlik (aktarılabirlik) çalışmaları çeşitli şekillerde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada iç geçerliği (inandırıcılık) sağlamak için, yapılan görüşmelerde süre sınırı koyulmamıştır. Öğrenciler ve öğretmenler konu ile ilgili diledikleri kadar görüş bildirmişlerdir. Görüşmeler katılımcıların kendilerini rahat edeceği kütüphane, laboratuvar, sınıf gibi sessiz ortamlarda yapılmıştır. Araştırmada hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin görüşlerine yer verilmiş aynı zamanda konu ile ilgili dokümanlar da kullanılarak daha derinlemesine bilgi alınmıştır. Araştırmanın dış geçerliği (aktarılabirlik) için, araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem seçimi, araştırmadaki katılımcılar, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, bulguların sıralanması ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgular ve yorumlar araştırma sürecinin betimsel analizinin yapılması, verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi, oluşturulan temaların araştırmanın alt problemleriyle ilişkilendirilmesi ve ulaşılan bulgular çerçevesinde yorumlar yapılması biçiminde sunulmuştur. Bulgular ve yorumların ele alınmasında öğretmen ile yapılan görüşme, öğretmenlerin müze uygulamaları için hazırladıkları planların incelenmesi ve öğrenciler ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular, sırası ile verilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, araştırma sorularına dayalı olarak ele alınmış ve yapılan betimsel analiz sonucunda üç tema elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde müzelerden yararlanma durumları, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri, öğrencilerin Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarına ilişkin görüşleri biçiminde sınıflandırılmıştır. Araştırmanın bulguları, belirlenen temalar doğrultusunda frekans dağılımları biçiminde tablolastırılmış, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilerek aktarılmıştır. Bulgular ve yorumun sunulmasında amaçlarda izlenen sıraya uyulmuştur.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzelerden Yararlanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmada, araştırma sorularından “Hayat Bilgisi dersi kapsamında müzelerden yararlanma durumunuz nedir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Öğretmenlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamalarını nasıl gerçekleştirdiğine ilişkin alt temaları; “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzeyi Kullanım Sıklıkları”, “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müze

Uygulamaları Yaptıkları Durum ve Konular”, “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Öncesinde Yaptığı Hazırlıklar”, “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Sırasında Yaptığı Etkinlikler” ve “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Sonrasında Yaptığı Etkinlikler” biçiminde belirlenmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzeyi Kullanım Sıklıklarına İlişkin Görüşleri

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Hayat Bilgisi dersinde müzeyi ne sıklıkla kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtların çeşitlilik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bir yılda ortalama olarak kaç defa müzede uygulama yaptıkları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzeyi Kullanım Sıklıkları

Kullanım Sıklıkları	f
1-2 Defa	9
3-4 Defa	9
4’ten Fazla	2

Tablo 10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu Hayat Bilgisi dersi kapsamında yılda en az 1 defa müze uygulaması yaptığını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan iki öğretmen “1-2 defa”, bir öğretmen “2 defa”, iki öğretmen “2-3” defa, dört öğretmen “3 defa”, üç öğretmen “3-4 defa”, bir öğretmen “4 defa” ve bir öğretmen “6-7 defa” Hayat Bilgisi dersi kapsamında müze uygulaması yaptıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan Ö-12 konuya ilişkin olarak, “*Şimdi Hayat Bilgisi dersinde şimdi 3. sınıftayız biz işledik, hiç müzeye gitmedik (st.17)*” şeklinde yanıt vermiştir. Araştırmada yapılan ön hazırlıklar sonunda elde edilen veriler ışığında daha önce Bilim Müzesi ve Cam Sanatları Müzesi’ne gittikleri söylendiği zaman Ö-12, “*Bilim merkezlerini müze olarak değerlendirirseniz onlara gittik (st.21)*” ve “*Bizim bildiğimiz klasik müzelere gitmedik, arkeoloji müzesine falan gitmedik cam sanatları müzesine falan gittik (st. 25-26)*” demiştir. Araştırmaya katılan Ö-10’a yöneltilen, “Hayat Bilgisi dersi kapsamında müzelerden yararlanma durumunuz nedir?” sorusuna,

“Valla birinci sınıfta Cumhuriyet Müzesine gittik başka da daha bu sene gitmedik (st.17)” şeklinde cevap vermiştir. Yapılan ön araştırmalar sonunda Lüle Taşı Müzesi, Cam Sanatları müzesi ve Bilim Müzesine gittiklerini belirlendiği söylendiğinde, “İşte oraları gezdik oraları (st. 21), “Hıh o zaman tamam. müze deyince ben sadece müze kapsamında olanları düşündüm (st. 25)” ve “Oraları gezdik (st. 29)” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden Ö-8, soruya, “Çok fazla değil daha önceden daha 5. sınıfa kadar olan müzeler içerisinde yararlanabileceğimiz Eskişehir çapında müzeler vardı ama şu aşamada henüz 1. ve 2. Sınıfta okuttuğum süreç içerisinde henüz müzelerden anlayacak düzeye gelmediğimiz için bir gezi yapmadık (st. 17-19)” şeklinde cevap vermiştir. Ö-8’e daha önce yıl içinde yaptığı belirlenen müze uygulamaları hatırlatılınca, “Uzay müzesine sadece bir gezimiz oldu (st. 22)” şeklinde cevap vermiştir. Verilen yanıtlar ışığında Ö-12, Ö-10 ve Ö-8’in müze kavramına ilişkin bir kavram karmaşası yaşadığı görülmektedir. Bu öğretmenlerin müze denilince yalnızca arkeoloji müzelerini algıladıkları söylenilebilir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müze Uygulamaları Yaptıkları Durum ve Konulara İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Eğitim uygulamalarınızda müzeyi hangi durum ve konularda kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtların analizleri sonucunda elde edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf Öğretmenlerinin Müze Uygulamaları Yaptıkları Durum ve Konular

MÜZE UYGULAMALARI YAPILAN DURUM VE KONULAR	f
TEMALAR	
Dün Bugün Yarın	4
Benim Eşsiz Yuvam	1
KONULAR	
Atatürk	8
Sanatlar	7
Meslekler	6
Taşıtlar	4
Doğadaki Canlılar	4
Uzay	3
Cumhuriyet	3
Geçmişte Yaşamış Uygarlıklar	2
Müze	2
Dünyamız	2
Geçmiş	2
Değerlerimiz	2
Madenler	1
Liderlerimiz	1
Konut Tipleri	1
Tarihi Eser	1
Sanat Eserleri	1
AMAÇLAR	
Konuları Pekiştirme	2
Bağlantı Kurma	2
Farkındalık Yaratma	2
Çevreyi Tanıma	2
Yerinde Görme	1
Bilgilerini Artırma	1
Geçmişe Olan Meraklarını Giderme	1
Merak Uyandırma	1
DURUMLAR	
Konu Geldiği Zaman	2
Müzeler Haftasında	2
Tema İle İlgili	1
Ders İşledikten Sonra	1
Görsel Konular	1

Tablo 11 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdikleri müze uygulamalarını en çok Atatürk, sanatlar, meslekler ve taşıtlar konularında kullandıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 4’ü Hayat Bilgisi dersinde yer alan “Dün-Bugün-Yarın” temasında, 1’i “Benim Eşsiz Yuvam” temasında müze uygulaması yaptığını belirtmiştir. Hayat Bilgisi dersinde yer alan “Dün-Bugün-Yarın” temasında müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-6, “*Konuşurken orada söylemiştik. Teker bulundu, bulunduktan sonra ilk insanlar*

eşyalarını taşımak için ulaşım için şöyle araçlar kullanılıyormuş. O zaman şimdi bakın teknoloji geliştikçe, insanlar teknoloji sayesinde daha hızlı kolay daha rahat ulaşım araçları yapmaya başladı şeklinde. Biz şey yapabiliyoruz. Mesela en son arkeoloji müzesine gittik. Orada iki tekerli bir şey vardı, araç vardı. Ulaşım aracı vardı mesela. Orada bu konuya değindik mesela (st. 149-153)” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Tablo 11’ye göre araştırmaya katılan 20 sınıf öğretmeninden 8’i Atatürk, 7’si sanatlar, 6’sı meslekler, 4’ü taşıtlar, 4’ü doğadaki canlılar, 3’ü uzay, 3’ü cumhuriyet, 2’si geçmişte yaşamış uygarlıklar, 2’si müze, 2’si dünyamız, 2’si geçmiş, 2’si değerlerimiz, 1’i madenler, 1’i liderlerimiz, 1’i konut tipleri, 1’i tarihi eser ve 1’i sanat eserleri konularında müze uygulamaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan Ö-3, Atatürk ile ilgili konularda müze uygulamaları yaptığını söyleyerek, *“Atatürk’ün hayatıyla ilgili yani bir de eskiden devletimiz, Atatürk neler yapmış o amaçla kullandık nasıldı yani genelde (st. 37-39)”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Ö-20 ise, müze uygulamalarını Hayat Bilgisi dersinde yer alan *“Atatürk’ün Hayatı”, “Atatürk Öncülüğünde Gerçekleştirilenler”* konularında ve *“Atatürk Albümü Yapma”* etkinliği kapsamında gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.

Hayat Bilgisi dersinde taşıtlar ile ilgili konularda müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-2, *“Taşıtlarla ilgili. İşte o temalar Hayat Bilgisinde işlenirken havacılık müzesine mutlaka götürüyoruz çocukları (st. 122)”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Hayat Bilgisi dersinde geçmiş ile ilgili konularda müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-3, *“Ya şimdi u tarihi yani geçmişimizi anlatma amacıyla geçmişte neler yapılmış, neler kullanılmış (st. 37)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Hayat Bilgisi dersinde yer alan hayvanlar, hayvanların yuvaları ve hayvanların çeşitliliği konusunda müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-5 ise görüşlerini, *“Şöyle, mesela zooloji müzesi hayvanlarla ilgili olan, benim eşsiz yuvam, hayvanların, canlıların yuvaları falan o konuyu işlerken kullanıyorum (st. 43-44)”* şeklinde ifade etmiştir. Hayat Bilgisi dersinde meslekler konusunda da müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-5, *“Mesela Hayat Bilgisinde meslekler işleniyor onlarla ilgili meslek dalı olaraktan el sanatları olaraktan (st. 210-211)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 2’si konuları pekiştirme, 2’si konular arasında bağlantı kurma, 2’si öğrencilerde farkındalık yaratma, 2’si öğrencilere çevreyi tanıtmaya, 1’i öğrencinin yerinde görmesini sağlama, 1’i

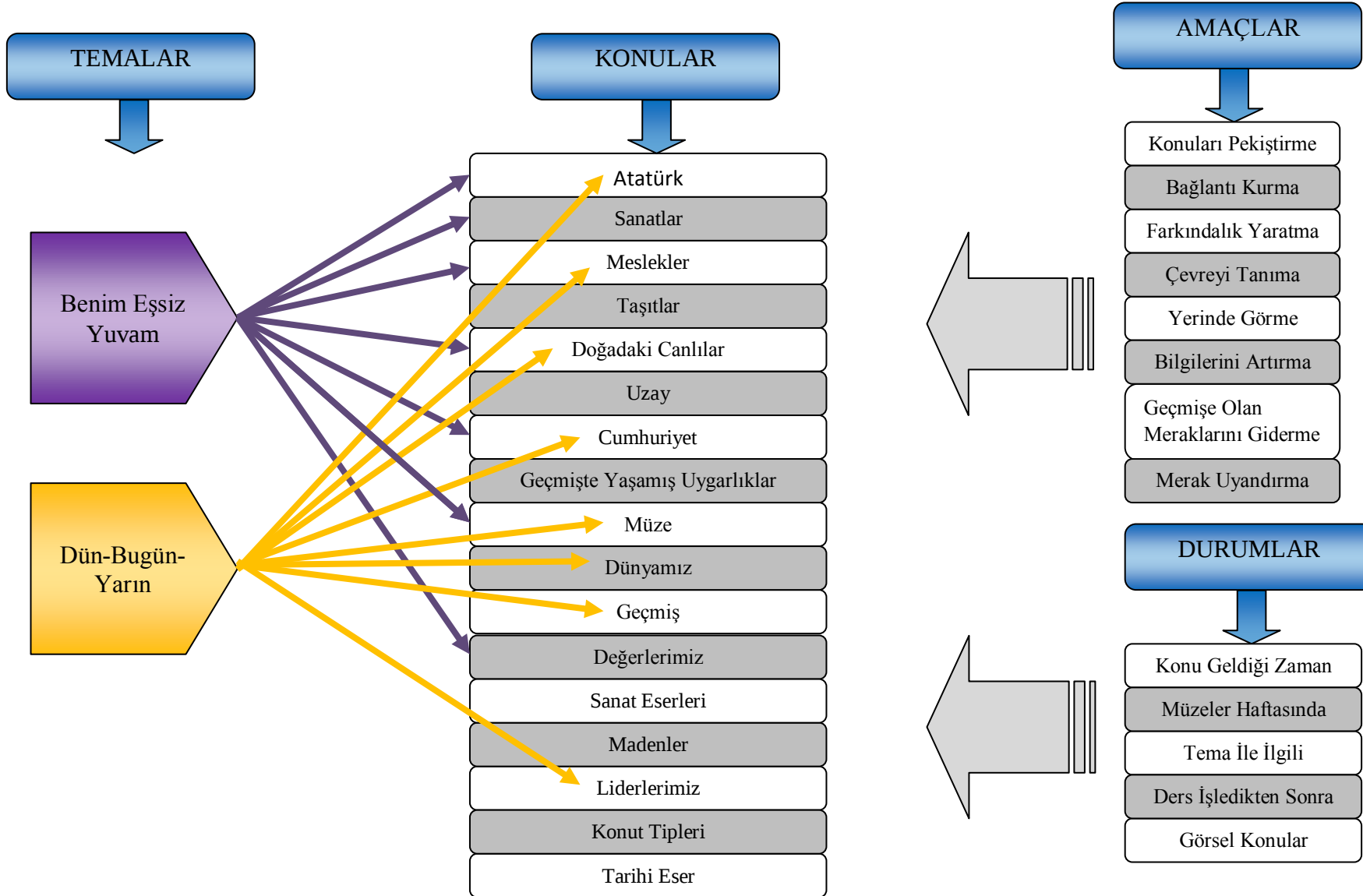
bilgilerini artırma, 1'i geçmişe yönelik meraklarını giderme, 1'i merak uyandırma amaçları ile müze uygulamaları yaptıklarını belirtmişlerdir. Konular arası bağlantı kurma amacıyla müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-3, *“Bağdaştırıyoruz yani konularla ilgili olduğu için, ona göre şeyimize gezilerimizi ona göre ayarlıyoruz (st. 43-44)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Hayat Bilgisi dersinde pekiştirme yapma amacıyla müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-5, *“Valla en çok konu gelince konuyu pekiştirme amaçlı gidiyoruz (st. 63)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır.

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 2'si konu geldiği zaman, 2'si müzeler haftasında, 1'i ilgili ders işlendikten sonra, 1'i görsel konularda ve 1'i tema ile ilgili durumlarda müzeyi uygulamaları yaptıklarını söylemişlerdir. Hayat Bilgisi dersinde tema ile ilgili durumlarda müze uygulaması yaptığını söyleyen Ö-2 konuya ilişkin görüşlerini, *“Nasıl bir ihtiyaç oluyor? Yani işte o temayla ilgili bir şey varsa konu varsa yerinde gidip görüyorlar. Daha somut olmuş oluyor (st. 89-90)”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin müzeyi kullandıkları durum ve konuların birbirleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bazı öğretmenler müzeyi, 'Okul Heyecanım', 'Benim Eşsiz Yuvam' ve 'Dün, Bugün, Yarın' gibi belli bir temada kullandığını söylerken, bazı öğretmenler tema ile ilişkili konularda müzeyi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin 'Dün, Bugün, Yarın' temasının ismini vermeden bu tema içinde bulunan; Atatürk, meslekler, doğadaki canlılar, Cumhuriyet, müze, dünyamız gibi konularda müzeyi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Şekil 1'de Hayat Bilgisi dersi içinde sınıf öğretmenlerinin müzeyi kullandıkları tema, konu, durum ve amaçlar birbiriyle ilişkilendirilerek sunulmuştur.

Şekil 1

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzeyi Kullandıkları Durum ve Konuların İlişkileri

Şekil 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirdikleri müze uygulamalarını, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün-Bugün-Yarın” temalarında gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin müze uygulamalarını gerçekleştirdiği Atatürk, sanatlar, meslekler, doğadaki canlılar, cumhuriyet, müze ve değerlerimiz konularının “Benim Eşsiz Yuvam” temasının içinde yer aldığı görülmektedir. Yine araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin müze uygulamalarını gerçekleştirdiği Atatürk, meslekler, doğadaki canlılar, cumhuriyet, müze, dünyamız, geçmiş ve liderlerimiz konularının da “Dün-Bugün-Yarın” teması içinde yer aldığı görülmektedir. Ayrıca hiçbir sınıf öğretmeni, Hayat Bilgisi dersinin bir başka teması olan “Okul Heyecanım” temasının ismini vererek bir uygulama yaptıklarını belirtmemişlerdir. Hâlbuki meslekler, taşıtlar, cumhuriyet, geçmiş ve doğadaki canlılar konularının “Okul Heyecanım” teması içinde yer aldığı görülmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersine Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Öncesinde Yaptıkları Hazırlıklara İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Eğitim uygulamalarınızda müze kullanımına ilişkin ön hazırlıklarınız nelerdir?” sorusuna verilen yanıtların analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12’ye göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamalarından önce yaptıkları hazırlıklar incelendiğinde, yapılan hazırlıkların çeşitli prosedürleri gerçekleştirme, planlama, öğrencilere verilen hazırlık ödevleri, öğretmenlerin hazırlıkları ve duyuşsal boyutlu yapılan bazı etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirdiği müze uygulamalarından önce okul idaresinin onayına sunduğu gezi planı örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 12

Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf Öğretmenlerinin Müze Uygulamaları Öncesinde Yaptığı Hazırlıklar

MÜZE UYGULAMASI ÖNCESİNDE YAPILAN HAZIRLIKLAR	<i>f</i>
PRODESÜRLER	
Okul İzni	15
Gezi Planı	12
Veli İzni	12
Zümre Öğretmenler Toplantısı	3
GEZİYİ PLANLAMA	
Turlar ile Anlaşma	7
İlk yardım Malzemelerini Hazırlama	3
Veli Yardımı Alma	3
Randevu Alma	3
Ön Keşif Yapma	1
Veli Toplantısı	1
Diğer Sınıflarla İşbirliği	1
Oturma Düzeninin Belirlenmesi	1
Çocukları Eşleştirme	1
Beslenme Hazırlatma	1
ÖĞRENCİLERİN YAPTIĞI EĞİTİM ETKİNLİKLERİ	
Araştırma Ödevi	17
Slayt Hazırlatma	2
Soru Hazırlatma	2
ÖĞRETMENLERİN YAPTIĞI EĞİTİM ETKİNLİKLERİ	
Kuralları Belirtme	7
Sözel Bilgi Verme	7
Amaçları Belirtme	4
Konuyu Belirtme	4
Tanıtıcı Slayt Gösterimi	4
Ön Bilgileri Harekete Geçirme	2
Müze Fotoğraflarını Gösterme	1
Belgesel İzletme	1
DUYUŞSAL BOYUT	
Merak Uyandırma	2
Motive Etme	1
Beklentileri Ortaya Çıkarma	1
Hayal Güçlerini Geliştirme	1

Tablo 12'ye göre, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamalarından önce yaptıkları hazırlıklar incelendiğinde, yapılan hazırlıkların çeşitli prosedürleri gerçekleştirme, planlama, öğrencilere verilen hazırlık ödevleri ve duyuşsal boyutlu yapılan bazı etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirdiği müze uygulamalarından önce okul idaresinin onayına sunduğu gezi planı örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Şekil 2

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-2'nin Müze Gezi Planı Örneği

GEZİ PLANI			
Gezi Tarihi : 26.10.2011			
Gezi Yeri : Cumhuriyet Müzesi			
Geziye Çıkış Saati : 14.30			
Geziden dönüş Saati : 16.30			
Geziye Hangi Araçla Gidileceği : YÜRÜYEREK			
Gezi Kfile Başkanı [Redacted]			
Takip Edilecek Yol : Yunus Emre Caddesi			
İlk Yardım Malzemeleri : BANT, ISLAK MENDİL, PAMUK			
Geziye Katılan Sınıf Ve Öğrenci Sayıları			
Şube	Erkek	Kız	Toplam
3-D	14	14	28
3-E	16	10	26
3-F	14	13	27
Gezinin Amacı : Atatürk ve Cumhuriyete ilgi duyma.			
Gezinin Konusu : Atatürk ve Cumhuriyet			
Gezi İçin Öğrencilere Verilecek İnceleme Ödevi : Atatürk'ün Hayatı Cumhuriyetin ilanı			
Değerlendirme :			
[Redacted] 3/D Sınıf Öğretmeni		[Redacted] 3/E Sınıf Öğretmeni	
[Redacted] 3/F Sınıf Öğretmeni		[Redacted] Okul Müdürü	

Şekil 2'de sunulan gezi planında, gezinin tarihi, yeri, giriş ve çıkış saatleri, nasıl gidileceği, kfile başkanı, geziye katılan sınıflar ve sınıflardaki kız ve erkek öğrenci

sayılarının ayrıntılı bir şekilde yer almıştır. Ayrıca gezi planında, olası kazalara karşı bulundurulacak ilk yardım malzemeleri de yazılmıştır. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilecek bu müze uygulaması öncesinde öğrencilere verilecek araştırma ve inceleme ödevleri de okula sunulacak gezi planında yer almıştır. Bunların yanında gezi planında, yapılacak müze uygulamasının konusu, Atatürk ve Cumhuriyet; amaçları, Atatürk ve cumhuriyete ilgi duyma olarak belirtilmiştir.

Şekil 3

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-11'in Müze Gezi Planı Örneği

GEZİ PLANI

OKULUN ADI	ŞEHİT ALİ GAFFAR OKKAN ORTA OKULU
GEZİ TARİHİ	15.11.2012
GEZİ YERİ	➤ OTOGAR,DEMİR YOLU MÜZESİ VE GAR, UÇAK MÜZESİ
GEZİYE ÇIKIŞ SAATİ	13.00
GEZİDEN DÖNÜŞ SAATİ	16.30
GEZİYE HANGİ ARAÇLA GİDİLECEĞİ	LEYLEK HAVADA TUR OTOBÜSÜ İLE
GEZİ KAFİLE BAŞKANI	[Redacted]
TAKİP EDİLECEK YOL	OKUL, OTOGAR, HAVA MÜZESİ , GAR VE DEMİR YOLU MÜZESİ GEZİLİP OKUL K.
GEZİNİN AMACI	➤ ÖĞRENCİLERİN ULAŞIM ARAÇLARINI VE BU ARAÇLARIN HAREKET ETTİKLERİ YERLERİ TANIYABİLMESİ VE ULAŞIM ARAÇLARININ HAREKET ETTİĞİ YOLLARI GÖRMESİ VE ÖĞRENMESİ.
GEZİNİN KONUSU	➤ ULAŞIM ARAÇLARI VE HAREKET YERLERİ

GEZİYE KATILACAK SINIFLAR VE ÖĞRENCİ SAYILARI

ŞUBE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
2/A	9	12	21
2/B	12	6	18
2/C	12	13	25
TOPLAM	33	31	64

REHBER ÖĞRETMENLER

ADI SOYADI

İMZASI

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

14.11.2012
[Redacted]
OKUL MÜDÜRÜ

Şekil 3'te sunulan gezi planında, gezinin tarihi, yeri, giriş ve çıkış saatleri, nasıl gidileceği, kabile başkanı, geziye katılan sınıflar ve sınıflardaki kız ve erkek öğrenci sayıları yer almıştır. Ayrıca gezi planına, müzeye özel bir tur aracılığı ile gidileceği belirtilmiştir. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilecek bu müze uygulamasının konusu, Hayat Bilgisi dersi konularından, "ulaşım araçları ve hareket yerleri" olarak gezi planında belirtilmiştir. Bunların yanında gezi planında, yapılacak müze uygulamasının amacı, "Öğrencilerin ulaşım araçlarını ve bu araçların hareket ettikleri yerleri tanıyabilmesi ve ulaşım araçlarının hareket ettiği yerleri görmesi ve öğrenmesi" biçiminde yer almıştır.

Şekil 4

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-12'nin Müze Gezi Planı Örneği

GEZİ PLANI

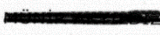
GEZİ TARİHİ: 06.06.2013

GEZİ YERİ: ODUNPAZARI EVLERİ V E MÜZELER

GEZİYE ÇIKIŞ SAATİ: 13.00

GEZİDEN DÖNÜŞ SAATİ: 17.00

GEZİYE HANGİ ARAÇLA GİDİLECEĞİ: OKUL SERVİSLERİ

GEZİ KAFİLE BAŞKANI:

TAKİP EDİLECEK YOL: SARPER CAD., ÇİFTLER CAD., ODUNPAZARI

İLK YARDIM MALZEMESİ: İLK YARDIM ÇANTASI

GEZİYE KATILACAK SINIFLAR VE ÖĞRENCİ SAYISI :

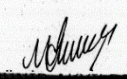
ŞUBE:	ERKEK	KIZ	TOPLAM
...2/A.....	9	12	21
...2/B.....	12	7	19
...2/C.....	13	11	24

GEZİNİN AMACI: MÜZE VE ÖREN YERLERİNİ TANIMA MÜZE BİLİNCİNİ GELİŞTİRME

GEZİNİN KONUSU: MÜZE VE ÖREN YERLERİ

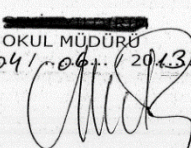
DEĞERLENDİRME (GEZİYE İLİŞKİN GÖRÜŞLER)

GEZİ OKULDA DEĞERLENDİRİLECEK

 2/B ÖĞRETMEN

 2/A ÖĞRETMEN

 2/C ÖĞRETMEN

OKUL MÜDÜRÜ
04/06/2013

Şekil 4’te sunulan Ö-12 kodlu sınıf öğretmeninin hazırladığı gezi planında, gezinin tarihi, yeri, giriş ve çıkış saatleri, nasıl gidileceği, katile başkanı, geziye katılan sınıflar ve sınıflardaki kız ve erkek öğrenci sayıları yer almıştır. Gezi planında, gezi sırasında ilkyardım malzemesi olarak, ilkyardım çantasının alınacağı yazılmıştır. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilecek bu müze uygulamasının konusu, “Müze ve öğren yerlerini tanıma, müze bilincini geliştirme” olarak gezi planında belirtilmiştir. Ayrıca gezi planında, yapılacak müze uygulamasından sonra okulda değerlendirme yapılacağının bilgisi de yer almıştır.

Tablo 12’ye göre müze uygulamalarından önce, planlama aşamasında, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 7’si turlar ile anlaştığını, 3’ü ilk yardım malzemelerini hazırladığını, 3’ü velilerden yardımı istediğini, 2’si müzelerden randevu aldığını, 1’i geziden önce ön keşif yaptığını, 1’i veli toplantısı yaptığını, 1’i diğer sınıflarla işbirliği yaptığını, 1’i çocukların oturma düzeninin belirlediğini, 1’i çocukları eşleştirdiğini, 1’i çocuklara beslenme hazırlattığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-3, müze uygulamaları öncesinde gezi turlarıyla anlaştığını belirtmiş ve düşüncelerini *“Ya biz şimdi u bir şirket var ona söylüyoruz. O bizim adımıza randevumuzu alıyor, yapıyor (st. 66)”* şeklinde ifade etmiştir. Müze uygulaması öncesinde gezi turlarıyla anlaştığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-6, *“Onları demin de söylediğim gibi turdaki görevli zaten önce gidiyorlar, müzeden izin alıyorlar. Müze sırasında herhalde konuşuyorlar. Vurgulanması gereken yerler, çocuklara anlatılması gereken yerleri falan belirliyorlar sanırım (st. 115-117)”* şeklinde müze uygulaması öncesinde yapılması gereken işleri gezi turlarının yaptığını söylemiştir.

Müze uygulamasından önce veli izninin yanında veli toplantısı da yaptığını söyleyen Ö-3 görüşlerini, *“Öncesinde veli toplantısı yapıyorum. Velilerime işte diyorum ki yani veli de katılacaksa il dışı gezilere veli de katılıyor (st: 186-187)”* şeklinde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-18, uygulama yapılması planlanan müzeye daha önce ön keşif yaptığını, *“Daha önce mutlaka kendim görmüşümdür (st. 55)”* şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-10, Hayat Bilgisi dersi kapsamında küçük yaş gruplarına müze uygulamaları yaptığı için, *“Beslenme yanlarına kek benzeri şeyler aldırıyoruz küçük oldukları için bunlar (st.*

77,78) ” şeklinde çocukların temel ihtiyacı olan beslenmelerine önem verdiğini ifade etmiştir.

Tablo 12’ye göre, müze uygulamalarından önce, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 17’si öğrencilere araştırma ödevi verdiğini, 2’si slayt hazırlattığını, 2’si müzede görevlilere sormak üzere öğrencilere soru hazırlattığını ifade etmişlerdir. Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulamalarından önce öğrencilere araştırma ödevi verdiğini söyleyen Ö-1, *“Müzeyle ilgili mesela arkeoloji müzesine gitmeden önce arkeoloji ne demek diye bir araştırma yapmalarını istedim. Bu konuyla ilgili araştırma yapmalarını istedim. Bu konuyla ilgili araştırmalar yaptılar. Arkeoloji ne demek, arkeologda bir meslek olduğunu, arkeolojik kazılardan çıkan eserlerin oralarda sergilendiğini, bununla ilgili kısa bir araştırma yaptılar. Daha iyi oldu yani oraya gittikleri zamanda işte arkeolojik, arkeoloji müzesinin ne olduğunu neden arkeoloji müzesi olduğunu biliyorlar (st. 50-55)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-2 de müze uygulamalarından önce araştırma ödevi verdiğini, *“Şimdi biz mesela bu Gordion’a falan giderken grup olarak gitmiştik. Üç, dördüncü sınıf gitmiştik. Benim sınıfım mesela önceden hazırlıklı gittiği için çok daha dikkatli bakıyordu, çünkü öncesinde görmüştü bir şeyleri. Bir şeyleri araştırmıştı. Mesela, Midas’ın “eşekkulaklı Midas, Midas’ın eşekkulakları” diye bir efsane var ya onu bile araştırmışlardı. Onu bile biliyorlardı. Onunla ilgili de hala kafalarında bir şeyler mutlaka var (st. 207-210)”* biçiminde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan Ö-3, müze uygulamasından önce öğrencilere araştırma ödevi vermenin önemini, *“O müzeyle ilgili araştırma yapmalarını istiyorum. Ondan sonra gittiklerinde daha eğitici-öğretici oluyor (st: 53-54)”* şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-15 ise, *“Daha çok araştırma yaptırmaktan yanayım, kendim bilgi vermekten çok (st-120)”* diyerek öğrencilerin müze uygulamalarından önce öğretmenin bilgi vermesini değil, öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşması gerektiğini savunarak öğrencinin ulaşması gereken müze ile ilgili bilgilerin içeriğinin ne olması gerektiğini de, *“Yani daha çok müzede neleri görebileceklerini, bu müzelerin neden kurulmuş olduğunu, düzenlenmiş olduğunu belli sorular verip araştırma yapmalarına yani o konu şeyse biraz bilgi sahibi olup (st. 124,125)”* şeklinde ifade etmiştir.

Müze uygulaması öncesinde öğrencilere araştırma ödevi verdiğini belirten bir başka öğretmen Ö-19, *“Şimdi çocuklar lületaşı falan sadece internetten ödev verdiğimizde internetten çocuklar indiriyor yazı getiriyor resim getiriyor o şekilde internetten veya kaynak kitaptan ve internetten (st. 62-64)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden Ö-12 ve Ö-17 müze uygulaması öncesinde öğrencilere sunum hazırlattığını ifade etmişlerdir. Ö-2 ve Ö-3 ise Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirecekleri müze uygulaması öncesinde müze ile ilgili öğrencilere soru yazdırdıklarını ve öğrencinin bu soruları araştırıp sınıfta cevapladıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-2 bu konuda, *“Gideceğimiz yerlerle ilgili öncesinde sorular veriyorum çocuklara (st. 189)”* derken sınıf öğretmenlerinden Ö-3 ise, *“Ben mesela soru yazdırıyorum hani hangi müzeye gideceksek (st. 52-53)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirecekleri müze uygulamalarından önce gidilecek müzede görevlilere sorulmak üzere öğrencilere sorular hazırlattıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlerden Ö-5, *“Bir de gezilerimizde önce bir araştırma yapmalarını istiyoruz. Soru hazırlamalarını istiyoruz hani gittiğimiz yerlerde oradaki görevlilere sorulmak üzere sorular hazırlamalarını istiyoruz (st. 101-103)”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Müze uygulaması öncesinde öğrencilere müze görevlilerine ve rehberlere sorulmak amacıyla sorular hazırlattığını söyleyen bir diğer öğretmen Ö-14, *“Soru hazırlamalarını istiyoruz hani gittiğimiz yerlerde oradaki görevlilere sorulmak üzere sorular hazırlamalarını istiyoruz (st. 101-103)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır.

Tablo 12’ye göre müze uygulamalarından önce, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 7’si kuralları belirttiğini, 7’si müze ile ilgili bilgi verdiğini, 4’ü amaçları belirlediğini, 4’ü konuyu belirttiğini, 4’ü tanıtıcı slayt gösterisi yaptığını, 2’si çocukların ön bilgilerini harekete geçirdiğini, 1’i müze fotoğraflarını gösterdiğini ve 1’i belgesel izlettiğini ifade etmiştir. Müze uygulaması öncesinde çocuklara kuralları anlattığını söyleyen öğretmenlerden Ö-2, *“Kurallarımızı belirliyoruz, sınıf içinde kurallarımızı belirliyoruz. Çocuk oraya gittiği zaman hangi kurala uyacağını bilir, otobüste neye uyacağını bilir. Neleri inceleyeceğini bilir, sonra bir rehber mi öğretmen mi kim konuşuyorsa susması gerektiğini bilir orada (st: 187-189)”* şeklinde

düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-3 ise müze uygulamasından öğrencilere kuralları belirtmek ile ilgili düşüncelerini, *“Girmeden önce hatırlatıyoruz konuşulmaması gerektiğini, belli kuralları söylüyoruz, bazı şeylerin ellenmemesi gerektiğini (st. 121-122)”* diyerek söz konusu kuralları *“İşte çok konuşulmaması gerektiğini, belli kuralları söylüyoruz (st. 126)”* şeklinde örneklendirmiştir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştireceği müze uygulamaları öncesinde öğrencilere müzede nasıl davranacağına ilişkin kuralları açıkladığını söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-19, *“Müzeleri ziyaret ederken hangi kurallara uyacağız. Uyulması gereken kuralları çocuklara hatırlatıyoruz. Oradaki eşyalara, müzede bulunan eşyalara kesinlikle zarar verilmemesi gerektiğini dokunulmaması gerektiğini onların hepsinin ayrı bir tarihi değeri kültürel değerinin olduğunu (st. 50-53)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Müze uygulaması öncesinde kuralları belirttiğini söyleyen diğer bir öğretmen Ö-12 ise, *“Yani toplu yerlerde toplu yaşanılan yerlerde nasıl durmaları gerektiğini işte sessiz duracaksınız. Size anlatılanları dikkatlice dinleyeceksiniz. Parmak kaldırarak söz isteyerek soru soracaksınız ve size sorulanları da zevzeklenmeden adam gibi cevap vereceksiniz. Çünkü bizim dışımızdaki kişilere gençse güleçse hemen tavır değişiyor (st. 123-126)”* cümleleriyle düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-12, öğrencilerin müzede öğretmen dışındaki insanların sözlerini çok fazla dinlemedikleri bilgisini de eklemiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden biri olan Ö-2, *“Konsantrasyonu müthiş artırıyor bir kere. Bir de senelerdir burada çalışmanın güzelliği ne zaman, ne yapacağınızı biliyorsunuz (st. 246-247)”* cümleleri ile müze öncesi öğrencilere amaçları belirtmenin önemini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştireceği müze uygulamaları öncesinde öğrencilere müze ile ilgili bilgi verdiklerini ifade etmişlerdir. Müze uygulaması öncesi öğrencilere bilgi verdiğini açıklayan sınıf öğretmenlerinden Ö-4, *“Bir müzeye gidilecekse gitmeden önce o konuda biraz bilgi veriyorum. Arkeoloji müzesine gidilecekse mesela arkeolojinin ne olduğunu, arkeoloji müzesinin diğerlerinden nasıl bir yöntem olacağını ön bilgi veriyorum. Nedir, ne değildir az çok sahibi oluyorlar (st. 31-34)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-17, *“Ön hazırlıklar... Önce konuyla ilgili mutlaka*

açıklamalar yapılıyor. Konuyla ilgili anlatım ya da sunum bittikten sonra tekrar müzeye bilgili olması gerekiyor. Çocuğun o konuda hani hiçbir şey bilmeden müzeye götürdüğünüzde çok fazla yararlanılmıyor ama sınıfta aydınlatıldığı zaman çocuk müzeyi müzeye gittiğinizde daha iyi incelebiliyor oradaki eserleri. O yüzden önce sınıfta konu hakkında bilgi veriliyor, sonra müzeye gidiliyor (st. 36-40)” şeklinde müzeye gitmeden önce öğrencilere müze ile ilgili bilgiler vermenin önemini vurgulamıştır. Sınıf öğretmeni Ö-19 ise, “Şimdi ön hazırlıklarımız şöyle oluyor. Gideceğimiz müzelerle ilgili önce ön bir bilgi veriyoruz. Cam sanatlarına gittiğimiz zaman camın işleniş hakkında bilgi anlatıyorum çocuklara (st. 49-50)” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler müze uygulaması öncesinde öğrencilerine internet, akıllı tahta ve bilgisayar gibi teknolojik araçlar vasıtasıyla ön bilgi verdiklerini ifade etmişlerdir. Müze uygulaması öncesi teknolojik araçlar ile ön bilgi verdiğini söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-7 görüşlerini, *“İnternet bağlantısı ve akıllı tahta var sınıflarımızda. Biz bunlarla, bu internet bağlantısı elektronik kullanımlarla birlikte çocukların bu konuda bilgileri bulunuyor (st. 20-21)”* şeklinde açıklamıştır.

Cümlelerine *“Tabi bizim internet olduğu için sınıfta, Google’den müzelere ve müze nedir buna giriyoruz ve oradan işte tarihi eserleri görme imkânları oluyor daha çok görsellik alanda kullanıyoruz yani görsel olarak kullanıyoruz (st. 48,49)”* şeklinde devam eden sınıf öğretmeni Ö-7, müze uygulamasından önce müze ile ilgili görsel öğretim yaptığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-18, müze uygulamaları öncesinde öğrencilere müze ile ilgili görselleri sınıftaki bilgisayarına bağlı internet aracılığıyla, öğrencileri ile birlikte görselleri incelediğini ifade etmiş, Ö-7 ise müze uygulamaları öncesinde müze ile ilgili görselleri sınıfta bulunan akıllı tahta ile öğrencilerine gösterdiğini söylemiştir.

Sınıf öğretmenlerinden Ö-8, müze uygulamaları öncesinde müze ile ilgili konuyu işlediğini, *“Konu işlenirken zaten beyin fırtınası yöntemleri uygulanıyor (st. 67-68)”* sözleri ile ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-17 müze uygulaması yapmadan önce müze ile ilgili konuları “belirttiğini” açıklarken, sınıf öğretmenlerinden Ö-18 müze ile ilgili konuyu “açıkladığını” ifade etmiştir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştireceği müze uygulamaları öncesinde bazı öğretmenler müze ile ilgili öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirdiklerini ifade

etmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-9, “*Genelde biz önce gideceğimiz müzeyle ilgili ee tanıtıcı bilgiler veriyorum ben, yani gideceğimiz yeri ön bilgileri harekete geçirmek anlamında ee konuşmalar onlarla ilgili bilgiler varsa yani yazılı bilgiler varsa onları da okuyarak o şekilde çocuklarda bi ee ön bilgi şeklinde tanıtma yapıyorum. Daha sonra ee geziye gittiğimizde en azından çocuk gideceği yerle ilgili ön bilgi edinmiş oluyor (st. 63-66)*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-12, müze uygulamalarından önce çocukların ön bilgilerini müze reklam, tanıtım ve billboardları ile harekete geçirdiğini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-12, “*Şimdi önce billboardları görüp görmediklerini reklamlar için görüp görmediklerini sordum. Ne gördüklerini sordum, billboard da ne anlatıyor, ne anlamıştınız billboard da reklam afişlerinde ne görmüştü ve ne anlatmıştı size diye sordum (st. 80-82)*” biçiminde öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek sorular sorduğunu belirtmiştir.

Tablo 12’de araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarından önce öğrencilerin duyuşsal gelişimlerine yönelik de farklı etkinlikler yaptıkları görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin 2’si öğrencilerde merak uyandırma, 1’i öğrencileri motive etme, 1’i öğrencilerin hayal güçlerini geliştirme, 1’i de öğrencilerin beklentilerini ortaya çıkarmak için etkinlikler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştireceği müze uygulamaları öncesinde öğrencilerde müze ile ilgili merak uyandırmayı amaçlayan etkinlikler yaptığını söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-4, “*Geziden önce gezi yapılacak yer hakkında biraz böyle karşılıklı soru-cevap şeklinde bir merak uyandırıcı, bir ilgi toplayıcı bir konuyla yapılıyor. Ama bu ders gibi olmuyor daha çok böyle daha çok merak etsinler biraz daha ilgi gösterebilir diye mesela (st. 87-89)*” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-12 ise konuya ilişkin görüşlerini, “*Ben bilmiyorum hadi bana anlatın dedim ne olduğunu ne var orada, niye gideceğiz, ne olabilir sizce ne görmeyi planlıyorsunuz? (st. 84-85)*” şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirdiği Müze Uygulamaları Sırasında Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Müze uygulamalarınız sırasında ne tür yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?”, “Müze uygulamalarınız sırasında hangi materyalleri kullanıyorsunuz?” ve “Müze uygulamalarınız sırasında müze görevlilerinden ve uzmanlardan yararlanma durumunuz nedir?” sorularına verilen yanıtların analizi sonucunda, Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamaları sırasında sınıf öğretmenlerinin yaptığı etkinlikler ortaya çıkmıştır. Söz konusu bulgular Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13

Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Gerçekleştirilen Müze Uygulamaları Sırasında Sınıf Öğretmenlerinin Yaptığı Etkinlikler

MÜZE UYGULAMASI SIRASINDA YAPILAN ETKİNLİKLER	f
SÖZEL ANLATIM	
Şirket Rehberinin Anlatımı	20
Öğretmen Anlatımı	8
Müze Görevlisi Anlatımı	4
GÖRSEL ANLATIM	
Dikkat Çekme	4
Film İzletme	2
Sunum	1
Simülasyon	1
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ	
Rehber ile Soru Cevap	8
Not Alma	7
Öğretmen ile Soru Cevap	6
Gözlem	5
Meslekleri Deneme	5
İnceleme	4
Fotoğraf Çekme	4
Dokunma	2
Eser Bilgisi Okuma	2
Diğer Dersler ile İlişkilendirme	2
Keşfetme	1
Atölye çalışması,	1
Arkeolojik Kazı	1
Deney Yapma	1
DAVRANIŞSAL BOYUT	
Sıra İle Gezdirme	1
Grup Halinde Gezdirme	1
Kurallara Uyma	1

Tablo 13’e göre, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulaması sırasında yapılan etkinlikler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin

tamamı müzede şirket rehberlerin anlatım yaptığını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 8'i, müzede kendisinin anlatım yaptığını, 4'ü de müze görevlisinin öğrencilere anlatım yaptığını ifade etmişlerdir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulaması sırasında rehberin anlatım yaptığını söyleyen sınıf öğretmeni Ö-4, *“Ben pek bilgi vermiyorum daha çok yani rehberden dinliyorlar rehber yoksa zaten sonuçta bizi götüren şirketin rehberi var. Mutlaka bir rehber olur başta. Bende öğrenci gibi dinliyorum sadece (st. 60-61)”* şeklinde görüşlerini ifade ederek, cümlelerine *“Sonuçta tur rehberi var veya müzenin rehberi var ben sadece ona bırakıyorum. Öğrenciyi yalnız bırakıyorum (st: 108)* şeklinde devam etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-5, *“Zooloji müzesinde hani bizim rehberimiz vardı ve o rehber sunum yaptı anlattı. Arkeoloji müzesinde de yine aynı şekilde rehberimiz vardı, o sunum yaptı, anlattı (st. 126-128)”* biçiminde müze uygulamaları sırasında rehberlerden yararlandığını açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-8 ise, öğretmenin müzede bilgi vermesinin zor olduğu, bunun yerine rehberlerin bilgi vermesi gerektiğini, *“Yani gezi sırasında şöyle diyeyim kalabalık bir sınıfla gittiğimiz için orada bir yöntem, teknik uygulayamıyorsunuz sadece götüren firma size rehberlik ediyor o rehberliğin kapsamında yapılan bir gezi oluyor. Gezi sırasında hem çocukların hakimiyeti hem kuralın sağlanması açısından orada bir ekstra bilgi veremezsiniz, sadece öğrencilerin takibini yaparsınız bizim yaş grubu öğrencilerimiz için bunu söylüyorum ama büyük öğrenciler için bu yapılıyordur ben branş öğretmeni değilim (st. 73-77)”* sözleri ile aktarmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 8'i Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulaması sırasında kendilerinin öğrencilere müze ile ilgili anlatım yaptığını söylemişlerdir. Bu sınıf öğretmenlerinden biri olan Ö-20, müzede Hayat Bilgisi dersi konuları ile bağlantı ve ilişki kurarak anlatım yaptığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-4 ise düşüncelerini, *“Pekiştirme müze uygulaması sırasında Hayat Bilgisi konuları ile ilgili olarak pekiştirme yapıyoruz. Şu da vardı bu da vardı falan filan diyorlar konu bitmiş oluyor (st. 33-34)”* şeklinde belirtmiştir.

Rehber anlatımı ve öğretmen anlatımı dışında, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sırasında müze görevlilerinin, öğrencilere müze ile ilgili anlatım yaptığını söylemiştir.

Sınıf öğretmenlerinden Ö-1, *“Rehberimiz yoksa müze görevlisi bize açıklama yapıyor. Örneğin, nerede Cumhuriyet Müzesi’nde oranın görevli rehberleri vardı. Öğrencileri gruplara ayırıp gezdirdi (st. 139,140)”* şeklinde müze görevlilerinin anlatım yaptığını ifade etmiştir. Müze uygulamaları sırasında, müze görevlilerinin anlatım yaptığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-3, *“Bazen bilgi verdikleri oluyor yani ihtiyacımız varsa o hangi şeye bakıyorsa işte orada ne dikkatimizi çekiyorsa bilmediğimiz bir şey varsa yararlanıyoruz tabi genelde (st. 165-166)”* şeklinde bazı durumlarda müze görevlisinden yararlandığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-16 ise müzede hiç anlatım yapmadığını ve bu görevi tamamen müze görevlisine bıraktığını belirtmiştir. Görüşlerini ise, *“Biz hiç karışmıyoruz orada zaten müzede görevliler var. O görevliler çocukların seviyesine uygun bir şekilde anlatmaya göstermeye çalışıyorlar (st. 90-91)”* sözleri ile açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-13 ise, müze ile ilgili gerekli bilgiye sahip olmadığını, bu nedenle anlatım işini konunun uzmanına bıraktığını, *“Gezi esnasında ben ukala davranmam çünkü orada şey var. Müzenin sorumlusu var o benden daha yetkin olduğu için biz başta görüşmeyi yaparız. Onlar rehberliğini yaparlar bizim öğrencilerimize. Çünkü oradaki müzedeki en iyi bilgi verecek kişi oradaki çalışan ve oradaki görevliler ben şimdi kalkıp ta çocuklar orada müze esnasında benden daha fazla bilen varken de ben söylemek istemem. Uzmanlardan almak daha makul çünkü uzman görüşü almak daha hoş buradaki tabii ki müzenin gideceğin yerle ilgili neler göreceğimizin bir alt benliğine hazırlarsınız o ayrı ama müze esnasında benim tarzım oradaki arkadaşımızın anlatmasıdır (st: 137-142)”* sözleri ile ifade etmiştir.

Tablo 13’e göre, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sırasında yapılan etkinlikler incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bir kısmının görsel öğretim yaptığı ortaya çıkmıştır. Buna göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 4’ü müzede sergilenen eserlere dikkat çektiğini, 2’si müzede öğrencilerin film izlediğini, 1’si öğrencilerin müzede yapılan görsel sunumu izlediğini, 1’i nesneler yoluyla öğrencilerin dikkatini çektiğini, 1’i de öğrencilerin müzedeki simülasyonlara katıldığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-18, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamaları sırasında, dikkat çekme yolu ile görsel öğretim yaptığını, *“Müzeyi, cumhuriyet tarihi müzesinde ben bu kağıdı olayı vardı benim cumhuriyet tarihinde bu kağıdı vardı ya cumhuriyet tarihinde o*

var. Sırf onu göstermek için götürdüm çocukları, görünce tamam öğretmenim dediler şimdi gördük anladık. Bilgisayarda gösteriyoruz ama canlıyı görmeden anlayamıyorlar (st. 39-41)” sözleri ile ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-3, dikkat çekme yolu ile görsel öğretim yaptığını, “Mesela arkeoloji müzesine gittiğinizde bir bakın bakalım hangi dönemden kalmış, okuyun dikkat edin. Neden yapılmış, topraktan mı yapılmış, tunçtan mı yapılmış? Bunlara dikkat edin diyoruz (st. 136-137)” şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13, müze uygulamaları sırasında öğrencilerin simülasyon sunumlara katıldığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13, “Burada bizim uzay bilim merkezimiz var. Biz ona bir gün sırf şeyi izlemeye gittik. Bu kubbe tarzı görüntü siz gittiniz mi bilmiyorum. İzlediğiniz bir şeyi o uzaylı mesela oradaki aslında on saat ders verseniz. Onu veremezsiniz çocuk bir saatte Eskişehir’den çıkıp Türkiye görüyor dünya da orada uzaya doğru çıkıyor. Güneş sistemini peşinden bütün o Samanyolu galaksisini hepsini beyni oradan geri geliyor (st. 47-50)” şeklinde öğrencilerin katıldığı simülasyonu açıklayarak, bunun eğitimsel önemine ve etkililiğine dikkat çekmiştir.

Tablo 13’e göre, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sırasında yapılan etkinlikler incelendiğinde, öğrencilerin aktif olduğu, yaparak-yaşayarak öğrendiği bir takım etkinlikler yaptıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 8’i öğrencilerin rehberler ile soru cevap yaptığını, 7’si öğrencilerin not aldığını, 6’sı Öğrencilerin kendileri ile soru-cevap yaptığını, 5’i öğrencilerin gözlem yaptığını, 5’i öğrencilerin meslekleri denediğini, 4’ü öğrencilerin inceleme yaptığını, 4’ü öğrencilerin fotoğraf çektiğini söylemiştir. Ayrıca, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 2’si öğrencilerin sergilenen nesnelere ya da maketlerine dokunduğunu, 2’si öğrencilerin eser bilgilerini okuduğunu, 1’i öğrencilerin yeni şeyler keşfettiğini, 1’i öğrencilerin atölye çalışması yaptığını, 1’, öğrencilerin arkeolojik kazı yaptığını, 1’i de öğrencilerin müzede deney yaptığını ifade etmiştir.

Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sırasında, öğrencilerin rehber ile soru-cevap yaptığını söyleyen sınıf öğretmeni Ö-7, “Soru-cevap metodunu uygulayarak sorular soruyorlar cevaplar veriyoruz. Sözlü anlatım yapılıyor, orada görevliler anlatıyorlar daha müzeyle ilgili kapsamlı bilgileri olduğu için (st. 112-114)” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Rehber ile soru-cevap yapmanın dışında araştırmaya katılan bazı sınıf öğretmenleri, müze uygulamaları sırasında öğrencilerin

kendileri ile de soru-cevap yaptıklarını söylemiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-4, *“Yöntem olarak ben şu var mesela bir atıyorum timsah iskeletine bakarken ben de bakıyorum onlar gibi, muhtemel sorular soruyor. “ Öğretmenim , aa! çok büyükmüş falan gibi, kaç yıllıkmış falan diyorlar işte oradan tarihini falan okuyoruz işte, bayağı eskiymiş falan diyorum bu şekilde. Çok büyükmüş diyor mesela veya diyor ki dinazorlar kaç yıl oldu yaşayalı bilmiyorum bakalım falan diyorum, okuyoruz yazıları hani ben de onlarla birlikte geziyormuş gibi bir hava verip öyle daha etkili oluyor (st. 65-69)”* şeklinde müzede öğrenciler ile yaptığı soru-cevap yöntemini örneklendirmiştir.

Müze uygulaması sırasında öğrencilerin not aldığını söyleyen sınıf öğretmeni Ö-1, *“Hepsinin elinde birer not defteri oluyor not alıyorlar, soru cevap metodunu uygulayarak sorular soruyorlar cevaplar veriyoruz. Sözlü anlatım yapılıyor. (st. 112-113)”* şeklinde öğrencilerin aldığı notları açıklamıştır. Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamaları sırasında öğrencilerin gözlem yaptığını söyleyen sınıf öğretmeni Ö-2, *“Fırsat eğitimi de yaparsınız. Böyle oluyor işte doğa gezileri. Kent ormanına gezi yapıyoruz mesela. Orada da bakıyorsunuz çocuklar sene içerisinde ne öğrenmiş bununla ilgili. Nasıl gözlem yapılır? Nasıl inceleme yapılır? Bununla ilgili çalışmalar mutlaka yapıyoruz (st. 158-162)”* diyerek müze uygulamalarının gözlem yapmayı, inceleme yapmayı öğrenmek için bir fırsat olduğunu belirtmiştir. Müze uygulaması sırasında öğrencilerin gözlem yaptığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-9, *“Bu sene de bilim sanat merkezi bir de uzay evine gittik orada çalışmalar yaptık yani orada gözlemler yaptı çocuklar o şekilde yararlandık (st. 37-29)”* şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Müze uygulaması sırasında öğrencilerin inceleme yaptığını sınıf öğretmenlerinden Ö-17, *“Daha çok orada tabii görsel anlamda inceleme yapılıyor. O müzedeki eserlerle ilgili oradaki yazılar oluyor açıklamalar onları okuyoruz onları inceliyoruz (st. 65-66)”* ve *“Örneğin, hep Atatürk diyoruz tabii ki o bizim en büyük atamız onu incelemek öğrenmek zorundayız. Atatürk konusunu işlerken mutlaka bir ilgili müzeye gitmemiz gerekiyor. Hani tamam kitaplardan okuyoruz bilgisayardan internetten inceliyoruz ama onun eşyalarını onun yaptıklarını orada görmek çocukları çok daha fazla etkileyebiliyor. Sonra Eskişehir’le ilgili örneğin konu işlenirken ilimizle ilgili bir cam sanatlarına gitmek, bir Osmanlı evlerini gezmek sonra lületaş satış ve yapış yerleri var Atlıhan’da falan oralarında çok güzel onları yakından*

incelemek çok daha kalıcı oluyor çocuklar için (st. 114-119)” diyerek inceleme yapmanın eğitimsel önemini, kalıcılığını ve etkililiğini öne çıkarmıştır.

Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleşen müze uygulamalarında öğrencilerin fotoğraf çektiğini söyleyen araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-18, *“Genelde biz orada fotoğraflıyoruz. Grup olarak fotoğraflıyoruz sınıfta gelip projeksiyona yansıttığımızda tekrar pekiştirme amaçlı tekrar ettiğimizde oluyor aynı konuları. Yani müze içerisindeki fotoğraflarla çocukları hem pekiştiriyor hem hatırlatma açısından bilmiyorum verimli olduğunu düşünüyorum ama çocuklar çok küçük işte (st. 96-98)”* şeklinde fotoğrafların öğrenciler için kalıcı bilgi edinme yollarından biri olduğunu, ancak çocuklar çok küçük olduğu için yapılan müze uygulamalarının çocukların bilişsel seviyesine uygun olmayabileceğine yönelik kaygılarını ifade etmiştir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamalarında, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bir kısmı öğrencilerin meslekleri denediği, mesleğe uygun üniformalar giydiğini söylemiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-11 taşıtlar konusunda yapılan müze uygulaması sırasında öğrencilerin trenleri inceleyerek, makinist ve bilet kondüktörü mesleklerini denediğini, *“İşte orada bilet, biletler nasıl kesilir, bilet kestiler falan (st. 111)”* sözleri ile açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-19 ise, *“Mesela orada cam sanatlarına gittiğimizde bir tane usta bize camın yapılışını anlattı. Çocuklar ilgiyle izledi camın nasıl yapıldığını. Orada ocakları falan görerek ne yaptı daha hoşuna gitti. Hatta bir tanesini çıkardı çocuk ona üflettirdi, şekil verdirdi. Çocuğa görerek yaşadı yani, yaşayarak kendisi bir şeyler yapmış oldu. Hoşuna gitti (st. 152-154)”* sözleriyle çocukların meslekleri denedikleri için mutlu olduğunu söylemiş ve yaparak-yaşayarak öğrenmenin önemini vurgulamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-13 ise, *“Yine X alışveriş merkezinde bir ay süreyle bu çocuklara çok güzel uzayla ilgili astronot olmakla ilgili onlara astronot kıyafetleri giydirilip işte giydikleri kapalı mekânlar var (s. 157-158)”* şeklinde öğrencilerin astronot kıyafeti giyerek, bu meslekle ilgili etkinliklere katıldığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13 sözlerine, *“Çadırlarda içerdeki ışıklandırma sistemiyle bir anda çocuklar gerçek dünyadan şeymiş gibi muafmış gibi yaşıyorlar. Ve onu ciddi anlamda bütün kıyafetleriyle yaşadılar. Hoşlarına gitti (st. 158-160)”* şeklinde devam ederek meslekleri denemenin, öğrencilerin duyuşsal gelişimine yaptığı olumlu katkıyı öne çıkarmıştır.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamaları sırasında öğrencilerin sergilenen nesnelere dokunduğunu söyleyen Ö-3, *“Tabi onlar hep dokundular, kullandılar o yüzden çok hoşlarına gitti ve bence onlar kaldı akıllarında, konuştuğumuz kadarıyla diğerleri kalmamış mesela orada birçok eser vardı, çanak-çömlek şeyler (st. 201-202)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Müze uygulamaları sırasında öğrencilerin sergilenen nesnelere dokunduğunu belirten sınıf öğretmenlerinden Ö-17 düşüncelerini, *“Daha çok orada tabii görsel anlamda inceleme yapılıyor. O müzedeki eserlerle ilgili oradaki yazılar oluyor açıklamalar onları okuyoruz onları inceliyoruz (st. 65-66)”* şeklinde ifade etmiştir. Müze uygulamaları sırasında yapılan bir başka etkinlik de atölye çalışmalarındır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-7, *“Orada çamurla eserler yaptılar. Kendileri bizzat yaptılar, çok zevk aldılar (st. 192-193)”* diyerek müzede öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesinin, duyuşsal gelişimlerine yaptığı olumlu katkısına vurgu yapmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-2 ve Ö-13 müzede ders anlatımı yaparken diğer dersler ile ilişki kurduklarını söylemişlerdir. Diğer dersler ile ilişki kurduğunu söyleyen sınıf öğretmeni Ö-2, *“Mesela siz yönleri öğretiyorsanız oraya gittiğiniz zaman ağacın yukarı tarafı nereyi gösterir, kuzeyi. Fırsat eğitimi de yaparsınız. Böyle oluyor işte doğa gezileri Kent ormanına gezi yapıyoruz mesela. Orada da bakıyorsunuz çocuklar sene içerisinde ne öğrenmiş bununla ilgili (st. 157-160)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Ö-13 ise, *“Çünkü bizim ara disiplin dediğimiz konular vardır. Yani Hayat Bilgisinin Türkçeye, Türkçenin matematikle ilişkilendirirsiniz. Mesela bizim şimdi üç yıl boyunca Türkçe dersinden dünya uzay temamız var. Yani dünya uzay teması denk geldiğinde nereye gidersiniz? Uzay müzesine gidersiniz yani bu aslında bu konuların ve temaların çatışmasıyla örtüşür. Yani onun ayarlamadaki bizim şeyimiz hem Hayat Bilgisi dersindeki temalar hem Türkçe veya diğer derslerle ilgili onlar denk geldiği anlarda atıyorum eski kültürel değerlerimizse Odunpazarı evlerine gidersiniz. Bu mühim olan konuların çatışmasıdır (st. 61-67)”* şeklinde müze uygulamaları sırasında dersler ve konular ile ilgili yaptığı ilişkilendirmelere örnek vermiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-13, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamaları sırasında öğrencilerin arkeolojik kazı yaptığını söylemiştir. Söz konusu görüşünü Ö-13, *“Diyelim ki, çocuğa bir şeyi*

gömdürürsünüz sonra başka birine buldurursunuz. Yani bir nevi şey arkeoloji kazı yaptırır gibi odan sonra geçen güzel bir uygulama vardı şey de X'de bu dinozorların kemiklerine çocuklara buldurdular (st. 11-13)" şeklinde anlatmıştır. Sınıf öğretmeni Ö-13 arkeolojik kazı ile ilgili sözlerine, "Orada, bir stant açıldı, büyük orada dinozor kemiklerine benzer aynı şeylerin kalıplarını dökmüşler. Kumlarla üzerini örtüyorlar. Çocuklara orada çok özenle fırçalarla yavaş yavaş diyelim ki ufak küreklerle zarar vermeden açmasını orada işte bir arkeoloji kalıntı bulma yetkiliğinde çok iyi öğretiyorsun (st. 20-22)" şeklinde devam etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-16, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulamaları sırasında öğrencilerin deney yaptığını belirtirken, *"Şimdi deney merkezlerinde birebir uygulamalar yapıldı. Öğrenciler birkaç tane öğrenci seçiyoruz oradan temsilci tabii hepsine uygulatma şansımız olmuyor. Bir de cesaret istiyor, medeni cesareti olan çocuklara yaptırıyoruz. Örneğin kaldıraçlardan tutun değişik o elektronlar falan onları göstermek için tamamen uygulama yapıldı Ankara'ya götürdüğümüz zaman Ankara'daki müzelerde. İstanbul'a götürdüğümüz zaman orada birebir uyguladık (St. 112-116)"* demiştir.

Tablo 13'e göre, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sırasında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bir kısmının müze kurallarına uymaya yönelik etkinlikler yaptığı ortaya çıkmıştır. Buna göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 1'i öğrencileri müze içinde sıra ile gezdirdiğini, 1'i öğrencileri müzede grup halinde gezdirdiğini, 1'i de öğrencilere müze uygulamaları sırasında kurallara uygun bir şekilde gezdirdiğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-1, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirdiği müze uygulamaları sırasında öğrencilerin kurallara uymasını sağladığını belirterek düşüncelerini, *"Eee zaten dokunabilecekleri şeylere dokunabiliyorlar ama diğerlerine dokunamıyorlar. Müzelerdeki eserlerin fotoğraf çekilmemesi gerektiğini, bazı eserlerin bunlardan etkilendiğini bunlarla ilgili çocuklara yönlendirme yapılıyor (st. 80-82)"* şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müze Uygulamaları Sonrasında Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Müze uygulamalarınız sonrasında ne tür etkinliklere yer veriyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtların analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14

Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf Öğretmenlerinin Müze Uygulamaları Sonrasında Yaptığı Etkinlikler

MÜZE UYGULAMALARI SONRASINDA YAPILAN ETKİNLİKLER	f
SÖZLÜ OLARAK YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	
Konuşma	16
Soru-Cevap	12
Tekrar Etme	8
Notları Okuma	3
Pekiştirme	2
Olumsuz Davranışları Değerlendirme	2
Tutumları Değerlendirme	1
Üst Düzey Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Değerlendirme	1
ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİNİ GELİŞTİRMeye YÖNELİK YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	
Tartışma	1
Eleştirel Düşünme	1
Analiz Etme	1
Karşılaştırma Yapma	1
YAZILI YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	
Gözlemleri Yazdırma	2
Rapor Yazma	2
Bulmaca	1
Kompozisyon Yazdırma	1
Değerlendirme Formu	1
GÖRSEL DEĞERLENDİRMELER	
Fotoğrafları İnceleme	4
Resim Yaptırma	3
Resim Anlattırma	1
PERFORMANSA DAYALI YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	
Drama	1
Sunum	1

Tablo 14’e göre, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamaları sonrasında yapılan etkinlikler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin müze uygulaması sonrasında öğrencilerine sözel, görsel, yazılı olarak veya öğrencilerinin performansına bakarak değerlendirdiği ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 16’sı, Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarından sonra sınıfta öğrencilerle konuşma yaptığını, 12’si soru-cevap

yaptığını, 6'sı müzede öğrenilenlerin sözel olarak tekrar edildiğini, 3'ü müzede öğrenciler tarafından alınan notların okunduğunu, 2'si müzede öğrenilenleri sınıfta pekiştirdiğini, 2'si öğrencilerin müze uygulaması esnasında sergiledikleri olumsuz davranışları değerlendirdiklerini, 1'i de öğrencilerin müze uygulaması ile ilgili tutumlarını sınıfta değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdikleri müze uygulamasından sonra yaptıkları sözel değerlendirmeleri, sohbet etme, yorum yapma, değerlendirme, konuşma, düşüncelerini söyleme, gözlemlerini anlatma, dikkat çekici nesneler üzerinde durma gibi farklı şekillerde adlandırmışlardır. Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamalarından sonra öğrencilerin müzeyi yorumladığını söyleyen araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-1, *“Tabi yazıyorlar gözlemlerini. Sonra bunları okutuyoruz işte yorum yapıyoruz okutulanlar üstünde (st. 131)”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır. Müze uygulamalarından sonra sınıfta öğrencilerin yorum yaptığını söyleyen diğer bir öğretmen Ö-4 bu konu hakkındaki düşüncelerini, *“Biz daha çok oradan geldikten sonra okulda hani nasıldı, yorumları dinliyoruz (st. 54-55)”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bir kısmı, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarından sonra sınıfta yapılan konuşmayı “değerlendirme” olarak ifade etmiştir. Bu öğretmenlerden Ö-2, *“Geline de değerlendirme yapıyoruz biz. Oturuyoruz bir ders saati onlar neler gördük, bizi nasıl etkilediği ile ilgili mutlaka bir değerlendirmesini yapıyoruz (st. 214-215)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarından sonra değerlendirme yaptığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-6, bu konu hakkındaki görüşlerini, *“Biz sadece değerlendirme kısmını yapıyoruz. Ben öyle yapıyorum yani. Yani ne gördük? Ne öğrendik? (St. 94-95)”* şeklinde açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-11 de Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarından sonra değerlendirme yaptığını söylemiş ve *“Ya ödevden ziyade biz zaten günlük bir iki saat gezimiz olduğu için geldiğimizde okulda onun değerlendirmesini yapıyoruz (st. 128-129)”* şeklinde görüşlerini aktarmıştır.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulaması sonrasında yapılan etkinlikler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmının müze uygulaması sonrasında öğrencilerle soru-cevap yaptığı ortaya çıkmıştır.

Sınıf öğretmenlerinden Ö-3, *“Neyi beğendiniz? Daha sonra gidebilir miyiz? Beğenmediğiniz neler var? falan gibisinden. Kimisi çok değişik şeyler söylüyorlar aslında (st. 143-145)”* şeklinde sorular sorduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-5, müze uygulamaları sonrasında öğrencilerine, *“En çok nereleri, hani nerelerden etkilendiniz? Neleri beğendiniz? (st. 153)”* şeklinde sorular sorduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-12, müze uygulamaları sonrasında öğrencilerle soru-cevap yaptığını, *“İşte onu soruyorum yani beklentine uygun muydu? Sen neyi görmek isterdin? Mesela arkeolojide sevmediler daha çocukça bulanlar oldu dinazor kazısını çocukça bulanlar oldu ben böyle bir şey istemiyordum dedi kimisi beğendi kimisi beğenmedi. Onu sorarak gelince soruyorum beklentine uygun muydu? Ne bekliyorsun ne gördün, ne hissettin. Gördüğünden ziyade ne hissettin. Beklentine uygun muydu ne hissettin. Önemli olan o duyguları. Duygular çünkü ömür boyu zihinde kalacak. Ne gördükleri değil duydukları kalacak gördüklerine göre görüntüler kalacak beyninde o yüzden ne gördün değil ne hissettin (st. 146-151)”* şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-12, cümlelerine *“Ben diyorum ya hiç öyle birebir soru sormuyorum sen ne istiyordun ne bekledin ne istedin ne oldu. Sana uygun muydu, mutlu oldun mu memnun oldun mu, bir daha böyle bir yere gitmek ister misin? (st. 157-158)”* şeklinde devam etmiştir. Müze uygulaması sonrasında soru-cevap yaptığını söyleyen bir başka öğretmen Ö-17 ise, *“Müzede neler gördüğümüzü, neleri incelediğimizi gezinin bize faydalarını soruyorum. Nelerdir, faydalı olabildi mi? (st. 100-101)”* biçiminde görüşlerini dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bir kısmının, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulamalarından sonra müzede öğrenilenleri sınıfta tekrar ettiği ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinden Ö-8, *“Müzeyle ilgili değil de orada anlatılan konuların tekrar edildiği olaylar karşımıza çıktığında tekrar ederek anlatılması (st. 105-106)”* şeklinde müze uygulamalarından sonra sınıfta tekrar edildiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-9 ise, *“Onlarla ilgili görselleri bir şekilde edinmeye çalışarak daha sonrada bunları zaman içerisinde tekrar edici tarzda gösteriyorum (st. 102-103)”* diyerek müze uygulaması sonrası yaptığı tekrarlarda görselleri kullandığını belirtmiştir.

Tablo 14’e göre sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulamalarından sonra, sınıfta yaptığı sözel etkinliklerden biri de öğrencilere müzede aldığı notları okutmaktır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-1, *“Yani, en çok ilgilerini ne çekmiş, en çok neyi seviyorlar, en çok neresi hoşuna gitti... Onlarla ilgili notlar alıyorlar daha sonra sınıfta bunlar üzerine konuşuyoruz (St. 114-115)”* şeklinde öğrencilerin aldığı notları sınıfta değerlendirdiğini söylemiştir. Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamaları sonrasında tekrar yaptığını söyleyen Ö-1 düşüncelerini, *“Daha sonra konumuz geldikçe mesela Eskişehir’in neyi ünlüdür. Lüle taşı hani gitmiştik ya çocuklar gibi hatırlatmalarda onu kullanıyorum yani (st. 53-55)”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bir kısmı, müze uygulaması sonrasında müzede edinilen bilgileri daha sonra pekiştirdiğini söylemiştir. Bu öğretmenlerden Ö-10, *“Pekiştirme çalışmaları yapıyoruz. Çekilmiş resimler üzerinde tekrar konuşturma yapıyoruz işte (st. 131)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Müze uygulaması sonrasında pekiştirme yaptığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-18 görüşlerini, *“Pekiştirme amaçlı tekrar ettiğimizde oluyor aynı konuları. Yani müze içerisindeki fotoğraflarla çocukları hem pekişiyor hem hatırlatma açısından bilmiyorum verimli olduğunu düşünüyorum ama çocuklar çok küçük işte (st. 97-98)”* şeklinde açıklamıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamaları sonrasında yaptıkları etkinliklerden biri de öğrencilere müze uygulaması öncesinde hatırlattıkları müze kurallarına uyma durumunu değerlendirmeleri olmuştur. Bu görüşü dile getiren sınıf öğretmenlerinden Ö-12, *“Geldikten sonra hesap soruyorum. Sen niye düzgün durmadın!, diye (st. 127-128)”* şeklinde olumsuz davranışları değerlendirdiğini ifade etmiştir. Müze uygulaması sonrasında davranışları değerlendirdiğini söyleyen diğer bir öğretmen Ö-17 ise, *“Geliş ve gidişteki davranışlarımız nelerdi? Bundan sonraki gezilerde nasıl davranmalıyız, eksiklerimiz nelerdi? Onları not edip bundan sonraki gezide onları yapmamaya gayret ediyoruz (st. 101-103)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Bu bulgulara dayanarak, müze uygulamasından önce kuralları öğrencilere hatırlattığını dile getiren sınıf öğretmenlerinin müze dönüşünde de bu kurallara uyup uyulmadığının kontrolünü yaptıkları söylenilebilir.

Tablo 14'e göre, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarından sonra yapılan etkinliklerden birinin de "tutumları değerlendirme" olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-12, müze uygulaması öncesinde öğrencilerin amaç belirlediğini söylemiştir. Ö-12 müze uygulamasından sonra, *"Müzeden sonra da hayal kırıklığına uğradınız mı diye sordum görmek istediğinizi gördünüz mü? (st. 85-86)"* öğrencilerin belirlediği amaçlara ulaşip ulaşmadığını değerlendirdiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 14'e göre, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sonrasında yapılan etkinlikler incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin müze ziyareti sonrasında öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirecek etkinlikler yaptıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 1'i öğrencilere tartışma yaptırdığını, 1'i öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine yönelik etkinlikler yaptığını, 1'i öğrencilerin analiz etme becerisine yönelik etkinlikler yaptığını, 1'i de öğrencilere karşılaştırmalar yaptırdığını ifade etmişlerdir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulamaları sonrasında öğrencilerin tartışma yaptığını söyleyen sınıf öğretmeni Ö-6, *"Önce tabii sohbet, tartışma, soru-cevap diyelim biz ona soru-cevap şeklinde. Neler gördük? İşte neler yaptık? Ne dikkatinizi çekti? Size çok ilginç gelen nelerdir? Neler gördünüz? Neyi çok beğendiğiniz ya da beğenmediğiniz? Çok farklı şeyler nelerdi? Sorularla şey yapıyoruz, tartışma (st. 100-102)"* şeklinde öğrencilere, tartışma yapmaya yönelik sorular yönelttiğini söylemiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-13, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulamaları sonrasında öğrencilerin eleştirel düşünme ve analiz etme becerilerine yönelik değerlendirmeler yaptığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13, *"Analiz yapmak gerekiyor en sonuçta bir çıkarım da bulunmak gerekiyor (st. 199-200)"* demiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13, *"Müze olsun başka bir şey olsun. Yapılan her etkinlik sonucunda değerlendirme yaptığınız zaman niçin gittik. Ne öğrendik ne gördük? Sonuç ne sonuçta bunun bir sonuca bağlamadığını zaman da havada kalır yani kalkıp da bir oradaki hayvanlarla ilgili müzeye gittiğiniz zaman sadece orada bakmıyoruz. Kalkıp orada eğer bir hayvanın nesli tükenmişse insanın sorumluluğu nedir? gibi yani sonuçta bunu analizini yapmadığımız zamanda havada kalır (st. 184-188)"* diyerek analiz etmenin, bilginin kalıcılığı üzerindeki olumlu etkisini öne çıkarmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-13, müze uygulamaları sonrasında öğrencilerin eleştirel düşünmelerine ve analiz etmelerine olanak tanıyan etkinlikler yapılmasının bir gereklilik olduğunu açıklamıştır. Sınıf öğretmeni Ö-13, *“Ama sonuçta bir şey yapmak gerekiyor, analiz yapmak gerekiyor. Demin anlattığım gibi işte hayvanların nesli tükeniyorsa insanların bizim sorumluluğumuz nedir? Veya biz gelecek kuşaklara ne aktarmalıyız? Veya atıyorum uzay müzesine gittiniz. Uzayı niye iyi tanımalıyız. Veya uzayda canlı olabilir mi? Sonuçta çocukların beyin fırtınası yapabilecekleri ama peşinden de bir hedef verebilecek sonuçta hiçbir hedefsizde bir şey olmaz. Hedef de belirtmek gerekiyor. Analiz yapmak gerekiyor en sonuçta bir çıkarım da bulunmak gerekiyor. Bunu da soru-cevap tekniğiyle sonuçta bir sınav değil bu müze gezileri amaç. Bir de insanlar sınav yapsanız bu kadar başarılı olma şansınız yok (st. 195-201)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

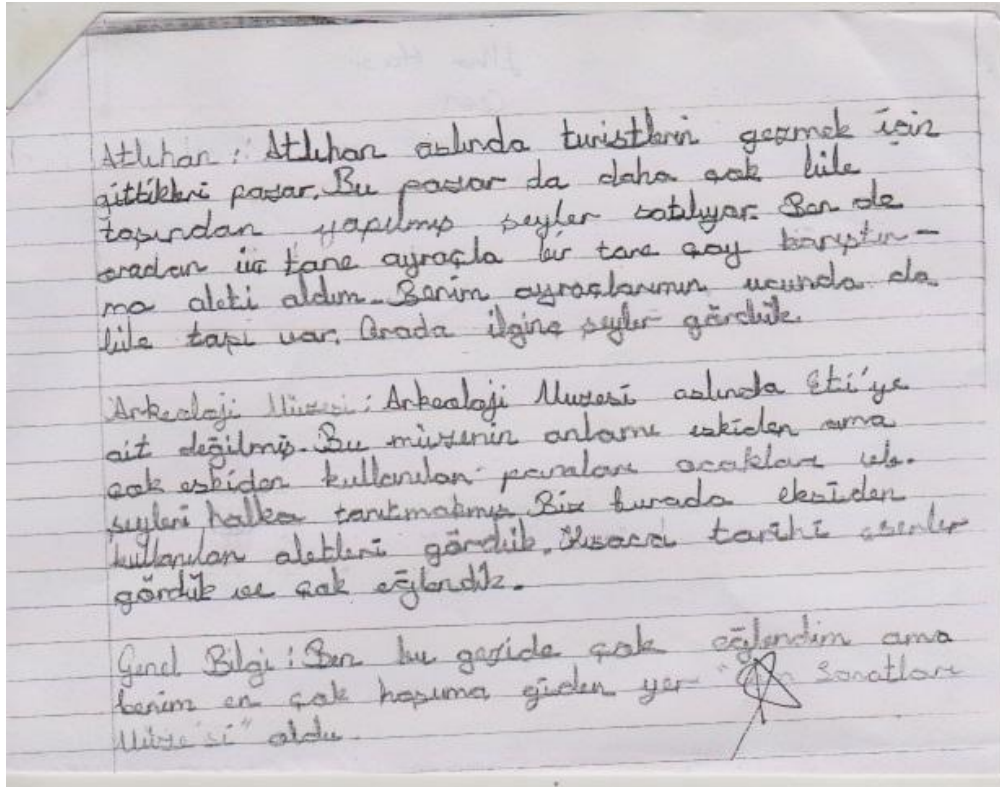
Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulaması sonrasında üst düzey düşünme becerilerine yönelik yaptığı değerlendirmelerden birinin de “karşılaştırma yapma” olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-15, *“Şimdi onlarla ilgili yorumların neler kazandıkları, gitmeden önceki şeyler ve geldikten sonrakilerle karşılaştırmalarını yapıyoruz eğer varsa konuyla ilgili cd yada sunu programlarındaki bazılarında var mesela, devrim arabalarını şey ettirdiğimiz gibi sunum programları var. Çekilen resimleri inceliyoruz. Orada çekilen çektiğimiz resimleri sınıfta tekrar şey yapıp birazda orada yaptıklarını kafasına iyice yerleştirmiş oluyoruz. Açıkçası kendileri olayın içinde sınıfta da resmini gördüğünde o biraz daha kalıcı oluyor (st. 201-205)”* şeklinde öğrencilerin müzeden önceki bilgileri ile müze uygulamalarından edindiği bilgileri karşılaştırdığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan 20 öğretmenden sadece üçünün Hayat Bilgisi Dersi içerisinde gerçekleştirdiği müze uygulaması sonrasında üst düzey düşünme becerilerine yönelik değerlendirmeler yaptığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sonrasında öğrencileri yazılı bir takım etkinliklerle değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarından sonra, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 2’si öğrencilere gözlemlerini yazdırdığını, 2’si öğrencilere müze uygulaması ile ilgili rapor hazırlattığını, 1’i müze ile ilgili bulmaca yaptırdığını, 1’i kompozisyon yazdırdığını, 1’i

de değerlendirme formu kullandığını söylemiştir. Müze uygulaması sonrasında öğrencilere gözlemlerini yazdığını söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-6, “Hı hı gözlem şeklinde neler gözlemledik diyorum onları gezi sonrasında yazdırıyorum (st. 110)” ve “Hı hı, sözel ama daha sonra da yazdırıyorum (st. 106)” diyerek düşüncelerini açıklamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden Ö-6’nın müze uygulaması sonrasında öğrencilere yazdırdığı gözlem örneği aşağıda sunulmuştur.

Şekil 5

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-6’nın Müze Uygulaması Sonrasında Öğrencilere Yazdırdığı Gözlem Örneği

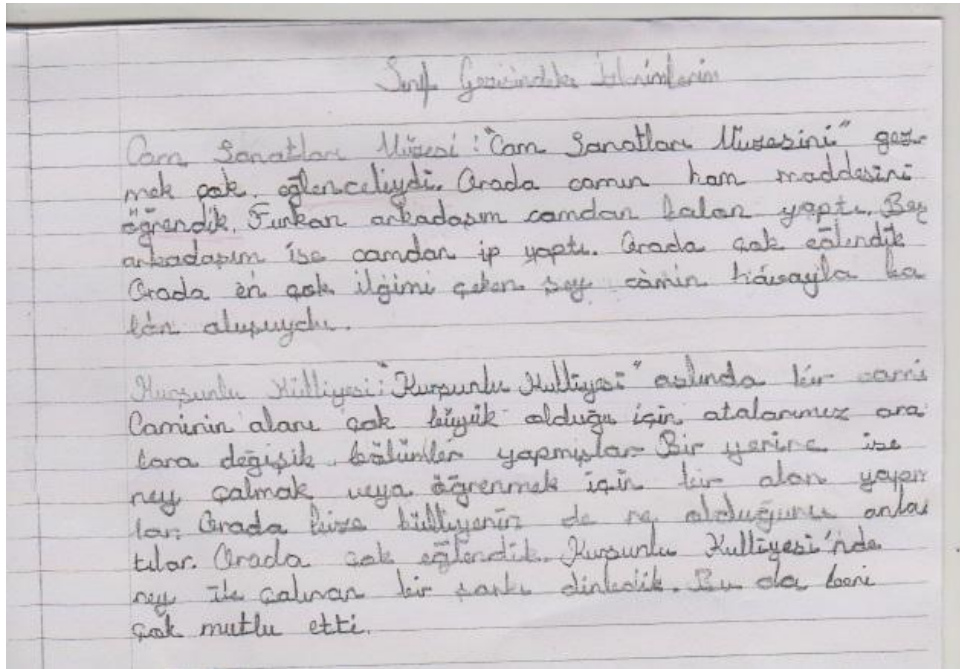

Şekil 5’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerden Ö-6, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulaması sonrasında, öğrencilerin gözlemlerini yazdırmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-5’e ait olan bu yazıda öğrenci uygulama yapılan müzelerdeki gözlemlerini ayrı ayrı başlıklar altında yazmıştır. Öğrenci T-5, uygulama yaptıkları lüle taşı müzesinde alışveriş yaptığını, arkeoloji müzesinde ise para, ocak gibi eski dönemlere ait nesneleri gördüğünü ve müze uygulamaları sırasında çok eğlendiğini yazmıştır.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarından sonra öğrencilere, gözlemlerini yazdırdığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-11 ise, “Müzelerle ilgili önce ya bilgi sahibi olmalarını, sonra onları hazırlamalarını sonra orada gördüklerini yazmalarını istiyorum (st. 70)” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-11’in öğrencilerine müze uygulamaları öncesinde ve sonrasında öğrencilerin aktif olduğu etkinlikler yaptırdığı söylenilebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden Ö-11’in müze uygulaması sonrasında, öğrencilere yazdırdığı gözlem örneği aşağıda sunulmuştur.

Şekil 6

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Ö-11’in Müze Uygulaması Sonrasında Öğrencilere Yazdırdığı Gözlem Örneği

Şekil 6'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerden Ö-11, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirdiği müze uygulaması sonrasında, öğrencilerin gözlemlerini yazdırmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-15'e ait olan bu yazıda öğrenci Cam Sanatları Müzesinde camın hem maddesini öğrendiklerini, arkadaşlarının cam yapımında görev alarak bu mesleği denediğini yazmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerden T-15 müze uygulamaları sırasında çok mutlu olduğunu ifade etmiştir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulaması sonrasında yapılan etkinlikler incelendiğinde, araştırmaya katılan bazı sınıf öğretmenlerinin öğrencilere rapor hazırlattığı ortaya çıkmıştır. Müze uygulaması sonrasında öğrencilere rapor hazırlattığını söyleyen sınıf öğretmeni Ö-8 düşüncelerini, *“Müze kapsamındaki gezi olsun ya da başka geziler olsun onunla ilgili bilgilendikleri ve bunun sonucunu raporunu isteriz çocuklardan (st. 41-43)”* şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-10 ise, *“Ödev veriyoruz. Dönüşte de böyle neler gördükleri hakkında kısa rapor hazırlıyorlar (st. 62)”* diyerek öğrencilerin müze uygulaması sonrasında rapor hazırladığını belirtmiştir.

Tablo 14 incelendiğinde, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulaması sonrasında yapılan etkinliklerden birinin de öğrencilere müze ile ilgili bulmaca çözdürmek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-8, *“Uzay müzesine gittikten sonra geldikten sonrada uzayla ilgili bir kare bulmaca çözümü yapmıştık onların cevaplandırılmasını ödev şeklinde verip tekrar etmiştik pekiştirmiştik (st. 106,107)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-8, bulmaca etkinliğinin müzede öğrenilenleri pekiştirdiğini savunmuştur.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamaları sonrasında, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yaptığı etkinliklerden birinin de kompozisyon olduğu ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinden Ö-19, *“Ellerine birer not defteri aldırıyoruz, çocuklara gördüklerini hemen unutmamaları için ufak ufak notlarla siz buraya geldiğinizde zaten müze siz buraya geldiğimizde zaten müze sonunda geldiğimizde notlarına bakara şöyle bizim kompozisyon hazırlıyorlar yani (st. 111-113)”* ve *“Müze sonrasında o notları burada temize çekiyorlar ve müzeyle ilgili duyguları düşünceleri gördükleri yaşadıkları ilgilerini çeken şeyleri şöyle kısaca bir sayfayı geçmeyecek şekilde kompozisyon yazıyor evet (st. 116-117)”* sözleri ile öğrencilerin müze uygulamaları sonrasında yazdığı kompozisyonun biçimini anlatmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-20, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulamaları sonrasında öğrencilere değerlendirme formu dağıttığını söylemiştir. Sınıf öğretmeni Ö-20, konu hakkındaki düşüncelerini, *“Gezi değerlendirme formları oluyor hocam, onları verip hani geziyle ilgili, bu müze gezisiyle ilgili çocukların düşüncelerini alıyoruz, mesela işte (st: 107,108)”* ve *“Evet*

yazılı olarak. *En sevdiğiniz kısım hangisiydi? İşte sizde gezide en çok dikkatinizi çeken şey neydi? Şeklinde soruların olduğu bir form veriyorum ve genelde yazılı olarak düşüncelerini alıyorum (st: 112,113)*” biçiminde aktarmıştır.

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulamalarını görsel etkinliklerle değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 4’ü Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarından sonra müzede çekilen fotoğrafları öğrencilerle incelediğini, 3’ü müze ile ilgili resim yaptırdığını, 1’i de öğrencilerin müze ile ilgili yaptığı resimleri öğrencilere anlattırdığını ifade etmiştir. Müze uygulamasından sonra, müzenin fotoğraflarını gösterdiğini söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-9, *“Valla ee genelde ee şöyle diyebilirim yani ee mesela orayla ilgili resimler çekiyoruz işte onlarla ilgili görselleri bir şekilde edinmeye çalışarak daha sonrada bunları zaman içerisinde tekrar edici tarzda ee gösteriyorum yani o şekilde diyebilirim (st. 102-104)”* şeklinde düşüncelerini ifade ederek müze uygulamasından sonra fotoğraf göstermenin müzede edinilen bilgileri, tekrar etme yollarından biri olduğunu vurgulamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-10, müze uygulaması sonrasında, müzede öğrenilenleri pekiştirme amacı ile müzede çekilmiş fotoğrafları sınıfta gösterdiğini belirterek düşüncelerini, *“Pekiştirme çalışmaları yapıyoruz. Çekilmiş resimler üzerinde tekrar konuşturma yapıyoruz işte (st. 131)”* şeklinde ifade etmiştir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarından sonra müzede çekilen fotoğrafları sınıfta öğrencilerin incelediğini söyleyen sınıf öğretmeni Ö-15, *“Orada çekilen çektiğimiz resimleri sınıfta tekrar şey yapıp birazda orada yaptıklarını kafasına iyice yerleştirmiş oluyoruz açıkçası kendileri olayın içinde sınıfta da resmini gördüğünde o biraz daha kalıcı oluyor (st. 203-205)”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır. Sınıf öğretmeni Ö-15, müze uygulaması sonrasında müzede öğrenilen bilgilerin kalıcı olması açısından fotoğraf incelemenin önemini vurgulamıştır. Müze uygulaması sonrasında fotoğraf inceleme etkinliğini yaptığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-18, *“Genelde biz orada fotoğraflıyoruz. Grup olarak fotoğraflıyoruz sınıfta gelip projeksiyona yansıttığımızda tekrar pekiştirme amaçlı tekrar ettiğimizde oluyor aynı konuları. Yani müze içerisindeki fotoğraflarla çocukları hem pekişiyor hem hatırlatma açısından bilmiyorum verimli olduğunu düşünüyorum ama çocuklar çok küçük işte (st. 96-98)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Bu görüşlere dayanarak sınıf

öğretmeni Ö-18, fotoğraf incelemenin bilgileri tekrar etmek, pekiştirmek ve hatırlamak için önemli bir etkinlik olduğunu öne çıkarmıştır.

Tablo 14 incelendiğinde, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdiği müze uygulaması sonrasında öğretmenlerin yaptığı etkinliklerden birinin “resim yaptırma” olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-7, *“Bir resim yaptırıyoruz müzelerle ilgili, gezdiğimiz yerlerle ilgili (st. 124)”* diyerek müze uygulamalarından sonra resim yaptırdığını ifade etmiştir. Müze uygulaması sonrasında öğrencilere resim yaptırdığını söyleyen sınıf öğretmeni Ö-11, *“Sözel olarak değerlendiriyoruz yani konuyla ilgili resimler çizdiriyorum (st. 133)”* şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Resim yaptırdığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-9 ise, *“Valla ben ee genelde orada öğrencilerin görmüş olduğu e yani genel olarak geziyle ilgili akıllarında kalan şeyleri resimlendirmeyi seviyorum yani çocuk orada ne aldı yani onu resmetmesi ve bu resmi anlatmasını istiyorum (st. 119-120)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-9’un öğrencilere resim yaptırmanın yanında yapılan resimleri öğrenciye anlattırdığını söylemiştir.

Tablo 14’e göre, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulaması sonrasında yaptığı etkinlikler incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, öğrencileri performansa dayalı olarak da değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarından sonra araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 1’i müze ile ilgili öğrencilerin drama yaptığını, 1’i de öğrencilerin müze ile ilgili sunum yaptığını ifade etmişlerdir. Müze uygulaması sonrasında öğrencilerin müze ile ilgili sunum hazırladığını söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-7, *“Çocuklar anılarını anlatıyorlar müzede gördükleriyle ilgili anılarını, belki benzeri görseller kendileri hazırlıyor, sunum yapıyorlar derste bunları yapıyoruz derste daha kalıcı olması için (st. 124-126)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-7, öğrencilerin müze uygulaması sonrasında, sunum yapmasının kalıcılık bakımından önemli olduğunu vurgulamıştır. Müze uygulaması sonrasında drama yaptırdığını söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-13, *“Tekrar değil canlı performans çocuklara genelde işte şov tarzında tek tek söz verimiz. Onlar canlandırmak isterlerse canlandırır. Bir de her öğrencinin etkilenme süreci farklıdır. Her öğrenci farklı şeylerden etkilenir. Kimisi yalnız oradaki görsellerde etkilenirken kimisi 3 boyutlu resimlerden etkilenir. Ama anlayamaz orada her öğrenciye ayrı şans tanımak lazım (st. 192-195)”* şeklinde

düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13, öğrencilerin farklı öğrenme stillerinin olduğunu, dolayısıyla değerlendirme yaparken de bu farklı değerlendirme etkinliklerinin kullanılması gerektiğini vurgulamıştır. Müze uygulamalarında en çok kullanılan yöntemlerden biri olan dramanın yalnızca bir öğretmen tarafından dile getiriliyor olması anlamlı bir bulgudur. Çünkü drama, öğrencilerin kendi yaşantılarından, bir nesneden, olaydan yola çıkarak yaratıcı düşünce becerilerin gelişmesinde ve konunun kalıcı bir şekilde öğrenilmesinde etkili olan bir yöntemdir. Dramanın müzenin sahip olduğu olanaklar ve öğrencilere sunduğu zengin deneyimler bakımından müze uygulamalarında kullanılması işlevseldir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirdikleri Müze Uygulamalarına Yönelik Görüş ve Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleştirilen müze uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerinin araştırıldığı bu bölümde sınıf öğretmenlerine araştırma sorularından, “Hayat Bilgisi dersinde müzeleri kullanmaya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorulmuştur. Öğretmenlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirdikleri müze uygulamalarına ilişkin görüş ve düşüncelerine ilişkin üç alt tema bulunmuştur. Bu alt temalar, “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarına İlişkin Genel Görüşleri”, “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını Müze Uygulamalarına Yer Verme Durumu Bakımından Değerlendirmeleri” ve “Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarının Etkin Kullanımına İlişkin Önerileri” olarak belirlenmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarına Yönelik Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Hayat Bilgisi dersinde müzeleri kullanmaya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen yanıtların analizi sonucunda, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarına ilişkin ortaya çıkan görüşleri Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

MÜZE UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	f
Kalıcı	10
Etkili	10
Faydalı	8
Olumlu	7
Görsel Öğrenme	5
Dersi Pekiştirme	5
Somut Öğrenme	2
Yapılmalı	2
Bağlantı Kurma	2
Öğrenmeyi Kolaylaştırıcı	2
Önemli	1
Başarıyı Artırma	1
Çoklu Zekâ	1
Disiplinlerarası Öğrenme	1
Kültürü Tanıma	1
DÜŞÜNME BECERİLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLER	
Eleştirel Düşünme	2
Karşılaştırma Yapma	2
Sorgulayıcı Düşünme	1
İraksak Düşünme	1
DUYUŞSAL BOYUT	
İlgi Çekici	4
Eğlenceli	2
Merak Uyandırıcı	2
Konsantre Edici	1
Geçmişe İlgi Duyma	1
Heyecan Yaratma	1
Empati Kurma	1
KİŞİLİK GELİŞİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLER	
Olgunlaşma	1
Geleceğe Hazırlama	1
Meslek Seçimi	1
Estetik Bilinç Gelişimi	1
Hayata Bakışı Değiştirme	1
Hayal Gücünü Geliştirme	1
Tarih Bilincini Geliştirme	1
Birlikte Hareket Etme Bilinci	1
OLUMSUZ GÖRÜŞLER	
Riskli	2
Zaman Alıcı	2
Gereksiz	1
Zor	1
Sıkıcı	1

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarına ilişkin farklı görüşlerinin olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarını öğrenme-öğretme süreci boyutu, düşünme

becerileri boyutu, duyuşsal boyut, kişilik gelişimi boyutu ve olumsuz görüşler bakımından değerlendirmişlerdir. Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrenme-öğretme boyutuna yönelik görüş bildiren sınıf öğretmenlerinin 11'i müze uygulamalarının kalıcı olduğunu, 10'u etkili olduğunu, 8'i faydalı olduğunu, 7'si olumlu olduğunu, 5'i görsel öğretim yaptığını, 5'i dersi pekiştirdiğini, 2'si yapılması gerektiğini, 2'si dersle bağlantı kurduğunu, 2'si öğrenmeyi kolaylaştırdığını, 1'i önemli olduğunu, 1'i başarıyı artırdığını, 1'i çoklu zekâya yönelik öğretim yaptığını, 1'i disiplinlerarası öğretim yaptığını 1'i de kültürü öğrencilere tanıttığını ifade etmiştir.

Tablo 15'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğu Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının kalıcı öğrenme sağladığı yönünde görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-1, *“Çocuklar hani gördüklerini, yaşadıklarını daha hiç unutmuyorlar. Bunu kesinlikle unutmuyor mesela bir kağınyı ben onlara anlatamam ama gördükleri zaman kağınyı kesinlikle onu unutmuyorlar (st. 144-146)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Sınıf öğretmeni Ö-1, müzede gerçekleşen öğretimin kalıcı olma nedenini, öğrencilerin burada görsel öğrenme yapmasına ve yaparak-yaşayarak öğrenmesine bağlamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-7 de Ö-1 ile benzer ifadeleri kullanarak görerek ve yaşayarak öğrenmenin, bilgilerin kalıcılığı ve hatırlanması üzerindeki olumlu etkisine vurgu yapmıştır. Sınıf öğretmeni Ö-7, *“Gördükleri ve yaşadıkları için kalıcı oluyor hayatlarında bir yerde onun görselini görseler diyorlar aa ben buraya gidip gezmişim ve görmüştüm diyorlar (st. 164-166)”* şeklinde konu hakkındaki görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-3, *“Daha çok akıllarında kalıyor. Görerek, gezerek öğrendikleri için (st. 185)”* şeklinde görüş bildirerek araştırmaya katılan diğer meslektaşları gibi, müze uygulamalarının kalıcı olduğunu vurgulamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-18 ise, sınıfta yapılan eğitim ve müzede gerçekleştirilen eğitimi, *“Sınıftaki anlatılanlar sözel kalıcı olmuyor ama müzede kalıcı oluyor, unutulmuyor (st. 140)”* sözleri ile karşılaştırarak müzede gerçekleştirilen eğitimin kalıcılık yönünden daha üstün olduğunu vurgulamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-7 de bu görüşlere paralel olarak Hayat Bilgisi dersinde yapılan müze uygulamalarının öğrenciler için kalıcı olduğunu, *“Hayatı boyunca unutmuyor onu. Görerek yaşayarak yaptıkları işler çocuklar hiç*

unutmuyor yani (st. 228) ” ve “Hemen hatırlıyorlar, hatırlama yönünden kalıcı oluyor (st. 166-167) ” sözleri ile belirtmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin öğrenmeleri için etkili olduğunu, “etkili, daha iyi anlama, daha iyi öğrenme, etkili öğrenme, etkin öğrenme” gibi farklı sözcükler ile ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-9, müze uygulamalarında öğrencilerin daha iyi öğrendiğini, *“Valla yani ben ee keşke bütün hani sadece Hayat Bilgisi olmasın yani bütün dersler boyunca ee çünkü çocuklar gezerek, yaşayarak çok daha iyi öğreniyorlar ee hatırlarında çok daha iyi kalıyor (st. 131-132) ”* sözleri ile belirtmiştir. Yine araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-20, öğrencilerin müze uygulamalarında etkin olduğu için konuları daha iyi anladığını, *“Tabi bir kere müzelerden faydalanmak çocukların hani görsel olarak yerinde gördükleri için hani o nesneleri, o şeyleri, ya da orada hani yaşıyor gibi oldukları için tabii ki de önemli hani kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çocuklar o zaman konuları hem daha iyi anlıyorlar hem daha çok hatırlıyorlar hem de eğlenerek öğrenmiş oluyorlar bir şeyleri (st. 142-145) ”* biçiminde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-11, *“Müzelerin kullanılması çocukların daha iyi öğrenmelerini sağlıyor (st. 151) ”* sözleri ile görüşlerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-9 ise, *“Tabi yani. Bence yani Hayat Bilgisi dersi ee birçok etkinliğinin yerinde yapılmasının taraftarıyım yani öyle olsa çok daha etkili oluyor çocukların öğrenmelerine (st. 136-137) ”* sözleri ile Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkili olduğunu ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-17, *“Tabii kullanılmalı müze çünkü görsel yaşam çocukları okuma ve anlatmadan çok daha fazla etkiliyor onun için gerektiğinde müzelere gitmemiz herkesin gitmesi gerekiyor (st. 108-109) ”* sözleri ile müze uygulamalarını geleneksel eğitimden ayırmıştır. Sınıf öğretmenlerinden Ö-20, ilkokulun ilk yıllarında öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerine dikkat çekerek, *“Gelişim düzeyleri açısından. Çocukların etkin öğrenmelerini sağlıyor (st. 181) ”* biçiminde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının derse faydalı olduğunu, “faydalı, yararlı, katkı sağlıyor” sözcükleri ile ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-7, *“Kendileri bizzat yaptılar, çok zevk aldılar ve veli bunlara katılımını istiyor çocukların gitmelerini istiyor.*

Yani o yönden çocuklara faydalı olacağına inandığım her şeyi (st. 193-194) ” diyerek çocukların duyuşsal özelliklerinin gelişimine yönelik Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarının faydalı bulunduğunu açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-9 ise, “Atatürk’le ilgili de farkındalık yarattık o anlamda Atatürk’ü daha yakınları tanımaları anlamında işte resimlerle, görsellerle ee faydası oldu o anlamda diyebilirim (st. 52,54) ” sözleri ile müze uygulamalarının öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi içerisinde yer alan Atatürkçük konularının kazanımlarına ulaşmalarına ilişkin olumlu katkısının olduğunu belirtmiştir.

Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleşen müze uygulamalarının öğrenme boyutuna dikkat çeken sınıf öğretmeni Ö-9 ise, “Çocukların öğrenmelerine çok daha faydası oluyor ve yani çocuk yaptığıyla ee çocuk yaptığıyla, gördüğüyle çok daha faydası oluyor (st. 137-139) ” sözleri ile görüşlerini açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-20 ise müze ortamının sunduğu olanaklar nedeni ile öğrenciye pek çok açıdan faydalı olduğunu, “Hocam bir kere çok zekâ açısından faydalı olduğunu düşünüyorum. Çünkü hem çocuklar orada bazı nesnelere dokunuyorlar, dokunarak öğreniyorlar ya da işte görsel olarak çok fazla imkân oluyor. Görsel öğrenmeleri açısından uuu ondan sonra kalıcı oluyor bir defa, çocuklar o alanda bulundukları için konuştuğumuz için hani düşüncelerini de çok rahatlıkla ifade ettikleri için ne düşünüyorlar ne yapıyorlar nesnelerle ilgili ya da işte gittiğimiz yerlerde farklı resim olabilir işte onlarla ilgili uzun uzun konuşma fırsatımız oluyor. Önceki ve sonraki konularla bağlantı kurma fırsatımız oluyor. İlişkilendirme fırsatımız oluyor. Somut yaşantılar elde etmiş oluyorlar ki 1. 2. 3. Sınıflar için bu çok önemli (st. 170-177) ” sözleri ile ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bir kısmı Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarında öğrencilerin görsel öğrenme yaptığını ifade etmiştir. Bu konuya ilişkin görüşlerini Ö-15, “Daha ilgili oldular tabi. Yapılışını izledikleri için o arabanın kendisini görmesi daha etkili oldu. Tabi, daha görsel şeyler aktif oluyor hele hele bu dönem çocukları, eskiden daha hayal kurup şey yapabilirken şimdi göstererek öğrenmeyi daha çok ilgilerini çekiyor çünkü televizyon ve bilgisayar daha etkili çocukların eğitiminde (st. 103-106) ” diyerek ilkokulun ilk üç yılındaki öğrencilerin Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarını kapsayan bu çalışmaların öğrencilerin gelişim düzeyi açısından olumlu olduğunu vurgulamıştır.

Müze uygulamaları sırasında gerçekleşen görsel öğrenmelere dikkat çeken diğer bir sınıf öğretmeni Ö-17, *“Daha çok orada tabii görsel anlamda inceleme yapılıyor. O müzedeki eserlerle ilgili oradaki yazılar oluyor, açıklamalar onları okuyoruz onları inceliyoruz (st. 65-66)”* ve *“Gerekli mi? Tabii kullanılmalı müze çünkü görsel yaşam çocukları okuma ve anlatmadan çok daha fazla etkiliyor onun için gerektiğinde müzelere gitmemiz herkesin gitmesi gerekiyor (st. 108-109)”* diyerek konu hakkındaki düşüncelerini ifade etmiştir. Ayrıca sınıf öğretmeni Ö-17, müze uygulamaları sırasında yapılan görsel öğrenmelerin öğrencilerin kalıcı bilgi edinmesini sağladığını, *“İşte gidildiğinde hani görsel olarak onlara hitap edildiğinden dolayı öğrendiği şeyler kalıcı oluyor. Bir kitaptan okumaya benzemiyor gidip görüp yaşamak onlara en yararlı yanı bu. Yani o konu hakkında çok kalıcı bilgiler edinebiliyor (st. 124-126)”* sözleri ile vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-18, görsellerin ve görsel öğrenmenin bilgilerin kalıcılığı üzerindeki olumlu etkisini, *“Görseller kalıcı oluyor çocukta. Yani gördüğü şeyi unutmuyor. Anlatılanlar unutuluyor ama gördüğü bir şeyi unutmuyor kalıcı oluyor (st. 129-130)”* sözleri ile ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-20, *“Tabi bir kere müzelerden faydalanmak çocukların hani görsel olarak yerinde gördükleri için hani o nesneleri, o şeyleri, ya da orada hani yaşıyor gibi oldukları için tabii ki de önemli hani kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çocuklar o zaman konuları hem daha iyi anlıyorlar hem daha çok hatırlıyorlar hem de eğlenerek öğrenmiş oluyorlar bir şeyleri (st. 142-145)”* diyerek öğrencilerin müzede sergilenen nesnelerle kurduğu görsel etkileşimin eğitimsel kalitesine vurgu yapmıştır.

Tablo 15’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bir kısmı, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının dersi pekiştirdiğini söylemişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-5, *“Ya olumlu oluyor şimdi daha böyle oturuyor konular diyebilirim onu birebir gördükten sonra daha pekişiyor yani, çünkü en önemli şey eğitimde yaparak- yaşayarak öğrenme daha sonra da görerek bir şey yapmıyorlar gerçi ama görüyorlar orada daha etkili oluyor, bir de yaparak yaşayarak öğrense daha etkili olacak da o mümkün değil tabi ama sizin söylediğiniz gibi belki onlar daha yararlı olur belki drama çalışmaları o geziyi, müzeyi yerinde etkinlik yapılması daha yararlı olabilir tabi (st. 168-172)”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-14 de meslektaşı Ö-5 gibi müze uygulamalarının

dersi pekiştirdiğini, öğrencilerin orada yaparak-yaşayarak öğrenmesine bağlamış ve düşüncesini, *“Ya olumlu oluyor. Şimdi ya böyle oturuyor konular diyelim hani onu bire bir gördükten sonra daha pekişiyor. Eğitimde en önemli şey biliyorsanız yaparak, yaşayarak öğrenme (st. 105-106)”* şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-4 ise görüşlerini, *“Arkeoloji müzesine gidilecekse mesela arkeolojinin ne olduğunu, arkeoloji müzesinin diğerlerinden nasıl bir yöntem olacağını ön bilgi veriyorum. Nedir, ne değildir az çok sahibi oluyorlar. Birazda oraya gittikten sonra pekişiyor. Şu da vardı bu da vardı falan filan diyorlar konu bitmiş oluyor. Ama birebir Hayat Bilgisi uygulamasıyla örtüşüyor mu, örtüşmeyebilir yani. Geziler tarih olarak konularla örtüşmeyebiliyor yani. Üç aşağı beş yukarı tutturmaya çalışıyoruz genellikle (st. 31-36)”* şeklinde açıklamıştır. Sınıf öğretmeni Ö-4, müze uygulamalarının zamanlamasının Hayat Bilgisi dersi konularına paralel gitmese bile konuların müze uygulamasıyla pekiştirdiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-7 ve Ö-20, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarında öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi ve konuları ile bağlantı kurduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö-7, *“Bir, bir kere öğrenciler bilgilerle, tarihi gerçekler arasında bağlantı kuruyorlar. İki, gördükleri ve yaşadıkları için kalıcı oluyor hayatlarında bir yerde onun görselini görseler diyorlar aa ben buraya gidip gezmiştim ve görmüştüm, diyorlar. Hemen hatırlıyorlar, hatırlama yönünden kalıcı oluyor. Yani bence daha fazla gezilen yerler derslerle bağlantı kuruyorlar ve kendileri daha iyi anlamış oluyorlar konuları. Bu tür konular (st. 164-167)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Hayat Bilgisi dersi içinde yapılan müze uygulamalarının derslerle bağlantı kurma olanağı sağladığını savunan diğer bir sınıf öğretmeni Ö-20, *“Önceki ve sonraki konularla bağlantı kurma fırsatımız oluyor, ilişkilendirme fırsatımız oluyor (st. 175-176)”* diyerek konu hakkındaki düşüncelerini açıklamıştır.

Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırdığını söyleyen Ö-11, *“Her konuyla ilgili yerinde incelemek, yerinde görmek çocukların hayata bakışını, konuyu öğrenmelerini daha kolay ve daha öğrenir bir duruma getiriyor (st. 145-146)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Müze uygulamalarının öğrenmeyi kolaylaştırdığını söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-15 ise, *“Merak uyandırıyor o da etkili olmasını sağlıyor işte öğrenmesini kolaylaştırıyor*

diyeyim (st. 241)” diyerek müze uygulamalarının öğrenmeyi kolaylaştırmasının nedenini müzenin merak uyandırmasına bağlamıştır.

Tablo 15’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının önemli olduğuna ve başarıyı artırdığına da değinmişlerdir. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının önemli olduğunu söyleyen sınıf öğretmeni Ö-10, *“Müzeleri kullanmak dediğim gibi yeni dönem açısından oldukça önemli. Yani sadece müzeler açısından diğer çevreyle de yaşadığımız çevre olsun, ailem olsun (st. 175-176)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-19 ise, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin başarısını artırdığını, *“Ama öğretmene asıl görev düşüyor madem diyoruz bu konuları işliyoruz o zaman birebir çocuk çıksın görsün dokunsun yaşasın daha faydalı olacaktır. Çünkü bunlar öğretimde başarıyı artıracak şeylerdir. Yıllar geçmesine rağmen çocuk olayın içinde olduğu için birebir olduğu için unutmaması daha zor oluyor ve unutmuyor diyelim yani akılda daha fazla kalıyor (st. 185-188)”* cümleleri ile savunmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-20, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının, çoklu zekâ yaklaşımına uygun bir etkinlik olduğunu, *“Hocam bir kere çoklu zekâ açısından faydalı olduğunu düşünüyorum. Çünkü hem çocuklar orada bazı nesnelere dokunuyorlar, dokunarak öğreniyorlar ya da işte görsel olarak çok fazla imkân oluyor, görsel öğrenmeleri açısından uuu ondan sonra kalıcı oluyor bir defa, çocuklar o alanda bulundukları için konuştuğumuz için hani düşüncelerini de çok rahatlıkla ifade ettikleri için ne düşünüyorlar ne yapıyorlar nesnelerle ilgili ya da işte gittiğimiz yerlerde farklı resim olabilir işte onlarla ilgili uzun uzun konuşma fırsatımız oluyor (st. 170-175)”* sözleri ile ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-20, Hayat Bilgisi dersi içinde yapılan müze uygulamalarının disiplinlerarası bir yaklaşımla gerçekleştiğini ifade etmiştir. Konuya ilişkin görüşlerini Ö-20, *“Ve böylelikle çocuklar hem karşılaştırma fırsatı da buluyorlar hem de eleştirel düşünüyorlar hani o zamanın koşullarını, geçmişin koşullarına da gidiyorlar. Aynı zamanda empati kurmalarını sağladığını da düşünüyorum. Iıı bunların yanı sıra estetik bilinci geliştirdiğini de söyleyebiliriz ve müzelerin önemini de kavramış oluyor aslında çocuklar. Iıı disiplinler arası faydası olduğunu da söyleyebiliriz. Ya hani dedik ya sadece Hayat Bilgisi konuları ama*

zamanda önemli (st. 191-195)” sözleri ile açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-19 ise, Hayat Bilgisi dersi içinde yapılan müze uygulamaları vasıtasıyla, öğrencilere toplumun sahip kültürün aktarıldığını düşünmektedir. Sınıf Öğretmeni Ö-19 görüşlerini, *“En başta kültürel olarak geçmişimizi tanımış oluyor çocuk. Tarihi geçmişimizi tanımış oluyor mesela işte bizden önceki insanların neler yaptığını görmüş oluyor mesela işte kurşunlu camii külliyesinde çocuk orada hayranlık duyuyor ne bileyim işte hoşuna gidiyor onlar gibi olmak istiyor (st. 136-138)”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin düşünme becerilerine olumlu yönde etki ettiğini söyledikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 2’si, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini, 2’si öğrencilerin karşılaştırma yapma becerilerini geliştirdiğini, 1’i öğrencilerin sorgulayıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini, 1’i de öğrencilerin ıraksak düşünme becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-20, *“Eleştirel düşünüyorlar hani o zamanın koşullarını, geçmişin koşullarına da gidiyorlar (st. 191-192)”* şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-7 de müze uygulamalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini, *“Mesela az önce söyledim ya gördüklerini hiç unutmuyorlar. Bir de gördükleri şeylerle ilgili önceden araştırma yapıyorlar. Daha sonrasında bu konuyla ilgili şeyler yapıyoruz. Ve buna onlara yaaa hani nasıl söyleyeyim ben size hmm eleştirel düşünme yeteneğini de geliştiriyor diye düşünüyorum. Çünkü eleştiriyorlar bazı şeyleri görsel açıdan da her ders sadece Hayat Bilgisi dersi için değil de her ders görsel açıdan yaşayıp yaptıkları zaman daha kalıcı olduğunu düşünüyorum (st. 155-159)”* sözleri ile savunmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-6, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin karşılaştırma yapma becerilerini geliştirdiğini söylemiştir. Sınıf öğretmeni Ö-6 görüşlerini, *“En azından hani insanların o günkü yaşamları kullandığı araç-gereçler hakkında bilgi ediniyorlar ve şu anda*

günümüzde insanların ulaştığı noktayı noktayla o günkü koşulları karşılaştırabiliyor gibi bunu yapabiliyor bunu yapabiliyor. Gelecek hakkında da buna göre bir şeyler tahminde bulunabiliyor çocuk (st. 159-162)” şeklinde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan diğer bir sınıf öğretmeni Ö-20, “Geçmişle günümüzde, geçmişle günümüz arasında bağ kurmalarını sağlıyor. Ve böylelikle çocuklar hem karşılaştırma fırsatı da buluyorlar (st. 187, 191)” biçiminde düşüncelerini aktarmıştır. Sınıf öğretmeni Ö-20, Hayat Bilgisi Dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin karşılaştırma yapma becerilerini geliştirmesini, müzelerin öğrencilere geçmiş, günümüz ve gelecek arasında düşünmeye olanak tanınmasına bağlamıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-20, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin sorgulayıcı ve ıraksak düşünme becerilerini de geliştirdiğini söylemiştir. Sınıf öğretmeni Ö-20, “Sorgulayıcı düşüncelerine yardımcı olduğunu düşünüyorum ben (st. 183)” diyerek, cümlelerine “Geçmişle günümüzde, geçmişle günümüz arasında bağ kurmalarını sağlıyor (st. 187)” şeklinde devam etmiştir. Ayrıca sınıf öğretmeni Ö-20, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin ıraksak düşünme becerilerini de geliştirdiğini, “Görsel sanatları arasında bağ kurduğunu düşünüyorum. İıı estetik bilinci geliştirdiğini söyleyebiliriz. Güzel sanatlarla ilgili olarak da çocukların ıraksak düşüncelerini de sağlıyor aynı zamanda (st. 199-200)” ve “Çocukların günümüzden çıkıp geçmişe uzanmalarını sağladığı için geçmişle bağ kurdukları için hani çocukların sadece bu zamanda takılı kalmamalarını engelliyor ve farklı zamanlara farklı çağlara hatta gitmelerini sağlayarak çocukların daha farklı düşünmeye sevk ettiğini söyleyebiliriz (st. 204-206)” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 15’te incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerin duyuşsal gelişimlerini olumlu yönde etki ettiğini söyledikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 3’ü müze uygulamalarının öğrenciler için ilgi çekici olduğunu, 2’si eğlenceli olduğunu, 2’si öğrencilerin müze uygulamalarından zevk aldığını, 1’i öğrencilerin derse konsantre olmasını sağladığını, 1’i öğrencilerin müze aracılığıyla geçmişe ilgi duyduğunu, 1’i müzenin öğrencilerde heyecan yarattığını, 1’i müzelerin öğrencileri motive ettiğini, 1’i öğrencilerin müze aracılığı ile empati kurduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrenciler için ilgi çekici olduğunu söylerken, bazıları da merak uyandırıcı olduğunu söylemiştir. Bu araştırmada ilgi çekici ve merak uyandırıcı kavramları, “ilgi çekici” başlığı altında toplanmıştır. Bu yönde görüş bildiren sınıf öğretmenlerinden Ö-20, *“Gelişim düzeyleri açısından. Çocukların etkin öğrenmelerini sağlıyor. İlgi çekici merak uyandırıcı mekânlar oldukları için güdülenmeleri de daha yüksek oluyor (st. 181-182)”* şeklinde görüşlerini açıklamıştır. Sınıf öğretmenlerinden Ö-15 ise, müze uygulamalarının merak uyandırıcı olduğunu, *“Merak uyandırıyor o da etkili olmasını sağlıyor işte öğrenmesini kolaylaştırıyor diyeyim (st. 241)”* cümleleri ile ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları, Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrenciler için eğlenceli olduğunu söylemişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-9, *“Bence kullanılsın yani ee olumsuz bir tarafını görmedim ben yani çocuklar hem dediğim gibi eğleniyorlar hem de ee her bakımdan ee ben olumlu gördüm yani edindiğim bilgi bu şekildeydi diyebilirim (st. 166-167)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Müze uygulamalarının öğrenciler için eğlenceli olduğunu söyleyen diğer bir sınıf öğretmeni Ö-20 ise, *“Tabi bir kere müzelerden faydalanmak çocukların hani görsel olarak yerinde gördükleri için hani o nesneleri, o şeyleri, ya da orada hani yaşıyor gibi oldukları için tabii ki de önemli hani kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çocuklar o zaman konuları hem daha iyi anlıyorlar hem daha çok hatırlıyorlar hem de eğlenerek öğrenmiş oluyorlar bir şeyleri (st. 142-145)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır.

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bir kısmı, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerde heyecan yarattığını ve öğrencileri derse motive ettiğini düşündükleri görülmektedir. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilerde heyecan yarattığını düşünen Ö-18, *“Biz öğrencileri uçak müzesine de götürdük, Eskişehir’de var gökyüzünde görüyorlar ama yakında görmeleri onları ne bileyim farklı heyecan yaratıyor büyük bir heyecanla gezdiler zaten merkezdeki öğrenciler kırsala çıktıklarında farklı bir ortama çıktıklarında çocuklara her şey yasak ya işte koşma apartmanda aşağıdakiler rahatsız olacak diye yolda koşma araçlar var okulda rahat ediyorlar dışarı çıktığında daha da rahat ediyorlar. Bilmiyorum o gün çocuklar oldukça*

neşeli oluyorlar müzeye gittiklerinde verimli oluyor (St. 154-158)” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-20 ise, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencileri derse motive ettiğini, “Gelişim düzeyleri açısından. Çocukların etkin öğrenmelerini sağlıyor. İlgi çekici merak uyandırıcı mekânlar oldukları için güdülenmeleri de daha yüksek oluyor. Çocuklar derse, konulara daha motive bir şekilde yaklaşıyorlar (st. 181-183)” cümleleri ile söylemiştir.

Tablo 15’e göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının, öğrencilerin kişilik gelişimlerine olumlu yönde katkı sağladığını düşündükleri görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 1’i müze uygulamalarının öğrencileri olgunlaştırdığını, 1’i geleceğe hazırladığını, 1’i öğrencilerin meslek seçiminde katkısı olduğunu, 1’i estetik bilincini geliştirdiğini, 1’i hayata bakışını değiştirdiğini, 1’i hayal gücünü değiştirdiğini, 1’i tarih bilincini geliştirdiğini, 1’i birlikte hareket etme bilincini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencileri geleceğe hazırladığını söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-11 düşüncelerini, *“Yani müzelerin kullanılması çocukların önceden geçmişleriyle ilgili bilgi edinmeleri açısından önemli. Tabi bu çocukların geçmişlerini öğrenip geleceklerini daha iyi bakmaları ve daha çok çalışmalarını sağlayacaktır (st. 175-176)”* şeklinde açıklamıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-19 ise, *“Yani geçmişten günümüze çocuk orada kültürümüzü tarihimizi tanımış oluyor (st. 143-144)”* diyerek tarih bilincini geliştirmeye vurgu yapmıştır. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının öğrencilere birlikte hareket etme bilinci kazandırdığını söyleyen araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-11 görüşlerini, *“Ya birlikte hareket etmemizin bilincinin gelişmesi konusunda çocukların ileriye yönelik gelişimleri sağlıyor müze bilinci oluşturmada (st. 156-157)”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamaları hakkında olumsuz görüşlerinin de olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 2’si Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının riskli, 2’si zaman alıcı, 1’i gereksiz, 1’i zor, 1’i sıkıcı olduğunu söylemişlerdir. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının riskli olduğunu söyleyen Ö-2, *“Çok da riskli bir iştir. O ayrı bir*

konudur herkes cesaret edemez işin gerçeği (st. 361-362) ” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-6 ise, “Vallaha olumsuz düşünce, ben gezilerde tek düşüncem yani öğrencilerin başına bir şey gelmesi (st. 171) ” ve “Güvenlik evet, onun için mümkün olduğunca o tür kazaları önlemek için birkaç tane veli götürürüz. Üç dört tane geziye, gezi alanına bağlı olarak o şekilde önlemeye çalışıyorum. Benim korkum o (st. 175-176) ” şeklinde, müze uygulamalarının olası kazalar nedeniyle riskli bir uygulama olduğunu dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-4, Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarını “gereksiz” olarak nitelemiş ve müze uygulamaları yapmak için geziye gitmekten ziyade, sınıf gezisinde müzeye de uğradıklarını söylemiştir. Sınıf öğretmeni Ö-4 düşüncelerini, *“Bir fosil için müzeye gitmek evet ama sınıf ortamında da internetten her türlü fosili bulabiliriz. Biraz da dediğim gibi gezi yılda dört beş farklı gezi yapıyoruz. Bu geziler içinde müzeleri değerlendiriyoruz (st. 150-152) ”* şeklinde ifade etmiştir. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının zor olduğunu söyleyen Ö-8 görüşlerini, *“Kalabalık bir sınıf okuttuğumuz için açıkçası ben gezilerin şartları ve sorumlulukları da ağır olduğundan dolayı gezilere çok fazla gitmeyi tercih eden bir öğretmen değilim (st. 34-35) ”* şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-8 cümlelerine *“Bu 4+4+4’ten sonra çocukların seviyeleri iyice düştüğünden dolayı yani bunu müze gezisi olarak değil bide gezi standartları ve şartları sorumluluğu çok fazla olduğundan dolayı, açıkçası ben kalabalık bir sınıfla yola çıkmayı arzu etmiyorum (st. 115-118) ”* şeklinde devam etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-8, Türkiye’ye ilk kez 2012-2013 eğitim öğretim yılında uygulanan 4+4+4 zorunlu eğitim sistemine göre birinci sınıfa gelme yaşının beş buçuğa düşmesinden dolayı, müze uygulamaları yapmanın zorlaştığını ifade etmiştir. Ayrıca sınıf öğretmeni Ö-8, kalabalık sınıfları müze uygulamaları sırasında kontrol etmenin ve sınıfın güvenliğini sağlamanın zor olduğuna vurgu yaparak Hayat Bilgisi dersi içinde müze uygulaması yapmayı istemediğini söylemiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını Müze Uygulamalarına Yer Verme Durumu Bakımından Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumu bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz? ” sorusuna verilen yanıtların analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını Müze Uygulamalarına Yer Verme Durumu Bakımından Değerlendirmeleri

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ MÜZE UYGULAMALARINA YER VERME DURUMU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	f
OLUMLU GÖRÜŞLER	
Yeterli	7
Yönlendirici	4
Güzel	3
Esnek	1
OLUMUSUZ GÖRÜŞLER	
Yetersiz	5
İçerik Yok	4
Yönlendirici Değil	4
ÖNERİLER	
Kapsamlı Olmalı	2
Bölgesel Olmalı	2
İşlevsel Olmalı	1
Görseller Olmalı	1

Tablo 16’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumunu farklı açılardan değerlendirmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 7’si Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer verme durumunu yeterli, 4’ü yönlendirici, 3’ü güzel, 1’i de esnek olarak değerlendirmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer verme durumunu yeterli olarak değerlendiren sınıf öğretmenlerinden Ö-4, “Yani Hayat Bilgisi dersinin konuları içinde mutlaka müzeyi ilgilendiren konular var ama her konu var Hayat Bilgisi ’nde tüm konular var nerdeyse (st. 138-139)” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-10 ise, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumu bakımından yeterli bulmuş ancak, programın her yerde uygulanmasının zor olduğunu, “Ya program güzel, yeterli, şimdi eskisi gibi değil

programlar sadece amaçlar yazılmıyor. Dersin işleniş süreci, kullanılacak materyaller mesela il de olduğunu düşün bulabiliyorsun ama köylerde olanlar şeylerde olanlar nasıl yaparlar? (st. 159-161)” sözleri ile ifade etmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumunu yeterli bulan araştırmaya katılan diğer bir sınıf öğretmeni Ö-11, *“Yeterli sayıda var zaten Hayat Bilgisi kitaplarında müzelerle ilgili konular ve çalışmalar. Konu geldiğinde bölümlere yayılmış durumda (st. 181-182)”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer verme durumunu yönlendirici olarak değerlendiren sınıf öğretmenlerinden Ö-14, *“Yer veriyor yapmamız öneriliyor. Program bizi bu konuda engellemiyor yönlendiriyor. Teşvik ediyor (st. 146-147)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-1 de Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumu bakımından yönlendirici olduğunu, *“Kılavuz kitabımızda müzeler yeteri kadar yönlendiriliyor mesela şu tür müzeye gidilebilir (st. 186)”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 16’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 5’i Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer verme durumunu yetersiz bulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin 4’ü müze ile ilgili içeriğinin olmadığını, 4’ü de müze uygulamaları için yönlendirici olmadığı şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer vermesini yetersiz olarak değerlendiren Ö-20, *“Eğer program kapsamında önerilen kısımlarda müze ziyaretlerini hani kastediyorsak hocam çok yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü sadece Atatürk konularıyla ilişkili olan kısımlarda müze ziyaretlerine yer verilmiş ama onun haricinde çok fazla müze ziyaretleriyle ilgili kısım yok. O yüzden ben yetersiz buluyorum (st. 212-114)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer vermesini yetersiz bulan diğer bir sınıf öğretmeni Ö-12, *“Tabi tabi müze uygulamaları açısından yetersiz mesela daha önceki programda olsaydı uzay konusunda şey dersi ben öyle hatırlıyorum uzay konusunda işte bir teleskopla gökyüzüne bakın derdi. Öğretmen kitabında söylüyor ama çocukların kitabında teleskop gördünüz mü demiyor. Teleskop getirin sınıfa demiyor. Öncekilerde öyle derdi. Şimdikiinde demiyor onu (st. 215 218)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bir kısmı, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer verme durumunu değerlendirdiklerinde, müze ile ilgili konuların ve içeriğin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer almadığını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-1, *“Çok fazla içerik yok müze uygulamalarıyla ilgili Hayat Bilgisi ders kitabında müzelerle ilgili çok fazla konu da yok, bu öğretmenin kendi gayretiyle yapılan bir şey zaten. Hiçbir müfettiş veya da hiçbir idareci niye sen müzeye gittin veya da gitmedin diye sormuyor öğretmene, öğretmen kendisi burada özveride bulunuyor. Çocukların ileri ki yıllarda daha anlayabilmesi için konuları kendisi götürüyor. Yani Hayat Bilgisi konuları içerisinde de müzelere de belki Türkiye’de ki tarihi eserlerle ilgili az çok bilgiler var ama müze kavramıyla ilgili bilgi yok ama öğrencilerimize soralım müze nedir diye hepsi bilir yani (st. 233-238)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-8 ise konu ile ilgili düşüncelerini, *“Çok fazla içerik yok müze uygulamalarıyla ilgili (st. 233)”* ve *“Yani Hayat Bilgisi konuları içerisinde de müzelere de belki Türkiye’deki tarihi eserlerle ilgili az çok bilgiler var ama müze kavramıyla ilgili bilgi yok (st 136-138)”* şeklinde söylemiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-18, *“Müzeler dikkate alınmadan yapılmış tamamen genel alınmış bölgesel değil ülke bazında alınmış yapılmış planlama. Orada müzeye gitme biz istemesek gitmeye biliriz yani müzeyle ilgili bir öneri yok bize. Müzeye götürün şunları şöyle yapın bir öneri yok (st. 179- 181)”* diyerek, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı hazırlanırken Türkiye’nin sahip olduğu müzelerin dikkate alınmadığını vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamaları yapmaya yönelik yönlendirici olmadığını, yönlendirici değil, kopuk, sıkıntılı, bütünlük yok, yönlendirmiyor gibi sözlerle ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-2, *“Program aslında yeterli ama şöyle bir şey var konular arasında çok bağlantı yok, kopukluk var. O anlamda sıkıntılı, onun dışında (st. 197-198)”* ve *“Program iyi ama işte dedim ya şimdi konular arası bağlantı. Eskiden bir bütünlük vardı şimdi çok bütünlük yok (st. 420)”* diyerek, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumunu yeterli bulduğu halde, müze uygulamalarına yönlendirmediğini ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren Ö-12, *“Yani yönetmelikte tabi ki gezilere gidin diyor ama yönetmelik zaten üstü kapalı konuşuyor yazıyor o tip şeyleri ayrıntıları yönetime bırakıyor okula bırakıyor (st. 243-*

244)” ve “*Tabi müze uygulamaları çok açık değil yani çok rahat değil (st. 250)*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan diğer bir sınıf öğretmeni Ö-16 ise, “*Şimdi müzeye tabi ki önerilerde bulunuyor gideceksiniz gezeceksiniz göreceksiniz dediğim gibi ama bu nasıl olacak bunun yöntemi konusunda da çok bir şey yok (st. 189-190)*” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-18, “*Orada müzeye gitme biz istemesek gitmeye biliriz yani müzeyle ilgili bir öneri yok bize. Müzeye götürün şunları şöyle yapın bir öneri yok (st. 180-181)*” şeklinde Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamaları yapmaya yönlendirmediğini ifade etmiştir.

Tablo 16’da, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına yer verme durumunu değerlendirmeleri sonucu, programa çeşitli öneriler getirdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 2’si Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamaları bakımından kapsamlı olması, 2’si bölgesel olması, 1’i işlevsel olması, 1’i müzelerle ilgili görseller bulunması yönünden öneriler getirmiştir. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının müze uygulamalarına kapsamlı biçimde yer vermesini öneren sınıf öğretmenlerinden Ö-9, “*Valla yani ee daha kapsamlı alınabilir. Yani işte müzelerle ilgili ee sadece işte müzeler haftasıyla ilgili değil de ee işte müze bilincinin daha çok yerleştirilmesi anlamında ee konu anlamında mesela ee çok hani çok kapsamlı olduğuna inanmıyorum. Mesela konu anlamında da alınabilir. Bununla ilgili işte öğrencilerin daha çok araştırma yaparak daha çok kapsamlı bir şekilde ee işte mesela şu olabilir yani performans görevi şeklinde olabilir ee bununla öğrencilerin bu konularda farkındalık sahibi olmaları açısından geliştirilebilir yani (st. 195-199)*” demiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-17 ise, “*Ne olmalı? Tabi ki müzeleri öğrenim hayatında önemli olduğu orada ayrıntılarla belirtilmeli (st. 142)*” şeklinde Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının yapılacak müze uygulamalarına yönelik daha ayrıntılı bilgileri kapsaması gerektiğini söylemiştir.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının içinde yer alan müze uygulamalarının bölgesel olmasını öneren sınıf öğretmenlerinden Ö-18, “*Şimdi bu kılavuz kitapları bölgesel olmalı (st. 181-182)*” ve “*Bölgesel işte iç Anadolu bölgesindeki gezilebilecek yerler o kaynakta toplanabilir. Ege bölgesindeki öğrencilere farklı kaynaklar öngörülebilir efesi ben burada istediğim kadar anlatayım gidip görmeden ne faydası*

olacak ki ama Yazılıkayalara götürüyorum ben burada çocuğu (st. 190-192)” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Aynı doğrultuda öneri getiren diğer bir sınıf öğretmeni Ö-20 ise görüşlerini, “Bir de çocukların yaşadığı yeri daha iyi tanımaları açısından önce yakın çevremizi daha iyi tanımamız gerekiyor. Yakından uzağa ilkesine bağlı olarak yaşadıkları yerde ne bileyim o yörenin kültürel değerlerini yansıtan ya da işte Eskişehir için düşünürsek hani lületaşıyla ilgili olan hani o yöreyle ilgili çıkan önemli madenlerle ilgili olabilir işte yine o yöreye ait yerlerin gezdirilmesi olabilir, çocukların yaşadıkları yeri daha iyi tanımaları açısından (st. 227-232)” biçiminde ifade etmiştir.

Tablo 16’ya göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı içinde yer alan müze uygulamalarının işlevsel olması ve programda müze uygulamaları ile ilgili görsellerin bulunması yönünde öneriler getirdikleri görülmektedir. Bu yönde görüş bildiren sınıf öğretmeni Ö-11, *“Ya işlevsel hale getirilmesi için tabi bu gezilerin yapılması gerekir. Yoksa uygulanmayacak şeylerin programa alınmaması gerekir (st 186-187)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Müze uygulamalarında müzeler ile ilgili görsellerin olmasını öneren diğer sınıf öğretmeni Ö-18 ise, *“Görsellere daha önem verilmeli ve öğrenci çalışma kitapları var ya o kitaplarda öğrenci çalışma kitapları biraz daha bizim düzenimizi bozdu. Yani gördüklerini oraya resimleyebilirler. Yani sınırlı noktalar noktalar konulmuş doldurun ucu açık sorular tamamen öğrenciye yönelik net doğru bilgi istemeyen sorular. Bide bu müzelerle ilgili müzelerde gördüklerini resimleyebilmeli alan bırakılmalı boş alan (st. 199-203)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze

Uygulamalarının Etkin Kullanımına Yönelik Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan, “Hayat Bilgisi dersinde müzeleri kullanmaya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” temel sorusuna ve “Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımına ilişkin önerileriniz nelerdir?” alt sorusuna verilen yanıtların analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarının Etkin Kullanımına İlişkin Önerileri

MÜZE UYGULAMALARININ ETKİN KULLANIM ÖNERİLERİ	f
ÖĞRETMENE ÖNERİLER	
Ön Hazırlık	5
Öğretmenin Eğitilmesi	1
Öğretmen Anlatımı	1
SINIFA ÖNERİLER	
Ön Hazırlık	2
Sınıf Mevcutları	1
YÖNTEM, TEKNİK VE ETKİNLİKLER ÖNERİLERİ	
Drama	4
Rehber Anlatımı	3
Müze Görevlisi anlatımı	2
Oyun	1
Bulmaca	1
Canlandırma	1
Arkeolojik Kazı	1
Beyin Fırtınası	1
YAPILCAK KONULARA YÖNELİK ÖNERİLER	
Canlıların Çeşitliliği	5
Dün-Bugün-Yarın	3
Meslekler	2
Müzeler	1
Yaşadığımız Çevre	1
Atatürkçülük	1
İletişim Araçları	1
DURUMLARA YÖNELİK ÖNERİLER	
Konular İşlendikten Sonra	4
Müzeler Haftası	1
İhtiyaç Duyma	1
Performans Görevi	1
Projeler	1
MÜZE KURUMUNUN İŞLEYİŞİNE YÖNELİK ÖNERİLER	
Öğrenci Seviyesine Uygunluk	5
Giriş Ücreti	2
Eserlere Dokunma	2
Müze İçeriği	2
Müze Reklamları	1
DİĞER	
Zaman Yönetimi	1
Milli Eğitim Bakanlığı	1

Tablo 17’ye göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için farklı boyutlarda öneriler sundukları görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için öğretmenler sınıfı, kullanılan yöntem, teknik ve etkinlikler, konular, durumlar ve müzeye yönelik öneriler getirmişlerdir. Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için öğretmenlere yönelik öneriler getiren sınıf

öğretmenlerinin 5'i öğretmenlerin ön hazırlık yapması, 1'i öğretmenin müze konusunda eğitilmesi, 1'i de öğretmenlerin müze uygulamaları sırasında kendisinin anlatım yapması gerektiğini söylemişlerdir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamaları öncesinde öğretmenlerin ön hazırlık yapmasını öneren sınıf öğretmenleri yapılacak ön hazırlığı; ön keşif, plan yapma, kenti tanıma, amaç belirleme olarak farklı kavramlarla ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-2, *“Aslında yine bize düşüyor iş, önce oraya gidip biz görsek, gezsek belki onların hiç yardımına ihtiyacımız olmadan biz kendimiz bile çocuklara bir şeyleri çok şeyi anlatabiliriz. Yani yeterini biz verebiliriz (st. 352-353)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Müze uygulamaları öncesinde öğretmenlerin ön hazırlık yapmasını öneren diğer bir sınıf öğretmeni Ö-16, *“Orada şimdi yetkili kişiler olduğu için bizde neyle karşılaşacağız onu bilmiyoruz net olarak. Şimdi bilim merkezinde bir kez daha gidersem daha farklı olur ama ilk kez gittiğim için orada ne göreceğimi ben de bilmiyorum. Bende çocuklarla birlikte görüyorum bazı şeyleri (st. 101-103)”* ve *“Örneğin bir ön hazırlık. O kadar güzel şeyler var ki evet onlar yapılmalı ama bunun için bir sürü zamana ihtiyacımız var. Ondan sonra konu işlenişine geçiyorsun orada uygulamalar var, o uygulamaları yaptırmak gerekir birebir onlar için zamanımız yok. Zaman sınırlı süresi bitmiş oluyor diğer konu kalıyor bu seferde. Onun sonuna ermek için uğraştığında hani başladığın işin bitirmek gerekir sonlamak gerekir ama süreye bakıyorsun süre yeterli olmuyor (st. 179-183)”* şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-2 ise, *“Temalar tek tek incelenip nerede, nereye gidilebilirine bakıp çok daha detaylı planlar yapılabilir aslında. Çok daha iyi planlamalar yapılabilir (st. 366-367)”* diyerek müze uygulamaları yapmanın önemine dikkat çekmiştir.

Tablo 17'ye göre, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için sınıfa yönelik öneriler getiren sınıf öğretmenlerinden 2'si öğrencilerin müze uygulamaları öncesinde ön hazırlık yapmasını, 1'i de sınıf mevcutlarının müze uygulamaları için uygun bir sayıda olması gerektiğini söylemişlerdir. Müze uygulamaları öncesinde öğrencilerin ön hazırlık yapmasını öneren sınıf öğretmenlerinden Ö-5, *“Ön hazırlık yapmaları gerekiyor, yoksa birazcık havada kalıyor. Ben de zamanında, gençliğimizde gittik müzelere fala ama mesela çok detaylı bilgi sahibi değilsin gidiyorsun sadece, işte bakmakla yetiniyorsun gibi oluyor. Ama*

onun detayını bilsen, özünü bilsen sonra birisi anlatsa çok daha etkili oluyor (st. 252-256)” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Benzer görüşü paylaşan bir diğer sınıf öğretmeni Ö-7 ise, “Ön bilgiyi verdikten sonra çocuklar müzeye gittiklerinde daha yararlı oluyor. Tabi ön bilgileri oluyor, oradaki eserleri gezerken, örneğin uzay merkezi hakkında bilgi vermiştik gitmeden, gidip orayı izledikten sonra tabi hepsi geldiğinde müthiş bir şuada uzayla ilgili ne sorarsanız cevap verebiliyorlar. Çünkü orada yaşadılar, gördüler, yani ön bilgi olara hem ev ödevi olarak hem de performans ödevi olarak veriyoruz. Daha sonra beraber yaşıyoruz bunları (st. 63-68)” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Hayat Bilgisi Dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamaları öncesinde sınıfa yönelik getirilen öneriler getiren sınıf öğretmenlerinden Ö-15, “34 öğrencim var benim. 34 öğrenciyi müzeye götürdüğünüzde ne kadar istesenez de çocuk bunlar, orada hâkim olamayabiliyor çocuklar. Bunun için de bir öğretmenin öyle bir alanda sınıfta hâkim olabiliyorsunuz, sizi kaç öğrenciniz var bilmiyorum ama sınıfta 34 değil 50 tane öğrenciye de hâkim olabilirsiniz bir şekilde, ama öyle bir alanda hâkim olmak daha da zor bir sınıf mevcutlarının fazla olması bir dezavantaj (st. 264-267)” diyerek müze uygulamalarının daha sağlıklı olması için kalabalık sınıfların azaltılması gerektiğini söylemiştir.

Tablo 17’ye göre, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için sınıf öğretmenleri farklı yöntem ve teknik kullanılmasını ve farklı etkinlikler yapılmasını önermişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 4’ü Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarında drama yapılmasını, 3’ü rehberin anlatım yapmasını, 2’si müze görevlilerinin anlatım yapmasını, 1’i oyun kullanılmasını, 1’i bulmaca yapılmasını, 1’i canlandırma yapılmasını, 1’i arkeolojik kazı yapılmasını, 1’i beyin fırtınası yapılmasını önermişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları müzede etkinlik yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-5, “Yerinde etkinlik yapılması daha yararlı olabilir tabi (st. 172)” derken Ö-3 ise, “Hı hı biraz soğuk bakıyoruz. Biraz daha eğlenceli, albenili olması gerekiyor (st. 246)” şeklinde müzelerde öğrencilere etkinlik yaptırmanın önemine vurgu yapmıştır.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamalarında drama yapılmasını öneren öğretmenlerden Ö-14, “Belki drama çalışmaları o geziyi, müzeyi yerinde etkinlik yapılması daha yararlı olabilir tabi (st. 171-172)” şeklinde görüşlerini

ifade etmiştir. Müze uygulamalarında dramanın kullanılmasını öneren diğer bir sınıf öğretmeni Ö-120, *“Ben bu sene drama kursuna başladığım için u önemini daha yeni yeni kavırıyorum diyebilirim açıkçası. Bu tekniklerden haberdardık zaten ama bu kadar etkili olabileceğini açıkçası kursa başlamadan önce düşünmüyordum. Bu sebeple de u kullanılması gerektiğini düşünüyorum bundan sonrası için (st. 78-80)”* şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden bazıları, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamalarında, rehberin ve müze görevlisinin öğrencilere anlatım yapması gerektiğini önermişlerdir. Örneğin sınıf öğretmenlerinden Ö-5 görüşlerini, *“Bir de gerçekten rehberin olması gerekiyor yani kesinlikle her müzede rehberin olması gerekiyor. Bu arkeoloji müzesindeki kişi, görevli kişi rehberlik değil bizim gittiğimiz firmadaki rehberlik yaptı. Bütün müzelerde bence orada bir görevli kişi rehber olmalı, güzel bir şekilde anlatmalı (st. 245-248)”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-14 ise, *“Gerçekten rehberin olması gerekiyor yani kesinlikle her müzede rehberin olması gerekiyor. Bu arkeoloji müzesindeki kişi, görevli kişi rehberlik değil bizim gittiğimiz firmadaki rehberlik yaptı. Bütün müzelerde bence orada bir görevli kişi rehber olmalı, güzel bir şekilde anlatmalı (st. 145-148)”* ve *“Yoksa birazcık havada kalıyor. Ben de zamanında, gençliğimizde gittik müzelere fala ama mesela çok detaylı bilgi sahibi değilsin gidiyorsun sadece işte bakmakla yetiniyorsun gibi oluyor. Ama onun detayını bilsen, özünü bilsen sonra birisi anlatsa çok daha etkili oluyor (st. 152-156)”* şeklinde öneriler getirmiştir.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamalarında müze görevlisinin anlatım yapması gerektiğini söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-10, *“Müze görevlilerinin oldukça güzel bir şekilde anlatmaları oldukça yararlı oluyor (st 181-182)”* biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-3, *“Çocuğun düzeyine inmesi gerekiyor yani anlattıklarının seviyesine indirmeleri gerekiyor yani anlattıklarının seviyesini çok böyle yüksek seviyede anlatıyorlar, yani sanki bir yetişkin u yetişkine nasıl anlatırsın öyle anlatıyorlar. Yani orada anlatan kişileri özenle seçmeleri gerekiyor. Müze görevlileri hani sıradan sanki bir şey anlatıyormuş gibi bir de çok çabuk çabuk anlatıyorlar hemen şey yapıyorlar hemen bir an önce o zaman çıkmıştık ya hani gezelim edelim falan dedik ama müzelere biraz soğuk bakılıyor o*

yüzden daha farklı olabilir (st. 225-229)” diyerek müze görevlisinin öğrencilerin seviyesine inmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamalarında canlandırma yapmayı öneren sınıf öğretmenlerinden Ö-2, “*Mesela orada “Eşekkulaklı Midas’ın” çok güzel bir canlandırması olabilir (st. 302-303)*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-13 ise, “*Aslında çocukları alıp bir kazı alanına götürüp orada birkaç gün kampli ders işleyebilseniz veya ne bileyim demi çok farklı olmaz mı? (st. 23-24)*” diyerek Hayat Bilgisi dersi kapsamında yapılan müze uygulamalarında arkeolojik kazı tekniğini kullanmayı önerirken aslında yaparak-yaşayarak öğrenmeye vurgu yapmıştır.

Tablo 17’ye göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için bazı konularda müze uygulaması yapılmasını önermişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 5’i canlıların çeşitliliği, 3’ü dün-bugün-yarın, 2’si meslekler, 1’i müzeler, 1’i yaşadığımız çevre, 1’i Atatürkçülük, 1’i iletişim araçları konusunda müze uygulaması yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Hayat Bilgisi dersi içeriğindeki canlıların çeşitliliği ile ilgili konularda müze uygulamaları yapmayı öneren sınıf öğretmenlerinden Ö-5 görüşlerini, “*Zooloji müzesi hayvanların çeşitliliğinde işte ayırıyoruz ya hayvanları sürüngenler, memeliler onlarla alakalı konuyu işledikten sonra gidilmeli (st. 194-196)*” şeklinde ifade etmiştir. Canlıların çeşitliliğinde müze uygulaması yapılmasını öneren diğer bir sınıf öğretmeni Ö-9, “*Canlıların çeşitliliği konusunda ee birçok değişik konularda gezilerden yararlanılmak gerek bence ben başta dediğim gibi gezilerin bu müzelere dahi çok yararlı olduğuna inanıyorum (st. 184-185)*” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Hayat Bilgisi dersi içeriğindeki “Dün-Bugün-Yarın” temasında müze uygulamaları yapmayı öneren sınıf öğretmenlerinden Ö-6 görüşlerini, “*Şimdi dün, bugün, yarında da kullanabiliriz. Örneğin, kullandığımız eşyaların değişimde insanın fiziksel değişimlerinde de farklılık olması, insanların yaşantılarında kullandıkları eşyalarda mesela şey olmuş, farklılık olmuş. Burada kullanılabilir yani o günkü insanların günlük yaşantıları hakkında eşya, kullandıkları eşyalar hakkında bilgi alması açısından kullanılabilir (st. 138-141)*” şeklinde ifade etmiştir. “Dün-Bugün-Yarın” temasında müze uygulamaları yapmayı öneren diğer bir sınıf öğretmeni Ö-1 ise, “Ya

mesela ülkem, ülkemizin tarihi eserleriyle ilgili bir bölüm var orada mutlaka gidilmeli diye düşünüyorum. Yaşadığı şehirde ki tarihi bir eserin, tarihi bir yerin bir görünmesi gerektiğini düşünüyorum (st. 164-166)” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-5, müze uygulamalarını Hayat Bilgisi dersi içeriğindeki meslekler konusunda yapmayı önermiş ve *“Ön hazırlık olarak gidilebilir diğer uzay çok ilgilerini çekti bütün öğrencilerin sonra cam sanatları müzesi o sanatlar, mesleklerle ilgili olabilir. Mesela Hayat Bilgisi ’nde meslekler işleniyor onlarla ilgili meslek dalı olaraktan el sanatları olaraktan tanıtılabilir (st. 209-211)”* demiştir. Müze uygulamalarını, Hayat Bilgisi dersi içeriğindeki müzeler konusu işlenirken gerçekleştirmeyi düşünen Ö-1 görüşlerini, *“Müzeler konusu var hayat Bilgisi dersinde müzeler konusunda yine yaşadığımız şehirde birkaç müzenin detaylı olarak görülmesi gerektiğini düşünüyorum (st. 170-171)”* şeklinde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-15 ise iletişim araçları konusunda müze uygulaması yapmayı önermiştir. Konu ile ilgili aynı yönde düşünceleri olan Ö-15, *“PTT’nin bir müzesi var mı aslında bilmiyorum iletişim araçlarıyla ilgili böyle bir etkinlik yapılabilir (st. 61)”*, *“Yani eski telefonlarla şuan siz hatırlıyor musunuz bilmiyorum eskiden telefonlar daha hantal yok çevirmeli falan şuan çocuklar onları görmüyor, bilmiyor, tanımıyor (st. 65-66)”* ve *“Mesela Almanya da bir öğrenciye tavuk resmi yap dendiğinde tabağa konulmuş bir but resmi çizdiği söyleniyor bilmiyorum duymuş muydunuz? Çünkü orada bu çocuklarda tavuk görmüyor canlı bir tavuk görmediği için. Bunlarda bazı şeyleri eskileri görmediği içim bilmiyorlar (st. 70-72)”* cümleleri ile görüşlerini bildirmiştir.

Tablo 17’ye göre, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için, araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri bazı durumlarda müze uygulaması yapılmasını önermişlerdir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 4’ü konular işlendikten sonra, 1’i Müzeler Haftasında, 1’i ihtiyaç duyulduğu zaman, 1’i performans görevi olarak, 1’i projelerde, müze uygulaması yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Hayat Bilgisi dersi konuları işlendikten sonra müze uygulamaları yapmayı öneren sınıf öğretmeni Ö-5, *“Sonra daha etkili oluyor. İşlemeden önce biraz havada kalıyor. Çocuklar fazla da bilgi sahibi olmayınca hani biraz yüzeysel şey yapıyorlar, inceliyorlar. Bence konular sonra gittiğinde daha etkili oluyor (st. 67-68)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-5, öğrenciler

konuyu tanımadan önce yapılan müze uygulamalarının öğrenciler için soyut olduğunu, *“Yani birazcık şey var arkeoloji müzesi olabilir. Bu yıl gittik biz zooloji müzesi tam iyiydi ama arkeoloji müzesi biraz soyut kaldı sanki benim gözlemlediğim kadarıyla ikinci sınıfa biraz soyut kaldı. Sadece daha çok paralar dikkatlerini çekti işte heykeller, öyle yani çok hani belki de ondan önce dediğim gibi o konuyu işlemediğimiz için belki konumuz yok şuanda işlemediğimiz için havada kaldı. Ondan diyorum ya konuyu işledikten sonra müzeye gezi yapmak daha verimli olur diye düşünüyorum (st. 176-180)”* sözleri ile ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-13, Hayat Bilgisi dersi konularını işlendikten sonra, konuları pekiştirmek için müze uygulamaları yapmayı önermiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13 düşüncelerini, *“Şimdi diyelim ki o temadan önce gidip aslında bir görüp o farkındalığı yaşayıp yeniden geri gelseniz dediğiniz doğru. Daha bence mantıklı yani onu dersi daha pekiştirirsiniz. Biz derste verip de sonra pekiştirmeye çalışıyoruz. Çünkü o da zamanla alakalı onu arıyorsunuz belediye veya diğer şeyleri onların boş kaldığı anlara göre ayarlamak zorundasınız (st. 80-83)”* sözleri ile ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-9, Müzeler Haftası’nda, müze uygulaması yapılmasını önermiştir. Konu ile ilgili görüşlerini Ö-9, *“Mesela şey de olabilir yani Hayat Bilgisi ile müzeler haftasında ee yapılabilirse hani bunlara yakın ee tarihler arasında ee olursa çok daha faydalı olur yani direk olarak konuyu orada vermiş oluyoruz yani. Müzeler haftasıyla ilgili büyük çok güzel bir etkinlik yapmış oluyorsunuz (st. 150-152)”* şeklinde ifade etmiştir. Sınıf öğretmenlerinden Ö-4 ise, müze uygulamalarının ihtiyaç duyulması durumunda yapılması gerektiğini söylemiştir. Sınıf öğretmeni Ö-4, *“Ya ihtiyaç olduğu zaman gidilmesi gerek ama sırf müzeye gitmek içinde müzeye gitmek çok değil yani, konu gerekirse (st. 124-125)”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-9, Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere müze ile ilgili performans görevi vermeyi önermiştir. Sınıf öğretmeni Ö-9, *“Mesela konu anlamında da alınabilir ee bununla ilgili işte öğrencilerin daha çok araştırma yaparak daha çok kapsamlı bir şekilde ee işte mesela şu olabilir yani performans görevi şeklinde olabilir ee bununla öğrencilerin bu konularda farkındalık sahibi olmaları açısından geliştirilebilir yani (st. 197-199)”* diyerek müze ile ilgi

performans görevi hazırlayacak öğrencilerin müze ile ilgili farkındalığının artacağını savunmuştur.

Araştırmaya sınıf öğretmenlerinden Ö-13, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamalarının etkin kullanımı için öğrencilere proje vermeyi önermiştir. Sınıf öğretmeni Ö-13 konu ile ilgili düşüncelerini, *“Aslında bu yaz saati sürecinde farklı aşamalarda öğrencilere aslında proje gibi değil de başka konularda verip işte bu konuları verip kendilerini çünkü direk bunu alıp götürmek çokta benim dediklerim mantıklı değil en güzeli şey bence çocuklara daha böyle ödev tarzı verip. Yaz tatilinde bu tür atıyorum sen arkeoloji kazı bölgesine gidip orada bir kazı görevlisinden izin alıp birkaç gün oradaki şeyleri takip edip diğerine bir müzeye gidip müzede birkaç gün gönüllü çalışma gibi bu tarz çalışmalara aslında şey verilebilir (st. 32-37)”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 17’de görüldüğü gibi, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için müze kurumunun işleyişine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Sınıf öğretmenlerinin 5’i müzelerin öğrenci seviyesine uygun olmasını, 2’si müzelerin ücretsiz olmasını, 2’si sergilenen eserlere dokunulmasına izin verilmesini, 2’si müze içeriklerinin değişmesini, 1’i müzelerin reklamlarının yapılmasını önermişlerdir. Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamalarının etkin kullanılması için uygulama yapılacak müzenin öğrenci seviyesine uygun olması gerektiğini söyleyen sınıf öğretmenlerinden Ö-2, *“Seviyeye uygun olması çok önemlidir. Bazen gezi seviyenin çok üstünde kalır, bazen de altında kalır. Öyle olmamalı, seviyesinde olmalı öğrenci seviyesinin çok seviyesinde olması gerekir (st. 251-252)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Aynı yönde görüş bildiren Ö-4, uygulama yapılacak müzelerin, Hayat Bilgisi dersi alan öğrencilerin seviyesine göre olması gerektiğini söylemiştir. Sınıf öğretmeni Ö-4 görüşlerini, *“Ya bu birazda hangi müzeler var? Hangi müzeler ilgi çekici yaş grubuna göre? Her konunun her yaşta incelenebilir ama o konu o yaş grubunda müze ile daha keyifli olaksa müze iyidir ama ne bileyim mesela arkeoloji müzesi vardır çocuk da yaşı gereği onlara çok da fazla çekici gelmeyecektir. O geziyi biraz daha birkaç yıl sonraya erteleyebilmek gerekir yani o yüzden, genelde yaşlarına göre (st. 130-133)”* biçiminde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan diğer bir sınıf öğretmeni Ö-10 ise, öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun olmayan müzelerde yapılacak uygulamalarının öğrencilerin öğrenmeleri

bakımından olumsuz olduğunu, *“Cumhuriyet müzesine gittik mesela, orada gemiler vardı Atatürk’ün. Çocuklar onları pek algılayamıyorlar. Yani algılamamışlardı birinci sınıfta hiçbir şey yapmamışlardı (st. 152-153)”* cümleleri ile savunmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-1 ve Ö-17, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanılması için müzelerin ücretsiz olması gerektiğini söylemişlerdir. Sınıf öğretmeni Ö-1, *“Bazı müzeler ücretli ona karşıyım mesela (st. 175)”* derken Ö-17 ise, *“Ne olmalı? Tabi ki müzeleri öğrenim hayatında önemli olduğu orada ayrıntılarla belirtilmeli. Birde müzelerde ücret olmamalı bence (st. 42-43)”* ve *“Üstelikte çok pahalı oluyor ücretler (st. 47)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-19, sergilenen nesnelere dokunulmasına olanak tanınması yönünde müzelere öneri getirmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-19, *“En güzel öğrenim bence görerek dokunarak hissederek yaşayarak öğrenme olduğu için ondan çocukların aklında daha fazla kalıyor ondan dolayı müzeleri böyle anlatarak veya işte perdede seyrettirerek değil de dokunarak, çocuk olayların içinde olduğundan dolayı bu öğrenme akıllarında kalma daha fazla oluyor (st. 130-132)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-3, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamalarının daha etkin olması için, *“Yalnız müzelerin içeriğinin de değiştirilmesi gerekiyor. Daha canlı teknolojinin daha çok kullanıldığı yerler olması gerekiyor (st. 188-189)”* şeklinde öneriler getirmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni Ö-12 ise, müzelere yönelik, *“Şimdi önce billboardları görüp görmediklerini reklamlar için görüp görmediklerini sordum. Ne gördüklerini sordum, billboard da ne anlatıyor, ne anlamıştınız billboard da reklam afişlerinde ne görmüştü ve ne anlatmıştı size diye sordum. Müze reklamlarını yapılmalı (st. 80-82)”* şeklinde öneri sunmuştur.

Tablo 17 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için, zaman yönetimi konusunda ve Milli Eğitim Bakanlığı’na öneriler getirdikleri görülmektedir. Örneğin müze uygulamasına ayrılan zamanın kısıtlı olmaması gerektiğini söyleyen, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden Ö-20, *“Zaman yönetimi konusu biraz sıkıntılı olabiliyor ya da grubun büyüklüğüne göre de değişebiliyor. Çünkü hani sürekli gezi yapma gibi bir fırsatımız olmuyor. Hani kenar mahallede de çalışınca, çocukların*

maddi durumları da aslında pek el vermiyor. Hani belli bir miktar para toplamak gerekiyor. Onun içinde hani gitmişken şurayı da görelim burayı da görelim, hani çocuklar kırk yılın başı hani bir düzenlemişiz hani yılda bir. Dediğim gibi görüşmenin başında da hani çok kısıtlı imkânlarla düzenlendiği için hani şurayı da görelim burayı da görelim diyoruz hepsini, hani sıkıştırmak zorunda kalıyoruz. Aslında hani birazcık daha zaman açısından çocuklar daha fazla vakit geçirebilseler bizde böyle sıkıştırmak zorunda kalmasak, daha faydalı olacağını düşünüyorum (st. 154-160)” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarının etkin kullanımı için Milli Eğitim Bakanlığı’na da öneriler getirmişlerdir. Örneğin Ö-2, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilecek müze uygulamaları sırasında drama yapılması gerektiğini, ancak konu ile ilgili bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-2, drama konusunda Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretmenlere hizmet içi kurs vermesi gerektiğini, “*Konsantrasyon müthiş artırılabilir. Kesinlikle, oynanılabilir. Öğretmenin donanımıyla ilintili şeyler bunlar. İşte Milli Eğitim keşke daha güzel hizmet içi eğitim kursları yapsa da bizlerde daha donanımlı olsak (st. 307-308)”* cümleleri ile ifade etmiştir. Sınıf öğretmeni Ö-2, müze uygulamalarını Milli Eğitim Bakanlığı’nın bizzat planlamasını önermiştir. Sınıf öğretmeni Ö-2, “*Aslında Milli Eğitimin bu anlamda çok güzel planlamalar yapsa ve her öğrenci işte ne bileyim ilkokulda gezmesi gereken her yeri gezse (st. 372-374)”* ve “*Liseyi bitirene kadar şu ülkenin tarihi, turistik her yerini gezmiş olsa bir çocuk (st. 378)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Milli Eğitim Bakanlığına öneriler getiren bir başka sınıf öğretmeni Ö-3, “*Bir de bunları Milli Eğitimin ayarlaması gerekiyor. Belli gezileri yani belli zamanda biz şimdi çocuklardan para topluyoruz. Yok izin alınıyor, bilmem ne yapılıyor otobüsünü ayarlıyorsun (st. 272-274)”* ve “*Ya gezileri özellikle Milli Eğitim Bakanlığı yapsın bunu diyorum (st. 278)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleşen Müze Uygulamalarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleştirilen müze uygulamalarını belirlemeye çalışan bu araştırmada, Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleştirilen müze uygulamalarına katılmış öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilere

yöneltiren, “Okul ve derslerinin kapsamında müzelere gitmeyi nasıl buluyorsun?”, “Müzelerde neler yapıyorsun? Bana anlatabilir misin?” ve “Müzelere gitmenin senin öğrenmene ne gibi katkılarının olduğunu düşünüyorsun?” sorularına yanıt aranmıştır.

Öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda, “Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleşen Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” teması ve bu temaya ait, “Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleşen Müze Uygulamalarına Yönelik Düşünceleri” ve “Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleşen Müze Uygulamalarında Yaptıkları Etkinlikler” alt temaları bulunmuştur.

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleşen Müze Uygulamalarına Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Araştırmada öğrencilere sorulan, “Okul ve derslerinin kapsamında müzelere gitmeyi nasıl buluyorsun?” ve “Müzelere gitmenin senin öğrenmene ne gibi katkılarının olduğunu düşünüyorsun?” sorularına verilen yanıtların analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamalarının duyuşsal boyutuna ilişkin görüşler sunmuşlardır. Araştırmaya katılan, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarına katılmış öğrencilerin 27’si, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarını güzel, 26’sı eğlenceli, 8’i dikkat çekici, 5’i heyecanlı, 3’ü farklı, 3’ü şaşırtıcı, 3’ü önemli, 3’ü merak uyandırıcı, 2’si etkileyici, 2’i kendine inanmayı sağlayıcı, 2’si kendini insanların yerine koyma becerisini geliştirici, 1’i birlik ve beraberlik duygusunu sağlayıcı, 1’i dersi sevmeyi sağlayıcı ve 1’i merak giderici bulmuşlardır.

Tablo 18

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

ÖĞRENCİLERİN MÜZE UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	f
DUYUŞSAL BOYUT	
Güzel	27
Eğlenceli	26
Dikkat çekici	8
Heyecanlı	5
Farklı	3
Önemli	3
Şaşırtıcı	3
Merak Uyandırıcı	3
Etkileyici	2
Kendine İnanma	2
Kendini İnsanların Yerine Koyma	2
Birlik ve Beraberlik Duygusu	1
Dersi Sevme	1
Merak Giderici	1
BİLGİ BOYUTU	
Öğretici	30
Yararlı	13
Daha İyi Öğrenme	7
Görerek Öğrenme	6
Sorgulama Yapma	3
Pekiştirme	3
Kalıcı Bilgi	2
Başarılı Olma	2
OLUMSUZ DÜŞÜNCELER	
Korkutucu	2
Sıkıcı	2
Gürültülü	1
Yararlı Değil	1
DİĞER	
Meslek Seçimine Yardımcı	3

Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarına katılmış öğrencilerin büyük bir kısmı, müze uygulamalarına katılmayı, iyi, olumlu, memnun edici, mutlu, zevkli, seviyorum gibi farklı ifadelerle, olumlu bulduklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-3, “*Gezide olunca bazen daha da iyi hissediyorum kendimi (st. 245)*” derken araştırmaya katılan diğer bir öğrenci T-21, “*Bence hani iyi oluyor bazen şey ara vermek (st. 10)*” şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Aynı yönde görüş bildiren T-21, müze uygulamalarına katılmayı “ara vermek” olarak değerlendirmiştir. Yine müze uygulamalarına katılmış öğrencilerin büyük bir kısmı, müze uygulamalarına katılmayı eğlenceli bulduklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-17, “*Ee böyle cam sanatları müzesinde her şey bana renkli gibi geldi bir sürü şekil*

vardı orada ee o şekiller beni eğlendirdi (st. 52-52)” derken araştırmaya katılan diğer bir öğrenci T-20 görüşlerini, “Güzel buluyorum, çok eğlenceli oluyor. Böyle orada hem eğleniyoruz hem de sınıfta çok bunalıyoruz, orada nefes alıyoruz (st. 17-18)” şeklinde açıklamıştır. Aynı yönde görüş bildiren T-24 ise, “Yani eğlenceli geliyor bana. Eğlenceli oluyor çünkü okulda tıkalı kalıyoruz müzeye gittiğimizde içimiz böyle biraz canlanıyor en azından (st. 17-18)” diyerek, okul dışında farklı bir mekân kullanımının olumlu yönlerini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı, Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamalarına katılmayı dikkat çekici bulduklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan bazı öğrenciler “dikkat çekici” kavramı yerine, “ilgi çekici” kavramını kullanmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-23, *“Anlattılar böyle uzay gemilerini anlatmışlardı, onlar dikkatimi çekti şeyler işte böyle uzay gemisine, ilk uzay gemisine gönderilen şeyleri falan (st. 73-74)”* derken aynı yönde görüş bildiren diğer bir öğrenci T-29, *“Okulda gittiğimiz müzede benim Satürn ’ün halkaları çok ilgimi çekmişti. Başka bir ara biz okulla şeye gitmiştik, burada lüle taşı müzesinde orada lüle taşları güzeldi (st. 99-100)”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamalarına katılmayı eğlenceli bulduklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-21, *“Yani az çok. Bir de orada farklı taşlarda yazılmış eski yazılar vardı. Duvara yazılmış, ilk geldiğimde çok heyecanlanmıştım. Nasıl neler var diye. Oraya gittiğimde de çok sevdim orayı. Çok eğlenceli geldi. Böyle oyun gibi bir şey vardı. Öğretmenimiz onu oynattı izin alarak. Eğlendik (st. 161-163)”* şeklinde görüşlerini açıklamıştır. Aynı yönde görüş bildiren T-22, *“Yani böyle hep heyecanlanıyoruz kendimizi hep büyümüş gibi hissediyoruz (st. 250)”* derken, diğer bir öğrenci T-27, *“Yani konuşuyoruz, heyecanlanıyoruz. Şu gün böyle müzeye gideceğiz diye heyecanlanıyoruz (st. 58)”* şeklinde düşüncelerini açıklamıştır.

Araştırmada öğrencilerin bir kısmı müze uygulamalarına katılmayı farklı bir aktivite ve değişik gibi ifadelerle “farklı” bulduklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-3, *“Geziye gidince hani hep okulda genelde okulda ders işliyoruz, ama geziye gidince bir ayrı gibi oluyor (st. 246)”* derken, T-21, *“Yani farklı bir aktivite olarak düşünüyorum ben onu (st. 283)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden bir kısmı ise müze uygulamalarına katılmayı şaşırtıcı

bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden T-10, *“Bazen şaşırtıcı şeylerle karşılaşabiliyorum (st. 10)”* ve *“Ee mesela böyle kemik gibi şaşırtıcı kemikler var (st. 14)”* derken aynı yönde görüş bildiren diğer bir öğrenci T-25, *“Çoğu zaman böyle şaşırtıyoruz çünkü orada inanılmaz şeyler var (st. 86-87)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmada müze uygulamalarına katılmış öğrencilerin bir kısmı, müze uygulamalarına katılmanın “önemli” olduğunu söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-19, *“Daha fazla bilgi öğrenmek için önemli (st. 259)”* derken, aynı yönde görüş bildiren bir diğer öğrenci T-20, *“Bilgilendirme amacından çok önemli (st. 201)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. T-29 ise düşüncelerini, *“Öğrenme yönünden çok önemli hem bir de (st. 203)”* şeklinde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı, müze uygulamalarına katılmayı “merak uyandırıcı” olarak gördüklerini söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-12, *“Geçmiş merak ediyorum. Geçmişteki bazı şeyleri güzellikleri, dinazorları ve Atatürk’ten kalan eserleri merak ettiğim için gidiyorum (st. 30-31)”*, *“Merak ettiğim eserler bir kere dinazor T-rex’in kemiği idi (st. 52)”* ve *“Bir de Atatürk’lerden kalma böyle kılıçlar aksesuarlar onları merak ediyorum (st. 58)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılmış bazı öğrenciler, müze uygulamalarına katılmayı “etkileyici” bulduklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-11, *“Orada beni en çok etkileyen şey Atatürk’ün savaşı kazandığı resim. O beni çok etkiledi (st. 182)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci T-30 ise görüşlerini, *“Bu benim öğrenmeme nasıl katkı sağlıyor. Değişik şeyler gördükçe ben hani ee değişik bilgiler değişik bilgi demeyeyim, değişik şeyler gördükçe etkileniyorum ve bu şeyler hani ee değişik şeyler gördükçe sürekli tekrarlıyorum ama ee nasıl söylesem anlatamıyorum şimdi ama değişik şeyler gördükçe onlar aklıma takılıyor hani bazılarını gerçekten unutamıyorum ve bazı konularında bana yardımcı olabiliyor bana (st. 148-151)”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada, müze uygulamalarına katılmış öğrencilerin bir kısmı, müze uygulamalarının “kendine inanmayı sağladığını” söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-17, *“Resme kendimize iyi his, iyi, daha yakın hissediyoruz. Sonra onlara daha yapabileceğimize inanıyoruz (st. 229-230)”* şeklinde, görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-17 ve T-1 ise, kendilerini müzede sergilenen

eserlerin sahipleri ve müzede sergilenen eserlerin ait olduğu dönemdeki insanların yerine koyduklarını söylemişlerdir. T-17 düşüncelerini, *“Cam sanatları olduğunda onu yapan kişilerin ne kadar uğraştığını düşünüyoruz (st. 230-131)”* şeklinde ifade ederken aynı yönde görüş bildiren T-1 ise, *“Müze gittiğimde eskiden yaşamın mesela çok zor olduğunu hissettim mesela orada kendimi yerine koyduğumda ne kadar zor bir şey olduğunu anladım, mutluluk duydum böyle öğrendiğim için böyle şeyleri öyle (st. 59-61)”* şeklinde konu hakkındaki düşüncelerini açıklamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-21, müze uygulamalarına katılmanın, birlik ve beraberlik duygusunu öğrendiklerini söylemişlerdir. T-21, *“Yani orada dediğim gibi, sevgi ve hoşgörüyü anlıyorum ben (st. 230-131)”* ve *“Birlik ve beraberliği öğrenmiş oluyoruz (st. 57)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-26, müze uygulamalarına katılmanın, Hayat Bilgisi dersini daha çok sevmeyi sağladığını ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren T-26, *“Gitmek beni Hayat Bilgisi dersini sevdirmeyi daha çok yaradı (st. 247)”* demiştir. Araştırmaya katılan diğer bir öğrencilerden T-24 ise Hayat Bilgisi dersinde müze uygulamalarına katılmayı “merak giderici” bulduğunu söylemiştir. T-26 görüşlerini, *“Orada duyduğum şeyleri görünce yani anlatılanlardan bazıları olduğu ortaya çıkıyor yani asla okuyarak bilemezsin. Hala merakın düşer ama gördüğünde merakın gider (st. 147-148)”* ve *“Kafamdaki soruları çözüyor (st. 152)”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 18’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamalarının, bilgi boyutuna da ilişkin görüşler sundukları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı, Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarını bilgilendirici, 13’ü yararlı, 7’si daha iyi öğrenmeyi sağladığını, 6’sı görerek öğrenmeyi sağladığını, 3’ü sorgulama yapma becerisini geliştirdiğini, 3’ü dersi pekiştirmeyi sağladığını, 2’si kalıcı bilgi sağladığını, 2’si derste başarılı olmayı sağladığını söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı müze uygulamalarına katılmayı, “bilgilendirici” bulduklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan kimi öğrenciler bilgilendirici kavramının yerine, öğretici, yanlış bilgileri düzeltici, doğayı tanıtıcı, tarihi öğretici, haklarımızı öğrenmemizi sağlayıcı gibi ifadeler kullanmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-24, *“Bunların benim bilgimi artırabileceğimi, bilme, böyle ilgilim olduğu için bilgimi artırmasını düşünüyorum (st. 158-159)”* demiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-26, *“Bize daha fazla bilgi katmak için eski tarihlerde yapılan savaşları, bunlar hakkında bilgi edinmemiz için (st. 24-35)”* derken aynı yönde görüş bildiren T-21, *“Evet, hani orada herkesin gezip görme hakkı var onları anlıyorum ve mutlu oluyorum ben bu müzelere gidince (st. 265)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. T-6, *“Mesela eski yıllardan kalma eşyalarını, paralarını nasıl olduğunu, nasıl keşfedildiklerini falan anlatıyorlar bize onları öğreniyorum (st. 38-39)”* derken T-25, *“Uzay takımyıldızlarının isimlerini öğrenmek için ee gezegenlerin büyüklüğünü, küçüklüğünü öğrenmek için (st. 29)”* ve *“Güneşin ne kadar büyük olduğunu, ayın ne kadar büyük olduğunu (st. 33)”* şeklinde müzede öğrendiklerini sıralamışlardır. Benzer görüş bildiren T-28 ise, *“İşte öyle sanat şeyleri ve eski tarihte ki şeyleri öğrenmem, bilgi edinmem olabilir (st. 165)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmada öğrenciler, müze uygulamalarına katılmayı, “yararlı” bulduklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan bazı öğrenciler yararlı kavramının yerine, derslerde yardımcı, faydalı, diğer derslerde yararlı, hatırlamaya yardımcı gibi ifadeler kullanmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-22, *“Mesela bunlar bana katkıda bulunuyor, çünkü bilgi veriyor. Gelecekte bunlar bana çok yararlı olacak diye düşündüm (st. 261-262)”* derken öğrenci T-9 görüşlerini, *“Ya onlarda işte dediğim gibi hani bana yararı oluyor. Çünkü ben başka şeylerde öğreniyorum. Öyle olunca bana da kolaylık sağlıyor. Daha sonrasında bilgi edindiğim için artık bana daha kolay geliyor. Ödevlerimde de yardımcı oluyor. Buradan hatırladıklarımı oraya da ekliyorum (st. 259-161)”* şeklinde bildirmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-5, müze uygulamalarına katılmanın sınavlarda yardımcı olduğunu, *“Sorularda çıkarsa cevaplayabiliriz. Nasıl oluyor, eskiden neler vardı, onun gibi cevaplar mesela soruları cevaplandırabiliriz (st. 235-236)”* sözleri ile belirtmiştir. Aynı yönde görüş bildiren T-18, *“Benim öğrenmeme ee hem biz büyüyünce bunlarla ilgili sınavlar olacak ondan bu sınavlarla ilgili hala bize bilgi veriyor bunları hatırlatabiliyoruz (st. 167-168)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan diğer bir öğrenci T-18 ise, *“Ee bir kere bize sınav yapmışlardı zaten hani uzay bilimine girmiştik. Orada birkaç şey öğrenmiştik. İşte o zaman şey yapmıştık böyle öğrenmiştik. Sınavlarda o konular çıkmıştı. Güneşe doğu-batı bunlarla ilgiliydi. Güneşin ne zaman gece olacağı ne zaman gündüz olacağı bunlar*

benim için bu şekilde işime yaradı (st. 225-227)” diyerek yapmış olduğu müze uygulamasının sınavlarında faydalı olduğuna örnek vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı, müze uygulamalarına katılmanın Hayat Bilgisi dersinde kendilerine yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden T-27, *“O deney merkezinde bir tane küre vardı orada elini ilk baş yünlü bir şeye sürtüyordun daha sonra küreye koyuyordun, saçların havaya dikiliyordu daha sonra ben onu Hayat Bilgisi dersinde şey daha doğrusu Türkçe dersinde pek iyi hatırlamıyorum ama böyle hani o elektrikli doğal kaynaklarımızda yararlı oldu bana Hayat Bilgisi dersinde mesela (st. 281-282)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-26 ise, *“Dinozorlar, dün, bugün, yarın temasında bana yaradı (st. 214)”* cümleleri ile ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren diğer bir öğrenci T-27, *“Hayat Bilgisi dersinde mesela insanların yaşamını işliyoruz. Orada aletleri işliyoruz mesela o zaman onlarda böyle katkıları oluyor, çünkü eskiden onlar var mıydı, yok muydu nasıl kullanılıyordu, nasıl işlerde yararlanılıyordu? Onları öğrenmek için katkı oluyor (st. 263-265)”* ve *“Orada farklı yerleri geziyoruz ve farklı şeyleri öğreniyoruz bu da bizim öğrenmemize yardımcı oluyor bir şeyler öğrenmemize (st. 282-283)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleşen müze uygulamaların, farklı bir derste yararlı olduğunu söyleyen T-7 düşüncelerini, *“Türkçeden şimdi bir dersimiz Türkçeydi işte biz çalışıyorduk hep çalışma kitabında bir tane soru çıktı biz onu uzay evine gittiğimiz için kolaylıkla cevaplayabildik (st. 172-173)”* biçiminde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları, uygulama yaptıkları müzeleri, *“daha iyi öğrenme”* ortamları olarak değerlendirmişlerdir. Bu öğrencilerden T-16, *“Orada yaptığım şeyleri, daha iyi öğreniyorum. Bilmediğim şeyleri daha iyi oluyorum. Bu kadar (st. 217)”* derken, aynı yönde görüş bildiren diğer bir öğrenci T-19, *“Şey gezdiğimizde daha çok öğreniriz (st. 240)”* ve *“Niçin? Çünkü orada kitapta yazanlardan daha fazlasını öğreniyoruz (st. 244)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. T-23, *“Görerek, anlatılarak daha iyi. Hem görerek hem duyarak daha iyi o yüzden müze daha iyi ama okulun da yararı oluyor tabii (st. 295-296)”* diyerek daha çok duyu organını işe koşarak, daha iyi bir öğrenme yapılabileceğine vurgu yapmıştır. Benzer görüş bildiren T-29 ise, *“İncelediğimiz şeylerin özelliklerini gösterdiği için daha iyi öğrenebileceğimi düşünüyorum (st. 198)”* biçiminde düşüncelerini açıklamıştır. Bu görüşüne dayanarak

T-29'un müzelerde gerçekleşen öğrenmeleri, okuldaki öğrenmelerden üstün gördüğü söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları, uygulama yaptıkları müzeleri, “görerek öğrenmeyi sağlayan” ortamlar olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-21, “*Orada öğrendiklerimizi birde görerek, gezerek öğrenmiş olduk (st. 301)*” ve “*Görerek anlatılarak daha iyi (st. 295)*” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Aynı yönde görüş bildiren T-24, “*Yani bir kitapta gördüğümüz şeyi gerçekte görebilmek konuyu daha da güzel anlamamı sağlıyor (st. 30)*” derken T-17 ise, “*Yani böyle değişik konuları ya da zor konuları şey diyorsun ee şekilli öğretmek benim için daha iyi. Diyorsun şekilli öğretmek benim için daha iyi. Müzelere gidince de orada hep şekiller ve resimler var. O yüzden daha iyi öğreniyorum (st. 337-339)*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan bu öğrencilerin müzede görerek, gezerek yaptıkları öğrenmeyi, okuldaki öğrenmeleri ile kıyasladıkları ve müzedeki öğrenmelerini daha üstün gördükleri söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden bazılarının müze uygulamalarını yoluyla çeşitli sorgulamalar yaptıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-17, “*İnsanlar uğraşınca nasıl güzel şeyler çıkardıklarını düşündüm (st. 71)*” derken aynı yönde görüş bildiren T-18, “*Sorguladım (st. 249)*” ve “*İşte bunu mesela nasıl değerlendiriyordum? Bunun nasıl görüyordum? Ee evde ben bir şey yaptım mesela camın neyle yapıldığını, neden yapıldığı, niçin yapıldı (st. 240-241)*” şeklinde yaptıkları sorgulamaları anlatmışlardır. Araştırmaya katılan diğer bir öğrenci T-26, “*Hayatta yapılacak şeyler ne yapmamız gerek? Onları eskiden ne olmuş? Ne yapılmış? Şimdi ne yapılacak, gelecekte ne olabilir? Bunun için ben Hayat Bilgisi dersini çok seviyorum (st. 248-250)*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. T-29'un Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamaları vasıtasıyla geçmiş, şimdiki zamanı ve geleceği sorguladığı söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları müzelerde edindiği bilgilerin kalıcı olduğunu söylemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-30, “*Büyüyünce hani tarihimizle ilgili bazı bilgiler edindiğim için bunlar da kalıcı oluyor. Hani öyle olunca tarihim hakkında bilgi edineceğim. Böylece hani başarılı olacağım. Hani onlarla da kolaylık sağlayacağım (st.275-276)*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin müze uygulamalarına ilişkin olumsuz görüşler de sundukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 2'si, Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarını korkutucu, 2'si sıkıcı, 1'i gürültülü olduğunu, 1'i de müze uygulamalarının Hayat Bilgisi dersine katkısının olmadığını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları, müze uygulamalarına katılmayı "korkutucu" bulmuşlardır. Bu öğrencilerden T-10, *"Birazda korkunç şeylerde karşımıza çıkabiliyor (st. 27)"* ve *"Mesela ne bileyim. Hiç görmediğim korkunç saldırgan hayvanlar gibi (st. 31)"* derken, aynı yönde görüş bildiren diğer bir öğrenci T-30, *"Benim bir şekilde hayatımda işe yaradı. Hani ben o çukuru gördükten sonra çok korkmuştum yani artık öleceğim sandım, orada bayılacağım sandım ama sonra bunun hangi ayna olduğunu açıkladıklarında çok şaşırdım (st. 156-158)"* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-24 ise, *"Aslında biraz sıkılıyorum ama iyi oluyor (st. 50)"* ve *"Biraz bekliyorum yapabileceğimde pek bir şey yok diye biraz sıkılıyorum (st. 54)"* sözleri ile müze uygulamalarını "sıkıcı" bulduğunu belirtmiştir. Müze uygulamalarına katılmaya yönelik olumsuz yorum getiren bir diğer öğrenci T-1, *"Dinliyoruz, dinliyoruz da daha çok başka sınıflarda bazı gürültüler oluyor o sorun yaratıyor (st. 230)"* biçiminde, müze uygulamalarını "gürültülü" bulduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 3'ü, meslek seçimlerinde Hayat Bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamalarının katkısı olduğunu söylemiştir. Bu öğrencilerden T-9, *"Büyüyünce hani şu anda memur olmak istiyorum, ama başka bir şeyde başka bir meslekte yardımcı olabilir. Yapacak olursam onlarda mesela yardımcı olabilir (st. 282-283)"* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren T-13, *"Meslek olarak astronotluğu seçebilirim (st. 213)"* demiştir. Araştırmaya katılan diğer bir öğrenci T-22, *"Mesela dün-bugün-yarın'la ilgili, astronotlukla ilgili... Mesela dün küçüktüm. Bugün biraz büyüdüm. Yarın astronot olabilirim diye (st. 236-237)"* ve *"Kazı yapan bir kâşif olabilirim (st. 261)"* şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Gerçekleşen Müze Uygulamalarında Yaptıkları Etkinliklere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilere yöneltilen, “Müzelerde neler yapıyorsun? Bana anlatabilir misin?” sorularına verilen yanıtların analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Kapsamında Gerçekleştirilen Müze Uygulamalarında Yaptıkları Etkinlikler

ÖĞRENCİLERİN MÜZE UYGULAMALARINDA YAPTIĞI ETKİNLİKLER	f
MÜZE UYGULAMASI ÖNCESİNDE YAPILAN ETKİNLİKLER	
Ön Hazırlık Yapma	14
Öğretmenin Bilgi Vermesi	7
Öğretmenin Kuralları Anlatması	5
Soru Hazırlama	1
MÜZE UYGULAMASINDA YAPILAN ETKİNLİKLER	
Rehber Anlatımı	24
Gözlem	23
Bilgi Edinme	14
Kurallara Uyma	13
Nesnelere Dokunma	11
Eser Bilgisi Okuma	10
Öğretmen Anlatımı	9
Soru-Cevap	9
Topluluk Halinde Gezme	8
Fotoğraf Çekme	6
Keşfetme	6
Simülasyon	5
Deney	4
Diğer Dersler İle İlişki Kurma	4
Not Alma	4
Kavrama	4
Film İzleme	3
Pekiştirme	3
Hikaye Kullanımı	3
Yanlış Bilgileri Düzeltme	3
Tahmin Etme	2
Koleksiyon Avı	1
Müze Broşürü	1
Çalışma Kâğıdı	1
MÜZE UYGULAMASI SONRASINDA YAPILAN ETKİNLİKLER	
Tekrar	10
Sohbet Etme	8
Resim Çizme	7
Kompozisyon Yama	6
Soru-Cevap	6
Davranışları Değerlendirme	2
Araştırma Yapma	1
Şiir Yazma	1

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrencilerin müze uygulamalarından önce çeşitli etkinlikler yaptıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 14’ü müze uygulamalarından önce ön hazırlık yaptığını, 7’si öğretmenin bilgi verdiğini, 5’i öğretmenin kuralları anlattığını, 1’i de müzede uzmanlara sorulmak üzere soru hazırladıklarını söylemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları, müze uygulamalarına katılmadan önce “ön hazırlık” yaptıklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-9, “*Mesela şey, ülkem, okulum, evim gibi bir tane şeyimiz vardı. Onunla mesela, öğretmenimiz bölgemizde ilgili olan bazı düşünleri, İç Anadolu Bölgesi’nin düşünlerini, sonrasında bazen Atatürk ile ilgili olanları araştırmamızı istiyor (st. 95-97)*” şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Aynı yönde görüş bildiren T-21, “*Sınıf arkadaşlarımızla gideceğimizde okula hani hangi araç gereçleri getireceğimizi konuşuyoruz, hani fotoğraf makinesi. Bazen öğretmenimiz çanta getirmeyin diyor (st. 78-70)*” diyerek müze uygulaması öncesinde, müzede kullanılacak materyallere ilişkin ön hazırlık yaptıklarını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-16, “*Ödevler böyle önceden, mesela uzay X’de uzay evi diye bir yer var. Oraya götürmüştü orada böyle ilk uçan kişi, önceden söylemişti ondan sonra abla sorduğunda hepimiz cevap vermiştik. O zaman daha iyi oluyor (st. 70-71)*” şeklinde görüşlerini aktarmıştır. T-16, müze uygulamasından önce yaptıkları araştırmanın, müze uygulaması sırasında yararlı olduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-26 ise, “*Öğretmenimiz oraya gidince size bir şeyler soracağım gelince diyor (st. 58)*” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Öğrenci T-26’nın müze uygulamalarına katılmadan önce, öğrencilerini dikkatli gözlem yapmaya yönlendirdiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları, müze uygulamalarına katılmadan önce öğretmenin sınıfta müze ile ilgili bilgiler verdiğini söylemiştir. Bu öğrencilerden T-21, “*Evet, orada öğretmenimiz bize arkeoloji müzesine gideceğimiz zaman ee orada eski insanların yaşamış olduğu bazı eşyalar var demişti. Onlarla ilgili şeyler öğrendik (st. 93-94)*” şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Diğer bir öğrenci T-19 ise, “*Sınıfta öğretmen müzede ne olacaklarını falan anlatıyor. Neler yapabileceğimizi anlatıyor. Ne olduklarını anlatıyor (st. 84-85)*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları, müze uygulamalarına katılmadan önce, sınıf öğretmenlerinin müze kurallarını anlattığını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden

T-10, “Müzeyle ilgili öğretmen bize şey ee oranın nasıl bir yer olduğunu nasıl davranacağımızı ve bağırmadan parmak kaldırarak konuşacağımızı söylüyor (st.76-77)” şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Aynı yönde görüş bildiren diğer bir öğrenci T-16, “Ee orada öğretmenimiz orada hiç bir şeyi ellemeyin diyor uyarılar yapıyor (st.57)” biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrenci T-17 ise, “Nasıl davranacağımızı öğretmen öğretti. Nasıl konuşacağımızı öğretti. Nasıl söz alacağımı, orada böyle sınıfta yaptığımız ama daha iyi söz almamız gerektiğini söyledi (st. 156-157)” şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrencilerin müze uygulamaları sırasında çeşitli etkinlikler yaptıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 24’ü Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamaları sırasında rehberin anlatım yaptığını, 23’ü gözlem yaptıklarını, 14’ü bilgi edindiklerini, 13’ü müze kurallarına uygun davrandıklarını, 11’i müzede sergilenen nesnelere dokunduklarını, 10’u müzede sergilenen eserlere ait bilgileri okuduklarını, 9’u öğretmenin anlatım yaptığını, yaptığını, 9’u soru-cevap yaptıklarını, 8’i topluluk halinde gezdiklerini, 6’ı fotoğraf çektiklerini, 6’ı yeni şeyler keşfettiklerini, 5’i simülasyonlara katıldıklarını, 4’ü deney yaptıklarını, 4’ü diğer dersler ile ilişkiler kurduklarını, 4’ü bilgi paylaşımı yaptıklarını, 4’ü not aldıklarını, 4’ü bazı konuları kavradıklarını, 3’ü film izlediklerini, 3’ü Hayat Bilgisi dersini pekiştirdiğini, 3’ü hikâye ile çalışma yaptıklarını, 3’ü yanlış bilgilerini düzelttiklerini, 2’si tahminler yaptıklarını, 1’i koleksiyon avı oyunu oynadıklarını, 1’i müze broşürü ile çalışma yaptıklarını, 1’i çalışma kâğıdı ile etkinlik yaptıklarını söylemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümü müze uygulamaları sırasında rehberin anlatım yaptığını söylemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-3, “Bazen bir tane amca yaptı. Bazen bazen dedi. Bunun içinde, bunlar mezarlar. Bazen bunlar mezarlar dedi. Mesela ondan sonra şimdi buraya gideceğiz. Orada, bazen mesela şura önceden mesela diyor. Bazı yerlerde müze bazı yerlerde önceden mesela, önceden olan bazı olaylar ondan sonra buraya nasıl geldiğini falan açıklıyorlar (st. 170-173)” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. T-7 de görüşlerini, “Merak böyle, merak ettiğimiz şeyleri falan öğrenmek için, en son bazen bilmediğimiz şeyler oluyor. Orada ağabeylerimiz, ablalarımız bize öğretiyorlar (st. 45-46)” biçiminde ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren diğer bir öğrenci T-25, “Açıklama evet. Birkaç yapıldı.

Samanyolu'yla ilgili falan. Öyle birkaç şey yapıldı (st. 130)" şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-27 ise, "Biz İstanbul'da Medusa'nın heykeline gitmiştik. Yerebatan Sarnıçları'nda. Orada Medusa'nın böyle ölmediğini gözlerine bakınca insanları taş yaptığını söylüyor (st. 199-200)" şeklinde rehberin müze uygulaması sırasında yaptığı anlatımlara örnek vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu müze uygulamaları sırasında gözlem yaptıklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları gözlem kavramının yerine, üç boyutlu gözlem, ayrıntılı gözlem ve inceleme kavramlarını kullanmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-7, *"Ondan sonra bir kere arkeoloji müzesine gitmiştik. Eti Arkeoloji Müzesi. Orada çok dijital şeyler gördük. Ondan sonra insanların küplere koyulup da öldüğünden, sonra küplere koyulup da gömüldüğünü gördük. Jeoloji müzesinde bir tane domuz başı gördük. Ondan sonra kürkü falan gördük (st. 25-279)"* ve *"Bir tane altın yılan yüzük vardı gittiğimiz yerde ondan sonra böyle insanların eskiden yemek yaptıkları şeyler vardı, kemikleri vardı (st. 134-135)"* biçiminde yaptığı gözlemleri aktarmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-1, *"Eskiden, eskiden insanlar koca bir küpün içine atıp gömüyorlarmış bunu da orada sergilemişlerdi (st. 150-151)"* şeklinde T-19 kodlu öğrenci, *"Şey, taşıtlara gittiğimde taşıtları incelemiştim. Uçakları falan sonra maket trenler vardı. Onları incelemiştim (st. 70)"* şeklinde T-11 kodlu öğrenci ise, *"Orada öğretmen bizi gezdiriyor. Orada yaparken, orada bir sürü şeye bakıyoruz ondan sonra modellerine bakıyoruz. Samsun gemisi mi, ondan sonra işte hangi müze ona bakıyoruz (st. 73-74)"* biçiminde müze uygulamaları sırasında yaptıkları gözlemlere örnekler vermişlerdir. Yine araştırmaya katılan öğrencilerden T-18, *"Böyle bakıyorum eskiden neler yaşanmış, eskiden neler varmış, böyle neler kullanılmış. Atatürk'ün zamanında neler yapılmış? Sonra o cam sanatları müzesinde o cam camlarla yapılıyor. Taşların desenlerine bakıyorum (st. 44-46)"* şeklinde T-21 kodlu öğrenci ise, *"Orada eski paralar yani demir şeyler vardı para gibi. Onların üstüne de bir büyüteç konmuştu. Ona baktığımda nesnelerin hani nasıl detayını, en ince detayına kadar görmüş oldum (st. 182-183)"* şeklinde müze uygulamaları sırasında yaptıkları gözlemleri anlatmışlardır.

Müze uygulamaları sırasında gözlem yaptıklarını söyleyen öğrencilerden bazıları müzede yaptıkları gözlemler vasıtasıyla edindikleri bilgiler ile internet, bilgisayar ve kitaplardan edindikleri bilgileri karşılaştırmışlardır. Bu öğrencilerden T-29, *"Çünkü*

orada görerek söylendiği nasıl bir taş girintili mi çıkıntılı mı, hem orada üç boyutlu görüyorsun. Fotoğraflında şey tek yüzünü gösterdiği için, çok güzel (st. 243-244)” şeklinde T-12 kodlu öğrenci, “Bununla ilgili, mesela dinazor Trexin iskeletini internetten görmüştüm. Bu iskeletleri müzelere gidip gerçekten baktığında daha değişik ayrıntılara rastladım (st. 198-199)” ve “Bu Tranesor Trex de onun iskeletini internetten çok gördüm internetten ayrıntılarını okudum ama müzeye gittiğimde onda değişik ayrıntılar keşfettiğim. İnternette çok fazla olmuyor ayrıntılar (st. 203-204)” şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Benzer görüş bildiren diğer bir öğrenci T-27, “Çünkü orada daha orijinalleri var böyle bilgisayarda falan gerçekleri olmayı biliyor minik bir çıkıntı bile farklılık yaratıyor (st. 43-44)” ve “Mesela bir tane heykelde normal böyle kolu var ama mesela heykelin gerçekte kolu yok. O zaman bana kalırsa çok şey fark ediyor (st. 48-49)” şeklinde T-12 kodlu öğrenci ise, “Yani uzay müzesine gittiğimde de astronot resimleri falan görmüştüm yani internetten bir tane resimden görmek yerine müzelere gidip gerçeklerini incelemek daha iyi (st. 192-194)” biçiminde görüşlerini ifade etmiştir. Yine araştırmaya katılan öğrencilerden T-28 konu ile ilgili düşüncelerini, “Mesela orada bilgisi falan yazıyor ama daha kısaltılmışı falan yazıyor ama oraya gittiğimde daha büyüğünü daha detaylısını okuyorsun bir de orada mesela tüm hallerini göremiyor sun böyle bir iki tane resmi oluyor orada her taraftan bakabiliyorsun gerçeğini (st. 203-205)” şeklinde aktarmıştır. Bu öğrencilerin görüşlerine dayanarak müze uygulamaları sırasında öğrencilerin gözlem yaparak edindikleri bilgileri, kitap, bilgisayar ve internet gibi ikincil kaynaklardan elde ettikleri bilgilere göre daha üstün tuttukları söylenilebilir. Ayrıca öğrencilerin müzede sergilenen nesnelerin üç boyutlu olduğunu kitap, bilgisayar, internette gördükleri nesnelerin ise iki boyutlu olduğunu ifade etmeleri ve müzede sergilenen eserleri bu bakımdan değerlendirmeleri önemlidir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı müze uygulamaları sırasında bilgi edindiklerini söylemiştir. Öğrencilerden bazıları, bilgi edinme kavramının yerine, bilgi toplama, öğrenme ve yeni bilgiler öğrenme kavramlarını kullanmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-9, “Mesela şey, bazı gemiler mesela, Bandırma Vapuru onları bilmek işte. Daha sonrasında hangi yerler, işte nelere gidildi, hangi gemilere binildi öyle şeyler öğreniyorum. Ya da işte dinazorlar hakkında, gittiğimizde bazı bilgiler edindim. Bazen cam müzelerine gitmiştik. İşte hani onda da bazı bilgiler edindim yine (st. 25-28)” ve “Mesela çoğunlukla şey, eskiden uzayla ilgili pek bilgim yoktu. Uzayla

ilgili bazı şeylere de gitmiştik. Müzelere gitmiştik. Onlarda mesela daha çok şey bilgi edindim. Hani dinazorlarla ilgili de bazı bilgiler edindim tekrardan (st. 302-304)” şeklinde müze uygulamaları sırasında edindiği bilgilere örnekler vermiştir. T-22 kodlu öğrenci ise, *“Mesela uzaya ilk çıkan, aya ilk çıkan kişileri tanıdım (st. 154)”, “Uzaya neyle çıkılır, uzay araç mesela u yani astronotların kaskları mesela neyden yapılır, onları falan öğrendik. Kaç kat giyinirler? 11 kat giyiniyorlarmış ve camları herhalde altın tozundan yapılmış (st. 163-172)”* biçiminde görüşlerini bildirmiştir.

Müze uygulamaları sırasında bilgi edindiklerini söyleyen, araştırmaya katılan öğrencilerin verdiği örnek cümleler aşağıda sunulmuştur.

T-18, *“Heykeller nasıl oluyor, bunları öğreniyorum (st.46)”*,

T-5, *“Konuştuk, arkeologun bir meslek olduğunu öğrendik (st.84)”*,

T-8, *“Hayat Bilgisi dersi kapsamında hayvanları öğreniyoruz. Hayvanlar konusunda bilgiler öğreniyoruz. Böyle şeyler öğreniyoruz (st.55-56)”*,

T-9, *“Hani o cam müzesine gittiğimizde mesela, orada bazı hani böceklerin ya da başka şeylerin de onların da büyütülmüş hali vardı. Onlar da maketlerini yapmıştı. Onlar da mesela, hani ben onları da görmüştüm. Eskiden bilmezken şimdi biliyorum onları da (st. 308-310)”*,

T-10, *“Bilmediğimiz hayvanları, bilmediğimiz bazı konuları onlar gibi daha çok şey (st. 64)”* ve *“Müze tarihi şeyleri yaşamın nasıl olduğunu, eskiden, şimdi, geçmiş yani gelecekte ne olduğunu anlattı, onları öğrendim. Böyle geçmişi şimdi zamanı ve yılları hangi tarihte olduklarını bunları öğrendik (st.175-176)”*,

T-12, *“Yani şu suyun içinde yaşayan bir tane bitki onun insanı felç ettiğini öğrenmiştim (st. 124)”*,

T-13, *“Müze yıldızlarla ilgili daha çok bilgi öğrenebilirim (st. 209)”*,

T-14, *“Tarihsel şeyleri öğreniyorum”*,

T-16, *“Dinozor şeyine gittiğimizde dinazorların adlarına öğrendik. Bir tane dinazorun 2 tane beyni olduğunu öğrendik (st. 191-192)”* ve *“Böyle düşmemek için, bir tanesi düşmemek için kuyruğundan yararlanıyormuş, öne düşmemek için kuyruğundan yararlanıyormuş (st. 196-197)”*,

T-18, *“Zaten biz bir kerede uzay bilim yerine gitmiştik orada da uzayları öğrenmiştik. Ay dedenin hangi iş yaptığını, güneşin... (st. 210-211)”*,

T-26, “Dinozorların şeklini nasıl olduklarını nasıl yaşadıklarını etçil mi, otçul mu olduklarını. Böyle gittiğimiz bir dinozorun küçük büyük kemiklerinden yapılmış bir maketi vardı. Onu inceledim. Trex modeliydi (st. 222-223)”,

T-29, “Şey orada bir de kutup yıldızını, büyük ayı, küçük ayı, yakam yıldızını, kuğu takımyıldızını, boğa takımyıldızını araştırdık ne zaman ortaya çıktıklarını öğrendik (st. 22-23)”.

Araştırmaya katılan diğer bir öğrenci T-26 ise, “Bazı bilgileri biliyordum ama orada daha fazla şey öğrendim (st. 227)” biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-21, Hayat Bilgisi dersi kapsamında katıldığı müze uygulamaları için, “Başka farklı şeyler öğreniyoruz. Bu da bir ders sayılıyor aslında (st. 17)” şeklinde görüş bildirmiştir. Bu görüşler değerlendirildiğinde öğrencilerin müzede gözlemledikleri ve öğrendikleri pek çok farklı nesne, hayvan, maket ve olayın öğrenciler için dikkat çekici olduğu, öğrencilerin akıllarında kaldıkları ve öğrencileri etkiledikleri söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı, müze uygulamaları sırasında, müze kurallarına uygun davrandıklarını söylemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-2, “Gerekli kurallar mesela, müzede bazı müzelerde fotoğraf çekilmez, bazı müzelerde koşulmaz. Başka yani müzede sergilere dokunmak yasaktır. Onlara uymaya çalışıyorum (st. 96-97)” biçiminde görüşlerini aktarmıştır. T-7 kodlu öğrenci düşüncelerini, “Müzeye gitmeden önce öğretmenimiz kuralları anlattı, birinci müzeye gitmeden önce biz bilmiyorduk bazı arkadaşlarımız öğretmenlerimizi iyi dilemediğimiz için bağırdılar orada (st. 59-60)” şeklinde ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-10, “Uslu geziyorum (st. 72)” şeklinde T-22 ise, “Müzeyle ilgili ilk önce öğretmen bize bazı uyarılar veriyor bizde onlara uymaya çalışıyoruz (st. 49)” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı müze uygulamaları sırasında müzede sergilenen nesnelere dokunduklarını ifade etmiştir. Bu öğrencilerden T-4, “Çünkü yani dokununca onun nasıl bir nesne olduğunu anlayabiliyorum ama uzaktan bakınca sanki böyle çok tanıdık falan gelmiyor. Yani böyle uzaktan falan bakınca onu hiç iyi anlayamıyorum. Ama bazen dokununca daha iyi anlayabiliyorum (st. 181-183)” biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-27, “Bilim merkezlerindeki dokunduk, çünkü müze değildi böyle araştırma merkezi gibiydi

orada deneyler yaptığımız için dokunduk o malzemelerin bazılarına ama hepsine değil (st. 220-221) ” şeklinde düşüncelerini aktarmıştır. Bu görüşler ışığında öğrencilerin dokunarak daha iyi öğrendiklerini düşündükleri söylenilebilir ayrıca öğrencilerin müze eserlerini dokunulmaz olarak gördükleri, eserlerine dokunabildikleri müzeleri ise müze kapsamında değerlendirmedikleri söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı ise müze uygulamaları sırasında, müzede sergilenen nesnelere dokunamadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda T-26, *“Bazılarına dokunmamıza izin veriyorlar. Onların bazıları deneme amaçlı daha iyi görebilmemiz için bazılarıysa cam böyle bir kutunun içinde sergileniyor. Onlara dokunamıyoruz. Cama dokunmayın, diyorlar (st. 82-83) ”* şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Benzer yönde görüş bildiren T-30, *“Oradaki nesnelere dokunmamamızı istedikleri için bende dokunmuyorum ama hani inceleyin derlerse söyle bir elime alıp inceliyorum (st. 72-73) ”* biçiminde T-7 ise, *“Nesnelere dokunmuyoruz çünkü yasak olduğu için (st. 96) ”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, müze uygulamaları sırasında müzede sergilenen nesnelere dokunamamalarının nedenlerine ilişkin çeşitli görüşler ortaya çıkarmışlardır. Bu nedenlere ilişkin örnek cümleler aşağıda sunulmuştur.

T-9, *“Ya ailemle beraber gittiklerimde bazılarında şey yapmıştım ama şey oralar zaten kalabalıktı. Okulla beraber gittiğimde kalabalıktı zaten. Hani şey o kadar onlarında altı şey değildi. Hani öyle olunca hani onlar hafif olabilir diye mermer olabilir diye pek fazla elleymemiştım (st. 111-113)”,*

T-10, *“Onlar düşer kırılır veya hassaslar belki (st. 101)”,*

T-12, *“Nesnelere çok dokunamadım, çünkü bazı nesneler hassas görünüyordu (st. 80)”,*

T-16, *“Bir sürü şey ellemiyorum, çünkü onlar kırılabilir (st. 49)”,*

T-22, *“Sergilenen nesnelere zarar görür diye bazılarına dokunmadık (st. 86)”,*

T-27, *“Evet müzelerde dokunamıyoruz. Hatta flaş çekmek şu yüzden yasakmış o tarihi eserlere zarar veriyormuş. Biz de elleyince böyle zarar verebiliriz belki o tarihi eserlere o yüzden dokunmuyoruz zaten (st. 225-226)”,*

T-28, *“Orada da genellikle dokunmayınız falan diyorlar, kırılmasın, bozulmasın diye (st. 100)”,*

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı, müze uygulamaları sırasında müzede sergilenen nesnelere ait bilgileri okuduklarını söylemiştir. Bu öğrencilerden T-15, *“Resimlere bakıyorum, altlarında ki yazıları okuyorum (st. 60)”* biçiminde görüşlerini bildirirken T-9 kodlu öğrenci, *“Ya anlayabildim, çünkü şeydi hani kolay okunabilecek şeydeydi, düzendeydi (st. 175)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren T-12, *“Aklımda kalanlar bir kere şey müzeye gitmiştik de orada deniz canlılarıyla ilgili birkaç şey birkaç bilgi verilmişti. Müzede o müzede neydi o bir tane bitki vardı ama adını unuttum onun, onun kurbanını felç ettiğini aklımda kaldı (st. 118-120)”* şeklinde müzede sergilenen nesnelere ait okuduğu bilgileri örneklendirmiştir. T-30 ise, *“Ee bazılarını anlıyorum bazılarını anlamıyorum. Çünkü bazıları çok karışık oluyor, anlaşılmaz oluyor ama anlayabildiklerimi anlıyorum (st. 113-114)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Öğrenci T-30, müzede sergilenen nesnelere ait bilgileri okuduğunu ancak bazılarını anlamakta zorluk çektiğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 3. sınıfta oldukları, bu nedenle müze uygulamaları sırasında nesnelere ait yazılı bilgilerin gelişim düzeylerinin üzerinde oldukları söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı ise, müze uygulamaları sırasında müzede sergilenen nesnelere ait bilgileri okuyamadıklarını söylemiştir. Bu öğrencilerden T-10, *“Okuyamadım çabucanak geçtik öğretmen. Şey yaptı. Göstermek için acele etti. Onun için okuyamadım (st. 147)”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-18, *“Ee biraz hızlı olduğumuz için pek çoğunu okuyamadım. Zaten fazla da yazı olmadığı için fazla okuyamadım yani (st. 107-108)”* şeklinde T-20 de, *“Öğretmen biraz hızlı gittiği için okuyamadım (st. 166)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Bu görüşlerden yola çıkarak sınıfça yapılan müze uygulamaları sırasında öğrencilerin müzede sergilenen eserlerle ilgili bilgileri okuyamayacakları kadar acele edildiği söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, müze uygulamaları sırasında rehberlerle ve öğretmenlerle soru-cevap yaptıklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-7, *“Müzelerde sessizce dolaşıyorum. Fark ettiğimiz bir şey olunca ağabeylerimiz ve ablalarımız soruyoruz onlarda bize cevaplarını söylüyorlar (st. 54-55)”* biçiminde ve araştırmaya katılan öğrencilerden T-29, *“Mesela ben bir kere uzay müzesine gittiğimde müzede bir oyun oynamıştık. Orada bir taş söylüyordu biz onun rengini belirliyorduk ya da bir şey söylüyordu bir gezegen söylüyorlardı. Biz onun yıldız*

mı uydu mu yoksa gezegen mi olduğunu bulmaya çalışıyorduk uzay müzesinde (st. 69-71)” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Ayrıca konu ile ilgili T-16, *“Öğretmenime bunun ne olduğunu anlamadığımı sordum, sorarım (st. 107)”* biçiminde düşüncelerini aktarmıştır. T-21 ise, *“Öğretmenle beraber gezdim bazen ona sorular sordum (st. 250)”* görüşlerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, müze uygulamaları sırasında arkadaşları ile bilgi paylaşımı yaptıklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-9, *“Bazen de işte arkadaşlarımla onları eleştiriyoruz. Neler olduğunu konuşuyoruz beraberce (st. 76)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. T-19 kodlu öğrenci, *“Arkadaşlarımla paylaştım buradaki şeyleri (st. 110)”* ve *“İu, mesela neyin nerde olduğunu, nasıl yapıldığını, ne olduğunu falan söyledim (st. 114)”* biçiminde düşüncelerini aktarmıştır. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-22, *“Böyle heyecanlandığınızı birbirimize aktarıyoruz, yani bilgilerimizi. Bunları yapıyoruz genelde (st. 49-50)”* şeklinde T-27 ise, *“Evet, aslında ben böyle tarihi eserleri inceleyince tarihi eserleri inceleyince arkadaşlarımla da bilgi de bulunuyorum. Öyle olunca da arkadaşlarımda bilgilenmiş oluyor (st. 287-288)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerine dayanarak müze uygulamaları sırasında öğrencilerin arkadaşları ile işbirliği yaparak bir öğrenme sürecine girdikleri söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, müze uygulamaları sırasında yeni şeyler keşfettiklerini söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-8, *“Müzeye gittiğimizde eski olan şeyleri keşfettim. Hayvanların postlarını keşfettim (st. 88)”*, *“Eski olan şeyler derken insanların eskiden kullandığını şeyleri (st. 92)”* ve *“Bunlar tarağı, tokası böyle (st. 96)”* şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-21, *“Çünkü farklı şeyler keşfetmeyi seviyorum (st. 269)”* cümleleri düşüncelerini aktarmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, müze uygulamaları sırasında, simülasyonlara katıldıklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-5, *“Mesela müzede şey oldu, X öğretmen bir oyun gibi bir şey var mı, at sürüyormuş gibi ekran vardı. Orada at gidiyor. Altan öğretmen şeye bindi. Bazen bisiklet gibi ona bindi. Karşıda da ekran vardı. Orada at gidiyormuş oluyordum (st. 128-130)”* biçiminde görüşlerini belirtmiştir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-22, *“Mesela şeye gittiğimde müzeye gittiğimde orada dünyanın mesela nasıl olduğunu, bize böyle bazı şeyler*

izlettiriyorlar onlarla ilgili bilgi alınca tabi insan şehitlerde yapıyor, o etkinlikler falan (st. 75-76)'' biçiminde müze uygulamaları sırasında katıldıkları simülasyonlara örnekler vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler müze uygulamaları sırasında deney yaptıklarını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-28, *“Mesela bazı arkadaşlarımız böyle kalbine bakıyorlardı. Böyle koyuyorduk böyle eline davul böyle küt küt... Nasıl atıyor, falan diye bakıyorduk. Ben de böyle elektrikli bir şey vardı elini değdiriyordun, saçın böyle havalara falan kalkıyordu, onu beğenmiştim (st. 109-111)''* biçiminde yaptıkları deneye ilişkin örnekler vermiştir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-30, *“Bu zamana kadar ee bir bilim sanat müzesinde vardı. Orada elime bir insan elini bir kürenin üzerine koyunca saçları elektrikleliyor ve havaya kalkıyordu ee onu denedim. Sonra böyle maketten bir şey yapmışlardı. Böyle dışarısının hani o bilim parkının şeyi. Maketini yapmışları şöyle bir kenarına dokunmuştum, nasıl diye inceleme amacıyla (st. 77-80)''*, *“Ne oynadık? Sandalyelere oturuyoruz. İki tane böyle içi göçük tabak gibi şeyler var, oturuyoruz. Onların nasıl söylesem birazcık uzağında halkalar var. İçi boş halkalar onların içine sessiz bir şekilde konuşuyoruz. O bizim konuştuğumuz hani ses o tabak gibi şeye çarpıyor ve karşı tarafa gidiyor o arkadaşımızda kulağını da o çemberin içine sokarak duyabiliyor sesi, böyle bir şey yaptık (st. 93-96)''* ve *“Şu an bile hatırladığım bilim sanat parkında yine orada böyle bir köprü var, ama hani dibi görünmeyen bir çukur var işte onun üzerinde köprü gibi bir şey yapmışlar. Biz gerçekten hani çukur var sanmıştık ama sadece karşılıklı aynalar koymuşlar ve sanki çok derinmiş gibi gösteriyordu. Ben onu hiç unutamıyorum çok güzeldi (st. 118-120)''* biçiminde müze uygulamaları sırasında, yaptıkları deneylere örnekler vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdikleri müze uygulamaları sırasında, Matematik ve Türkçe gibi diğer dersler ile ilişkiler kurduklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden T-18, *“Türkçe mesela kitabında böyle Mustafa'nın annesinin adı diyelim. Mustafa'nın babasının adı, Mustafa'nın kardeşi, Mustafa'nın kaç tane kardeşi var bu gibi (st. 274-275)''* biçiminde T-21, *“Ee böyle eskiden kalma eski insanları anlatan bir konu var. Sonra eskiden kullanılan aletler konulu bir şeyimiz var. Başka da hatırlamıyorum (st. 242-243)''* şeklinde diğer dersler ile yaptıkları ilişkilendirmelere örnekler vermişlerdir. Aynı yönde

görüş bildiren öğrencilerden T-26, *“Uzayla ilgili Türkçe dersinde de, Hayat Bilgisi dersinde de bazı konular vardı. Onları pekiştirmeme yaradı (st. 213)”* şeklinde görüş bildirerek müze uygulamaları sırasında Türkçe dersi ile ilgili de bilgiler edindiklerini söylemiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin müze uygulamaları sırasında not aldıklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-3, *“Not defteri getiriyoruz yanımızda. Ondan sonra kompozisyon yazıyoruz. Onu ondan sonra hepimize ödev veriyor. Türkçe defterine evde geçiriyoruz bazen (st. 107-109)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-17 ise *“Not çıkarıyoruz. Onları öğretmene okuyoruz öyle oluyor (st. 108)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, müze uygulamaları sırasında kavrama yaptıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler, kavrama kavramı yerine, daha iyi anlama, fark etme ve zihinde canlandırma gibi ifadeler kullanmışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-5, *“Mesela eskiden olanları anlıyoruz (st. 235)”* derken T-13 kodlu öğrenci, *“Tarihi daha iyi anlayabilirim (st. 192)”* ve *“Uzayı daha iyi anlayabilirim (st. 213)”* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-26, *“Yani eskiden ne olduğunu daha iyi anladım (st. 218)”* biçiminde T-26 kodlu öğrenci ise, *“Bize başka şeyler öğretmek amaçlı eskiden yapılan şeyleri görmemizi fark ettirmek için (st. 34)”* biçiminde görüşlerini aktarmışlardır. Ayrıca T-20 kodlu öğrenci, *“Gördüklerimi kafamda zihinlendiriyorum tekrardan (st. 67)”* ve *“Canlandırıyorum. Sonra eskilerde nerelerde kullanılabilir onları düşünüyorum (st. 75)”* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu görüşlere dayanarak Araştırmaya katılan öğrencilerin müze uygulamaları sırasında, bilme ve anlama basamağından bir üst düzeyde bulunan kavrama basamağına da öğrenme gerçekleştirdikleri söylenilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları müze uygulamaları sırasında film izlediklerini söylemişlerdir. Bu öğrencilerden T-23, *“Şey yaptım. Mesela gösterilen şeylere baktım. Orada böyle film izlettiler. Kısa böyle 10 dakikalık, onları izledim. Dinozorlarla ilgili (st. 106-107)”* ve *“Şeyle ilgili de, uzayla ilgili de bir film izlettiler (st. 111)”* şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-25 ise, *“Şey orada bilgisayar vardı. Bir tane bilgisayardan yansıtıyorlarmış onu öyleydi yani (st. 92)”*, *“Müzeye gittiğimizde yani gittiğimizde bir ilk önce şey bize bir sunum gibi bir şey vardı (st. 88)”* ve *“Gösterinin içeriği takımyıldızları, ondan sonra*

gezegenlerin büyüklüğü, küçüklüğü öyleydi (st. 66)” biçiminde müze uygulamaları sırasında izledikleri filmin içeriği hakkında bilgiler vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, müze uygulamalarının Hayat Bilgisi dersini pekiştirdiğini söylemiştir. Bu öğrencilerden T-16, *“Uzaya gittiğimizde, atmosferi öğretmen öğretmişti de önceden tekrar göstermişti, izlemişti (st. 201)”* şeklinde düşüncelerini aktarmıştır. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-23, *“Dün-Bugün-Yarın ve Okul Heyecanım yararı oluyor. Şöyle yararı oluyor, konularımızı şey yapmamızı tekrar etmemize yardımcı oluyor (st. 234-235)”* biçiminde T-26 kodlu öğrenci ise, *“Bazı konularda mesela Atatürk konusuyla Cumhuriyet Müzesi’nde çok daha o bilgileri pekiştirmemde yaradı (st. 209)”* biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları müze uygulamaları sırasında yanlış bilgilerini düzelttiklerini söylemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-16, *“Güneşin bizim resimler çizdiğim gibi değil, olduğunu öğrendik (st. 206)”* şeklinde T-26 kodlu öğrenci, *“Bazı bildiklerim yanlışmış onları doğruladım, doğrularını buldum (227-228)”* şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-29 ise, *“Mesela biz Jüpiter ile ilgili yeni bilgiler öğrendik. Jüpiter’in bir uydusu olduğunu zannedyorduk ama dört taneymiş onların adlarını öğrenemedik daha daha ileriki sınıflarda belki öğrenebiliriz (s. 207-208)”* şeklinde müze uygulamaları sırasında düzelttiği yanlış bilgiye örnek vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-29, müze uygulamaları sırasında, tahminler yaptıklarını söylemiştir. T-29, *“Lületaşının özelliklerini öğreniyoruz. Bir de bazı ek bilgiler veriliyor. Lületaşından neler yapılır, neler elde edilir, bina yapılabilir mi falan öyle şeyler (st. 216-217)”* şeklinde görüşlerini aktarmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-9 müze uygulamaları sırasında, koleksiyon avı oyunu oynadıklarını söylemiştir. T-9, *“Mesela biz kreşte gittiğimizde çoğunlukla oynuyorduk o oyunları. Mesela işte bize ilk önce onlarla ilgili bilgiler söylüyorlardı. Sonrada işte mesela hadi şunun nerde olduğunu bulun diyorlardı. Biz de hemen gidiyorduk onun yanına, onu bulmaya çalışıyorduk (st. 129-131)”* biçiminde oynadıkları koleksiyon avını anlatmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-16 müze uygulamaları sırasında, müze broşürü ile çalışma yaptıklarını söylemiştir. T-16, *“Bir tane dinozorlara gitmiştik. Orada bir tane kart vermişti, onlarda ‘bizim küçük misafirlerimiz’ yazıyordu. Sorular falan yazmıyordu (st. 172-173)”* biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Araştırmaya katılan

öğrencilerden T-17 ise, müze uygulamaları sırasında, çalışma kâğıdı ile etkinlik yaptıklarını söylemiştir. T-17, *“Müzelerde biz öğretmen böyle elinde kâğıtlar vardı. O kâğıtlara böyle bizim öğrenmediğimiz kelimeleri yazıyordu. Onları defterimize yazdık sonra anlamlarını buldular, bulduk biz (st. 192-193)”* şeklinde müze uygulamaları sırasında uygulama yaptıkları çalışma kâğıdının içeriği hakkında bilgi vermiştir.

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrencilerin, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleşen müze uygulamalarından sonra çeşitli etkinlikler yaptıkları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 10’u müze uygulamalarından sonra tekrar çalışmaları yaptıklarını, 8’i müze ile ilgili konuşma yaptıklarını, 7’i resim çizdiklerini, 6’sı kompozisyon yazdıklarını, 6’ı soru-cevap yaptıklarını, 2’si müzedeki davranışlarını değerlendirdiklerini, 1’i araştırma yaptıklarını, 1’i de şiir yazdıklarını söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, müze uygulamaları sonrasında müze ile ilgili konuşma yaptıklarını söylemiştir. Bu öğrencilerden T-18, *“Onunla ilgili konuştuk öğretmenimiz bize bilgi yaptı (st. 129)”* biçiminde T-21 kodlu öğrenci, *“Neler gözlemlediğimizi anlattık. Kısa da olsa. Öğrendiklerimizi anlattık (st. 199)”* biçiminde görüşlerini ifade etmişlerdir. Aynı yönde görüş bildiren öğrencilerden T-22 ise, *“Müze dönüşünde öğretmen bize beğendiniz mi, beğenmediniz mi diye soruyor bizde her seferinde beğendik deriz (st. 180-181)”* biçiminde konu ile ilgili düşüncelerini aktarmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenciler müze uygulamaları sonrasında müze ile ilgili kompozisyon yazdıklarını söylemiştir. Bu öğrencilerden T-25, *“Şöyle bir yazı yazdık. Öğretmen şöyle bir ödev verdi şey dedi eve gidince bugün okulda ne yaptığınızı size orada neler gösterdiklerinizi defterinize yazın dedi (st. 168-169)”* biçiminde görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-25’in müze uygulaması sonrasında yazdığı kompozisyon örneği aşağıda sunulmuştur.

Şekil 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerden T-25, müze uygulamalarından sonra resimlerle süslenmiş bir kompozisyon yazmıştır. Öğrenci T-25, müze uygulamasına gittikleri otobüsü, gidilecek müzeleri ve birlikte gittiği arkadaşlarını da kompozisyon yazdığı kâğıda resmetmiştir. Kompozisyonuna, “Okul Gezim” adını veren öğrenci T-25, müze uygulaması yapılan tarihi de sayfa başına yazmıştır. Öğrenci T-25, Arkeoloji müzesinde Friglere ait nesneleri ve eskiden insanların içine gömüldüğü mezarları anlatmıştır. Ayrıca öğrenci T-25, Lüle Taşı Müzesi’nde, lüle taşının sadece Eskişehir’de çıkartıldığını öğrendiğini yazısında belirtmiştir. Öğrenci T-25, Arkeoloji Müzesini çok acayip bulduğunu ve çok sevdiğini kompozisyonuna eklemiştir.

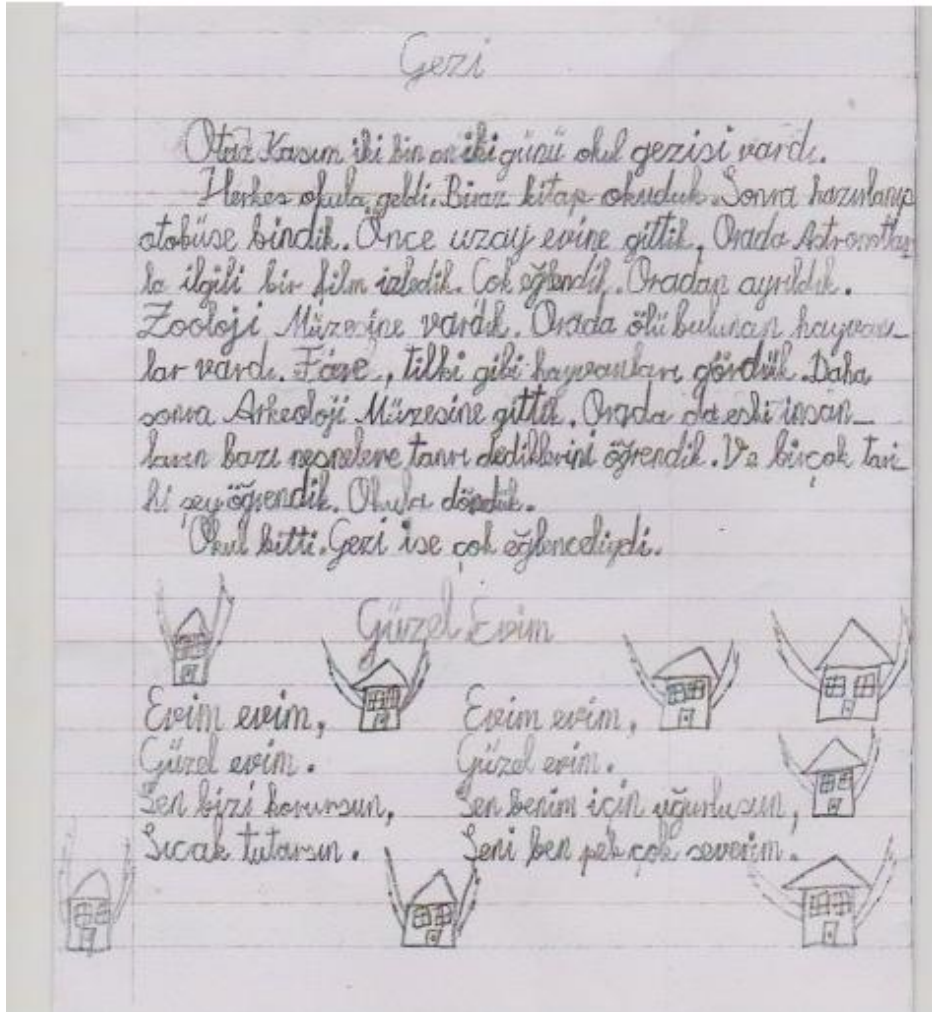
Araştırmaya katılan öğrencilerden T-3’ün müze uygulaması sonrasında yazdığı kompozisyon örneği Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerden T-3, müze uygulamalarından sonra resimlerle düzenlenmiş bir kompozisyon yazmıştır. Kompozisyonuna, “Benim Gezim” adını veren öğrenci T-3, Cam Sanatları Müzesi’nde camın nasıl yapıldığını gördüğünü ve çok şaşırdığını, müze görevlilerinin onlara cam ile ilgili bilgiler verdiğini yazmıştır. Ayrıca öğrenci T-3, Arkeoloji müzesinde gördüğü, eski zamanlara ait mezar taşlarını ve müzede katıldıkları simülasyonu anlatmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-5'in müze uygulaması sonrasında yazdığı kompozisyon örneği aşağıda sunulmuştur.

Şekil 9

Araştırmaya Katılan Öğrencilerden T-5'in Müze Uygulaması Sonrasında Yazdığı Kompozisyon Örneği

Şekil 9'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerden T-5, müze uygulamalarından sonra, "Gezi" adını verdiği ve ev figürleri ile süslediği bir kompozisyon yazmıştır. Öğrenci T-5, Sazova Bilim-Deney Merkezi'nde astronomi ile ilgili bilgiler öğrendiğini ve burada çok eğlendiklerini yazmıştır. Öğrenci T-5, Osmangazi Zooloji Müzesi'nde gördüğü doldurulmuş hayvanlara örnekler vermiştir. Ayrıca öğrenci T-5, Eti Arkeoloji Müzesi'nde çeşitli nesneler gördüğünü ve eski

insanların bunlara “tanrı” dediğini yazısına eklemiştir. Öğrenci T-5 müze uygulamasını çok eğlenceli bulduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazıları, müze uygulamaları sonrasında, müze ile ilgili sınıfta soru-cevap yaptıklarını söylemiştir. Bu öğrencilerden T-29, “*Şey bazen uzay gittiğimizde orada öğrendiğimiz şeyleri öğretmen bize soruyor mesela Jüpiter nedir, gezegen, uydu veya yıldız doğru cevap verirsek aferin diyor başka (st. 159-160)*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Konu ile ilgili görüş bildiren diğer bir öğrenci T-17 ise, “*Yaptık. Öğretmen müzede nasıl fikirler bulduğu, bizim o fikirleri uygulayacağımızı, büyüyünce bunlara ilgi duyacağımızı onları sordu müzede neler anlattıklarını sordu (st. 179-180)*” biçiminde, müze uygulamaları sonrasında yapılan soru-cevaplara örnek vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden T-10, müze uygulamaları sonrasında müzedeki davranışlarını değerlendirdiklerini söylemiştir. T-10, “*Sınıfta ilk önce öğretmen nasıl durduğumuzu, yaramazlık yaptık mı yapmadık mı onları söyledi. Ondan sonra da beslenmemizi yaptık onunla ilgili biraz daha konuştuk müzeyle ilgili ondan sonrada annelerimiz geldi eve gittik (st. 151-153)*” biçiminde görüşlerini aktarmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden T-21 ise, “*Mesela öğrendiğim bir konuyla ilgili eve gidince araştırıyorum, dinliyorum nasıl şey olduğunu (st. 53)*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmada öğrencilerin müze uygulamaları öncesinde, sırasında ve sonrasında kullandıkları dokümanlar araştırılmış, ancak sadece gezi sonrası yapılan şiir, kompozisyon ve resim örneklerine ulaşılmıştır. Müze uygulamalarında öğretmenlerin değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, öz değerlendirme formu, rubrik, açık uçlu soruların yer aldığı ölçekler gibi değerlendirme araçlarının kullanılmadığı görülmüştür. Bu bulguya dayanarak öğretmenlerin müze uygulamalarında öğrencilere yönelik düzenli bir değerlendirme yapılmadığı söylenilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Hayat Bilgisi dersi kapsamında müze uygulamaları yapmış sınıf öğretmenleri ile bu uygulamalara katılmış öğrencilerin görüşlerinden elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarını ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın sonuçları, elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya konan temalar bağlamında sırayla verilmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersinde Müzelerden Yararlanma Durumlarına Yönelik Sonuçlar

Bu araştırmada ilk olarak sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde ne tür müze uygulamaları yaptıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırma sorusuna yönelik sonuçlar, öğretmenlerin müze uygulamalarını nasıl ele aldıkları, müze uygulamaları öncesinde yaptıkları hazırlıklar, müze uygulamaları sırasında yaptıkları etkinlikler ve müze uygulamaları sonrasında yaptıkları etkinlikler doğrultusunda verilmiştir.

- Eskişehir ilinde gerçekleştirilen bu çalışmada araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmının ilde bulunan bilim müzelerini, Odunpazarı Evleri Açık Hava Müzesini, Cam Sanatları Müzesini ve Lüle Taşı Müzesini “müze” olarak değerlendirmedikleri ortaya çıkmıştır. Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) müzeleri; sanat müzeleri, arkeoloji ve tarih müzeleri,

etnografya müzeleri, tabiat tarihi müzeleri, bilim ve teknoloji müzeleri, bölge müzeleri, özel amaçlı müzeler olmak üzere yedi grupta toplanmaktadır (Çetin, 2002, s. 57). Görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerine bu tanım yapıldıktan sonra uygulama yaptıkları müzeleri, müze kapsamına almış ve bu doğrultuda görüşlerini bildirmişlerdir. Bu sonuca dayalı olarak sınıf öğretmenlerinin müzelere ilişkin olarak dört tarafı duvarlarla çevrili, nesnelerin cam korumalar ardından seyredildiği, nesnelere dokunma olanağının olmadığı bir yer olarak ele aldıkları görülmektedir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin müze kavramına ilişkin yeterli bir bilgilerinin olmadığı ve müzeyi daha çok arkeoloji ve sanat müzesi olarak ele aldıkları söylenebilir.

- Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdikleri müze uygulamalarını en çok Atatürk, sanatlar, meslekler ve taşıtlar konularında ve “Benim Eşsiz Yuvam” ile “Dün-Bugün-Yarın” temalarında yaptıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, “Okul Heyecanım” temasında müze uygulamaları yaptıklarını belirtmemişlerdir; ancak müze uygulaması yaptıklarını söyledikleri; meslekler, taşıtlar, cumhuriyet ve doğadaki canlılar konuları incelendiğinde bu konuların, “Okul Heyecanım” teması içinde yer aldığı görülmektedir. Yine sınıf öğretmenleri uzay, geçmişte yaşamış uygarlıklar, sanat eserleri, madenler, konut tipleri ve tarihi eserler konularında müze uygulamaları yaptıklarını ifade etmişler; ancak Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı incelendiğinde söz konusu bu konuların program içinde yer almadığı görülmektedir. Bu durumda sınıf öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersinde yer alan tema ve konularını ilişkilendirmelerinin zayıf olduğu söylenebilir. Bowker’ın (2004), “Eden projesinin ardından öğrencilerin bitkiler ile ilgili bakış açıları” adlı araştırmasında ortaya çıkan öğretmenlerin ders içeriklerini müze uygulaması ile ilişkilendirirken zorluk yaşadıkları sonucu bu araştırma sonucunu destekler niteliktedir.
- Araştırmanın sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin müze uygulamaları öncesinde uygulama yapılacak müzeyi bizzat görmedikleri ve ön keşif yapmadıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin çok az bir kısmı uygulama

yapılacak müzeyi daha önce gidip gördüğünü söylemiştir. Öğretmenler müze uygulaması öncesinde yapılacak hazırlıkları anlaştıkları gezi turlarına bıraktıklarını söylemiştir. Güleç ve Alkış (2003), “Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu” adlı araştırmalarında, sınıf öğretmenlerinin müze uygulamalarının verimli geçmesi için müzeleri, müzelerdeki eserlerini iyi tanımaları ve müzeyi önceden incelemeleri, bilgilenmeleri, değerlendirmeleri gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin müze uygulaması öncesinde müzeyi incelememeleri ve bu işi gezi turlarına bırakmaları onların iş yükünü göreceli olarak azaltabilir; ancak öğretmenlerin planlamanın içinde yer almaması yapılacak eğitim uygulamasının kalitesini düşürerek, amaçlanan kazanımlara ulaşmayı zorlaştırabilir. Müzenin niteliğinin, içeriğinin, sergilenen eserlerin bilinmemesi, ders konuları ile örtüşmeyen, uygulama yapılan sınıfın gelişim düzeyinin üzerinde ya da altında, verimli olmayan eğitim uygulamalarına neden olabilir.

- Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin çok az bir kısmının yapılacak müze uygulamasından önce velilerle iletişim kurduğu ortaya çıkmıştır. Kaliteli bir eğitim-öğretim süreci, sağlıklı ve açık “öğrenci-öğretmen-veli” iletişimi ile mümkün olmaktadır. Jarvis ve Pell (2002), “Ortaokul öğrencilerinin etkin olarak rol aldıkları deneyimlerinin bilim ile ilgili tutumlarına etkisi” adlı çalışmalarında, öğrencilerin müze uygulamaları ile ilgili olumlu tutumlarına etki eden faktörlerden birisinin de ailelerin çocuklarını bilinçlendirmesi ve yönlendirmesi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu açıdan bakıldığında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin müze uygulamalarında veli desteği alma noktasında eksiklerinin olduğu söylenilebilir.
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden yalnızca birinin dışında müze uygulamalarından önce çocukların gidilecek araçlarda oturma düzenini ayarlama, çocukları eşleştirme, beslenmelerini hazırlatma gibi ayrıntılı planlar yapmadığı ortaya çıkmıştır. Lucas (2000), “Öğretmenin interaktif bir bilim merkezine yapılan sınıf gezisi günlüğü” adındaki çalışmasında, öğretmenlerin hazırladığı gezi planı vasıtasıyla öğrencilerin daha bilinçli ve duyarlı bir şekilde

bilim merkezini ziyaret ettiği sonucuna ulaşmıştır. Hayat Bilgisi dersi içerisinde gerçekleştirilen bu müze uygulamaları, küçük yaş grubu öğrencileri kapsadığı için bu tür ayrıntılı planlar yapılarak ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önüne geçilebilir. Bu bağlamda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin müze uygulaması öncesinde ayrıntılı planlar yapmamalarının eğitim-öğretim ve uygulama sürecini rastlantılara bırakmalarına neden oldukları söylenilebilir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu müze uygulaması öncesinde öğrencilere gidilecek müze ile ilgili slaytlar hazırlattığını, müze görevlilerine ve rehberlere sorulmak üzere sorular hazırlattığını ifade etmişlerdir. Araştırmanın bu sonucu, Güleç ve Alkış'ın (2003), “Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu” adlı araştırmalarının, öğretmenlerin hepsinin müzeye gitmeden önce öğrencileri bilgilendirmeye yönelik olarak sözlü açıklamalar yaptıkları, müze ile ilgili ön bilgiler ve araştırma ödevleri verdikleri bulguları ile örtüşmektedir. Öğretmenlerin bilgiyi doğrudan vermek yerine öğrencileri öğretim sürecinin içine dâhil ederek, kendi öğrenmelerinden sorunlu tutması öğrencilerin bilgi edinimleri ve kalıcılığı bakımından önemli olduğu söylenilebilir.
- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin yarıya yakınının müze uygulamalarından önce sıklıkla davranışsal boyutta hatırlatmalar yaptıklarını ve müzede nasıl davranacaklarına ilişkin kuralları belirttikleri ortaya çıkmıştır. Kısa (2012), “Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi” adlı araştırmasında, öğretmenlerin müze kurallarını hatırlattığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Koçak'ın (2010) “İlköğretim görsel sanatlar eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri” adlı çalışmasında da öğretmenlerin müze uygulamaları öncesinde müze içerisindeki kuralları hatırlattığı sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Koçak (2010) ve Kısa'nın (2012) araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Genellikle eğitim- öğretim sürecini okul içindeki kısıtlı fiziksel olanakların içinde geçiren öğrenciler için sınıfça yeni bir yere gitme heyecan yaratan bir etkinliktir. Ancak her yerin kendine özgü

kurallarını benimseyebilmeleri ve ona göre davranmaları sadece öğretmenlerin yönlendirmeleri ile kolayca yapılamayacak güç bir iştir ve zaman alıcıdır. Müze kurallarının öğrencilere aktarımı ve öğrencilerin bu kuralları benimseyebilmelerini kolaylaştırmak için müze uygulamalarından önce öğretmenler tarafından farklı yöntem ve teknikler uygulanabilir.

- Sınıf öğretmenlerinden çok az bir kısmı müze uygulamalarından önce öğrencide merak uyandırdığını, öğrenciyi motive ettiğini, öğrencilerin beklentilerini ortaya çıkardığını ve öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yaptığını ifade etmiştir. İyi planlanmış bir öğrenme sürecinin ilk basamağında, öğrencinin dikkatini çekme, öğrenciyi güdüleme, öğrencide merak uyandırma gibi öğrencilerin duyuşsal gelişimlerine yönelik bir dizi etkinlik vardır. Eğitim-öğretim sürecinde öğrencilere kazandırılması amaçlanan özellikler yalnızca; hatırlama, kavrama, problem çözme gibi zihinsel işlemlere dayalı yeterliliklerden oluşmaz. Bilgi ediniminin dışında, öğrencinin derse karşı sevgisi, konuya ilişkin tutumu, duyarlılığı ve isteği de öğrencide kazandırılmaya çalışılan amaçlar arasındadır. Öğrenme-öğretme sürecinde amaçlar; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç alanda toplanmıştır. Zihinsel etkinliklerle kapsayan bilişsel amaçlar; bilme, anlama, problem çözme, analiz etme, sentez yapma ve değerlendirme iken psikomotor amaçlar; zihin-kas koordinasyonunu ile ilgilidir. Duyuşsal amaçlar ise, bireyin ilgilerini, tutumlarını, akademik özgüvenini, güdü düzeylerini kısaca bireyin duygusal özellik ve eğilimlerini kapsamaktadırlar (Senemoğlu, 2011, s.403). Bu açıdan bakıldığında müze uygulamalarından önce araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin duyuşsal alanına yönelik yaptığı çalışmaların oldukça sınırlı olduğu söylenebilir.
- Görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinin çok az bir kısmının müze uygulaması sırasında film, sunum ve simülasyon izleme, fotoğraf çekme, atölye çalışması yapma, arkeolojik kazı yapma, deney yapma gibi etkinlikleri yaptıkları ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenleri genellikle müze uygulamaları sırasında eserleri gözlem yaptırarak ve eser bilgilerini not aldırarak öğrencilere bu bilgileri

öğretmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Güleç ve Alkış'ın (2003), “Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu” adlı araştırmasında elde ettiği; öğretmenlerin çoğunun müzelerde öğrencilere sanat eleştirisi, öykü anlatma, müzede bilmece çözme, yaratıcı drama gibi etkinlikleri yaptırmadıkları sonucu, araştırmanın bu sonucu ile örtüşmektedir. Ayrıca araştırmanın bu sonucu Buyurgan (2004), “Effective learning at the museum” adlı çalışmasında müze uygulaması sırasında öğrenciler ile müze planı, hikâye çalışması, drama, müze kuralları çalışması, ön anket, zaman kapsülü, çalışma kâğıdı, resim çizme, not alma gibi etkinliklerin etkili ve kalıcı öğrenmeler ile sonuçlandığı bulguları ile ters düşmektedir. Atagök'ün (1982, s.1) belirttiği gibi; müzeler günümüzde öğrencilerin farklı etkinlikler yaptıkları, öğrenirken keyif aldıkları, birden çok duyu organıyla bilgiyi edindikleri bir öğrenme ortamı haline gelmiştir.

- Araştırmanın diğer sonuçlarından biri, öğretmenlerin tamamına yakınının müze uygulaması sırasında öğrencileri müze içinde sıra ile grup halinde veya kurallara uygun bir şekilde gezdirmediği yönündedir. Öğrenciler genelde müze uygulamaları sırasında kendi hallerine bırakılmıştır. Hâlbuki, kaliteli bir eğitim – öğretim sürecinin başarıya ulaşması için bütün yönleriyle yapılandırılması gerekmektedir. Eğitim öğretim tesadüflere bırakılamaz. Bu yönüyle görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinin müze uygulamalarını bir eğitim-öğretim süreci olarak iyi planlamadıkları düşünülebilir. Bu durumun nedeni olarak araştırmaya katılan çoğu sınıf öğretmenin müze bilgisinin çağın gelişen ve değişen müze kavramından geri olması ve müzeyi bir eğitim ortamı olarak görmemeleri gösterilebilir.
- Araştırmada müze uygulamalarından sonra öğretmenlerin tamamına yakınının sınıfta öğrencilerle konuşma ve soru-cevap yaptığı ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin bir kısmı ise müzede öğrenilenleri sözel olarak tekrar ettirdiğini, öğrenciler tarafından alınan notları okutturduğunu, öğrencilerin müze uygulaması esnasında sergiledikleri olumsuz davranışları değerlendirdiklerini söylemişlerdir. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin öğrencilere, tartışma ve karşılaştırmalar yaptırma, eleştirel ve analiz etme becerisine yönelik etkinlikler

yaptığı ancak bu öğretmenlerin sayısının oldukça az olduğu ortaya çıkmıştır. Müze uygulaması sonrasında yapılan etkinlikler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirecek etkinliklerin yeterli düzeyde yapılmadığı söylenilebilir. Oysa, Guisasola, Morentin ve Zuza (2005), “Bilim müzelerine okul ziyaretleri ve bilim öğretimi: Karmaşık bir ilişki” adlı çalışmalarında müze uygulamalarından sonra sınıf öğretmenlerinin yazılı değerlendirme olarak; öğrencilere gözlemlerini yazdırma, müze uygulaması ile ilgili rapor hazırlatma, müze ile ilgili bulmaca yaptıрма, kompozisyon yazdırma ve değerlendirme formu kullanma gibi etkinlikler yaptırdıkları; görsel değerlendirme olarak da resim yaptıрма, resim anlattırma, fotoğraf inceleme, sunum ve canlandırma gibi etkinlikler yaptırdıkları sonucu ile bu araştırmanın bulguları örtüşmemektedir. Önder, Abacı ve Kamaraj’ın (2009), “Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi’ndeki Marmara örnekleme” adlı çalışmalarında müze uygulamalarından sonra öğrenciler ile drama, müze eseri tanımlama, resmetme, gelecek zamanlara ilişkin kıyafet tasarlama gibi etkinliklerle müze uygulamasını tamamlayıcı çalışmalar vasıtasıyla deney grubundaki öğrencilerin giysilere ilişkin bilgi düzeylerinin, kontrol grubuna göre anlamlı bir şekilde daha fazla olduğu sonucu ile de bu araştırmanın bulguları örtüşmemektedir. Etkili ve kalıcı öğrenmeler için, öğrenenin bilgiyi kendisinin araştırması, yaparak ve yaşayarak inşa etmesinin gerekli olduğu bilindiğine göre, müzede edinilen bilgilerin kalıcı olması bakımından öğrencilerin uygulama sonrasında müze ile ilgili dikkat çekici etkinlikler yapmasının kalıcı öğrenme için etkili bir yol olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersindeki Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersindeki müze uygulamalarına ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırma sorusuna yönelik sonuçlar, öğretmenlerin müze uygulamalarına ilişkin görüşleri, müzenin Hayat Bilgisi dersinde

etkin kullanımına yönelik önerileri ve Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamaları bakımından değerlendirmeleri doğrultusunda verilmiştir.

- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin yarıya yakınının müze uygulamalarının dersi pekiştirdiğini, yapılması gerektiğini, dersle bağlantı kurduğunu, öğrenmeyi kolaylaştırdığını, önemli olduğunu ve başarıyı artırdığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Lucas (2000) da benzer olarak, “Öğretmenin interaktif bir bilim merkezine yapılan sınıf gezisi günlüğü” adlı çalışmasında, iyi planlanmış gezilerin müzelerde nitelikli etkileşime olanak sağlayacağı ve öğrencilerin ders ile günlük yaşamda karşılaştıkları olaylar arasında ilişki kurmalarına ve bu olayları anlamalarına yardımcı olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Tenenbaum ve diğerleri (2004), “Öğrencilerin müze ve sınıfta su konusunu ile ilgili öğrenmeleri” adlı çalışmalarında, öğrencilerin karmaşık kavramları müze uygulamaları vasıtasıyla daha iyi öğrendiği ve öğrencilerin daha doğru bilgiler edinmesi, dersi daha iyi anlaması bakımından etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Seidel ve Hudson (1999, s.9) da müzede yapılan eğitimin okuldaki eğitimi zenginleştirici, destekleyici ve tamamlayıcı bir potansiyele sahip olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin müzede yapılan uygulamaların okuldaki derslerle bağlantı kurarak öğrenmeleri zenginleştirdiğinin farkında oldukları söylenilebilir.
- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin çok az bir kısmının, müze uygulamaları yapmanın öğrencilerin sorgulayıcı, iraksak düşünme, eleştirel düşünme becerilerini geliştirdikleri ve öğrencilerin karşılaştırma yapmalarına olanak tanıdığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Yılmaz ve Şeker’in (2009), “İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” adlı çalışmasında elde edilen, müzelerin öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı, tarih, coğrafya ve genel kültür alanında öğrencileri geliştirdikleri ile öğrencilerin geçmiş ile günümüz arasındaki ilişkiyi görmelerine olanak sağladığı sonuçları ile örtüşmektedir. Karadeniz (2009) de, “Dünyada çocuk müzeleri ile bilim, teknoloji ve keşif merkezlerinin incelenmesi ve Türkiye için bir çocuk müzesi modeli oluşturulması” adlı çalışmasında,

müzeleri çocuk ve gençlerin kültürel kimliğe sahip çıkan, evrensel değerlere saygılı, araştıran, sorgulayan ve bilimin takipçisi bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayan kurumlar olarak tanımlamıştır.

- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin az bir kısmının müze uygulamalarının görsel öğretim yaptığı, öğrenmeyi kolaylaştırdığı, disiplinlerarası öğretim yaptığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğrenme ortamı her çocuk için hiçbir zaman mükemmel değildir; ancak mükemmel yakın bir öğrenme ortamı sağlanabilmesi için, öğrenme ortamı düzenlenirken öğrencilerin öğrenme biçimleri, farklı zekâ türlerine sahip oldukları ile öğrenme stratejileri göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrenme stillerine göre öğrenciler; hayalci, düşünür, karar veren, aktör, görsel - işitsel ve dokunsal olarak ayrılabilirler. Öğrenme stiline göre aktör olarak tanımlanan öğrencilere, etkinliklerde çeşitlilik sağlanmalı, eğlenmesi, rahatlaması ve oyun oynaması için imkân verilmeli, iyi atmosfer ve kişisel ilişkiler kurması için olanak sağlanmalıdır (MEB, 2009, s.65-66). Müzelerin sahip olduğu görsel, işitsel ve dokunsal eğitim ortamları bu açıdan değerlendirildiğinde, müzelerde eğitim uygulamaları yapmanın, farklı öğrenme stilleri olan öğrenciler bakımından etkili olacağı söylenilebilir.
- Araştırmada sınıf öğretmenlerinden yalnızca bir tanesinin müze uygulamalarının çoklu zekâ yaklaşımına uygun bir etkinlik olarak gördüğü bulunmuştur. Howard Gardner, öğrencilerin farklı yanlarının farkında olunmasını ve eğitim durumlarının da bu farklılıklar göz önünde bulundurarak düzenlenmesini önermektedir. Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramına bireylerin sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, müziksel-ritmik, görsel-uzamsal, içsel, kişilerarası, doğa ve bedensel-kinestetik gibi birden çok zekâ alanı vardır. Bireysel farklılıkların temele alındığı bir öğrenme-öğretme yaklaşımının temelinde, farklı yollarla öğrenen bireyler ve buna bağlı olarak farklı yollarla yapılan öğretim süreci ve değerlendirme anlayışı vardır. Bu anlayışı benimsemiş bir öğretmen tek bir öğretim yöntemi ya da tekniği kullanmak yerine öğrencilerin sahip olduğu bireysel özelliklere uygun ortam hazırlama yoluna gidebilmesi için çoklu zekâ kuramında ifade edilen öğrenci özelliklerini bilmesi gerekmektedir

(Bümen, 2010, s.1-13). Müzelerin sahip olduğu görsel, işitsel nesneler ve müzede çoklu zekâ yaklaşımına uygun olarak yapılabilecek etkinlikler düşünüldüğünde, araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakınının müze uygulamaları ile çoklu zekâ yaklaşımını ilişkilendirmemesinin nedeni, bu yaklaşımın öğretmenlerce yeterince bilinmemesi ve öğretim yaparken kullanılmaması olarak gösterilebilir.

- Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık üçte birinin müze uygulamalarının öğrenciler için ilgi çekici olduğunu, eğlenceli olduğunu, öğrencilerin müze uygulamalarından zevk aldığını, derse konsantre olmasını sağladığını, müzenin öğrencilerde heyecan yarattığını, müzelerin öğrencileri motive ettiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Piscitelli ve Anderson'ın (2001), "Küçük çocukların müze yapıları ve deneyimleri ile ilgili görüşleri" adlı çalışmalarında ortaya çıkan, müzelerin ilgi çekici, zevkli, öğrenmeye olanak sağlayan ve birçok fikir kazandıran ortamlar olduğu sonucu ile örtüşmektedir.
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yarısının müze uygulamalarını kalıcı ve etkili bulduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Ata'nın (2002), "Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri" adlı araştırmasının, müze ve tarihi mekânlarda yapılan bir dersin unutulmadığı, ömür boyu hatırlandığı sonucu ile örtüşmektedir. Müzelerin okullar için bir atölye ve laboratuvar gibi olduğunu belirten Denizci ve Mirza (2012, s.97), müzede yapılacak eğitim ile bireylerin geleneksel çalışma sisteminden kurtularak daha heyecan verici, etkin ve kalıcı bir eğitim alma şansına sahip olacaklarını savunmuşlardır. Okulun fiziksel sınırları dışına çıkılarak yapılan müze uygulamalarında öğrenciler, kendilerini daha özgür ve rahat hissettikleri için, burada edinecekleri bilgilerin daha anlamlı ve kalıcı olacağı söylenilebilir. Bowker (2004) da araştırmanın bu sonucuna benzer olarak, "Eden projesinin ardından öğrencilerin bitkiler ile ilgili bakış açıları" adlı çalışmasında, müze uygulaması sırasında öğrencilerin daha fazla duyu organını kullandığı ve kullanılan duyu organı sayısı arttıkça, öğrencilerin hatırlama düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda araştırmaya

katılan sınıf öğretmenlerinin müzelerin kalıcı ve etkili öğrenmeye yol açtığı konusunda bilinçli oldukları sonucuna varılabilir.

- Görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerin yarıya yakını müze uygulamalarını öğrencilerin akademik başarıları bakımından faydalı ve olumlu bulmuşlardır. Baykan (2007) “2005 ve 2006 ilköğretim programlarının müze eğitimi açısından değerlendirilmesi” adında yaptığı çalışmasında, müze uygulamalarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu sonuçlara ulaşılmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz ve Şeker’in (2009) yaptığı “İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” adlı çalışmasının sonucunda da müze uygulamalarının öğrencilere çok yarar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine Henriksen ve Jorde, (2001), “Lise öğrencilerinin radyasyon ve çevre ile ilgili anlayışları: Müzeler bir rol alabilir mi?” adlı çalışmalarının sonucunda, öğrencilerin müze uygulaması sonrası konu ile ilgili kavrama düzeylerinde artış olduğu, böylelikle müze uygulamalarının olumlu ve faydalı olduğunu bulmuşlardır. Ancak görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinin bir tanesi müze uygulamalarını “gereksiz” olarak nitelemiş ve müze uygulamaları yapmak için geziye gitmekten ziyade sınıf gezisinde müzeye de uğradıklarını söylemiştir. Aktekin’in (2008), “Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri” adlı çalışmasının sonucunda da müzelerde yapılan uygulamaların etkili ve verimli olmadığı ve öğrencilerin bu ziyaretlerden bir şeyler öğrenmedikleri sonucu bu bulgu ile örtüşür niteliktedir. Oysa müzede öğrencilerin; geçmiş uygarlıklara ait nesneler ve yaşam biçimleriyle ilişki kurmaları, sorgulama ve yorumlama yapmaları, oyun ve canlandırmalarla geçmiş yaşamaları, müzenin sınıfa göre daha etkili bir eğitim ortamı oluşturduğunu göstermektedir (Maccario, 2002, s. 276).
- Görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı müze uygulamalarını, “zaman alıcı” olarak değerlendirmiştir. Araştırmanın bu sonucu, Baysal’ın (2008) “2005 İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki öğrenci etkinliklerine yönelik öğretmen görüşleri” adında yaptığı çalışmada ortaya

çıkan, öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kitabında yer alan etkinlikleri uygulamada karşılaştıkları en büyük sorunun zamanın yetersiz olduğu sonucu ile uyumludur. Küçükahmet (1999, s.48) de sınıf dışı yapılan gezi gözlemlerin çok zaman alabileceğini belirtmiştir. Akbal (2009, s. 216), “1998 ve 2004 ilköğretim programlarına göre hazırlanan Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik ve kullanılabilirlik açılarından karşılaştırılması” adlı çalışmasında Hayat Bilgisi dersinde yer alan içeriği uygulamak için zamanının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi için ayrılan zamanın kısıtlı olması ve ders içeriğinin fazla olmasını düşünmeleri nedeniyle, müze uygulamalarını zaman alıcı olarak değerlendirdikleri söylenilebilir.

- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmının müze uygulamalarını riskli ve zor olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Bozdoğan’ın (2007) “Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi” adlı araştırmasında ortaya çıkan, müzelere gidilememesinin nedenleri, ulaşım vasıtası sağlanamaması, bürokratik işlemlerin fazla olması, müfredat konularının ağır olması nedeniyle bu tür etkinliklere gerekli zamanın ayrılamaması olduğu yönündeki sonuçları ile örtüşmektedir. Cooper ve Latham (1988), “The pattern of educational visits in England” adlı çalışmasında müze uygulamalarında, kalabalık grupların ve disiplinsiz davranışların zorluk yaşattığı sonucuna ulaşmıştır (akt. Aktekin, 2008 , s.105). Sınıfların kalabalık olmasının yanı sıra çoğu zaman bu tür gezilerin sınıf öğretmenlerine fazlaca sorumluluk vermesi nedeniyle öğretmenlerin müze uygulamaları yapma noktasında gönülsüz davrandıkları söylenilebilir.
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden birinin müze uygulamalarını sıkıcı olduğunu düşündüğü ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Piscitelli ve Anderson’un (2001), “Küçük çocukların müze yapıları ve deneyimleri ile ilgili görüşleri” adlı çalışmasında ortaya çıkan, müze uygulamalarının sıkıcı olduğu sonucu ile örtüşmektedir.
- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin müze uygulamalarının etkin kullanımı için öğretmenlerin ön hazırlık yapması, öğretmenlerin müze konusunda eğitilmesi,

öğretmenlerin müze uygulamaları sırasında kendisinin anlatım yapması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucuna benzer Güler'in (2011), "Planlı müze gezisinin ilkökul öğrencileri üzerindeki etkisi" adlı araştırmasında müze uygulamalarının her aşamasının dikkatle planlanan ve ön hazırlık gerektiren eğitici özellikte olması gerektiği sonucunu destekler niteliktedir.

- Araştırmada, sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarını Hayat Bilgisi dersi temalarından; dün-bugün-yarın, Hayat Bilgisi dersi konularından; meslekler, müzeler, yaşadığımız çevre, Atatürkçülük, iletişim araçları, canlıların çeşitliliğinde yapılması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Konuya ilişkin yurt dışında yapılan çalışmalarda (Henriksen ve Jorde, 2001; Jarvis ve Pell, 2002; Tenenbaum ve diğerleri, 2004; Bowker, 2004 ; Guisasola, Morentin ve Zuza, 2005) elde edilen sonuçlar incelendiğinde müze uygulamalarının genellikle fen bilgisi konularında ele alınması önerilmiştir. Yurt içinde yapılan konuya ilişkin çalışmalarda ise (Yılmaz ve Şeker, 2009; Ata, 2002; Kısa, 2012; Güleç ve Alkış, 2003) müze uygulamalarının ağırlıklı olarak Sosyal Bilgiler dersi içinde ele alınmasına yönelik öneriler dikkat çekmektedir. Diğer bir deyişle, yurt içince yapılan çalışmaların genellikle tarih ve geçmiş ile ilgili konularda müze uygulaması yapılması eğiliminin olduğu, yurt dışı çalışmalarda ise daha çok fen bilimleri ile ilgili konularda müze uygulaması yapılmasını önerdikleri görülmektedir. İlgili alan yazın araştırmanın bu sonucu ile birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye’de müzelerin hala geçmiş ve tarih ile ilişkilendirildiği, müze uygulamaları yapılacak konuların fen bilimleri konuları ile çok bağlantılarının olmaması dikkat çekicidir. Buna rağmen bu araştırmada öğretmenler canlıların çeşitliği ve yaşadığımız çevre gibi tarih ile ilgili olmayan konularda da müze uygulaması yapılmasını önermeleri önemli bir sonuçtur.
- Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin dörtte birinin müzelerin öğrenci seviyesine uygun olması gerektiğini düşündüğü ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Henriksen ve Jorde’un (2001) “Lise öğrencilerinin radyasyon ve çevre ile ilgili anlayışları: Müzeler bir rol alabilir mi?” adlı çalışmalarının, müzelerde etkili bir

ders öğretimi için müzede yer alan sergilerin en iyi öğrenmeye uygun olması gerektiği sonucu ile aynı doğrultudadır. Özellikle geçmiş uygarlıkları ve uzak geçmiş tarihi konu alan arkeoloji müzelerinde uygulama yapmak, henüz ıraksak düşünceleri ve soyutlama gücü gelişmemiş küçük yaştaki öğrenciler için zor olabilir.

- Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin az bir kısmının müzelerin ücretsiz olması gerektiğini ve bu uygulamaların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bozdoğan, (2007) “Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi” adlı araştırmasında, öğrencilerin maddi imkânsızlıklar içerisinde olması nedeniyle aileleri ile birlikte gitmediği sonucuna ulaşmıştır. Her çocuğun farklı sosyo-ekonomik yapısı olan bir ailede doğduğu ve buna göre büyüdüğü düşünüldüğünde, okulun öğrencilere fırsat eşitliği sağlaması önemlidir. Eğitim ve öğretimin kaliteli standartlarda yapılması, eğitimin birçok uygulamayı içerisine alarak ücretsiz olarak gerçekleştirilmesi, öğrencilerin doğuştan sahip olduğu dezavantajlı durumlarının eğitime olan etkilerini en aza indirgeyebilir.
- Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmının müzelerde sergilenen eserlere dokunulmasına izin verilmesi gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Yılmaz ve Şeker’in (2009) yaptığı, “İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi” adlı çalışmasında ortaya çıkan, müze uygulamalarının araştırma temelli ve nesne merkezli olması gerektiği sonucu ile örtüşmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalar sonucunda, insanların okuduklarının % 10’unu, duyduklarının % 20’sini, gördüklerinin % 30’unu, hem görüp hem duyduklarının % 50’sini, görüp, duyup, söylediklerinin % 80’ini son olarak da görüp, duyup, yapıp, söylediklerinin % 90’ını hatırladıkları ortaya çıkmıştır (Üstündağ, 2001, s.28). Bilgiyi edinmede ne kadar duyu organı kullanılırsa edinilen bilginin o kadar kalıcı ve etkili olduğu bilinmektedir. Buna göre, müzede sergilenen eserlere ya da eserlerin zarar görmemesi amacı ile

yapılmış benzerlerine dokunulmasının öğrencilerde kalıcı bilgiyi edinme noktasında etkili olacağı söylenilebilir.

- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmının müze içeriklerinin değişmesi gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu araştırma sonucu, Guisasola, Morentin ve Zuza'nın (2005) "Bilim müzelerine okul ziyaretleri ve bilim öğretimi: Karmaşık bir ilişki" adlı araştırmasının, müzelerde sergilenen eğitim materyallerinin okuldaki derslerle ilişki kuran, öğrencileri bilgilerini ve düşüncelerini geliştirici nitelikte olması gerektiği sonucu ile örtüşmektedir.
- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlasının müze uygulamalarında; drama, rehberin anlatımı, oyun yoluyla öğrenme, bulmaca çözme, canlandırma, arkeolojik kazı ve beyin fırtınası gibi dersi daha iyi anlamalarını sağlayacak etkinlikler yapılmasını önerdikleri ortaya çıkmıştır. Bowker (2004) "Eden projesinin ardından öğrencilerin bitkiler ile ilgili bakış açıları" adlı çalışmasının sonuçları doğrultusunda; çocuklara bilişsel, duyuşsal ve sosyal öğrenme fırsatları sağlayan müze kapsamında yapılacak olan eğitim etkinliklerinin okul müfredatında işlenecek konularla ilişkilendirilmesi, çocukların o konuları daha iyi anlamalarında katalizör görevi göreceğini vurgulamıştır. Ayrıca gerçekleştirdiği çalışmada, müze gezileri çerçevesinde doğru etkinlikler ve yönlendirmeler yapılmasının, öğrencilerin algılarında olumlu değişikliklere yol açacağını belirtmiştir. Bowker'ın (2004) araştırma sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları örtüşür niteliktedir.
- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin az bir kısmının müze uygulamalarında rehberin anlatım yapması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucuna benzer olarak Kısa (2012) "Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi" adlı araştırmasının sonucunda müze rehberiyle yapılan gezilerin daha verimli geçtiğini ortaya koymuştur. Yine Güleç ve Alkış'ın (2003) "Sosyal Bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu" adlı araştırmalarında, öğretmenlerin müzelerde bu işin uzmanlarının bilgi vermesinin gerektiği ve

müzeler konusunda kendilerini yetersiz hissettiği sonuçları, bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Araştırmanın bu sonucu ile alan yazında yapılmış benzer araştırmaların sonuçları birlikte değerlendirildiğinde öğretmenin okul dışı bir öğrenme ortamı olan müzelerde öğretim yapma noktasında kendilerini yetersiz hissettiği ve bir uzman desteğine gereksinim duydukları söylenilebilir.

- Araştırmada, sınıf öğretmenleri müze uygulamalarını Hayat Bilgisi dersi temalarından, “Dün-Bugün-Yarın”; Hayat Bilgisi dersi konularından, meslekler, müzeler, yaşadığımız çevre, Atatürkçülük, iletişim araçları, canlıların çeşitliliği gibi dersle doğrudan bağlantı kuran konu ve temalarda yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırmanın bu sonucuna benzer olarak, Mcleodand ve Kilpatrick (2001) “Exploring science at the science museum” adlı çalışmalarında, bilim merkezlerinin ve çocuk müzelerinin öğrencilerin okulda öğrendiklerine doğrudan ilişki kuran ve matematik, fen ve sosyal çalışmalardaki kavramları keşfetmeleri için araştırma imkânı sağlayan zengin eğitim programları içerdiklerini belirtmişlerdir. Bu çerçevede okullar ile bilim merkezleri ve çocuk müzeleri arasında yapılacak işbirliğinin önemini dile getirdikleri bu görüşler, bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir (Mcleodand ve Kilpatrick, 2001, s.59 Akt, Bozdogan, 2007, s.86).
- Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden biri, müze uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılması gerektiğini söylemiştir. Araştırmanın bu sonucuna benzer olarak Karakuş (2012) “Müzelerde uygulanabilecek müze eğitim etkinlikleri” adlı araştırmasında, eğitim sürecinde müzelerden daha aktif ve verimli bir şekilde yararlanılabilmesi için; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Örgütleri ve çeşitli kuruluşların işbirliği içinde çalışmaları gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın bu sonucu Karakuş’un (2012) araştırmansının sonucu ile örtüşmektedir.
- Araştırmada sınıf öğretmenlerinin yarısından çoğu, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumu bakımından yeterli,

yönlendirici, güzel ve esnek olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmanın bu sonucu, Demir'in (2007) "İlköğretim okulu Hayat Bilgisi Dersi Programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Kayseri ili örneği)" adında gerçekleştirdiği araştırmada ortaya çıkan; öğretme-öğrenme sürecinde sanat ve estetik eğitime yer verilmediği, programda öngörülen araç-gereçlerin kolay elde edilebilir nitelikte olmadığı sonuçları ile örtüşmemektedir. Araştırmanın bu sonucunun yanında, araştırmaya katılan bazı öğretmenler de Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumu bakımından yetersiz bularak programda müze ile ilgili içeriğinin olmadığını ve programın müze uygulamaları için yönlendirici olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenleri programda müze ile ilgili görsellerin ve bilginin yetersiz olduğunu söyleyerek, programın daha kapsamlı, bölgesel ve işlevsel olması gerektiğini, ders kitaplarında müzelerle ilgili görseller bulunması gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırmanın bu sonucu, Akbulut'un (2007) "İlköğretim 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik bakımından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi" adlı çalışmasında ortaya çıkan, Hayat Bilgisi ders kitaplarının öğrenci ilgi ve gereksinimlerini karşıladığı sonucu ile örtüşmemektedir. Aynı konu üzerinde ortaya çıkan bu farklı görüşlerin nedenleri, öğretmenlerin eğitim düzeyi, hizmet yılı, cinsiyeti gibi kişisel özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinden yarıya yakını ise, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumu bakımından yetersiz bularak, programda müze ile ilgili içeriğinin olmadığını ve programın müze uygulamaları için yönlendirici olmadığını vurgulamışlardır. Araştırmanın bu sonucu, Yıldırım'ın (2006) "Yeni ilköğretim programına göre hazırlanmış Hayat Bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği)" adında gerçekleştirdiği araştırmadan ortaya çıkan; Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan konuların günlük hayatla ilişkilendirilmediği ve öğrencileri keşfetmeye, yaratıcı düşünmeye yönlendirmediği sonucu ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersindeki Müze Uygulamalarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Bu araştırmada öğrenciler ile görüşülerek Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirdikleri müze uygulamalarına yönelik görüşleri de ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırma sorusuna yönelik sonuçlar, öğrencilerin müze uygulamalarına yönelik görüşleri ve müze uygulamalarında yaptıkları etkinlikler doğrultusunda verilmiştir.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakınının müze uygulamalarını güzel ve eğlenceli buldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Bowker'ın (2004) “Eden projesinin ardından öğrencilerin bitkiler ile ilgili bakış açıları” adlı araştırmasında ortaya çıkan, müze uygulamaları çerçevesinde doğru etkinlikler ve yönlendirmeler yapılmasının öğrencilerin algılarında olumlu değişikliklere yol açtığı sonucu ile örtüşmektedir.
- Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin tamamı müze uygulamalarını öğretici bulmuş, öğrencilerin yarıya yakını ise müze uygulamalarını yararlı bulmuştur. Ayrıca öğrencilerin küçük bir kısmı müze uygulamalarını daha iyi öğrenmeyi sağlayan, görerek öğrenmeyi sağlayan, dersi pekiştirmeyi sağlayan, kalıcı bilgi sağlayan, derste başarılı olmayı sağlayan, sorgulama yaptıkları bir etkinlik olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmanın bu sonuçlarına benzer olarak Guisasola, Morentin ve Zuza (2005) “Bilim müzelerine okul ziyaretleri ve bilim öğretimi: Karmaşık bir ilişki” adında gerçekleştirdikleri çalışmada, müzelere yapılan eğitim uygulamalarının, öğrencilerin gelecekteki fikirlerine, fen kavramlarını anlamalarına ve tutumlarına etki ettiğini ve müze gezilerindeki eğitim öğretim sürecinde, burada bulunan eğitim içerikli materyallerin okuldaki eğitim ile birleştirilmesinin öğrencilerin dersi daha geniş almasını sağlayacağını sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmanın bu sonucu, Guisasola, Morentin ve Zuza'nın (2005) gerçekleştirdiği araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin küçük bir kısmı, müze uygulamaları yapmayı; önemli, merak uyandırıcı, etkileyici, kendine inanmayı sağlayıcı, kendilerini

insanlarının yerine koymayı sağlayıcı, birlik ve beraberlik duygusunu geliştirici, dersi sevmeyi sağlayıcı bulmuşlardır. Araştırmanın bu sonucu, Baykan'ın (2007) "2005 ve 2006 İlköğretim Programlarının müze eğitimi açısından değerlendirilmesi" adlı araştırmasında ortaya çıkan, müze uygulamalarının öğrenciler üzerinde olumlu sonuçlara ulaşılmasında etkili olduğu sonucu ile örtüşmektedir. Ayrıca bu araştırma sonucuna benzer olarak, Buyurgan (2004) "Effective learning at the museum" adlı araştırmasının sonucunda, öğrencilerin müze ziyareti sürecinde ilgili ve heyecanlı olduklarını gözlemlemiş, yapılan değerlendirme sonucu müzede etkinlikler aracılığı ile gerçekleştirilen öğrenmelerin etkili ve kalıcı olduğu belirlemiştir. Ancak görüşmeye katılan öğrenciler müze uygulamalarına ilişkin olumsuz görüşler de sunmuşlardır. Buna göre öğrencilerin küçük bir kısmı, müze uygulamalarını gürültülü, sıkıcı ve korkutucu olduğunu belirterek müze uygulamalarının Hayat Bilgisi dersine katkısının olmadığını savunmuşlardır. Kısa (2012) "Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi" adlı araştırmasının sonucunda müze gezilerinde yaşanan en büyük problemin sınıfların kalabalık olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır. Kalabalık sınıflarla yapılan eğitim uygulamalarının, öğrenme sürecini olumsuz yönde etkilediği söylenilebilir. Ayrıca küçük yaş grupları üzerinde yapılan bu çalışmada öğrenciler, kendi gelişim seviyelerinin üzerindeki müzelerde uygulama yaptıkları, dikkatlerini çekecek nesneler ve etkinlikler olmadığı için uygulama sırasında sıkıldıkları söylenilebilir. Yine öğrencilerin küçük yaşta olması nedeniyle müzede sergilenen dev eserleri korkutucu bulma olasılığından söz edilebilir.

- Araştırmaya katılan öğrencilerden biri, müze uygulamalarının Hayat Bilgisi dersine katkısının olmadığını belirtmiştir. Yine öğrencilerin küçük bir kısmı, müzede sergilenen nesnelere ait bilgileri okuduğunu ancak bazılarını anlamakta zorluk çektiğini ifade etmiştir. Bu araştırma sonucuna benzer olarak Aktekin'in (2008) "Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri" adlı çalışması sonucunda uzmanların hiçbirisinin mevcut okul ziyaretlerinin etkili ve verimli olduğuna inanmadığı ve öğrencilerin bu

ziyaretlerden hiç bir şey öğrenmediğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ancak bunun dışında gerçekleştirilen pek çok çalışma, müzelerde yapılan eğitim uygulamalarının, etkili bir eğitim süreci olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmaların bu çelişkili sonuçlarının nedeni iyi planlandırılmamış, kazanımlar doğrultusunda kurgulanmamış etkinliklerden yoksun müze uygulamalarından kaynaklanıyor olabilir.

- Görüşmeye katılan öğrencilerin yarıya yakını müze uygulamaları sırasında; fotoğraf çekme, yeni şeyler keşfetme, simülasyonlara katılma, deney yapma, çalışma kâğıdı ile çalışma, diğer dersler ile ilişkiler kurma, bilgi paylaşımı yapma, not alma, film izleme, Hayat Bilgisi dersini pekiştirme, hikâye ile çalışma, koleksiyon avı oyunu oynama ve müze broşürü ile çalışma gibi etkinlikler yaptıklarını ve müze uygulamaları sırasında yapılan bu etkinliklerden keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu sonucu, yurt içinde ve yurt dışında müze uygulamaları ile ilgili gerçekleştirilmiş pek çok araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir. Örneğin Karakuş (2012), “Müzelerde uygulanabilecek müze eğitim etkinlikleri” adlı araştırmasında, müze uygulamaları sırasında öğrencilere rehberli gezi, açıklama, fotoğraf çekme, tartışma, drama ve atölye çalışmaları yaptırmış ve bu çalışmasında müze uygulamalarında yapılan etkinlikler vasıtasıyla öğrencilerin daha aktif öğrendiğine ilişkin sonucu, bu araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulardan ve ulaşılan sonuçlardan yararlanılarak öneriler sunulmuştur. Öneriler; “Uygulamaya Yönelik Öneriler” ve “Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler” olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Uygulama yapılacak müzeler çocukların yaşına ve gelişim düzeyine uygun olarak belirlenmelidir.

2. Hizmet içi eğitim programlarıyla öğretmenler müze uygulamalarının eğitimde bir yöntem olarak kullanımı ve müze uygulamaları öncesinde, sırasında ve sonrasında kullanılabilecek teknikler ile ilgili bilgilendirilmelidir.
3. Hayat Bilgisi Dersi Öğretmen Kılavuz kitapları ile Hayat Bilgisi Dersi Öğrenci Ders kitaplarında müze ile ilgili konu ve temalara daha çok yer verilebilir.
4. Müze uygulamaları öncesinde öğretmenler uygulamadan önce müzeyi tanıma, ders planı yapma, uygulama süresini planlama gibi ön hazırlıklar yapmalıdır.
5. İlkokul öğrencileri somut işlemler basamağında olduğu için öğrenme materyallerine dokunarak daha iyi öğrendikleri bilinmektedir. Müzeler, sergilediği orijinal eserlere ya da birebir kopyalarına, belli koşullarda öğrencilerin dokunmalarına izin verebileceği çalışmalar yapılabilir.
6. Milli Eğitim Bakanlığı müzeler ile ilgili eğitim paketleri oluşturabilir.
7. İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde müze uygulamalarının koordine edildiği birimler oluşturulabilir.
8. Müzelerde öğretmenlik formasyonu olan ve çocukların yaş gruplarına göre bilgi verebilen görevliler bulunabilir.
9. Müzelerde, öğrencilerin drama, kazı, gösteri, atölye çalışmaları gibi farklı uygulamalar yapabilecekleri fiziksel imkânlar kullanılabilir.
10. Fiziksel imkânları ve uygulamaları sadece çocuklara yönelik olarak hazırlanmış; “Çocuk Müzeleri” kurulmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Nitel olarak gerçekleştirilen bu çalışma daha geniş öğretmen ve öğrenci kitlesine ulaşabilecek şekilde nicel yöntemlerle geliştirilebilir.
2. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilen bu araştırma, birden fazla araştırmacı ile birlikte gözlem yolu ile de araştırılabilir.
3. Bu araştırma, Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarına yönelik hazırlanmıştır. Yapılan müze uygulamaları ilkokul programlarında yer alan farklı dersler kapsamında da araştırılabilir.

4. İlkokulun ilk üç yılını kapsayan Hayat Bilgisi dersi kapsamında gerçekleştirilen müze uygulamalarını inceleyen bu araştırma, daha büyük yaş gruplarına uygulanabilir.

EKLER

- EK-1** : Öğretmen Sözleşmesi
- EK-2** : Öğretmen Görüşme Formu
- EK-3** : Veli İzin Formu
- EK-4** : Öğrenci Görüşme Formu
- EK-5** : Araştırma İzin Belgesi

EK-1
ÖĞRETMEN SÖZLEŞMESİ

Sevgili meslektaşım;

“Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamaları” adlı yüksek lisans tez çalışmamın amacı daha önce Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirdiğiniz müze uygulamalarını öğretmen, öğrenci görüşlerine ve uygulamalar çerçevesinde kullandığınız dokümanlara dayalı olarak incelemektir. Bu araştırma için görüşlerinize başvurmak istiyorum. Görüşmemizde süre kısıtlaması yoktur. Sorulara istediğiniz sürede cevap verebilirsiniz. Görüşme sırasında konuşulanların hepsini düzenli bir şekilde kayıt altına almak için ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum. Bu kayıtlar benim dışımda kimse tarafından dinlenmeyecektir. Araştırmada isminiz kullanılmayacak, tarafınıza kod isim atanacaktır. Araştırma verileri istediğiniz takdirde tarafınıza ulaşacaktır. Açıklamaları kabul ederek araştırmaya gönüllü olarak katılmak istiyorsanız bu sözleşmeyi lütfen imzalayın.

Araştırmacı

Katılımcı :

H. Bilge TOSUN

Tarihi :

E-mail : bilgetosun@hotmail.com

İmza :

Tel : 05053734669

EK-2
ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

1. Hayat Bilgisi dersi kapsamında müzelerden yararlanma durumunuz nedir?
 - Eğitim uygulamalarınızda müzeyi ne sıklıkla kullanıyorsunuz?
 - Eğitim uygulamalarınızda müzeyi hangi durum ve konularda kullanıyorsunuz?
 - Eğitim uygulamalarınızda müze kullanımına ilişkin ön hazırlıklarınız nelerdir?
 - Eğitim uygulamalarınızda müzeleri kullanmak için tür prosedürler uyguluyorsunuz?
 - Müze uygulamalarınız sırasında ne tür yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?
 - Müze uygulamalarınız sırasında hangi materyalleri kullanıyorsunuz?
 - Müze uygulamalarınız sırasında müze görevlilerinden ve uzmanlardan yararlanma durumunuz nedir?
 - Müze uygulamalarınız sonrasında ne tür etkinliklere yer veriyorsunuz?
2. Hayat Bilgisi dersinde müzeleri kullanmaya ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
 - Olumlu düşünceleriniz?
 - Olumsuz düşünceleriniz?
 - Etkin kullanımına ilişkin önerileriniz?
3. Hayat Bilgisi Öğretim Programını müze uygulamalarına yer verme durumu bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz?

EK-3
VELİ İZİN FORMU

Sayın Veli,

“Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamaları” adlı yüksek lisans tez çalışmamda velisi olduğunuz öğrencinizin görüşlerine başvurmak istiyorum. Tez çalışmamda öğrencilerinizden daha önce yaptığı müze uygulamaları ile ilgili bilgi alacağım. Görüşmeyi gerçekleştirebilmem için sizin izninize gereksinim duymaktayım.

Öğrenciniz ile yapacağım görüşmeyi yazılı olarak ve ses kayıt cihazı ile kaydedeceğim. Yazılı ve sesli kayıtlar tarafımdan okunacak, dinlenecek ve incelenecektir. Kayıtlar bu araştırma dışında hiçbir yerde değerlendirilmeyecektir. Eğer bu konuların herhangi birinde izniniz olmazsa kayıtlar hiçbir biçimde kullanılmayacaktır. Diğer sayfadaki formu imzalamanız, öğrencinizin görüşmeye katılmayı kabul ettiğinizi gösterecektir.

Öğrencinizin katılımına verdiğiniz izin ve yardımınız için teşekkür ederim.

H. Bilge TOSUN

İletişim

E-mail : bilgetosun@hotmail.com

Tel : 05053734669

Veli İzin Belgesi

Öğrencisi olduğumsizinle görüşme yapmasına izin veriyorum.

Velisi

Öğrenci

Adı-Soyadı:

Adı-Soyadı:

Tarih:

Tarih:

İmza:

İmza

EK-4

ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

Anadolu Üniversitesi'nde yüksek lisans kapsamında "Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamaları" isimli bir araştırma yapmaktayım. Bu konuda senin de görüşlerini almak istiyorum. Sana müze uygulamaları ile ilgili sorular soracağız. Soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu nedenle, sorulara ilişkin ne düşündüğünü öğrenmek istiyoruz. Konuştuklarını bir ses kayıt cihazı ile kaydedeceğiz. Araştırma boyunca söylediklerin gizli kalacak ve ismin açıklanmayacak. Sana bir kod isim vereceğiz ve raporda onu kullanacağız. Araştırmaya katıldığın için teşekkür ederiz.

Sevgili X Hayat Bilgisi dersinde müzeye gitmişiniz ;

ÖĞRENCİ GÖRÜŞME SORULARI

1. Okul ve derslerinin kapsamında müzelere gitmeyi nasıl buluyorsun?
 - Sevdin mi?
 - Eğlendin mi?
 - Ne amaçla gittiğinizi söyleyebilir misin?
 - Okul ve ders dışında, müzeye gittin mi? Örneğin ailenle?
2. Müzelerde neler yapıyorsun? Bana anlatabilir misin?
 - Müzeye gitmeden önce neler yaptınız? Bana anlatabilir misin?
 - Müzeye gittiğinizde orada neler yaptın? (Nesnelere dokunabildin mi? Oyunlar oynayabildin mi? Size açıklama yapıldı mı? Kim yaptı? Sergilenen eserlerle ilgili bilgileri okuyabildin mi?)
 - Müze dönüşünde neler yaptınız? Bana anlatabilir misin? (Orada öğrendiklerinizi tekrar ettiniz mi? Müzede öğrendikleriniz ile ilgili etkinlik yaptınız mı? Neler?
3. Müzelere gitmenin senin öğrenmene ne gibi katkılarının olduğunu düşünüyorsun?
 - Örnek verir misin?

EK-5

ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ (1)

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.26.00.22.605.01/(132)
Konu : Uygulama Çalışması İzin Talebi.

21112012* 18727

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi :a)07.11.2012 tarih ve 1239/12977 sayılı yazınız.
b)20.11.2012 tarih ve 18646 sayılı Valilik Onayı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hacer Bilge TOSUN'un, "İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinde Müze Uygulamaları" konulu tez çalışmasını ekli listede belirtilen okullarda yapmasının uygun görüldüğüne ait ilgi (b) Valilik Oluru ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Kenan TUGAN
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdür V.

EKLER:

1: Valilik Oluru.

GELEN EVRAK
Kayıt Tarihi : 26.11.2012
Kayıt No.su : 2320

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü	
Evrak Kayıt Servisi	
K. TARİHİ:	26 Kasım 2012
K. NOSU:	10976

- 11 giliye - Darsusara
26-11-2012

Tel : 0 (222) 239 72 00 -207 E-Posta Adresi: eskisehirmem@meb.gov.tr
Faks : 0 (222) 239 39 22 İnternet Adresi: http://eskisehir.meb.gov.tr
Ayrıntılı Bilgi: H.İ AKKAYA E-Posta: sinavlar26@meb.gov.tr

EGITIM
%100

f@

ib((

EK-5

ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ (2)

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.26.00.22-605.01/()
Konu : Uygulama Çalışması İzin Talebi.

20.11.2012* 18645

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Anadolu Üniversitesi Rektörlüğünün 07/11/2012 tarih ve 1239/12977 sayılı yazısı.

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğünden alınan ilgi yazı ile, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hacer Bilge TOSUN'un "İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinde Müze Uygulamaları" konulu tez çalışması ile ilgili olarak ekli listede isimleri yazılı ilkokulların sınıf öğretmenleri ve öğrencilerle görüşme yapmak ve sınıf öğretmenlerinin gerçekleştirdiği müze uygulamalarına ilişkin etkinlik planlarını incelemek suretiyle gerçekleştirmesi için izin talebinde bulunulmuş olup, Anadolu Üniversitesi Rektörlüğünce kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzce muhafaza edilen uygulama çalışması, "Araştırma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Değerlendirme Komisyonu" tarafından da incelenmiş ve uygulanmasında sakınca görülmediği tespit edilmiştir.

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hacer Bilge TOSUN'un söz konusu uygulama çalışmasını, 2012-2013 eğitim öğretim yılı güz döneminde listede isimleri yazılı ilkokulların sınıf öğretmenleri ve öğrencileri ile görüşme yapmak ve sınıf öğretmenlerinin gerçekleştirdiği müze uygulamalarına ilişkin etkinlik planlarını okul müdürlüklerinin uygun göreceği saatlerde ve dersleri aksatmadan incelemek suretiyle gerçekleştirmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim.

Kenan TUĞAN
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR.
...../11/2012

Günhan YAZAR
Vali V.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (1996), *Müze eğitimi*. Yayınlanmamış sanatta yeterlilik tezi, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Acat, B. , Anılan, H. , Girmen, P. ve Anagün, S. (2005, 14-16 Kasım). Öğretmen adaylarının ilköğretim Hayat Bilgisi programında yer alan becerilere sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri (Eskisehir ili örneği), *Eğitimde Yansımalar VIII. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu* içinde (s.394-405). Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Adıgüzel, H. Ö. (2000). *Eğitim bilimlerinde bir uzmanlık alanı olarak kültür pedagojisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Adıgüzel, H. Ö. (2002). Müze pedagojisi ve müzelerde yaratıcı drama ile öğrenme ortamları oluşturma. Adıgüzel (Ed.). *Drama ve müze pedagojisi* içinde (s. 21-28). Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. ve Tokgöz, N. (2001) Müze ortamında drama ve yaşantılara dayalı öğrenme. *Dramaya çok yönlü bakış içinde* (s. 97-102). Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Yayınları.
- Akbal, Y. (2009). *1998 ve 2004 ilköğretim programlarına göre hazırlanan Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerik ve kullanılabilirlik açılarından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akbaba, T. (2004). Cumhuriyet döneminde program geliştirme çalışmaları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5455(5), 54-55.
- Akbulut, Ş. (2007). *İlköğretim 1. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının İçerik Bakımından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akbulut, Y. (2011). Verilerin analizi. Adile A. K. (Ed.). *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (141-164). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 103-111.

- Akinoğlu, O. (2002). Hayat Bilgisi öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi* içinde (1-13). Ankara: Pegem.
- Akmehmet, T. K. (2002). Müze ortamında öğrenme ve drama. Ö. Adıgüzel (Ed.). *Drama ve müze pedagojisi* içinde (s. 29-32). Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Akmehmet, T. K. (2003). *Eğitim ortamı olarak müzeler*. İstanbul. Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Allan, A. D. (1963). *Müzelerin teşkilatlanması pratik öğütler*. Ankara: Türkiye Millî Komitesi Yayınları.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimler araştırma yöntemleri 6. Baskı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Arkeoloji Maddesi.
http://www.arkeolojikulubu.anadolu.edu.tr/index_dosyalar/Page354.htm
[adresinden 14.05.2013](http://www.arkeolojikulubu.anadolu.edu.tr/index_dosyalar/Page354.htm) tarihinde alınmıştır.
- Arseven, C. E. (1994). *Sanat ansiklopedisi*. İstanbul: Ttok Yayınları.
- Artar, M. (2010). Müzede Öğrenme. B. Onur (Ed.). *Müze eğitimi seminerleri* içinde (s. 55-70). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Aslan, N. (2002). *Drama ve müze pedagojisi*. Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Yayınları.
- Atagök, T. (1982). *Çağdaş müzecilik kavramı türk sanat müzelerinin kültürel etkinliklerinin saptanması*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları.
- Atagök, T. (1990). Çağdaş müzeciliğin anlamı. *Lamia Sanat Dergisi*, 3(3), 2-3.
- Atagök, T. (1999). Türkiye’de çocuk-müze ilişkilerinin dünü ve bugünü. B. Onur (Ed.). *Cumhuriyet ve Çocuk* içinde (s. 95-101). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Atagök, T. (1999). Yaşayan müze ve eğitim. *Sanat Dünyamız*, 71, 223-227.
- Atagök, T. (1999). *Yeniden müzeciliği düşünmek*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Atagök, T. (2003). Müzecilikte yeni yaklaşımlar. Bekir O. (Ed.). *Müze eğitimleri seminerleri-1 Akdeniz bölgesi müzeleri* içinde (25-29). Antalya: Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Atasoy, S. (1978). Eğitim kurumu olarak müzeler. *Arkeoloji ve Sanat*, 1 (1), 20-22.

- Aytekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), s. 103-111.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan soruların değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Baykan, Z. Ö. (2007). *2005 ve 2006 İlköğretim Programlarının “müze eğitimi” açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Baymur, A. F. (1937). *Hayat Bilgisi öğretimi*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Bayraktaroğlu, S. (2011). Vakıf müzelerinde çocuklara yönelik çalışmalar. İ. San (Ed.). *Çocuk müzeleri ve yaratıcı drama içinde* (103-110). Ankara: Naturel.
- Baysal, Z. N. (1995). *İlkokullarda Hayat Bilgisi dersinin etkililiği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baysal, E. D. (2008). *2005 İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki öğrenci etkinliklerine yönelik öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Başbuğ, S. ve Aykaç, M. (2011). İlköğretim okullarında müze çalışmalarının yaratıcı drama yöntemiyle yapılandırılması. İ. San (Ed.). *Çocuk müzeleri ve yaratıcı drama içinde* (185-206). Ankara: Naturel.
- Başgöz, İ. (1995). *Türkiye'nin eğitim çıkmazı ve Atatürk*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bektaş, M. (2001). *İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Belet, D. Ş. (1999). *İlköğretim kurumlarında uygulanan Hayat Bilgisi programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Bender, M. T. (2005). John Dewey'nin eğitime bakışı üzerine yeni bir yorum. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları*, 6(1), 13-19.
- Binbaşioğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Bowker, R. (2004). Children's perceptions of plants following their visit to the eden project. *Research in Science and Technological Education*, 22(2), 227-243.
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Buyurgan, S. (2004). Effective learning at the museum. *Journal of Cultural Research in Art Education*, 22(3), 99-115.
- Buyurgan, S. (2009). The expectations of the visually impaired university students museums. *Educational Sciences: Theory Practice*, 9(3), 1167-1204.
- Buyurgan, S. ve Bingöl, M. (2012). Müzede öğrenme ve çocuk müzeleri. İ. San (Ed.). *Çocuk müzeleri ve yaratıcı drama içinde* (147-169). Ankara: Naturel.
- Bümen, N. T. (2007). Çoklu zekâ kuramı ve eğitim. O. Demirel (Ed.). *Eğitimde yeni yönelimler içinde* (s.1-37). Ankara: Pegem A.
- Cicioglu, H.(1985). *Türkiye Cumhuriyetinde ilk ve orta öğretim*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Clutterbuck R. (2007). Making sense of museum. *Müze ve Eğitim Seminerleri*, 62-81.
- Çakır, G. (2007). *Yeni Hayat Bilgisi Programında yer alan kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilme düzeyinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çelenk, S. ve Tertemiz, N. ve Kalaycı, N. (2000). *İlköğretim programı ve gelişmeler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 8, 57-61.
- Çıldır, Z. (2011). Müze eğitimi bağlamında çocuk müzeleri. İ. San (Ed.). *Çocuk müzeleri ve yaratıcı drama içinde* (91-102). Ankara: Naturel.
- Çilenti, K. (1988). *Özel öğretim yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Demir, S. (2007). *İlköğretim okulu Hayat Bilgisi Dersi Programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Kayseri ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Denizci, A. ve Mirza, H. (2012). *Müze eğitimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Denizli, H. (2008). Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde eğitim uygulamaları. E.

- Bayram, H. Denizli (Ed.) *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik Sempozyumu Kitabı* içinde (156-173). Ankara: Vekam Yayını.
- Dündar, S. (2003). *İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde öğrenme paketi kullanımının öğrencinin başarısına, tutumuna ve yaratıcılığına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Erdoğan, Y. (2007). *Yeni Hayat Bilgisi Programında ara disiplinlerin içerikle örtüşme düzeyinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erhat, A. (1983). *Mitoloji sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler*. (R. Mergenci ve B. Onur çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Guisasola, J., Morentin M. ve Zuza, K. (2005) School visits to science museums and learning sciences: a complex relationship. *Physics Education*. Vol. 40 (6), 544-549.
- Gülaydın, G. (2002). *1998 ilköğretim Hayat Bilgisi Dersi Programına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63-78.
- Güler, A. (2011). Impact of a planned museum tour on the primary school students’ attitudes. *Elementary Education Online*, 10(1), 169-179.
- Güler, A. ve Buyurgan, S. (2009). Impact of a planned museum tour designed via the employment of the museum education pack on the primary school students. *European Journal of Educational Studies*, 1(3), 133-144.
- Güleryüz, H. (2008). *Hayat Bilgisi öğretimi ve programı*. Ankara: PegemA Yayınları. Ankara: Cokaum Yayınları.
- Hooper-Greenhill, E. (1992). *Museums and the shaping of knowledge*. London: Routledge.

- Hooper- Greenhill, E. (1994). *The educational role of the museum*. London: Routledge.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı çev.). Ankara: A.Ü. Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Hooper-Greenhill, E. (2004). *Museum education: past, present and future*. London and New York: Routledge.
- Henriksen, E. K. ve Jorde, D. (2001). High school students' understanding of radiation and the environment: can museums play a role? *Science Education* 85(2), 189-206.
- İlhan, A., Ç., Artar, M., Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2011). *Müze eğitimi etkinlik kitabı*. Ankara: Yorum.
- İlhan, A. Ç., Artar, M., Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2011). *Müze eğitimi paketi*. Ankara: UNICEF Yayınları.
- Jarvis, T. and Pell, A. (2002). The effect of the challenger experience on elementary children's attitudes to science. *Journal of Research in Science Teaching*, 39(10), 979-1000.
- Karabağ, G. (2009) . Hayat Bilgisi dersinin tarihçesi. B. Tay (Ed.). *Hayat Bilgisi öğretimi içinde* (3-22). Ankara: Maya Akademi.
- Karadeniz, C. (2011). Atina'dan çocuk müzesi örnekleri ve Yunanistan'da müze eğitimi. İ. San (Ed.). *Çocuk Müzeleri ve yaratıcı drama içinde* (69-90). Ankara: Naturel.
- Karagülle, M. (1988). *İlkokullarda Hayat Bilgisi Programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karakoç, İ. ve Sezer, A. (2007). İlköğretim 2. kademe Sosyal Bilgiler dersi coğrafya Konularının öğretiminde çoklu zekâ uygulamalarının akademik başarıya etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 9-20.
- Karakuş, D. P. (2012). Müzelerde uygulanabilecek müze eğitim etkinlikleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2(1), 131-138.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

- Koçak, K. S. (2010). *İlköğretim görsel sanatlar eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik, öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kuruoğlu, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 275-285.
- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Gazi Büro Yayınları.
- Lucas, K. B. (2000). One teacher's agenda for a class visit to an interactive science center. *Science Education*, 84(4), 524-544.
- Maccario, K. N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 275-285.
- MEB. (2009). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Program ve kılavuzu, 1.2.3. Sınıflar*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2009). *Güzel sanatlar ve spor lisesi Müze Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. 01.01.2015 tarihinde http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/muze_egitimi.pdf adresinden ulaşılmıştır.
- McLeod, J. ve Kilpatrick, K. M. (2001). Exploring science at the science museum. *educational leadership*, 58(7), 59-64.
- Modan, A. (1995). Psikoloji müzeye giriyor. *Siyah Beyaz Gazetesi*. 26.10.1995.
- Nalçacı, A. (2009). Hayat Bilgisi dersi öğretim programı. B. Tay (Ed). *Hayat Bilgisi öğretimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Narin, D. (2007). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının vatandaşlık bilgi, beceri, ve değerlerini kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Okvuran, A. (2011). Çocuk müzeleri ve müzelerde yaratıcı drama. İ. San (Ed.). *Çocuk Müzeleri ve yaratıcı drama* içinde (43-55). Ankara: Naturel.
- Onur, B. (1998). Müze kültürü ve eğitimi. *Milliyet Sanat Dergisi*, 436 (1), 7-8.
- Onur, B. (2000a). Müze ortamında çocukla iletişim. *Ankara: Kültür ve İletişim*.
- Onur, B. (2000b). İletişim ve eğitim ortamı olarak müzeler. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları*, 47-57.

- Oruç, S. Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), 125-141.
- Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: i İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 103, s. 1-25.
- Özdemir, S. (2003). Hayat Bilgisi Ders programının değerlendirilmesi. L. Küçükahmet (Ed). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2003). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi* içinde (47-82). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. PegemA Ankara.
- Palaz, T. (2010). *İlköğretim 8. sınıf Türkiye cumhuriyeti inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinde karikatür kullanmanın öğrenci başarısına ve derse karşı tutumuna etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Paykoç, F. ve Baykal, S. (1999). Müze pedagojisi: kültür, iletişim ve aktif öğrenme ortamı olarak müzelerin etkinliğine ilişkin bir çalışma. 3. *Uluslar arası Tarih Kongresi: Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme*. 9-11 Aralık 1999. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Piscitelli, B. and Anderson, D.(2001). Young children's perspectives of museum settings and experiences. *Museum Management and Curatorship*, 19(3), 269–282.
- San, İ. (2008). *Eğitim ve müze*. Ankara: Kök.
- Seidel, H. ve Hudson, K. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. İstanbul: Pegem.
- Shabbar, N. (2001). Toplum ve müze. *Çocuklar için müze eğitimi, kent, toplum, müze deneyimler-katkılar* içinde (68-74). İstanbul: İstanbul Tarih Vakfı.
- Sönmez, V. (1999). *Hayat Bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Sönmez, V. (2005a). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayınları.

- Sönmez, V. (2005b). *Hayat Bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Sözen, M. ve Uğur T. (1987). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Şahin, Ç. (2010). Verilerin analizi. Y. Kıncal (Ed.) *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 181-215). Ankara: Nobel.
- Tay, B. (2007). Öğrenme stratejilerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi dersinde akademik başarıya etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(173), 87-102.
- Tenenbaum, H. R., Schlichtmann G. R. ve Zanger V. V. (2004). Children's learning about water in a museum and in the classroom. *Early Childhood Research Quarterly*, 19(1) 40-58.
- Türkyılmaz, Ş (1972). *Özel öğretim metodları 1*, Ankara: Ankara Yarı Açık Ceza Evi Matbaası.
- Uğur, T. (2006). *2005 İlköğretim 1., 2. 3. sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Üstündağ, T. (2001) "İletişim Sürecinde Yaratıcı Drama". *Dramaya Çok Yönlü Bakış. Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Türkiye 2. Drama Liderleri Buluşması Bildirileri*. Ankara: Fersa Matbaacılık, s: 29-36.
- Üstündağ, T. (2002). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Vural, B. (2005). *Öğrenci merkezli eğitim ve çoklu zekâ*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yaşar, Ş. (2008). Hayat Bilgisi dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretimdeki yeri. Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi* içinde (1-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2009). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 1(2), s. 21-39.
- Yiğit, Z. (2007). *Hayat Bilgisi dersi açısından Türkiye-Fransa karşılaştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.